Dombóvári Szivárvány Óvoda és Bölcsőde

Pedagógiai Program

Módosítva:2026.

Intézmény címe: 7200 Dombóvár, Zrínyi utca 10.
Elérhetősége: Telefon: 06 74/465-315
Email: szivarvanyovi@dombovar.hu
Intézmény OM-azonosítója: 202289
Intézmény fenntartója: Dombóvár Város Önkormányzata
Módosítást készítette: Erős Ágnes főigazgató

I. Bevezető

"A gyermek jövője ma kezdődik, nem holnap."
(Mária Montessori)

A gyermekkor évei azok az időszakok, amikor a szív és az elme a legfogékonyabb, a legnyitottabb a körülötte lévő világ befogadására. Amit ebben az életszakaszban elültetünk, az egész életükre meghatározó lesz.

A Dombóvári Szivárvány Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai Programja az évek során többször is módosult. Ennek okai között szerepeltek a jogszabályi változások, Dombóvár városában történt intézményi átszervezések, valamint az igény, hogy az óvodák egyéni sajátosságai, értékei is hangsúlyosan jelenjenek meg a dokumentumban.

Mindig kiemelt szempont volt, hogy a Pedagógiai Program az **Óvodai nevelés országos alapprogramjára (ONOAP)** épüljön, ugyanakkor tükrözze a tagintézmények helyi sajátosságait, értékeit. Óvodáink speciális helyzete, a gyermekek szociokulturális háttere és a szülői közösségek elvárásai határozzák meg azt a pedagógiai irányvonalat, amelyet követünk.

Célunk, hogy az Önkormányzat által fenntartott óvodák nevéhez a meglévő értékek megőrzése mellett új, pozitív szakmai tapasztalatok és szülői elégedettség társuljon. A folyamatosan változó világ kihívásaira nyitottan, rugalmasan reagálunk, miközben a bevált jó gyakorlatainkra támaszkodva új módszereket, pedagógiai eljárásokat és szemléleteket építünk be munkánkba.

A program megvalósításában kulcsszerepe van a támogató szülői közösségnek is, hiszen közös célunk, hogy a gyermekek egyéni érdekei érvényesüljenek, és fejlődésük szeretetteljes, biztonságos, értékorientált környezetben történjen.

Nevelőtestületünk közös érték- és normarend alapján, összehangolt szakmai feladatvállalással alakította ki hosszú távú stratégiáját. Küldetésünk, hogy érzelmileg biztonságos, befogadó és szeretetteljes óvodai nevelést biztosítsunk, támogassuk a gyermekek szocializációját, pozitív személyiségjegyeik kibontakoztatását, a játék elsőbbségére építve

JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

A Pedagógiai Program kidolgozásának és működtetésének jogszabályi alapját a következő hatályos jogszabályok adják:

- **A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény**
- **363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet** az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról (módosítva a 2025. évi változtatások szerint)
- **20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet** a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- Kapcsolódó egyéb jogszabályok és miniszteri rendeletek

A PEDAGÓGIAI PROGRAM FŐ RÉSZEI ONOAP ALAPJÁN

I. **Bevezető, küldetésnyilatkozat, jogszabályi háttér**
II. **Intézményünk környezeti sajátosságai, szülői igények**
III. **Gyermekkép, óvodakép**
IV. **Az óvodai nevelés feladatai,** az óvodai nevelés általános feladatai, az egészséges életmód kialakítása, az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés, az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása
V. **Az óvodai élet megszervezésének elvei,** személyi feltételek, tárgyi feltételek, az óvodai élet megszervezése, az óvoda kapcsolatai
VI. **Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai,** játék, verselés,mesélés, ének, zene, népi játék, tánc, rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, mindennapos mozgás, a külső világ tevékeny megismerése, munka jellegű tevékenységek, a tevékenységben megvalósuló tanulás
VII. **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére**

II.INTÉZMÉNYÜNK KÖRNYEZETI SAJÁTOSSÁGAI

Családjaink szociokultúrális helyzete: Intézményünk székhelyintézménye Dombóvár

belvárosában (Szivárvány Óvoda,Zrínyi u.10.),tagintézményünk az Újdombóvári városrészen található.(Százszorszép Tagóvoda,III.U.34.) A gyermekek összetétele és tarsadalmi helyzete változatos:többségük átlagos jövedelmi viszonyok között él, de minden tagóvodánkba járnak hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek is.Szeretettel fogafjuk a sajátos nevelési igényű gyermekeket,valamint a beilleszkedési,tanulási, magatartási nehézségekkel vagy egészségügyi problémákkal élőket is. Valljuk,hogy a méltányos óvodai nevelés és az eseélyteremtés minden gyermek alapvető joga.

- A gyermekek mindenek felett álló érdeke,képviselete
- Nyitottság a szülők felé, betekintési lehetőség az óvoda életébe
- Nyugodt,szeretteljes,bizalommal teli légkör
- A gyermekek személyiségének sokoldalú fejlesztése
- Egyéni adottságok,képességek kibontakoztatása,fejlődésük elősegítése
- Elfogadó,támogató attidűd a pedagógusok és nevelőmunkát segítők részéről
- Biztosnásos,tiszta, esztétikus környezet
- Felkészítés az iskolai életmódra
- Az óvoda-iskola átmenet sikeres támogatása
- Igényes, tartalmas programok, kultúrális rendezvények szervezése
- Nevelési időn túli játékos,fejlesztő szolgáltatások biztosítása

III. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

Gyermekkép

1. Óvodapedagógusok, nevelő munkát segítők az emberi személyiségből indulunk ki, abból a tényből, hogy az ember

   mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

2. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, valamint a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások – ideértve a tudatos és spontán nevelő hatásokat is – együttesen alakítják. E

tényezők együttese miatt a gyermeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. Fontos számunkra, hogy a személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet meghatározó szerepet töltsön be. Óvodai nevelésünk gyermekközpontú és befogadó, így minden gyermeket egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesítünk, hogy önmagához mérten fejlődhessen, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem adunk helyet semmiféle előítéletnek.

Óvodakép

1. Tudjuk, hogy az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.
2. Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelést kiegészítő intézmény, amely a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig biztosítja a fejlődés és nevelés optimális feltételeit. Pedagógiai tevékenységünk személyi, tárgyi és pedagógiai környezetével támogatja az óvodáskorú gyermek testi, lelki és szociális fejlődését. Intézményünkben miközben ellátjuk az óvó-védő, szociális és személyiségfejlesztő feladatokat, megteremtjük a gyermekek számára az iskolába lépés belső pszichikus feltételeit.
3. Célunk, hogy elősegítsük az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, személyiségük kibontakozását, valamint hátrányaik csökkenését, figyelembe véve az életkori és egyéni sajátosságokat, továbbá az eltérő fejlődési ütemet – ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek gondozását is.
4. Alapelvünk, hogy:

   a) a gyermeki személyiséget elfogadással, tisztelettel, szeretettel, megbecsüléssel és bizalommal öleljük körül;

   b) nevelésünk lehetővé és segítőjévé válik a gyermek személyiségfejlődésének, valamint egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatásának;

   c) az óvodai nevelés során alkalmazott pedagógiai hatások mindig a gyermek személyiségéhez igazodnak.
5. Az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodunk:
   - a gyermeki szükségletek teljes körű kielégítéséről,
   - az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről,
   - a testi, szociális és értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus

fejlesztéséről,

- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű, az életkornak és fejlettségnek megfelelő tevékenységekről, különös tekintettel a játékról, amely mással nem helyettesíthető,
- ezen tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmakról és emberi értékek közvetítéséről,
- a gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges személyi és tárgyi környezetről.

6. A felekezeti vagy egyházi óvodai nevelésben biztosítjuk, hogy intézményünk szellemisége lehetőséget adjon a hit megélésére a nevelési és tanulási folyamatok során.
7. A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében támogatjuk az önazonosság megőrzését, erősítjük a nemzeti identitást és a nemzetiségi hagyományokat, biztosítva a nemzetiségi gyermekek nyelvi fejlődését.
8. A hazájukat elhagyni készülő családok gyermekei számára az óvodai nevelés keretében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, valamint a társadalmi integráció lehetőségét.

IV. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata, a testi, lelki és értelmi fejlesztés. Ezen belül különös hangsúlyt fektetünk az egészséges életmód alakítására, az érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelésre, valamint az anyanyelvi és értelmi fejlesztés megvalósítására.

Az egészséges életmód alakítása

Számunkra kiemelten fontos az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének kialakítása és a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben a fejlődési szakaszban. Feladataink közé tartozik:

- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek és mozgásigényének kielégítése.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének támogatása.

- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése.
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása és megőrzése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, tisztálkodás, étkezési szokások – különösen a cukros, sós és telítettzsírtartalmú ételek fogyasztásának mérséklése, valamint a zöldségek, gyümölcsök és tejtermékek ösztönzése –, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és egészségmegőrzés szokásainak kialakítása.
- Az életvezetési készségek fejlesztése, amelyek támogatják a problémamegoldást, a rugalmas alkalmazkodóképességet, a nehézségek leküzdését, a mérlegelő gondolkodást és a hatékony kommunikációt. Ezek az ismeretek és készségek alapozzák meg az egészséges életmód kialakulását.
- Egészséges és biztonságos személyi és tárgyi környezet megteremtése a gyermek fejlődése és fejlesztése érdekében.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- Szükség esetén megfelelő szakemberek bevonásával – a szülőkkel és az óvodapedagógusokkal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki és értelmi nevelési feladatok ellátása.
- gyermekek érzékenyítése allergiás csoporttársuk felé, életkor szerinti felkészítés játékos feladatokon keresztül, csökkentve az allergiás gyermekek kiközösítését és szorongását.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

1. Intézményünk családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légkört teremt, amely ösztönzi és pozitívan befolyásolja a gyermek érzelmi kötődését.
2. Tudjuk, hogy az óvodáskorú gyermek magatartását erősen érzelmi vezéreltség jellemzi. Ezért nélkülözhetetlen, hogy az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott és szeretetteljes légkör vegye körül. Ennek érdekében:

- Már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatásokat biztosítunk a gyermekeknek.
- Kapcsolatainkat – legyen szó a gyermek és az óvoda alkalmazottai, a gyermekek vagy az óvodai dolgozók között – pozitív attitűd és érzelmi töltet jellemzi.
- Segítjük a gyermek erkölcsi és szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és teret adunk önkifejező törekvéseinek.
- Neveljük őket az elfogadásra és megértésre, hogy felismerjék, az emberek különbözőek.

3. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, amelyek révén megalapozzuk a gyermek erkölcsi tulajdonságait (például együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség), valamint akaratát (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat), szokás- és normarendszerét.
4. Az óvoda a gyermek nyitottságára építve támogatja, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitás, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja. Arra is ösztönözzük, hogy csodálattal tekintsen a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, valamint ezek megbecsülésére.
5. Tudjuk, hogy a gyermeki magatartás alakulásában az óvodapedagógusok és az intézmény valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű.
6. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetén az ágazati jogszabályokban előírt speciális szakemberekkel szoros együttműködésre törekszünk.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

1. Az anyanyelvi nevelést valamennyi tevékenység keretében megvalósítjuk. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különféle formáinak alakítása – beszélő környezet, helyes mintaadás és szabályközvetítés révén – jelen van egész óvodai

nevelőmunkánkban. Különös figyelmet fordítunk az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére, a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a kérdések támogatására és a válaszok igénylésére.

2. Nevelésünk a gyermek egyéni érdeklődésére és kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire épít.

Ezáltal változatos tevékenységeket biztosítunk, amelyek révén a gyermek további élményeket és tapasztalatokat szerez a környezetéről, természeti és társadalmi vonatkozásban egyaránt.

3. Értelmi nevelésünk további feladata, hogy a gyermek spontán és tervezett tapasztalatait, ismereteit rendszerezzük és bővítsük, valamint különböző tevékenységekben és élethelyzetekben gyakoroltatjuk. Támogatjuk az értelmi képességek – például az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás és alkotóképesség – fejlesztését. Kiemelt figyelmet fordítunk a képzelet és kreativitás fejlődését ösztönző környezet kialakítására.

V. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

Személyi feltételek

1. Óvodánkban, a nevelőmunka középpontjában mindig a gyermek áll. Mi, óvodapedagógusok személyisége meghatározó a gyermekek számára, jelenlétünk a nevelés teljes időtartama alatt elengedhetetlen. Elfogadó, segítő és támogató attitűdünkkel mintaként szolgálunk a gyermekek számára. Tevékenységünk és az óvoda működését segítő nem pedagógus munkatársaink összehangolt együttműködése hozzájárul az eredményes neveléshez.
2. A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséhez különlegesen képzett szakemberek segítségét kérjük. Nemzetiségi óvodánkban munkatársaink feladata, hogy megvalósítsák a nemzetiségi nevelés célkitűzéseit. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeit is nevelő intézményként különösen fontosnak tartjuk, hogy lehetőséget teremtsünk a gyermekek számára egymás kultúrájának és anyanyelvének megismerésére.
3. A dolgozók legalább 80%-a rendelkezik a hivatalos anafilaxia-képzés elméleti és gyakorlati ismereteivel.

Tárgyi feltételek

1. Biztosítjuk azokat a tárgyi feltételeket, amelyek a pedagógiai program megvalósításához szükségesek. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét és berendezését úgy alakítjuk ki, hogy azok szolgálják a gyermekek biztonságát, kényelmét, alkalmazkodjanak változó testméretükhöz, és elősegítsék egészségük megőrzését, fejlődésüket. Az óvodai élet tereit otthonossá, barátságossá és játékra motiválóvá tesszük, melyek kialakításában a gyermekek is részt vesznek adott szükségleteik és tevékenységeik szerint.
2. Arra törekszünk, hogy környezetünket harmonikus színek, formák és természetes anyagok jellemezzék, valamint, hogy mozgás- és játékigényüket kielégítsük. A gyermekek által használt eszközöket és játékokat biztonságosan, számukra hozzáférhető módon helyezzük el. Egyidejűleg biztosítjuk munkatársaink számára a megfelelő munkakörnyezetet, és megfelelő helyet biztosítunk a szülők fogadására is.

Az óvodai élet megszervezése

1. A gyermekek egészséges fejlődése és fejlesztése érdekében napirendünket és hetirendünket úgy alakítjuk, hogy biztosítsuk a megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységeket, amelyek fejlesztik együttműködő képességüket és feladattudatukat.
2. Napirendünk igazodik a különböző tevékenységekhez, a gyermekek egyéni szükségleteihez, valamint a helyi szokásokhoz és igényekhez; a rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot nyújtanak.
3. Munkánkat folyamatosság és rugalmasság jellemzik, igazodva a gyermekek motiváltságához, cselekvési kedvéhez és a változó környezethez. Fontosnak tartjuk a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítását, különösen a játék kitüntetett szerepét. A napi- és hetirendet közösen alakítjuk ki a gyermekcsoport óvodapedagógusaival.
4. A gondozás kiemelt szerepet kap az óvodai élet szervezésében. A gondozás folyamatában is nevelünk, építjük kapcsolati hálónkat a gyermekekkel, miközben segítjük önállóságuk fejlődését és szorosan együttműködünk a gondozást végző munkatársakkal. Törekszünk személyes interakciók megteremtésére, élőszavas mese és közösségi játékélmény biztosítására.
5. Óvodai nevelésünk tervezését, a gyermekek megismerését, fejlesztését és fejlődésük

nyomon követését kötelező dokumentumokkal támogatjuk. Csak jóváhagyott pedagógiai program alapján dolgozunk, a teljes óvodai életet átfogó tevékenységeket az óvodapedagógusok folyamatos jelenlétében és közreműködésével szervezzük meg.

6. A tanköteles korukat megelőző nevelési évben a gyermekek a későbbi eredményes iskolai előre haladáshoz szükséges képességeik és készségeik fejlesztése érdekében naponta összesen 45 percben iskola-előkészítőfejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt, amelyet differenciáltan, az egyéni terhelhetőséghez igazítva, lehetőség szerint külön térben szervezünk.
7. A tanköteles korú, ám óvodában nevelkedő gyermekeket a fentiek szerint tanköteles korukat megelőző nevelési évben járónak tekintjük.
8. Fejlődésük nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki.
9. A tanköteles kor betöltésének évében diagnosztikus mérési rendszer alkalmazására is lehetőségünk van a fejlődés vizsgálata céljából.

Az óvoda kapcsolatai

1. Nevelőmunkánk a családi neveléssel együtt biztosítja gyermekeink fejlődését.Alapvető feladatunknak tekintjük a családokkal való szoros együttműködés kalakítását és fenntartását.Az együttműködés formái sokfélék: a személyes beszélgetésektől kezdev a közösen szervezett rendezvényekig mindent magunkba foglalnak,amit mi vagy a családok kezdeményezünk. Az általunk és a szülőkkel közösen szervezett események,ünnepek családias hangulatban, felnőttek és gyermekek közös tevékenységével teremtik meg az örömteli,meghitt légkört.Munkánk során figyelembe vesszük a családok egyedi szokásit,hagyományait,és az együttműködésben érvényesítjük a családközpontú szemléletet, vagyis a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.
2. Kapcsolatot tartunk mindazokkal az intézményekkel,amelyek gyermekeink életében az óvdába lépést megelőzően (például bölcsődék és más szociális intézmények), az óvodás évek során (pedagógiai szakszolgálatok, gyermekjóléti szolgálatok,anyaotthon, egészségügyi és közművelődési intézmények), illetve az óvodából kilépve (iskolák)fontos szerepet töltenek be.A kapcsolattartás formáit és módszereit mindig az adott feladathoz és a gyermekek egyéni szükségleteihez igazítjuk.Nyitottan és kezdeményezően alakítjuk,ápoljuk és bővítjük együttműködési hálóinkat annak érdekében,hogy gyermekeink fejlődését minden életszakaszban támogatni tudjuk.

3. Nemzetiséghez tartozó gyermekeket nevelő tagóvodánk rendszeres kapcsolatot tart az érintett nemzetiségi önkormányzatokkal és szervezetekkel. Együttműködésünk célja, hogy gyermekeink megismerjék és ápolják saját nemzetiségi kultúrájukat, nyelvüket és hagyományaikat, valamint mindezt gazdagító értékként éljék meg óvodai életük során.

VI. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

Játék

1. A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, így számunkra is az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, amelynek mindennap visszatérő módon, hosszan tartóan és lehetőleg zavartalanul kell kielégülnie. A gyermek a külvilágból és saját belső világából származó benyomásait játékban jeleníti meg. Így válik a játék kiemelt jelentőségű, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.
2. Óvodai nevelésünkben kiemelt helyet kap a szabadjáték túlsúlyának érvényesítése. Ennek jelentősége napirendünkben, időbeosztásunkban és játékos tevékenységszervezésünkben is megmutatkozik.
3. A kisgyermek első valódi játszótársa a családban és az óvodában is a felnőtt – a szülő és mi, óvodapedagógusok. Mintát adunk a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat kialakult, támogató és segítő társai maradunk a gyermekeknek, illetve kezdeményezünk, ha a játékfolyamat elakad. Jelenlétünk biztosítja a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.
4. A játékhoz megfelelő helyre, esztétikus, egyszerű, alakítható, a gyermeki fantáziát kibontakoztató anyagokra, eszközökre és játékszerekre van szükség. Feladatunk, hogy a különböző játékformákhoz – gyakorló játékokhoz, szimbolikus játékokhoz, konstruáló játékokhoz, szabályjátékokhoz – megfelelő légkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítsunk.
5. A játék folyamatában tudatos jelenlétünkkel biztosítjuk az élményszerű, elmélyült, kreatív gyermeki játék kibontakozását. Ezt feltételteremtő munkánkkal, szükség és

igény szerinti együtt játszásunkkal, támogató és ösztönző magatartásunkkal, valamint indirekt reakcióinkkal érjük el.

Verselés, mesélés

1. A mondókák, dúdolók és versek hozzájárulnak gyermekink érzelmi biztonságához és anyanyelvi fejlődéséhez. Ezzel megalapozzuk a könyvekhez való pozitív érzelmi kötődésüket, amely elősegíti az olvasóvá válás folyamatát. Ritmusuk, a mozdulatok és szavak egysége érzéki-érzelmi élményeket nyújt, miközben fejlődik emlékezetük, képzeletük és szókincsük.
2. A magyar gyermekköltészet, a népi és dajkai hagyományok gazdag alapot kínálnak a mindennapos mondókázáshoz, verseléshez. A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének egyik legfontosabb segítője. Képi és konkrét formájában – esetenként bábozással vagy dramatizálással kísérve – feltárja a gyermek előtt a külvilág és a belső világ legfontosabb érzelmi viszonyait, valamint a helyes viselkedésformákat. Meseválasztásunkban tudatosan, gyermekközpontúan, az életkori sajátosságokat és a csoport, valamint az egyéni fejlettségi szintet figyelembe véve válogatunk.
3. Az élőszavas mesélés különösen alkalmas óvodásaink szemléletmódjának és világképének formálására. Segít szorongásaik oldásában, és megoldási mintákat kínál számukra. A mesék mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal teli világa ráébreszti őket a mélyebb értelemben vett pszichikus valóságra, és ösztönzi a külvilágra irányuló megismerési vágyukat.
4. A mesélővel való személyes kapcsolat biztonságot ad, a mesehallgatás légköre pedig lehetőséget nyújt arra, hogy a gyermekek élő, belső képvilágot alkossanak. Ez a belső képalkotás a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb módja. A mesélés szokásainak és rítusainak kialakítása segít a ráhangolódásban és a mesék befogadásában.
5. Gyermekeink saját vers- és mesealkotása, azok mozgással vagy ábrázolással való kiegészítése az önkifejezés fontos formája.
6. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés óvodai életünk elmaradhatatlan része, a kisgyermekek mentális jóllétének egyik alapja.
7. Nevelésünkben a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodva helyet kapnak a népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák és rigmusok, a

magyarság történelmének mondavilága, valamint a klasszikus és kortárs irodalmi művek és más népek, nemzetiségek meséi is.

Ének, zene, népi játék, tánc

1. Mindennapi életünkben fontos helyet kap a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok és a zenélés. Ezek örömet nyújtanak gyermekeinknek, felkeltik zenei érdeklődésüket, formálják zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. A közös ének-zenei tevékenységek során felfedezzük a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, és átéljük a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek- és néptáncok, valamint a népi játékok hozzájárulnak hagyományaink megismeréséhez és tovább éléséhez. Munkánkkal megalapozzuk és elősegítjük gyermekeink zenei anyanyelvének kialakulását.
2. A népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközei gyermekeink zenei képességeinek – az egyenletes lüktetés, a ritmusérzék, az éneklés, a hallás, a mozgás – és zenei kreativitásának fejlesztésében.
3. Zenei anyagunk jelentős része a naptári év jeles napjaihoz, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző állami, egyházi és jeles ünnepekhez kapcsolódik.
4. A népi játék, a gyermekdal, a néptánc és a zenehallgatási anyag megválasztásánál figyelembe vesszük a nemzetiségi nevelésben részt vevő gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.
5. Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány és az ünnep kiemelt szerepet tölt be nemzeti nevelésünkben. Élményalapú értékközvetítéssel, a korosztályi sajátosságokra építve adjuk át ezeket az értékeket.
6. Az éneklés, a zenélés, a népi játékok és a néptánc mindennapi tevékenységeink részét képezik, amelyekben a felnőtt minta spontán utánzásával vesznek részt gyermekeink.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

1. Nevelőmunkánk során kiemelt figyelmet fordítunk a rajzolásra, festésre, mintázásra, építésre, képalakításra és a kézi munkára, mint az ábrázolás sokféle formájára. Fontosnak tartjuk, hogy gyermekeink megismerkedjenek műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal és

az esztétikus tárgyi környezettel. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül, ezért törekszünk arra, hogy az elkészült munkákat közösségi rendezvényeken is bemutassuk, felismerve és támogatva a tehetségek kibontakozását.

2. Egész nap teret és változatos eszközöket biztosítunk az ábrázoló tevékenységekhez. Számunkra nem csupán az elkészült alkotás a fontos, hanem maga az alkotás folyamata és öröme, valamint az igény kialakítása a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.
3. Tevékenységeink az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőkészség, a komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképesség fejlődését. Hozzájárulnak a gyermeki élmény- és fantáziavilág gazdagodásához, valamint annak képi kifejezéséhez. Ezzel egyidejűleg formáljuk tér-, forma- és színképzeteiket, fejlesztjük képi gondolkodásukat, esztétikai érzékenységüket, valamint a szép iránti nyitottságukat és igényességüket.
4. Fontos feladatunk, hogy megismertessük gyermekeinket a különböző eszközök használatával, anyagokkal, valamint a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka technikai alapjaival és eljárásaival.
5. Előtérbe helyezzük a természetes anyagok és termések felhasználását. Kiemelt törekvésünk, hogy új megoldásokat keressünk, és kreatív, környezettudatos gondolkodásra, a fenntarthatóság szemléletére neveljük gyermekeinket.

Mindennapos mozgás

1. A mozgás gyermekeink számára az egyik legalapvetőbb szükséglet és természetes megnyilvánulási forma. Rendszeresen, örömmel végzett, közösségi testmozgásunk hozzájárul személyiségünk optimális fejlődéséhez és egészséges életvitelünk kialakulásához. Tevékenységeink szervezeti keretei:
   a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenységeink,
   b) irányított, napi szinten megvalósuló mozgásfejlesztés,
   c) szervezett mozgásos programok.
2. Változatos, egészségfejlesztő testmozgás, életkorunkhoz és egyéni fejlettségünkhöz igazított játékok elősegítik pszichomotoros készségeink fejlődését. Óvodáskorunk a hely- és helyzetváltoztató, valamint finommotoros mozgások elsajátításának, a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének időszaka. Számunkra fontos, hogy sokszínű, örömteli és biztonságos gyakorlási lehetőségeket kapjunk.

3. Szabad játékainkat kiegészítik a játékosan szervezett, irányított mozgásos foglalkozások, amelyek alapvető mozgáskészségeinket és kapcsolódó fogalmi rendszerünket is fejlesztik. Mozgásos tevékenységeink kedvezően hatnak erőnkre, állóképességünkre és a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulására, támogatva egészséges fejlődésünket és életmódunkat.
4. Irányított mozgásos programjaink beépülnek óvodai életünk más területeibe is, és támogatják pozitív énképünk, önkontrollunk, érzelemszabályozásunk, szabálykövetésünk, együttműködési készségeink, kommunikációnk és problémamegoldó gondolkodásunk fejlődését.
5. Mozgásfejlesztésünk során figyelembe vesszük egyéni szükségleteinket, törekszünk kooperatív, fejlesztő játékok széleskörű alkalmazására, valamint a szabad levegő minél gyakoribb kihasználására.
6. Irányított testmozgásunk része lehet a zenére, zenei ritmusra végzett feladat, népi játék vagy tánc (kiemelten a néptánc), amelyek játékos, táncos úton fejlesztik mozgáskultúránkat.Tevékenységeink helyszíne lehet a tornaszoba,a csoportszoba vagy játszóudvar.

A külső világ tevékeny megismerése

1. A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti, emberi és tárgyi környezet formai, mennyiségi és téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszony alakul ki a természethez és az emberi alkotásokhoz, megtanulja ezek védelmét és az értékek megőrzését.
2. A gyermek, miközben környezetét felfedezi, olyan tapasztalatokra tesz szert, amelyek az életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz és tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföldet, az ott élő embereket, a hazai tájat, a helyi hagyományokat, néphagyományokat és szokásokat, a közösséghez tartozás élményét, az összefogás jelentőségét, valamint a nemzeti, családi és tárgyi kultúra értékeit, és megtanulja azok szeretetét és védelmét.
3. A környezet megismerése során a gyermek matematikai tartalmú tapasztalatokra és ismeretekre is szert tesz, amelyeket tevékenységeiben alkalmaz. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat, alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségszemlélete.
4. Az óvodapedagógus feladata, hogy elősegítse a gyermek számára a környezet

tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet és eszközt a spontán és szervezett tapasztalatszerzéshez, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakításához. Segítse a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, valamint helyezzen hangsúlyt a fenntarthatósági szemléletformálásra és a környezettudatos magatartás megalapozására.

Munka jellegű tevékenységek

1. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonos munka- és munka jellegű játékos tevékenység: önkiszolgálás, segítségnyújtás az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt végzett feladatok, később önállóan vállalt alkalmi megbízások, naposi vagy egyéb feladatok, valamint a környezet, növény- és állatgondozás.
2. A gyermek munka jellegű tevékenysége:

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység;

- tapasztalatszerzés és a környezet megismerése mellett fontos lehetőség a munkavégzéshez szükséges képességek, készségek és tulajdonságok – például kitartás, önállóság, felelősség és céltudatosság – alakítására;
- a közösségi kapcsolatok segítik a kötelességtudat és felelősségvállalás kialakulását, valamint a saját és mások elismerésére nevelést.

3. A gyermeki munka tudatos pedagógiai szervezést igényel az óvodapedagógustól, együttműködést a gyermekkel, valamint folyamatos, konkrét, reális és a gyermek fejlettségéhez igazodó pozitív visszajelzést.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

1. A gyermekek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése az óvodai élet egészét átfogó, alapvető feladat. A gyermekek adottságai, a családban és tágabb környezetükben szerzett tapasztalataik, valamint az óvodai nevelés során biztosított különféle tanulási formák meghatározzák későbbi fejlődési lehetőségeiket és motivációjuk alakulását. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet

kialakításakor épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira és ismereteire.

2. Az óvodai tanulás természetes módon zajlik, jelentős részben utánzáson, spontán tapasztalatszerzésen és szervezett tevékenységeken keresztül. A folyamat a gyermekek teljes személyiségfejlődését támogatja, és nem csupán az ismeretszerzésre korlátozódik. A tanulás a nap során adódó helyzetekben, kirándulásokon, természetes és szimulált környezetben, valamint az óvodapedagógus által kezdeményezett, párhuzamos tevékenységi formákban valósul meg.
3. Az óvodai tanulás elsődleges célja a gyermekek képességeinek fejlesztése, tapasztalataik bővítése és rendszerezése. Ezt elsősorban játékba integrált tevékenységek és cselekvések biztosítják.
4. A tanulás alapfeltétele a gyermekek cselekvő aktivitása, a közvetlen, több érzékszervet megmozgató tapasztalatszerzés és felfedezés lehetősége, valamint kreativitásuk ösztönzése.
5. Az óvodai tanulás lehetséges formái:

- utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások kialakítása;
- spontán, játékos tapasztalatszerzés;
- játékba ágyazott, cselekvéses tanulás;
- a gyermekek kérdéseire és válaszaikra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, felfedezés és tapasztalatszerzés;
- gyakorlati problémamegoldás.

6. A tanulás irányítása során az óvodapedagógus személyre szabott, pozitív visszajelzéssel támogatja a gyermekek személyiségének kibontakozását.

VII. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

1. A gyermekek belső érése, valamint a családi és óvodai nevelés eredményeként a többségük az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. Ebben az időszakban belépnek a lassú átmenet állapotába, amely

során az óvodásból iskolássá szocializálódnak. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. Az iskolakezdéshez szükséges feltételek a testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

Testi érettség: A testileg egészségesen fejlődő gyermekek hatéves koruk körül eljutnak az első alakváltozáshoz. Testarányuk megváltozik, megkezdődik a fogváltás. Testük arányosan fejlett, teherbíró. Mozgásuk összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képesek, és mozgásukat, viselkedésüket, testi szükségleteiket szándékosan tudják irányítani.

Lelki érettség: A lelkileg egészségesen fejlődő gyermekek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésükkel készen állnak az iskolába lépésre. Tanuláshoz szükséges képességeik alkalmassá teszik őket az iskolai tanulás megkezdésére. Érzékelésük és észlelésük tovább differenciálódik, különös jelentőséggel bír a téri észlelés fejlettsége, a vizuális és akusztikus differenciálás, a téri tájékozottság, a térbeli mozgásfejlődés és a testséma kialakulása.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermekeknél:

- az önkéntelen és szándékos emlékezeti bevésés és felidézés képessége egyre fejlettebb, nő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett a felidézés is erősödik;
- megjelenik a szándékos figyelem, amelynek tartalma és terjedelme fokozatosan növekszik, és könnyebbé válik a figyelem megosztása és átvitele;
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakul.

Az egészségesen fejlődő gyermekek:

- érthetően és folyamatosan kommunikálnak; gondolataikat és érzelmeiket mások számára érthető formában, életkoruknak megfelelő tempóban és hangsúllyal fejezik ki; minden szófajt használnak, különböző mondatszerkezeteket és mondatfajtákat alkotnak, és tisztán ejtik a magán- és mássalhangzókat, a fogváltással összefüggő egyéni eltérések mellett; végig tudják hallgatni és megértik mások beszédét;
- elemi ismeretekkel rendelkeznek önmagukról és környezetükről; tudják nevüket, lakcímüket, szüleik foglalkozását, felismerik a napszakokat; ismerik és gyakorlatban alkalmazzák a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismerik szűkebb

lakóhelyüket, a környezetükben élő növényeket és állatokat, gondozásukat és védelmüket; felismerik az öltözködés és az időjárás összefüggéseit; ismerik a viselkedés alapvető szabályait, és kialakulóban vannak azok a magatartási formák és szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez és megóvásához szükségesek; rendelkeznek elemi mennyiségi ismeretekkel.

Szociális érettség: Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára.A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekek kedvező iskolai légkörben készen állnak az iskolai életre és a tanító elfogadására,képesek az együttműködésre és kapcsoltteremtésre felnőttekkel és társaikkal.

A szociálisan érett gyermekek:

- egyre több szabályhoz tudnak alkalmazkodni, képesek késleltetni szükségleteik kielégítését;
- eladattudatuk kialakulóban van, ami a feladat megértésében, feladattartásban és a feladatok egyre eredményesebb – szükség esetén kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásuk, munkatempójuk, önállóságuk és önfegyelmük biztosítja a tevékenység sikerességét.

3. A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelés célja és feladata a gyermekek személyiségének harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.
4. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében a fentiekben leírt fejlettség elérése folyamatos, speciális szakemberek bevonásával végzett pedagógiai munkát igényel.
5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai az iskolába kerülő gyermekek befogadására vonatkozó intézményi elvárásoknak felelnek meg.

A Pedagógiai Programot összefoglaló bevezető után a tagintézmények arculatát bemutató „**Napsugár”** és **Kétmérföldes” Pedagógiai Program** önállóan megfogalmazott,helyi sajátosságokat tükröző pedagógiai programja olvasható.

DOMBÓVÁRI SZIVÁRVÁNY ÓVODA

NAPSUGÁR PEDAGÓGIAI PROGRAM

Módosítva: 2026

Intézmény címe:7200 Dombóvár, Zrínyi utca 10.
Elérhetősége: Telefon: 06 74/465-315
Email intézményegység: szivarvanyovi.szivarvany@dombovar.hu
Intézmény OM-azonosítója: 202289

Készítette: Kovácsné Kollár Ágnes-főigazgató-helyettes

Tartalomjegyzék

Bevezető 25

A Pedagógiai Program jogszabályi háttere 26

1.Helyzetkép 28

1.1 Az intézmény jellemző adatai 28

1.2.1. Az intézmény közvetlen környezete 28

1.2.2. Az intézményi szervezet 29

1.2.3. Személyi feltételek 29

1.2.4. Tárgyi feltételek 31

2. Küldetésnyilatkozatunk 32

3. Pedagógiai alapelvünk 33

4. Nevelési értékeink 34

5. Jövőkép 35

5.1. Gyermekkép 35

5.2. Óvodakép 37

5.3. Pedagógus kép 38

6. Az óvodai nevelés célkitűzései 40

6.1. Általános célkitűzések 40

6.2. Sajátos célkitűzések 40

7. Az óvodai nevelés feladatai 40

7.1. Az óvodai nevelés általános feladatai 40

7.2. Egészséges életmód alakítása 41

7.2.1. Egészségfejlesztési program 43

7.2.1. 1. Az egészségfejlesztés területei 44

7.3. Érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés 53

7.4. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása 57

8. Az óvodai élet megszervezése 61

8.1. A csoportszervezés elvei 61

8.2. Tervező munkánk 62

8.3. A gyermekek fejlettségi állapotának mérése 64

8.4. Napirend 66
8.5. Heti rend 68
8.6. Az óvoda speciális szolgáltatásai 70
9. Az óvodai élet tevékenységformái 70
9.1. Játék 70
9.2. Verselés, mesélés, kommunikációs játékok 76
9.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc 84
9.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka 90
9.5. A külső világ tevékeny megismerése 95
9.6. Mozgás 101
9.7. Munka jellegű tevékenységek 105
9.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás 109
9.8.1. Iskola-előkészítő fejlesztő tevékenységek 112
Módszertani elveink: 113
Fejlődésvizsgálat és mérés: 114
10. Inkluzív nevelés 115
10.1. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése 115
10.1.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelése 115
10.1.2. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek 124
10.1.3.A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek befogadásával kapcsolatos pedagógiai szemlélet 126
11. Óvodai ünnepek, hagyományok 127
12. Az óvoda kapcsolatrendszere 129
12.1. Kapcsolat a szülői házzal 129
12.2. Kapcsolat a bölcsődével 132
12.3. Kapcsolat az általános iskolákkal 132
12.4. Kapcsolat a szakmai társszervezetekkel 132
12.5. Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal 133
12.6. Kapcsolat a gyermekek egészségügyi ellátását segítő szervekkel 133
12.7. Kapcsolat a közművelődési intézményekkel 134
12.8. Kapcsolat a fenntartóval 134

12.9. Kapcsolat az önkormányzat gazdasági osztályával 134
13. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések 135
14. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek 136
15. Érvényességi rendelkezések 139

Bevezető

A Dombóvári Szivárvány Óvoda minden dolgozója szeretettel és tisztelettel köszönti

Önöket.

Köszöntjük azokat a szülőket, akik úgy gondolják, hogy e program szerint dolgozó óvodapedagógusokra és segítőikre bízzák legféltettebb kincsük, gyermekük nevelését. Úgy gondoljuk, hogy minden gyermek egy „kincsesláda”, ami telis-tele van csodálatos értékekkel. Nekünk, óvodapedagógusoknak, a szülőkkel közösen azon kell munkálkodnunk, hogy megtaláljuk a megfelelő kulcsot, ami ezt kinyitja, hiszen minden „kincses láda”, minden gyermek egyedi és megismételhetetlen.

Gondoskodunk az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről. Óvodai nevelésünk a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek keretében valósul meg, gyermekszerető óvodapedagógusok feltétlen közreműködésével, együttműködve a nevelőmunkát közvetlenül segítő alkalmazottakkal.

A 21. század társadalmi változásai, az új célok, új kihívásokat fogalmaznak meg a köznevelési rendszer, ezen belül az óvodák felé is. A nevelőtestületünk által átdolgozott Pedagógiai Program módosítását intézményünk átszervezése tette szükségessé. Majd a 2024. május 28-án hatályba lépett jogszabályi változások, különösen az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának kiegészítése. Ez szintén indokolttá tette a pedagógiai program átdolgozását és bővítését. Megújult programunk elkészítése során figyelembe vettük óvodánk partnereinek elvárásait, valamint a helyi értékeket.

Pedagógiai Programunk középpontjában a gyermekek harmonikus fejlődésének segítése áll. Céljaink, feladataink meghatározásánál abból a meggyőződésből indulunk ki, hogy a gyermekek egészséges fejlődése érdekében, a megelőzésre, a korai fejlődés tudatos támogatására van szükség.

Lehetővé tesszük, hogy minden gyermeknek az egyenlő hozzáférés biztosításával és az őt megillető jogok tiszteletben tartásával, érzelmi biztonságban és fejlesztő hatásokban gazdag környezetben tölthesse el óvodás éveit.

Pedagógiai alaptételünk, hogy a gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet és megbecsülés övezze, ezáltal lehetővé tesszük a gyermek személyiségfejlődését, egyéni képességeinek kibontakoztatását.

A Dombóvári Szivárvány Óvoda köznevelési intézmény, amely a családi nevelés kiegészítőjeként, a gyermekek 3 éves korától az iskolába lépésig jelentős szerepet tölt be a gyermeki személyiség kibontakoztatásában.

Ezek szem előtt tartásával készítettük el az óvoda Pedagógiai Programját.

Köszönöm munkatársaim részvételét a program elkészítésében és átdolgozásában.

Programunk igyekszik megfelelni az óvodai neveléssel szemben támasztott társadalmi igényeknek, a nemzeti és a helyi hagyományok, értékek, sajátosságok figyelembe vételével készült. A programfejlesztés során felhasználtuk nevelőmunkánk tapasztalatait, eredményeit, megtartottuk jól bevált nevelési fejlesztési gyakorlatunkat, módszereinket és új pedagógiai, pszichológiai ismereteket, módszereket építettünk be eredményeink növelése érdekében.

Az óvodai pedagógiai program elkészítésekor az Alapprogram mellett figyelembe vettük:

a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvét.

A Pedagógiai Program jogszabályi háttere

A pedagógiai program a 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet alapján készült, figyelembe véve a 2024. május 28-án hatályba lépett módosítást, amely az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának kiegészítését tartalmazza. A dokumentum tartalmazza a hatályos köznevelési és gyermekvédelmi jogszabályokat, különös tekintettel a 2011. évi CXC. törvényre, a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendeletre, valamint a 15/1998. (IV.30.) NM rendeletre.

- ✓ Magyarország Alaptörvénye
- ✓ **2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól**
- ✓ A 363/2012.(XII.17.) kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramja
- ✓ A 229/2012. (VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- ✓ A 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- ✓ A 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- ✓ 15/2013. (II.26.) EMMI-rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények
- ✓ működéséről

- ✓ A 2003.évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- ✓ A 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről
- ✓ Az 1997. évi XXXI. Törvény a Gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról
- ✓ Alapító Okirat
- ✓ A 2024. évi május 28-i módosítás – az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának kiegészítése (363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet aktualizálása)
- ✓ A 2023. évi LXXIX. törvény a köznevelési intézmények szakmai ellenőrzéséről és értékeléséről
- ✓ 2022. évi V. törvény a pedagógusok jogállásáról (és a 2023. július 1-jétől hatályos kapcsolódó jogszabályok)
- ✓ A 22/2023. (XII. 29.) BM rendelet a nevelési-oktatási intézmények tűzvédelmi szabályairól
- ✓ 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról.
- ✓ 15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- ✓ A nemzetiség óvodai nevelésének és a nemzetiség iskolai nevelésoktatásának irányelve
- ✓ 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról • 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról
- ✓ A 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról és a 401/2023. (VIII.30.) Korm. rendelet – a végrehajtásról
- ✓ A 77/2025. (IV.15.) Korm. rendelet – az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII.17.) rendelet módosítása

1.Helyzetkép

Dombóvár, Tolna megye délnyugati sarkában – Tolna, Somogy és Baranya megye találkozásánál – fekszik. Gyönyörű természeti környezet veszi körül a települést. Természeti, történelmi és kulturális értékeink védelmére, megőrzésére kiemelt figyelmet fordít a városvezetés, így a Kapos-völgyére, a Konda-patak völgyére, a Tüskei és a Szállásréti tavakra, a Szigeterdőre, a Nyerges erdőre, Madárvártára, tanösvényekre, a Természetvédelmi bemutató teremre, a Kossuth szoborcsoportra, középkori lakótoronyra, Gólyavárra, Fekete István Múzeumra, Vasúti Gyűjteményre, Helytörténeti Múzeumra, Művelődési Házra, Városi Könyvtárra. A megye második legnagyobb települése, a város lakosainak száma 17000 fő fölött van. Településünk már a kő-, és a bronzkorban lakott hely volt. Fejlődését kedvezően befolyásolta a vasútépítés (a Dél-Dunántúl kiemelt vasúti csomópontja), a várossá nyilvánítása (1970), valamint a gunarasi termál- és gyógyfürdő építése (1973). Az 1990-es évektől, a város gazdasági fejlődése lelassult, majd visszaesett, a mezőgazdasági és az ipari üzemek fokozatos megszűnése miatt. A településen élők száma folyamatosan csökkent, nőtt a munkanélküliek száma, megváltozott a lakosság összetétele, emelkedett a hátrányos helyzetűek aránya.

A város közigazgatási szempontból fontos szerepet tölt be, kistérségi központ, és járási székhely. Intézményrendszere folyamatosan átalakult, a demográfiai és a gazdasági változások hatására.

1.1 Az intézmény jellemző adatai

1.2.1. Az intézmény közvetlen környezete

Pedagógiai programunk elkészítésénél szükség volt intézményünk társadalmi és természeti környezetének alapos ismeretére. A kisvárosi települési formából adódó társadalmi környezet, valamint a családok szociális helyzete fontos tényező nevelési feladataink meghatározásánál. Ugyanakkor, nevelési lehetőségeinket színesíti a település természeti, társadalmi, kulturális adottságainak kihasználása (kirándulás, mozgáslehetőség, művészeti, kulturális értékek közvetítése).

1.2.2. Az intézményi szervezet

Az 1990-es évektől a dombóvári óvodák intézményi szervezete, a többszöri átszervezés hatására szinte folyamatosan átalakult. Ennek következtében változott az intézmény jogi státusza, a mérete, a feladatai, a vezetői struktúra, a felelősség- és hatáskörök. A köznevelési intézményhez jelenleg 4 óvoda és egy bölcsőde tartozik. Óvodáink a régi városrészben, a városközpont közelében helyezkednek el, egy pedig Csikóstőttősön. A városközponti feladatellátási helyek közvetlen környezetében található társas- és családi házas település rész egyaránt.

A feladatellátási helyeken melegítő konyhák vannak. Az óvodás gyermekek étkeztetését az Eatrend KFT látja el.
A Szivárvány Óvodában működő tanuszoda költség hozzájárulás ellenében, ellátja a
város és a város környék óvodás gyermekeinek vízhez szoktatását.

1.2.3. Személyi feltételek

Óvodáinkban az óvodapedagógusok felsőfokú végzettségűek, többen rendelkeznek szakirányú végzettséggel és szakvizsgával. A nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársak a törvényi előírásoknak megfelelően biztosítottak (dajkák, pedagógiai asszisztensek, óvodatitkár, úszómester).

Az óvodapedagógusok nevelőmunkáját szakképzett dajkák és pedagógiai asszisztensek segítik. A sokrétű szervezési, ügyviteli, adminisztrációs feladatokat és a kapcsolattartást egy óvodatitkár segíti. A Szivárvány Óvodai tanuszoda működtetésével és a gyermekek vízhez szoktatásával kapcsolatos feladatokat az úszómester látja el.

Az óvodapedagógusok és a dajka munkatársak közül többen nagy szakmai

tapasztalattal rendelkeznek, több óvodapedagógusunk fiatal pályakezdő kolléganő.

Nevelőtestületünk szakmailag jól felkészült, megújulásra törekvő. Jellemző az ön- és továbbképzés, a szakmai ismeretek, kompetenciák fejlesztése. Az intézményben kialakultak az együttműködési formák, az egymástól való tanulás rendszere. A nevelőmunka minőségének javítását szolgálja a belső továbbképzési rendszer, a hospitálások, szakmai bemutatók és a munkaközösségek, munkacsoportok.

A továbbképzéseken megszerzett sokféle szakmai ismeret, a speciális pedagógiai eljárások, módszerek segítik a nevelőmunka és a gyermekek fejlesztésének eredményes megvalósítását. Az intézmény dolgozóira jellemző a tolerancia, a nyitottság, a gyermekszeretet, az érzelmi

intelligencia, a kulturált, személyközpontú kommunikáció. Intézményünk jelentős humánerőforrása a sok, jól képzett, nyitott, innovatív, aktív, együttműködni képes óvodapedagógus és nevelőmunkát segítő munkatárs.

Célunk:

- ✓ Olyan befogadó, elfogadó óvodai környezet kialakítása, amely lehetőséget biztosít a különböző kulturális háttérrel érkező gyermekek számára a biztonságérzet, az identitás megőrzése, a közösségi élmények és az egymás iránti tisztelet megélésére. Törekszünk az interkulturális érzékenyítésre, a másság elfogadásának természetessé tételére.

Feladatunk:

- ✓ A gyermekek elfogadását és befogadását segítő attitűd kialakítása a nevelőtestület tagjaiban
- ✓ A pedagógusok interkulturális kompetenciájának fejlesztése
- ✓ A különböző nyelvi és kulturális háttérből érkező gyermekek támogatása a beilleszkedés folyamatában,
- ✓ A gyermekek közötti kulturális különbségek természetes megjelenésének támogatása
- ✓ A csoportban élmény- és tapasztalatszerzési lehetőségek biztosítása más kultúrák megismerésére.

A megvalósítás formái:

- ✓ Életkorhoz illeszkedő módon történő beszélgetések, játékok, tevékenységek szervezése más népek szokásairól, dalairól, meséiről
- ✓ A gyermek anyanyelvének elfogadása, használatának lehetősége az óvodai környezetben,
- ✓ Nyitottság a szülői együttműködésre: közös programok, bemutatkozási lehetőségek támogatása,
- ✓ Az óvodapedagógusok szemléletformáló, példamutató szerepének tudatos érvényesítése
- ✓ A gyermeki közösségben megjelenő másság értékként való közvetítése

- ✓ A gyermekek közötti kapcsolatok támogatása közös élmények és együttműködések által.

1.2.4. Tárgyi feltételek

Épületeink megfelelő komforttal és infrastruktúrával rendelkeznek, de felújításra szorulnak.

A tárgyi feltételeket a lehetőségek kihasználásával folyamatosan fejlesztettük. Aktívan és sikeresen pályáztunk, szponzori támogatásokat szereztünk. Óvodáink jól felszereltek, valamennyien rendelkeznek a 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet 2. sz. mellékletében meghatározott nevelőmunkát segítő játékokkal és egyéb eszközökkel.

A csoportszobák berendezése, bútorzata esztétikus, praktikus. A dekoráció igényessége, ötletessége a pedagógusokat dicséri. A fejlesztő szobák jó feltételeket biztosítanak az egyéni, a kiscsoportos fejlesztő munkához és a fogadóórákhoz. A tornaszoba a mozgásfejlesztéshez ad kiváló lehetőséget.

Az óvodai udvarok sokféle mozgásra, játékra adnak lehetőséget minden évszakban,

de fejlesztésre szorulnak.

A nevelőmunkát segítő informatikai eszközök, és a könyvtár fejlesztése is folyamatos.
Nevelőmunkánk sikeres megvalósításában a megfelelő tárgyi feltételek biztosításának
nagy szerepe van. (1.sz. függelék)

Célunk:

- ✓ Olyan fizikai környezet kialakítása, amely biztosítja a gyermekek mozgás- és játékigényének kielégítését
- ✓ Lehetőséget teremt az önálló tevékenységválasztásra, kreativitásra és együttműködésre
- ✓ Harmonikus, természetes anyagokkal és esztétikus színekkel, formákkal gazdagított terek létrehozása
- ✓ Az óvodai környezet alakításában a gyermekek aktív részvételének támogatása.

Feladatunk:

- ✓ A terek otthonossá, szeretetteljes légkörűvé tétele, ahol a gyermekek szívesen időznek
- ✓ A gyermekek méretéhez, fejlettségi szintjéhez igazodó bútorok, eszközök biztosítása
- ✓ A tárgyi környezet rendszeres frissítése, esztétikai és funkcionális karbantartása
- ✓ A természetes anyagok előnyben részesítése a berendezésben és eszközhasználatban

- ✓ A gyermekek bevonása a környezet alakításába, díszítésébe, rendben tartásába.

A megvalósítás formái:

- ✓ Rugalmasan alakítható csoportszobák és játéktér biztosítása
- ✓ A különböző tevékenységekhez elkülönülő terek, sarkok létrehozása (pl. építő, szerepjáték, alkotás, pihenés)
- ✓ A gyermekek szabad hozzáférésének biztosítása a játékszerekhez és eszközökhöz
- ✓ A szezonálisan változó dekorációk közös elkészítése, saját alkotásokkal való díszítés
- ✓ A mozgásos tevékenységekhez szükséges udvari és beltéri eszközök folyamatos biztosítása
- ✓ Esztétikus, letisztult, nyugodt környezet kialakítása, amely a gyermekek érzelmi biztonságát is támogatja.

2. Küldetésnyilatkozatunk

Pedagógiai munkánk fontossága abban rejlik, hogy a gyermekeket úgy és olyannak fogadjuk el amilyenek, feltételek, előítéletek nélkül szeressük, segítsük őket, hogy minél boldogabb, sikeresebb felnőttek lehessenek. Személyiségfejlődésük kibontakoztatását játékkal, mozgással és sokféle tevékenységi lehetőség biztosításával segítjük. Természetesnek vesszük a gyermekek közötti különbségeket. Nevelőmunkánk során a gyermekek életkori és egyéni sajátosságaihoz igazodó, differenciáló módszereket alkalmazunk.

Küldetésünknek tekintjük:

- ✓ a boldog, kiegyensúlyozott érzelmi biztonságot nyújtó gyermekkor biztosítását.
- ✓ a családdal való kapcsolat elmélyítése érdekében sokféle találkozási lehetőség szervezését.
- ✓ az emberi értékek, erkölcsi normák továbbítását.
- ✓ hogy az általunk nevelt gyermekek nyitottak legyenek az őket körülvevő világra, a természet értékeinek megőrzésére, a környezettudatos szemléletmódra.

Tudjuk, hogy nekünk, pedagógusoknak nagy a felelősségünk, hiszen amit a gyermek óvodásként kap, az egy egész életre megalapozza személyiségét, kapcsolatait, alapot ad a további életéhez.

Mindezt annak érdekében tesszük, hogy gyermekek a társadalmunk kiegyensúlyozott, egymásra odafigyelő, pozitív beállítottságú tagja legyen.

3. Pedagógiai alapelvünk

Az elmúlt évek alatt a világ sokat változott, a gyermeknevelési elvek is folyamatosan formálódnak, alakulnak. Egyre nagyobb a szülők és az óvodapedagógusok felelőssége, hogy a gondos, szeretetteljes gyermeknevelés minél mélyebb, gyümölcsözőbb legyen a gyermekek érdekében. A nevelés különféle helyzeteiben többnyire egyedi megoldásokra van szükség, mindig a legoptimálisabbat, leghatásosabbat kell megkeresni. A gyermekek életkori és egyéni sajátosságaik meghatározzák az egész óvodai életet. Az óvodába járó gyermekek fejlődési, érési üteme eltérő, azonban óvodáskor végére meg kell tennünk mindent, hogy rendelkezzenek mindazokkal a készségekkel, képességekkel, melyek lehetővé teszik számukra a zökkenőmentes iskolakezdést, majd később az élethosszig tartó tanulás által boldog és sikeres felnőttekké váljanak.

Fontos, hogy a pedagógusi hivatás gyakorlása során kellő elhivatottsággal,
etikus magatartással egy gyermekközpontú óvodai élet megvalósítását tartsuk szem előtt.

Alapelvünk, hogy

- ✓ a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvodai nevelés kiegészíti azt.
- ✓ a gyermeki személyiséget tisztelet, szeretet, elfogadás, megbecsülés, bizalom és védelem illeti meg.
- ✓ elsődlegesnek tartjuk a gyermekek egyéni megismerését, személyes igényeik, szükségleteik kielégítését.
- ✓ a gyermek személyiségfejlődését, egyéni készségeinek, képességeinek kibontakozását a gyermekhez igazodó pedagógiai hatásokkal segítjük.
- ✓ kiemelt figyelmet fordítunk az értelmi, a testi, a kommunikációs képességek és a szociális kompetenciák egyéni és életkor specifikus alakítására.
- ✓ a gyermekek nevelését érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkörben, az életkornak megfelelően játékkal, mozgással, sokféle élményt, tapasztalatot nyújtó tevékenységi lehetőség biztosításával segítjük.

- ✓ a szabad játéknak, mint a gyermek elsődleges tevékenységének kiemelt helyet biztosítunk.
- ✓ nevelőmunkánk központi eleme az egyéni bánásmód, korszerű differenciáló stratégiák, módszerek alkalmazásával.
- ✓ a gyermekek aktivitását és önállóságát ösztönözzük.
- ✓ a gyermekek számára biztosított széleskörű tevékenységi lehetőségek, sokféle spontán és szervezett tapasztalatszerzésre, önálló és együttműködést kívánó tanulási szituációkra nyújtanak lehetőséget.
- ✓ az életkorhoz és az egyéni képességekhez igazítjuk a pedagógiai intézkedéseket, a műveltségtartalmak közvetítését, a gyermekek személyiségfejlődésének és egyéni képességeinek kibontakoztatását.
- ✓ a gyermekek fejlődését folyamatosan követjük, és tudatosan tervezzük személyiségfejlődésük segítését.
- ✓ nevelőmunkánk fontos területe a tehetséggondozás.
- ✓ az inkluzív, a befogadó pedagógiai szemlélet és gyakorlat érvényesülését.
- ✓ a különleges bánásmódot igénylő gyermekek sajátos nevelési igénye, valamint a nemzetiséghez tartozó és a migráns gyermekek nevelése kapcsán megvalósul a tolerancia, a különbözőségek elfogadása, a differenciált képességfejlesztés és az integráció.
- ✓ a minőségi nevelőmunkához, a megfelelő személyi és tárgyi feltételek biztosítása szükséges.
- ✓ a gyermekek eredményes nevelése érdekében, hatékony együttműködést kell kialakítani a családdal és a gyermek fejlődésének segítésében részt vevő illetve bevonható szakemberekkel, intézményekkel, szervezetekkel.

✓ A közös alapelvek, értékek és célok mellett, fontos számunkra, hogy óvodánk egyéni arculattal rendelkezze

4. Nevelési értékeink

A pedagógiai programunkban megfogalmazott alapelvek, cél- és feladatrendszer, a kimeneti fejlődési mutatók és a következőkben felsorolt nevelési értékek mindegyik óvodánkra érvényes.

Az intézményben kiemelt pedagógiai értékek

- ✓ a játék elsődlegessége,
- ✓ a gyermekismeret, az egyéni sajátosságok tiszteletben tartása, a gyermekhez igazodó nevelőmunka,
- ✓ integrált nevelés,

- ✓ az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés,
- ✓ a mozgás kiemelt szerepe,
- ✓ az egészséges életmód, a környezettudatosság megalapozása,
- ✓ a családdal való együttműködés,

Óvodáink nevelési gyakorlatának kiemelt speciális értékei

Programunk lehetőséget ad arra, hogy óvodáink a sajátos feltételeiknek megfelelő nevelési gyakorlatot folytassanak.

- ✓ játékba épített, párhuzamos tevékenység szervezés
- ✓ a környezettudatosságra, fenntartható fejlődésre nevelés, projekt, témahét
- ✓ a kommunikáció, a drámajátékok alkalmazása
- ✓ a hagyományok ápolása
- ✓ tehetséggondozás
- ✓ preventív mozgásfejlesztő torna

5. Jövőkép

Szeretnénk, ha

- ✓ óvodánkba olyan gyermekek járnának, akik ragaszkodnak a körülöttük lévő felnőttekhez és a gyermekközösséghez.
  a kapcsolatteremtés nem okozna gondot részükről, szívesen beszélgetnének egymással és a felnőttekkel is.
- ✓ elfogadnák, hogy vannak szabályok, amelyekhez bizonyos helyzetekben alkalmazkodni kell.
- ✓ mindenki tiszteletben tartaná, hogy minden gyermek egyéniség, ugyanakkor része egy közösségnek.

5.1. Gyermekkép

A gyermek, fejlődő személyiségét a genetikai, érési sajátosságok, az őt körülvevő környezeti hatások együttese határozza meg. Ezért fontos a szükségleteit kielégítő, egyéni fejlődését elősegítő gondoskodás, nevelés, az optimális személyi, és tárgyi környezet biztosítása az óvodában. Befogadó, gyermekközpontú neveléssel a gyermeki személyiség sokrétű kibontakoztatására törekszünk, biztosítva minden gyermek számára a hátrányok csökkenését.

Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai módszerek a gyermekek személyiségéhez igazodnak. Ehhez tartozik az életkoruknak megfelelő eszközök, elegendő hely, idő biztosítása az egyes tevékenységformákhoz, elsősorban a szabad játékhoz, mely a fejlődés, fejlesztés legjobb eszköze óvodáskorban.

Célunk:

Olyan gyermekek nevelése, akik

- ✓ pozitív énképpel, megfelelő önismerettel, önbizalommal rendelkeznek.
- ✓ a gyermekközösségben természetes módon elfogadják egymást, a különbözőséget, a másságot.
- ✓ életkori sajátosságaiknak megfelelően környezettudatosan élnek.
- ✓ ismerik a hagyományainkat, a magyar kultúrát és a gyökereinket.

Feladatunk:

Olyan gyermekek nevelése, akik

- ✓ kiegyensúlyozottak, kreatívak, az iskolai életmódra alkalmasak.
- ✓ érdeklődőek, jellemzi őket a felfedezés, a rácsodálkozás, a nyitottság, az őszinteség és a jó kapcsolatteremtő képesség.
- ✓ önállóan, felszabadultan tudnak játszani.
- ✓ az óvodai évek végére magabiztosak, a közösségi élet és a kulturált életvitel szokásait, normáit ismerik.
- ✓ elfogadják a másságot: segítik, együttműködnek a sajátos nevelési igényű gyermekekkel, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel, tiszteletben tartják különleges gondozási igényüket.
- ✓ szívesen és aktívan részt vesznek a mozgásban, a szabad levegőn történő szervezett tevékenységben: játékban, sétán, kiránduláson.
- ✓ kötődnek a meséhez, a zenéhez, az alkotó tevékenységekhez.
- ✓ önállóan, színesen fejezik ki gondolataikat, érzéseiket.
- ✓ szeretik, óvják a természet kincseit.

Érzik, hogy kíváncsiak vagyunk az élményeikre, a kérdéseikre, hogy minden gyermek egyformán értékes számunkra.

5.2. Óvodakép

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek 3. életévétől az iskolába lépésig.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család és ebben az óvodának csak kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepe van.

A gyermekek különböző szokásokkal, szociális háttérrel, erkölcsi értékekkel rendelkező családból kerülnek az óvodába. Biztosítjuk az óvodai nevelésben a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek önazonosságának megőrzését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

Az óvoda nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának. A gyermekek egyenlő eséllyel, igényeiknek megfelelően vesznek részt az óvodai életben. Minden gyermek a saját képességeinek figyelembe vételével nevelhető, fejleszthető.

Célunk:

olyan óvoda megteremtése/működtetése/fenntartása, ahol

- ✓ a családi nevelést kiegészítve, a gyermekeket megfelelően szocializáljuk. Mindenhez derűs, családias, nyugodt, érzelmi biztonságot nyújtó légkört teremtünk.
- ✓ kisgyermekkorban megalapozzuk azokat a képességeket, készségeket, amelyek az egészséges személyiség kibontakozását segítik.
- ✓ a többféle tevékenységen keresztül segítjük a tehetség kibontakoztatását, felszínre törését.
- ✓ az óvoda óvó-védő funkcióját az egészséges és biztonságos környezet megteremtésével kívánjuk betölteni.
- ✓ a jól képzett óvodapedagógusok, nyitottak a módszertani, pedagógiai újdonságokra. Az óvodás korosztály nevelésében nagyon fontos a pedagógusok és a nevelőmunkát segítő felnőttek személyisége, személyes példaadása.

Feladatunk:

Olyan óvoda működtetése/fenntartása, ahol

- ✓ a gyermekek személyiségének elfogadása, formálása, elsősorban saját példamutatásunkkal, a pozitív magatartási minták megerősítésével történik.
- ✓ a gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit biztosítjuk.

- ✓ a szabad játék és a párhuzamosan megvalósuló sokféle tevékenység, valamint a mozgás lehetőségét egész nap biztosítjuk a gyermekek számára.
- ✓ a gyermeket egyéni fejlettségének megfelelően fejlesztjük, egyéni bánásmóddal, és adekvát differenciáló módszerek alkalmazásával segítjük, különösen a szociálisan hátrányos helyzetű, illetve a sajátos nevelési igényű gyermekeket.

  a „mássságot" elfogadó környezetben, sok közös élményhez juttatjuk a gyermekeket, melynek hatására megtanulják a gyermekek elfogadni, segíteni egymást, hogy erősödjön a barátság, az együttélés és a szeretet érzése.
- ✓ beszédre ösztönző légkör és személyközpontú kommunikáció jellemző.
- ✓ eredményesen valósul meg az egészséges életmód és a környezettudatos magatartás szokásainak megalapozása.
- ✓ az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődésében segítséget nyújt.
- ✓ fontos a hagyományok ápolása. A gyermekeket megismertetjük a népi gyermekjátékokkal és a hagyományokkal.
- ✓ a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált, differenciált fejlesztését a rugalmas szervezeti keretekkel és az egyéni foglalkoztatásukkal biztosítjuk.
- ✓ az óvodapedagógusok együttműködnek a különböző szakemberekkel, iránymutatásaikat, javaslataikat beépítik a pedagógiai folyamatokba.
- ✓ a kiemelt képességű, tehetséges gyermekek felkarolására, igényeiknek kielégítésére figyelmet fordít.
- ✓ a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatására esélyt teremtünk.

5.3. Pedagógus kép

A nevelőtestületünk gyermekszerető és a gyermekeket elfogadó felnőttekből áll. A társadalom által felállított igényeknek csak az az óvodapedagógus felel meg, aki magasan képzett, intelligens, kreatív, jól bánik a gyermekekkel és sugárzik belőle a feltétel nélküli szeretet.

A nevelési alapelvekben megegyező nevelőtestület, különböző óvónői egyéniségekből tevődik össze, akik a csoportokban más-más pedagógiai módszerekkel és munkaformákkal dolgoznak - az elfogadott pedagógiai programunk alapján - szakképzett dajkák segítségével.

Az alkalmazotti közösségünk személyes példával járul hozzá, hogy a gyermekek természetes módon fogadják el az óvodai közösségben a különbözőségeket.

Célunk:

Olyan óvodapedagógus nevelje a gyermekeket, aki

- ✓ feltétel nélkül szereti és elfogadja a gyermekeket.
- ✓ gyermekcentrikus szemléletű.
- ✓ a társaival összehangoltan, feladatokat megosztva tud tevékenykedni.
- ✓ az önművelésre, szaktudásának bővítésére igényt érez.
- ✓ rendelkezik a megfelelő szintű pedagógus kompetenciákkal.

Feladatunk:

Olyan óvodapedagógus nevelje a gyermekeket, aki

- ✓ a gyermek egészséges testi - lelki fejlődéséhez szükséges optimális „befogadó közeg" feltételeit megteremti.
  a közösségi élet, az egészséges életmód és a gondozás szokásainak megtervezését, értékelését a nevelő-oktató munkát segítő kollégák bevonásával végzi.
- ✓ a szülőkkel jó, együttműködő kapcsolatot alakít ki. A gyermekek érdekében felvállaljuk a szülők tapintatos meggyőzését, ízlésformálását.
- ✓ fokozott figyelemmel segíti a hátrányos helyzetű gyermekek befogadását.
- ✓ gondoskodik a gyermekek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges környezetről.
- ✓ a gyermekek korához, egyéni fejlettségéhez igazítja nevelési módszereit, tevékenységeit, különös tekintettel a szabad játékra.
- ✓ az alkalmazott módszerei által a tanítás-tanulás eredményességét segíti.
- ✓ az IKT eszközöket ismeri, és munkája során használja.
- ✓ pedagógiai - módszertani megújulása érdekében bekapcsolódik szakmai online csoportok munkájába.

6. Az óvodai nevelés célkitűzései

6.1. Általános célkitűzések

Óvodai nevelésünk célja, a 3-6-(7) éves gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének, személyiségük kibontakoztatásának, a hátrányok csökkentésének elősegítése.

6.2. Sajátos célkitűzések

- ✓ az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, a gyermeki személyiséghez igazodó pedagógiai módszerek alkalmazásával a testi, a szociális és az értelmi képességek fejlődésének segítése.
- ✓ a gyermekek egészség- és környezettudatos szemléletének megalapozása.
- ✓ az erkölcsi szokás és normarendszer megalapozása.
- ✓ az óvoda - iskola közötti zökkenőmentes átmenet segítése.
- ✓ a nemzetiséghez tartozó és a migráns gyermekek saját kultúrájuk elemeinek, szokásainak megismerése.
- ✓ a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek befogadása, a sajátosságokból adódó különbségek csökkenése, esélyteremtés.
- ✓ a tehetséges gyermek felismerése, képességeik hatékony fejlesztése.
- ✓ a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek összehangolt, integrált nevelése révén, az indulási hátrányok csökkenése.

7. Az óvodai nevelés feladatai

7.1. Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata, az óvodás korú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, így:

- ✓ az egészséges életmód alakítása,
- ✓ az érzelmi, erkölcsi, és az értékorientált közösségi nevelés,
- ✓ az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

7.2. Egészséges életmód alakítása

A gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges egyik legfontosabb feltétel a megfelelő környezet. Ennek kialakításánál alapvetően fontos a környezet (levegő, víz, eszközök) tisztasága, a színek harmóniája, a balesetvédelem szempontjából a biztonságos eszközök és térberendezés, a zajmentesség, fényviszonyok, a tevékenységekhez megfelelő hely és eszközök biztosítása.
Óvodánk udvara minden évszakban a szabadban való mozgás, játék, tevékenykedés és az edzés legfőbb színtere. Akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek sok időt töltenek kint.
Az udvar tagolása és burkolása a különböző tevékenységek igénye szerint célszerű. A mászókák, hinták, csúszdák sokféle mozgásra ösztönzik a gyermekeket. Jó idő esetén biztosítani kell, hogy a gyermekek egész napjukat a szabadban tölthessék.

A nap káros sugaraitól a fák, napfogók és napernyők védik a gyermekeket. Sok növény nem csak díszíti a környezetet, hanem segíti a levegőben lévő por megszűrését is.
Az *óvoda épülete* harmonikus, esztétikus berendezésével hozzájárul a gyermekek jó közérzetéhez. A csoportszobák ablakain akadálytalanul jön be a fény és a gyermekeknek szabad kilátást enged. A levegő cseréről szellőztetéssel gondoskodunk. A csoportszoba berendezéséhez használt lekerekített sarkú bútorok a baleset megelőzést szolgálják. A tér kialakításánál figyelembe kell venni, hogy az egyes tevékenységekhez szükséges hely biztosított legyen.
Az öltözők a gyermekek egyéni holmijának elhelyezéséhez és az öltözködéshez megfelelő teret biztosítanak.

A mosdóban az egyéni tisztálkodási eszközök jól átlátható és könnyen hozzáférhető elhelyezése nagyon fontos. A WC-k függönnyel elzártak az intimitás tiszteletben tartása érdekében.
A csoportszoba, öltöző, mosdó, WC blokk ajtajai egész nap nyitottak, a gyermekek szabadon mozoghatnak.
A gyermekek testi fejlődésének és mozgásigényének kielégítése szempontjából kiváló lehetőség a sokféle mozgásfejlesztő eszközzel felszerelt tornaszobánk az óvodában.

A vizes edzés, a vízhez szoktatás és úszástanítás egyedülálló feltétele az uszodánk, amelyet a város és a városkörnyék óvodáinak gyermekei is rendszeresen használnak (költség hozzájárulással).

Az egészséges életvitel igényének megalapozása.

- ✓ az egészséges táplálkozási szokások és a kulturált étkezési magatartás kialakítása
- ✓ egészséges, edzett gyermekek nevelése.

- ✓ az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- ✓ a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások, környezettudatos magatartás alapozása.

Feladatunk:

- ✓ az óvodapedagógus a személyiségével, beszédével természetes módon képviselje az egészséges életvitel, életmód igényét a gyermek felé.
- ✓ az óvodai nevelés minden területén, az egészséges életmód és kulturált életvitel feltételeinek biztosítása.
- ✓ a tiszta, esztétikus, kulturált és gyermekbarát környezet kialakítása.
- ✓ a gyermekek személyes környezetének, testi, lelki, szociális egészségének gondozása, a környezettudatos magatartás megalapozásával.
- ✓ a gyermekek egészségének védelme, fejlődésükhöz egészséges környezet biztosítása.
- ✓ a családi szokásokat figyelembe véve a gyermekek életkorának megfelelő helyes életritmus kialakítása.
- ✓ a gyermekek fejlődéséhez szükséges étrend: magas cukor-, só-, és telítetlen zsírtartalmú ételek, italok fogyasztásának csökkentése; zöldségek, gyümölcsök, tejtermékek fogyasztásának ösztönzése
- ✓ a személyi higiénére nevelés, az önálló testápolásra, étkezésre, öltözködésre, betegségmegelőzésre és az egészségmegőrzésre való képesség fejlesztése, minta alapján, gyakorlással.
- ✓ a mozgásigény kielégítése a szervezet edzése játékkal, szabad mozgással, szervezett testneveléssel, szabadban való mozgással és sokféle mozgásos játékkal.
- ✓ a kisebb testi rendellenességek korrekciója, láb- és testtartásjavító tornával.
- ✓ a gyermekbalesetek, sérülések megelőzése, balesetvédelmi oktatással, megfelelő balesetmentes környezet biztosításával.
- ✓ egész nap során a folyadékbevitel biztosítása.

Módszertani alapelveink:

- ✓ a tiszta, egészséges, balesetmentes környezet megteremtése.
- ✓ a testi, érzékszervi problémák megelőzése, korrekciója.

- ✓ az egyedi igények, képességek, sajátosságok figyelembe vétele.
- ✓ a fokozatosság, rendszeresség.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ A gyermek képes, a személyi higiénés feladatok ellátására: önálló testápolásra, WC használatra, zsebkendő használatára, öltözködésre.
- ✓ Szokásává válik a kulturált étkezési magatartás, az egészséges táplálkozás.
- ✓ A környezetében igyekszik mindenütt rendet tartani.
- ✓ Életkortól és fejlettségi szinttől függően megfelelő mozgáskultúrával, és edzettségi szinttel rendelkezik.
- ✓ Kialakul a természetes és mesterséges környezet felfedezésének és védelmének igénye.
- ✓ Felismeri a környezetében rejlő baleseti forrásokat, és képessé válik ezek elkerülésére. A már megtörtént baleseteknél segítséget nyújt.

SNI gyermekek fejlesztése:

Az SNI gyermekek számára az egészséges és kulturált életmód megvalósulásának, a személyes kompetencia működésének kiinduló feltétele az önkiszolgálási képességek megfelelő színvonalú fejlettsége, az önellátási képesség fejlesztése.

- ✓ Az SNI gyermekek számára a gondozási műveletek, a tanulási folyamatok, az egyénre szabott fejlesztési program kidolgozása a cél, főleg a fejlődésben elmaradó gyermekek számára.
- ✓ Megfelelő idő biztosítása a gyakorláshoz, hogy a gyermek önmagához mérten a lehető legnagyobb önállósággal étkezzen, öltözködjön stb.

Az SNI gyermekeknél fontos, hogy a gyermeket fejlettségi szintjének megfelelő elvárással gondozzuk.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ Egészséges életmóddal kapcsolatos új ismeretek óvodai alkalmazása: a helyes táplálkozás igényének alakítása, a betegségek kezelése.
- ✓ A környezetünkben dolgozó egészségügyi szakemberek bevonása, rendszeres segítése.

7.2.1. Egészségfejlesztési program

Az élet és az egészség az embernek semmi mással nem pótolható, alapvető értéke. Az egészség fogalmán nem csupán az orvosilag felülvizsgált egészségi állapotot értjük, hanem az egészség aktív,

célirányos megvalósítását, az egészségvédelemre vonatkozó folyamatos információszerzést, az egészségesebb választását, valamint annak visszajelzését.

Az egészség védelme és megtartása tanítható, fejleszthető. Az egészségfejlesztés az óvodai nevelésben kulcskompetencia kialakítást igényel, így sajátos szemléletet és magatartásformát.

A program elkészítésének célja, hogy az intézmény használói köréhez, a helyi adottságokhoz igazodva megfogalmazzuk a korszerű egészségnevelés céljait és feladatait. Ezek iránt mindannyian elkötelezettek vagyunk és felelősséggel vállaljuk. Az egészség azonosítható a testi, lelki és szociális harmónia állapotával. Fontos, hogy óvodásaink és az intézmény felnőtt közössége felismerjék az egészség értékjellegét. Ez a cél akkor érhető el, ha megalapozzuk a gyermekekben az önmagukért és a másokért érzett felelősségtudatot.

Célunk a teljes óvodai életet átfogó, a gyermeki személyiségfejlesztés szempontjából meghatározó egészségnevelési feladatok ellátása.

Feladatunk

- ✓ az egészséges életvitel iránti igény kialakítása,
- ✓ a lelki (érzelmi, akarati, értelmi) képességeik gondozása,
- ✓ a szociális együttműködési készség kialakítása.

Az óvodai egészségnevelési feladatainkat két részre oszthatjuk: egészségfejlesztésre és megelőzésre, melyek egymástól elválaszthatatlanok.

7.2.1. 1. Az egészségfejlesztés területei

- ✓ személyi higiénia fejlesztése,
- ✓ környezeti higiénia fejlesztése,
- ✓ egészséges táplálkozás igényének fejlesztése,
- ✓ a betegségek megelőzésére nevelés,
- ✓ napi rendszeres testmozgás, testedzés,
- ✓ baleset-megelőzésre nevelés és elsősegélynyújtás,
- ✓ testi és lelki egészség fejlesztése, az egészséges életvitel megalapozása és a káros szokások kialakulásának megelőzése, az egészséges viselkedésminták tudatosítása és megerősítése

- ✓ a bántalmazás, erőszak megelőzése.

Személyi higiénia fejlesztése

A személyi higiénés nevelés magában foglalja a gyermek testi gondozását, testi szükségleteinek kielégítését és a testi épség védelmét. Ezen a test tisztántartását értjük, a bőr, fogak, szájüreg, haj, érzékszervek, körmök ápolását és a WC-használatát.

Fontosnak tartjuk még az egészséges ruházat és helyes öltözködés szokásának alakítását, valamint a ruházat higiéniáját és tárolási feladatait.

Célunk:

- ✓ a személyi higiénia iránti igény kialakítása,
- ✓ a gyermekek egészségének, testi épségének védelme.

Feladatunk:

- ✓ az alapvető higiéniai tevékenységre való szoktatás, gyakoroltatás, ellenőrzés és folyamatos korrekció.

Minden gyermek számára biztosított a saját személyi felszerelés - jellel ellátott törölköző, fésű, fogmosó felszerelés, tornafelszerelés, ágynemű.

A gyermeköltözőkben minden gyermek rendelkezésére áll jellel ellátott polc, ahol saját ruházatát, váltóruháját, cipőjét tárolja.

Tisztálkodáshoz rendelkezünk elegendő számú, a gyermekek méretének megfelelő mosdókagylóval, folyékony szappanadagolóval), körömkefével.
A gyermekmosdókban biztosított az elegendő számú gyermekméretű WC és piszoár. A gyermekek számára biztosított orrtörléshez, orrfújáshoz a mindig elérhető helyen lévő papírzsebkendő.

A nap bármely részében minden gyermek számára rendelkezésre áll a vízfogyasztás lehetősége.

Járványos időszakban fokozottan figyelünk a higiéniés szabályok betartására és ennek feltételeit biztosítjuk.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében fokozott figyelemmel kell segíteni napi tevékenységeiket.

Környezeti higiénia fejlesztése

Az egészségnevelés feladatai csak egészséges óvodai környezetben valósulhatnak meg, melynek színterei a csoportszoba és a kapcsolódó helységek, valamint az óvoda udvara. Példamutatással, a munkába történő bevonással, gyakoroltatással a helyes környezeti higiénés tevékenységre szoktatjuk gyermekeinket.

Célunk:

- ✓ a környezeti higiénia iránti igény, fogékonyság kialakítása a gyermekekben,
- ✓ a környezettudatos, környezetbarát életvitel megalapozása.
- ✓ pozitív viszony kialakítása a környezetünkkel, fenntartható fejlődésre nevelés, környezetvédő szokások kialakítása

Feladatunk:

- ✓ az óvoda és szűkebb környezetünkben jelentkező környezetvédő tennivalók felismertetése,
- ✓ a pozitív viszony kialakítása környezetünkkel és a környezetvédő magatartás szokásainak kialakítása.

Lehetőségeinkhez mérten feladatunk a gyermekek környezetének optimális kialakítása, kényelmes, zsúfoltságtól mentes elrendezése. A gyermekek környezetében lévő, és a gyermekek által használt berendezési tárgyak megfelelnek testméreteiknek, ugyanakkor stabilak, biztonságosak, könnyen tisztán tarthatók. Az eszközök, a játékok tárolásának feltételei adottak, tisztán és rendben tartásukat folyamatosan elvégezzük.

A helyiségekben folyamatosan biztosítjuk rövid, gyakori szellőztetésekkel a természetes levegőcserét. Gondoskodunk a helyiségek megfelelő mesterséges és természetes megvilágításáról, az ideális,

szemkímélő lámpatestek elhelyezéséről. A rendszeres takarítás, portalanítás és porszívózás mindenki számára elemi követelmény.

A játszótéri elemek rendszeres felülvizsgálatáról, és előírásoknak megfelelő karbantartásáról gondoskodunk. Az udvari homokozókat időközönként felújítjuk, a homokot évente cseréljük. Naponkénti felásása, frissítése az udvaros feladata.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében a mentális és testi komfortérzet optimális megteremtése kiemelten fontos, megfelelő egyéni megsegítéssel.

Az egészséges táplálkozás igényének kialakítása

A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása. A növekedéshez megfelelő mennyiségű és minőségű táplálékra és folyadékra van szükség. Óvodában az étkezés lebonyolítása alkotja az óvodapedagógus egészségnevelési feladatait, így az étkezés előkészületeinek lebonyolítása az egészséges táplálkozás megkedveltetése, az új ízek, ételféleségek megismertetése.

Célunk

- ✓ gyermekeink egészségesen táplálkozó felnőttekké váljanak,
- ✓ a korszerű táplálkozás iránti igény felkeltése.

Feladatunk:

- ✓ a megfelelő étkezési szokások kialakítása,
- ✓ az egészséges táplálkozásra nevelés,
- ✓ a helyes táplálkozásból eredő egészségmegőrző tevékenység.

További fontos feladatunk a családdal való szoros együttműködés kialakítása az egészséges táplálkozás szokásainak terén.

A gyermekekkel közösen végzett előkészületek során biztosítjuk a kulturált étkezés feltételeit. A csoportszobák zsúfoltságtól mentesen, a szükséges eszközök megfelelő méretben és mennyiségben elérhető helyen, biztonságosan tárolva rendelkezésre állnak. A feltálalt ételek elnevezését megtanítjuk a gyermekeknek, egy-egy ismeretlen étel bevezetésénél gondolunk arra, hogy a gyermek először

kóstolja meg, így kedvcsináló ismereteket nyújtunk az ételről. Nem erőltetjük az ételt, de kínáljuk, ezzel igyekszünk megszerettetni az új ízeket. Megismertetjük a gyermekeket a természetes vitaminforrásokkal, így a gyümölcsökkel, zöldségfélékkel, fűszerekkel.
A különleges étrendet igénylő gyermekek étkeztetését a főzőkonyhával történő folyamatos egyeztetéssel megszervezzük, fokozott figyelemmel kísérjük.

Biztosítjuk a nap bármely idejében a folyamatos folyadékpótlást.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében amennyiben szükséges, az étkezéshez kapcsolódó speciális gondozási feladatok ellátását biztosítjuk.

Az egészséges táplálkozás megkedveltetése érdekében a szülők támogatásával zöldség- és gyümölcsnapokat szervezünk a csoportokban.

A betegségek megelőzésére nevelés

Kiemelt óvónői feladat a fertőző betegségek megelőzésére nevelés. A megelőzés alapja a személyi higiénia betartása, a rendszeres kézmosás, zsebkendő használat, a közös használati tárgyak, játékszerek tisztántartása.

Célunk:

- ✓ az egészségvédő jó szokások kialakítása.

Feladatunk:

- ✓ ismeretek közlésével, a helyes magatartás begyakoroltatásával a gyermekek felkészítése a gyakrabban előforduló betegségek megelőzésére,
- ✓ a védekezéshez szükséges magatartásformák begyakorlása.

A higiéniés szabályok betartásával, a betegségek megelőzésével kapcsolatos helyes magatartási szokások begyakorlásával biztosítjuk a gyermeki szervezet általános védekezőképességének fokozását, a betegségmegelőzést.

A betegségek megelőzése érdekében az évszakoknak megfelelően megteremtjük a gyermekek edzéséhez, rendszeres mozgáshoz szükséges feltételeket, minden adódó lehetőséget kihasználunk a levegőzésre, sétára, kirándulásra.

Az egészséges gyermekek védelmében az óvodában észlelt megbetegedéskor a gyermeket elkülönítjük, és gondoskodunk róla, hogy minél előbb megfelelő ellátásban részesüljön. A betegségből történő felgyógyuláskor a közösségbe való visszatérés szabályait érvényesítjük. Rendszeres kapcsolatot tartunk fent az óvoda védőnőivel. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre fokozottan odafigyelnünk.

Napi rendszeres testmozgás, testedzés

E nevelési terület magába foglalja a szervezet edzését, a hideghez, meleghez való szoktatást, a fokozatos fizikai megterhelést, az óvodai testnevelés foglalkozásokat.

Célunk:

- ✓ a testmozgás, a szabadban való tartózkodás igényének felkeltése,
- ✓ a rendszeres testedzés szokássá alakítása,
- ✓ az egészséges életvitel megalapozása.

Feladatunk:

- ✓ a gyermekek mozgásigényének kielégítése,
- ✓ a természetes mozgáskedv megőrzése,
- ✓ a szervezet edzése,
- ✓ a rendszeres kondicionálás, ezen belül a testi erő és állóképesség fejlesztése,
- ✓ az időjáráshoz való alkalmazkodás és a teherbíró képesség fejlesztése.

A tornára, a játékos mozgásra teremben és szabad levegőn, eszközzel és eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában minden nap lehetőséget biztosítunk.

Folyamatos feladatunk a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítése, a szükséges és elégséges szabályok megtanítása, valamint a gyermekek teherbíró képességének, fizikai fejlődésének, ügyességének, állóképességének nyomon követése.

A testnevelés foglalkozások szervezésénél a legfőbb alapelveket érvényesítjük, így az életkori sajátosságokat és az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vesszük, a feladatok fokozatos nehezítésével. Preventív mozgásfejlesztő tornát is alkalmazunk mesterprogram keretében. Figyelemmel fordulunk a betegségből lábadozó, gyenge fizikumú gyerekek foglalkoztatására, illetve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre.

Fokozottan ügyelünk a gyermekek biztonságérzetének kialakítására, a balesetvédelmi és higiéniai szabályok betartására.

Időjárástól függően napi 1-3 óra levegő és napfényedzést biztosítunk, a fokozatosság betartásával.

A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építjük.

Balesetek megelőzésére nevelés

Nem elég az egészséget megvédeni, de a váratlan események, balesetek megelőzésével az életet is szükséges védeni. Mivel az óvodás korú gyermekeknek életkori sajátosságából eredően nincs veszélyérzete, ezért a mi feladatunk testi épségük megőrzése, és figyelmük ráirányítása a környezet veszélyeire.

Célunk:

- ✓ a gyermekek egészségének és testi épségének védelme

Feladatunk:

- ✓ egészségvédő, balesetmegelőző ismeretek, egészségvédő készségek kialakítása, gyakorlása, ellenőrzése, folyamatos korrekciója.

Év elején és a továbbiakban szükség szerint megbeszéljük az óvoda belső és külső terének balesetvédelmi szabályait, a helyes és helytelen viselkedésmódokat. Megismertetjük gyermekeinkkel azokat a helyes magatartási formákat, amelyek betartására a balesetek elkerülése végett szükség van, valamint bemutatjuk gyermekeinknek a játék és az eszközök biztonságos használatát, a közlekedés szabályait séták során, valós környezetben és ezeket szituációs, valamint szabályjátékok közben gyakoroltatjuk. Hasonló pedagógiai tudatossággal, szituációs játékok kezdeményezésével fordulunk a háztartásokban található háztartási gépek használatára vonatkozó szabályok elsajátítása felé.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek különösen veszélyeztetettek e területen, fokozott figyelemmel kell segíteni napi tevékenységeiket.

A testi és lelki egészség fejlesztése, az egészséges életvitel megalapozása és a káros szokások kialakulásának megelőzése, az egészséges viselkedésminták tudatosítása és megerősítése

A nevelési feladatok körébe tartozik az egészségre káros szokások megelőzése.

Célunk:

- ✓ egészségvédő modell megismertetése a gyermekekkel, mely későbbi életük során megvédi őket a káros szenvedélyektől.

Feladatunk:

- ✓ az egészség megvédéséhez, megerősítéséhez vezető tevékenységek megismertetése,
- ✓ a helyes táplálkozás a testedzés kialakítása,
- ✓ a személyi és környezeti higiénie fontosságának hangsúlyozása.

Minden olyan helyzetet elkerülünk, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A szabad beszélgetések alkalmával lehetőséget teremtünk élmények elmondására, véleménynyilvánításra, képek, könyvek nézegetésével, események értékelésével.

A bántalmazás, erőszak megelőzése

A WHO definíciója: „A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Célunk:

- ✓ a gyermekek mindennemű bántalmazásának megelőzése.

Feladatunk:

- ✓ a gyermekvédelmi feladatok ellátásában való közreműködés,
- ✓ a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzése, feltárása, megszüntetése,
- ✓ egészségvédő, balesetmegelőző ismeretek, egészségvédő készségek kialakítása, gyakorlása, ellenőrzése, folyamatos korrekciója.

Közreműködünk a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködünk a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatjuk a gyermekvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel. A szülőket felvilágosítjuk, hogy nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakot sugárzó filmek látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására is fontos ösztönözni.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében az érdekvédelmi tevékenységek szerepe fontos, az esetlegesen előforduló tünetek azonnali kivizsgálását szorgalmazzuk, jelzőrendszeren keresztül a szakembereket informáljuk.

Életvezetési készségek fejlesztése, érzelmi és szociális kompetenciák támogatása az egészséges életmód megalapozásához

Az egészséges életmód kialakítása nem kizárólag testi szükségletek kielégítését és egészségmegőrző szokások kialakítását jelenti, hanem szorosan összefügg a gyermek érzelmi, szociális és értelmi fejlődésével is. Az óvodai nevelés fontos feladata az olyan életvezetési kompetenciák megalapozása, amelyek segítik a gyermekeket abban, hogy biztonságban érezzék magukat a világban, eligazodjanak társas kapcsolataikban, és képesek legyenek felelős döntéseket hozni.
Az életvezetési készségek magukban foglalják többek között a problémamegoldó gondolkodást, az érzelmi önszabályozást, az együttműködést, a konfliktuskezelést, az empátiát, a kudarctűrést és az önálló döntéshozatal képességét. E készségek fejlődése elősegíti a gyermek kiegyensúlyozott személyiségének kibontakozását, valamint az egészségtudatos magatartás kialakulását.

Célunk:

- ✓ Az életvezetési kompetenciák tudatos fejlesztésén keresztül olyan gyermekek nevelése, akik önbizalommal rendelkeznek, képesek saját érzéseik felismerésére, mások megértésére, a társas együttélés szabályainak elfogadására, valamint saját egészségük védelmére és jól-létük biztosítására.

Feladatunk:

- ✓ A gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése

- ✓ Az érzelmek felismerésére, kifejezésére és elfogadására nevelés
- ✓ A szociális készségek – együttműködés, empátia, segítőkészség fejlesztése
- ✓ A konfliktuskezelési és problémamegoldó stratégiák megismertetése és gyakorlása
- ✓ Az önálló döntéshozatal, a következmények belátásának és felelősségvállalásának támogatása,
- ✓ Az önbizalom és kudarctűrés megerősítése
- ✓ Az egészséges életvitelhez szükséges belső motivációk és attitűdök alakítása.

A megvalósítás formái:

- ✓ A gyermekekkel folytatott beszélgetések, mesék, dramatikus játékok, bábozás
- ✓ Játékhelyzetek és mindennapi élethelyzetek során adódó konfliktusok közös feldolgozása,
- ✓ A gyermekek döntési helyzetbe hozása – választási lehetőségek biztosítása
- ✓ A pedagógus modellértékű, támogató jelenléte, értékeket közvetítő attitűdje
- ✓ A gyermekek önállóságának tiszteletben tartása, egyéni megoldások elfogadása
- ✓ Tudatos lehetőségteremtés az együttműködés, kommunikáció és megküzdés gyakorlására
- ✓ Egészséggel kapcsolatos döntések közös átgondolása (pl. megfelelő öltözet, pihenés, mozgás, étkezés).

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- ✓ A gyermek képes érzelmeit felismerni, szabályozni és másokét elfogadni
- ✓ Elfogadja a közösségi együttélés alapvető szabályait, együttműködik társaival
- ✓ Problémás helyzetekben képes megoldási lehetőségeket keresni, segítséget kérni
- ✓ Megérti, hogy döntéseinek következményei vannak, és képes felelősséget vállalni érte
- ✓ Törekszik saját testi-lelki jóllétének megőrzésére, nyitott az egészséges életvitel iránt.

7.3. Érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Komoly hangsúlyt kell kapnia az óvodai nevelés mindennapjaiban, mert ez megalapozza a személyiség szocializációját. Az „én” fejlődésben a 3-6-7 éves szakasz kiemelt jelentőségű.

Az óvodáskorú gyermek sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért fontos, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonos, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Célunk:

- ✓ kiegyensúlyozott, önbizalommal rendelkező gyermekek nevelése, azoknak a képességeknek, tulajdonságoknak a fejlődését elősegítve, amelyek alkalmassá teszi őket, hogy én érvényesítési törekvéseiket összehangolják a közösségi élet normáival.

Feladatunk:

- ✓ a gyermekek nyitottságára építve, segíteni, hogy megismerje szűkebb-tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja
- ✓ a megalapozott óvodai szokásrend, napirend kialakítása, amely biztonságot, támpontot ad a mindennapokban.
- ✓ a beszoktatási idő hosszúságának és módjának, az egyéni szükségletekhez, igényekhez igazítása. Ez biztosítja a gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges biológiai és pszichológiai feltételeket.
- ✓ a gyermekek bevonása a csoportszobájuk alakításába, szépítésébe.
- ✓ pozitív személyes kapcsolatok kialakulásának elősegítése (óvodapedagógusgyermek, nevelőmunkát segítő munkatársak-gyermek, gyermek-gyermek)
- ✓ az egymáshoz közeledő gyermekek közös játékának, baráti párok alakulásának segítése.
- ✓ az óvoda minden dolgozójának kommunikációja, bánásmódja, viselkedése követendő, modell értékű legyen.
- ✓ az óvoda saját hagyományainak, szokásainak beépítése a mindennapi óvodai életbe.

Az első élmények meghatározhatják a kisgyermek óvodához való viszonyát. Törekedni kell, hogy ezek minél kellemesebbek legyenek. Rendkívül fontos, hogy az óvodakezdés gyermeknek, szülőnek egyaránt örömmel várt esemény legyen. A gyermekek megnyerésén alapuló óvodai befogadás megvalósításának sikerességében az előkészítésnek nagy szerepe van.

Az óvodapedagógusok a nagyobb gyermekeket felkészítik, hogy örömmel, tapintattal, segítőkészen fogadják a kicsiket.

Az *óvodai befogadás* időszakában a gyermekek szakaszosan érkeznek, így több lehetőség van az ismerkedésre, a személyes kapcsolat alakítására. Ebben az időszakban mindhárom felnőtt jelen van. Az óvodapedagógus érezze át, hogy a szülőtől való elválás a gyermek számára nagyon nehéz, megkönnyítése empátiát, türelmet, gyöngédséget kíván. A beilleszkedést segítheti, ha a gyermekek a szülőkkel együtt töltik az első napokat az óvodában, és ha csak folyamatosan növelik az óvodában tartózkodás idejét. Az óvodás testvér és a saját tárgy, játék is kedvezően hat a gyermekek biztonságérzetének alakulására.

A gyermekek testközelség illetve - távolság igényét minden felnőttnek tiszteletben kell tartania. A gyermekek folyamatosan ismerkednek a csoport szokásaival, ezek elfogadásához az egyénileg szükséges időt meg kell adni.

A vegyes életkorú csoportjainkban a nagyobb gyermekek sokat segíthetnek a kisebbek befogadásában és a szokások megismertetésében. Az óvodapedagógus legfontosabb feladata befogadás idején a gyermekek és a szülők bizalmának megnyerése.

A pozitív személyes kapcsolatok kialakulásának elősegítését a jó óvodapedagógusgyermek kapcsolat alapozhatja meg. Az óvodapedagógus - gyermek kapcsolat a mindennapi szituációk személyes perceiben alakulnak elsősorban. Az óvodapedagógus kerüljön minden gyermekkel legalább rövid időre „csak velem” szituációba.

Az életkori sajátosságok közül figyelembe kell venni, hogy a gyermek érzelem vezérelt, én fejlődésének sajátossága az én központúság, felnőtthöz való ragaszkodása erős, társ iránti igénye csak 4,5-5 éves korban alakul ki.

Segíti az óvodapedagógus - gyermek kapcsolat pozitív alakulását a személyes beszélgetés, a testközelség és az együtt játszás igényének kielégítése. Az óvodapedagógus ismerje meg a gyermekek egyéni jellemzőit, fogadja el különbözőségüket, értse meg őket, bízzon bennük, tartsa tiszteletben döntéseiket. Az óvodapedagógus modell a társas viselkedés szempontjából. A gyermekek társas kapcsolatai a tevékenységek közben alakulnak, fejlődik egymáshoz való viszonyuk (szimpátia, barátság), együttműködésük és sok közös élményben van részük. A társas együttműködés során alkalom van az egymáshoz viszonyításra, az én határok megtapasztalására. Mindez jelentősen hozzájárul az énkép alakulásához.

A társas együttlét szituációiban tanulják meg az egymás felé fordulást, a másság elfogadását, a segítést, a szeretetet. Az óvodapedagógus minden helyzetben erősítse a gyermek barát választását. A tapintat, a törődés, a szeretetteljes odafordulás, a pozitív, elfogadó attitűd az intézmény minden dolgozójával

szemben követelmény. Az intézmény dolgozóinak modellértékű kommunikációja és bánásmódja mintát jelent a gyermek magatartásának alakulása szempontjából.

A mindennapok természetes szituációiban és az óvodapedagógus által kezdeményezett kommunikációs játékok során fejlődik a gyermek érzelem felismerő és kifejezőképessége, tapasztalatot szerez saját és mások érzelmeinek hatásáról.
A tevékenységek segítik a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat) fejlődését.

Az óvodapedagógus kommunikációs intelligenciájának mutatói a jó beszéd, példát adó (artikuláció), választékos beszéd és a hitelesség (metakommunikáció). Az óvodapedagógus legnehezebb feladata, hogy az én tudat, én érvényesítés és a szociális érzékenység alakulását megfelelő összhangban segítse. A gyermekek között az önérdek és a társ érdekének ütközése miatt gyakran alakulnak ki probléma-, konfliktushelyzetek.

Hosszú időre és toleranciára van szükség, míg a gyermekek olyan én érvényesítési technikákat tanulnak meg, amely a társak igényeit is figyelembe veszi. Konfliktus esetén az óvodapedagógus ne vegye el a felelősséget a gyermektől a megoldás átvállalásával.

Az óvodapedagógus kerülje a büntetést, a bírálatot, a kiabálást, a hibáztatást, a panaszkodást. Kivárással, kérdésekkel, a probléma meghallgatásával, a gyermekekkel együtt való megoldási módok keresésével, az alternatívák közül való önálló választás ösztönzésével segítse, hogy a gyermekek megtalálják a saját megoldásukat.

A közösségi élet biztonsága, nyugalma függ a csoport életét szabályozó szokások alakulásától. Ezek elfogadását segíti a felnőtt minta és a gyermekek fejlődési ütemához, sajátosságaihoz igazodó egyéni bánásmód. A gyermekek viselkedését, tevékenységét nem kell állandóan értékelni. Az óvodapedagógus természetes módon fejezze ki örömét, elismerését a gyermek felé, ha kell, bíztassa, segítse. Ez bizalommal, bíztatással, az önállóság, az autonómia támogatásával alakítható.

A közösségi együttélést segítő normák: a társ személyiségének, érzelmeinek, tevékenységének tiszteletben tartása, segítés a társaknak, a kisebbeknek, örömszerzés, vigasztalás, együttérzés, udvarias magatartás.

Vegyes életkorú csoportokban a nagyobb gyermekek modellálják a közösségi szokásokat a kisebbeknek. Az óvoda és a csoportok hagyományainak kialakítása, a közös tevékenységek és élmények, hozzájárulnak a gyermekek egymás felé fordulásának erősítéséhez.

Módszertani alapelveink:

- ✓ az óvónő viselkedése legyen modell, legyen hiteles.
- ✓ az egyéni sajátosságokhoz igazodó bánásmód.
- ✓ empatikus óvónői magatartás.
- ✓ az óvónő részéről a gyermek érzelmi elfogadása, magatartásának megértése.
- ✓ az óvónőt konfliktusmegoldó képesség jellemezze.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ A gyermek szívesen jár óvodába. Ragaszkodik a csoporttársaihoz és a csoportban dolgozó felnőttekhez.
- ✓ Feladathelyzetekben egyre eredményesebben vesz részt, kreatív megoldásokra törekszik.
- ✓ A közös tevékenységekben aktívan részt vesz, a tevékenység által megkívánt magatartási formákat elfogadja.
- ✓ A felnőtt kérése nélkül is segít társának, együtt érez a közösség tagjaival.
- ✓ Tisztelettel viselkedik a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival, vigyáz munkája eredményére.
- ✓ Törekszik a konfliktushelyzetek (nem az agresszív) megoldására. Konfliktushelyzetekben képes együttműködve, mindkét fél számára elfogadható megoldást találni önállóan is.
- ✓ A tevékenységekben kitartó, a megkezdett tevékenységet befejezi.
- ✓ Készen áll az iskolai élet és a tanítók elfogadására.

SNI gyermekek fejlesztése:

Az SNI gyermekeknél a szociális viselkedéshez szükséges összetevők erősítése.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ Folyamatos, napi kapcsolattartás a szülőkkel.
- ✓ A csoport életritmusának, szokás és szabályrendszerének alakítása.
- ✓ Közös élmények, tevékenységek biztosítása.

7.4. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés tevékenységeken keresztül, az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a gyermekek szabad játéka által valósul meg. Az értelmi nevelés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és a kommunikáció alakulásával. Az óvodában a beszéd, az anyanyelv és a kommunikáció

fejlesztése kiemelt fontosságú, hiszen csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek képesek az alap kultúrtechnikák elsajátítására.

Célunk:

- ✓ nyitott, motivált és érdeklődő gyermek, aki az iskolai életre alkalmas.
- ✓ olyan óvodai tevékenységkínálat biztosítása, amely a gyermeki kíváncsiságra, a gyermek élményére, tapasztalatára, érdeklődésére építve nyújt lehetőséget a változatos tevékenykedéséhez.
- ✓ a közös felfedező helyzetek, az együttes tevékenységek a sok-sok kérdezés és felelet, az utánzások jó alkalmat teremtsenek a spontán tanulásra, a gyermek képességének fejlesztésére, tapasztalatainak bővítésére, rendezésére.

Feladatunk:

- ✓ felszabadult csoportlégkör megteremtése, mely kedvet ébreszt a beszélgetéshez
- ✓ az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása, a beszédkészség fejlesztése.
- ✓ az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.
- ✓ a hátrányos helyzetből adódó lemaradások folyamatos kompenzálása, a szegényes szókincs, alacsony beszédszínvonal, kifejezésmód, illemszabályok hiányának korrigálása.
- ✓ a gyermekek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése.

A kommunikáció, a beszéd eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másik emberhez, akinek a társas reakcióiból a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése valósul meg. A kommunikáció és a metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik, vagy semlegesítik a szóbeli közlést. Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával (odafigyelés, beszélgetés, meghallgatás), kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt. Az óvodapedagógus teremtsen lehetőséget a beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa kommunikációs ismereteiket (például érzelmeket kifejező gesztusaikat, arckifejezéseiket, testtartásaikat).

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – a beszélő környezettel,

helyes mintaadással és szabályközvetítéssel - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A gyermek beszéd- és kommunikációs képessége elsődlegesen a családi szocializációtól függ.

Fontos feladatunk, a gyermekek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése, és a gyermeki kérdések megválaszolása. A tevékenységekben sokféle verbális és nem verbális jelzés, interakció jelenik meg. A cigány és a migráns gyermekek nevelésében a nyelvi kifejezőkészség fejlesztése kiemelt feladat.

A bábozás, az éneklés, a mondókázás és a mindennapi mesélés nagyban hozzájárul a gyermekek beszédkészségének fejlődéséhez, szókincsük gyarapodásához. A nyelv- és ajakügyesítő, valamint a hallásfejlesztő gyakorlatokkal lehetőséget teremtünk a hangzók helyes ejtésére. A játékokhoz saját készítésű eszközöket is használunk.

Az értelmi nevelés, az értelmi képességek fejlesztése az óvodában egyrészt a gyermek spontán tevékenysége, a szabad játék során valamint az óvodapedagógus által szervezett tevékenységekben (egyéni, páros, mikro csoportos, csoportos) valósul meg. A gyermekek ismeretszerzésének és képességfejlődésének alapfeltétele a sokféle tevékenységi lehetőség, az óvodapedagógusok gyermekismerete, szituáció érzékenysége, módszertani gazdagsága. Az óvodapedagógusok sokféle játékot készítenek, amelyek segítik a képességek fejlődését.

A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése a gyermeki tevékenységek által történik. A szabad játék és a sokféle szervezett tevékenység segíti a kognitív képességek fejlődését. A képzelet, az alkotóképesség és a kreativitás fejlődését a kötetlen, ösztönző környezet segíti.

Módszertani alapelveink:

- ✓ sokoldalú tapasztalatszerzés lehetőségeinek biztosítása.
- ✓ önálló gondolkodásra nevelés, döntési képességek fejlesztése.
- ✓ differenciált, egyéni képességek szerinti fejlesztés.
- ✓ pozitív megerősítés.
- ✓ tehetséggondozás, kiemelt képességű gyermekek ösztönzése.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ Helyesen, tisztán érthetően beszél, bátran, szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel. Beszédfegyelmük kialakul. Képesek meghallgatni és megérteni másokat.

- ✓ A metakommunikációs jelzéseket használják, a környezetükben élő személyekkel jól kommunikálnak.
- ✓ Tudnak szemkontaktust teremteni és tartani.
- ✓ A gyermeknek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlás eredményeként, a korának megfelelően kialakulnak kognitív képességei

  (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, problémamegoldó gondolkodás) ✓ Térbeli viszonyokat képesek felismerni és megnevezni.

- ✓ Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- ✓ Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, emlékezetük, szándékos figyelmük fejlődik.
- ✓ Gondolkodásukra, a problémamegoldásra törekvés és kreativitás a jellemző.
- ✓ A gyermekek érdeklődése sokoldalú. Tanulási szituációk iránt motiváltak.
- ✓ Értelmi képességeik folyamatosan fejlődnek.
- ✓ Érzékelésük, észlelésük (vizuális, akusztikus) differenciált, a testséma kialakult.
- ✓ Gondolataikat érthetően ki tudják fejezni.
- ✓ Képes az ismeretek tudatos felidézésére.
- ✓ Természeti és társadalmi környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik. Rendszerezni képes a már meglévő, spontán szerzett, élményekre épülő tapasztalatait, ismereteit.
- ✓ A gyermek anyanyelvi és értelmi képessége olyan szinten fejlett, hogy alkalmas az iskolai élet megkezdésére.

SNI gyermekek fejlesztése:

A sajátos nevelési igényű gyermekek értelmi nevelésének lényege abban rejlik, hogy a fejlesztés eredményeit felhasználva újabb célok kitűzésével és megvalósításával biztosítsuk a fejlesztés hatékonyságát.

Az SNI gyermekek számára az óvoda minél több kommunikációra kínáljon lehetőséget.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ Tanulástámogató környezet megteremtése során, a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire való építés.

  A tevékenységek a szabad játékba tervezett játéktémából indítása a komplexitást mutatva a többi tevékenységi formával.

- ✓ A folyamatos, utánzásra, vagy spontán tevékenységre épülő tanulás a teljes személyiség fejlődésének, fejlesztésének támogatása.

- ✓ Az óvodapedagógus a gyermek cselekvő aktivitására, érdeklődésére épített közvetlen tapasztalásra építi a felfedezés lehetőségét, azok örömét, a gyermek kreativitásának erősítését.

8. Az óvodai élet megszervezése

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg, és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Az óvodai nevelés tervezése során kiemelt jelentőségű a pedagógiai ciklus egymásra épülő elemeinek: megfigyelés, tervezés, megvalósítás, értékelés tudatos és dokumentált működtetése. A gyermekek megismerése és fejlődésük nyomon követése differenciált, életkori és egyéni sajátosságokra épülő megközelítést igényel, amelyhez az óvodapedagógus szakmai autonómiáját, reflektív gondolkodását és folyamatos önképzését is elengedhetetlennek tartjuk.

A gyermekekről vezetett dokumentumok – fejlődési napló, egyéni fejlesztési tervek, megfigyelési szempontsorok – a pedagógiai munka alapját képezik. Ezek lehetőséget adnak a gyermek egyéni haladásának, szükségleteinek, erősségeinek, valamint a fejlődési ütem eltéréseinek megértésére. A dokumentációk célja nem az adminisztráció, hanem a nevelőmunka támogatása és tudatossá tétele.

A tervezőmunka során alkalmazzuk a rugalmas, nyitott tervezési gyakorlatot, amely figyelembe veszi a gyermekek érdeklődését, az aktuális csoporthelyzetet és az évszakokhoz, ünnepekhez kapcsolódó lehetőségeket is. A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok mellett fontosnak tartjuk az aktualitásokhoz való alkalmazkodást, az élményszerű, tapasztalatra épülő tanulási helyzetek biztosítását.

A nevelési folyamat során az egyéni bánásmód érvényesülése mellett figyelmet fordítunk a közösségi élmények szervezésére, a szociális kompetenciák fejlesztésére, valamint a gyermekek önállóságának és felelősségérzetének alakítására. Mindezek megvalósítását az óvodapedagógus tudatos jelenléte, értő figyelme, érzékenysége biztosítja.

8.1. A csoportszervezés elvei

Az óvodák hagyományait, adottságait, a környezet igényeit és lehetőségeit vettük figyelembe elsősorban a csoportszerkezet kialakításánál. A csoportszervezésnél fontos alapelv, a létszám és a csoport összetételének kiegyensúlyozottsága.

A csoportszervezés szempontjai:

- ✓ átlaglétszám 24 fő, maximum 25 fő
- ✓ csoportszoba férőhelye
- ✓ a nevelőtestület pedagógiai elvein alapuló szervezési elképzelések

Óvodáinkban vegyes életkorú csoportok működnek.

Programunk a csoportok szervezeti kereteitől függetlenül eredményesen megvalósítható, hisz alapelve a gyermekek közötti különbség természetes elfogadása, az egyéni bánásmód alkalmazása. Az óvodapedagógus feladata, hogy a szervezeti keretek esetleges hátrányait oldja, előnyeit pedig kiaknázza a gyermekek nevelése szempontjából.

Különös odafigyelést igényel*:*

Életkor szerinti csoportoknál:

- ✓ A csoportok feltételeinek évenkénti és folyamatos alakítása a gyerekek változó igényeihez
- ✓ Az életkor miatt szükséges csoportváltások zökkenőmentességének biztosítása *Vegyes életkorú csoportnál:*
- ✓ A feltételek megfelelő alakítása az eltérő életkorból adódó igényeket figyelembe véve
- ✓ A különböző életkorból adódó igények, szükségletek optimális összehangolása
- ✓ A csoportba érkező új gyermekek és szüleik fogadása, beilleszkedésük segítése

8.2. Tervező munkánk

A pedagógiai munkánk tudatos, folyamatos tervezésen alapul. A nevelési év során elkészítjük az éves, féléves, havi és heti terveket, amelyek figyelembe veszik a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait, aktuális szükségleteit és érdeklődési körét. A tervezés során támaszkodunk a megfigyelésekre, az egyéni fejlődési naplókra, valamint a dokumentált tapasztalatokra. A gyermekek megismerését, fejlesztését és fejlődésük nyomon követését célzó tevékenységeinket az alábbi dokumentumok segítik:

- éves és heti csoporttervek,
- csoportnapló,
- egyéni fejlődési lapok,
- fejlesztési naplók, megfigyelési jegyzőkönyvek,

- egyéni fejlesztési tervek (különösen SNI/BTMN gyermekek esetében).

A dokumentálás célja, hogy támogassa a gyermekek sokoldalú fejlődését, lehetőséget adjon a pedagógiai folyamat elemzésére, értékelésére és a szükséges korrekciók elvégzésére. Az óvodai nevelés kizárólag a jóváhagyott Pedagógiai Program alapján valósulhat meg, az óvodai élet minden területét átfogó tevékenységek keretében. Ennek során az óvodapedagógus jelenléte és aktív közreműködése elengedhetetlen. Az óvodapedagógus felelős a gyermekek biztonságáért, a nevelési célok megvalósításáért, valamint a dokumentáció szakszerű és jogszabálynak megfelelő vezetéséért. Az óvoda szakmai dokumentumai, a nevelőmunka tervezésével, a pedagógiai program megvalósításával a gyermekek fejlődésével kapcsolatos információk rögzítésére szolgálnak. Az óvodai nevelés tervezettsége fontos, mert tudatos, felkészült munkát eredményez. A tervezés irányt ad, segíti a folyamatok célirányos, célszerű egymásra épülését. Ugyanakkor a jó terv a szabadságot, rugalmas alkalmazást, a gyermekekhez való igazodást biztosítja.

A nevelőmunka tervezésének dokumentuma a csoportnapló, mely a pedagógiai programmal összehangolt.

A Szivárvány Óvoda csoportnaplójának tartalma:

- ✓ A gyermekek névsora, létszám adatok
- ✓ A csoport működésével kapcsolatos adatok
- ✓ Ünnepek, megemlékezések, egyéb programok
- ✓ Születésnapok megünneplése
- ✓ Napirend
- ✓ Heti rend
- ✓ Egyéni megfigyelések, fogadóórák
- ✓ Csoporttal kapcsolatos megfigyelések
- ✓ Befogadási időszak tevékenység terve
- ✓ Alapszokások a csoportban
- ✓ Nevelési feladatok
- ✓ Szervezési feladatok
- ✓ Differenciált fejlesztési terv
- ✓ Fejlődést elősegítő tartalmak heti terve
- ✓ Értékelés
- ✓ Értékelő feljegyzések
- ✓ Gyermekvédelmi feladatok

- ✓ Szülőkkel való kapcsolat
- ✓ Szülői megbeszélések
- ✓ Dajkai, pedagógiai asszisztensekkel történő megbeszélések
- ✓ Hivatalos csoportlátogatások

Nevelőmunkánk tervezésénél nagy hangsúlyt fektetünk a szokások, a nevelési feladatok és a differenciált fejlesztés tervezésére. A fejlődést elősegítő tartalmakat egy hétre tervezzük. A nevelési folyamatot és az eredményeket rendszeresen értékeljük. A csoportnapló széleskörű információt tartalmaz az adott csoport nevelőmunkájával, működésével kapcsolatban.

Óvodapedagógusaink kidolgozták a fejlődést elősegítő tartalmak éves lehetőség tervét, amelyet felhasználnak a heti tervek készítésénél. Ezeket folyamatosan tovább fejlesztjük, projektekkel, témahét tervekkel egészítjük ki.
Minden gyermek esetében, különösen a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek vonatkozásában az egyéni szükségleteknek megfelelő fejlesztés, kellő időpontban folyik, optimális szinten, minőségben és mennyiségben. Az óvodában nevelkedő minden gyermek számára biztosított, hogy a maga módján, a maga ütemében, a maga képességei szerint a lehető legjobban tudjon kibontakozni.
A tervezésnél figyelembe vesszük:

- ✓ a programban megfogalmazott fő célkitűzéseinket,
- ✓ az óvodánk által készített komplex lehetőségtárat,
- ✓ a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait,
- ✓ az eltérő fejlődési ütemet,
- ✓ az aktualitást,
- ✓ a folyamatosságot és a fokozatosságot,
- ✓ a gyermekek meglévő ismereteit, tapasztalatait,
- ✓ a módszerek, az eszközök, a munkaformák megválasztásánál, az anyagkiválasztásnál az óvónő pedagógiai szabadságát.

8.3. A gyermekek fejlettségi állapotának mérése

Az óvodai élet során a megismerés, a gyermek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése az óvodába lépés pillanatában kezdődik és folyamatos. Egyénileg és folyamatosan nyomon követjük óvodásaink fejlődését, hogy számukra a legoptimálisabb fejlesztő hatásokat biztosítsuk.
Minden gyermek „más”, saját kompetenciákkal rendelkezik, a gyermek fejlődését elsősorban saját magához kell mérni. A megfigyelés, mérési eljárás az adott pillanatot értékeli, egy adott állapotot

rögzíti. A gyermek folyamatosan fejlődik, változik, az érés (lélektani folyamat) folyamatosan megy végbe.
Intézményünk gyermek megismerési és fejlődés nyomkövetési rendszerét valamint annak dokumentációját a gyermekmegismerési munkacsoport dolgozta ki.

Nevelőmunkánk a gyermekismeretre épül, az alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

Az iskolaérettséghez szükséges készségek és képességek fejlődését külön dokumentáció rögzíti. A tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évben a gyermekek fejlődésének követése kiegészül az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges kompetenciák célzott megfigyelésével és nyilvántartásával.

Célunk:

- ✓ a hatékony nevelés, melynek alapfeltétele óvodásaink egyéni, értelmi sajátosságainak megismerése,
- ✓ az óvodás gyermek személyiségének komplex fejlesztése, egyénre szabott módszerekkel, eszközökkel.

Feladatunk:

- ✓ a gyermek kedvelt tevékenységére, érdeklődésére alapozva megtervezni a fejlesztés lépéseit.
- ✓ a hagyományos és korszerű módszerek, változatos eszközök alkalmazása a fejlesztés során.
- ✓ az egyéni fejlesztési tervek megvalósulását követően megfigyelés, kontrollmérés végzése az adott területen.

A differenciált egyéni képességfejlesztésnek mindenhol érvényesülni kell, kiemelten a hátrányos helyzetű és a tehetséges gyermekek esetében. Minden óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy melyik gyermeket miben, mivel kell megsegíteni, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön. Ehhez elengedhetetlen a fejlődési szakaszok nyomon követése, mérése, értékelése és a további fejlesztési folyamat meghatározása. Kiemelt jelentőségű a gyermekek megfigyelése, a spontán és irányított szempontok alapján szerzett információk rögzítése.

Fejlődési napló tartalma:

- ✓ A gyermek anamnézis adatai

- ✓ „Első nap az óvodában” megfigyelési lap
- ✓ A gyerekekkel kapcsolatos megfigyelések feljegyzései
- ✓ Fejlettségmérő lap
- ✓ Egyéni fejlesztési terv
- ✓ Értékelés

A Fejlődési naplóban az általunk meghatározott szempontok alapján, egyénenként rögzítjük a gyermekről szerzett tapasztalatainkat, megfigyeléseinket. Ebben a dokumentumban tervezzük a személyre szóló fejlesztési feladatokat.
A tervezés segíti a gyermekek fejlődési ütemének követését, jelzi a fejlődésbeli lemaradásokat, láttatja a feladatokat.

A szülők fogadóórákon rendszeresen egyéni tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről.

SNI gyermekek fejlesztése:

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséről egyéni fejlesztési naplót vezet a gyógypedagógus, a tanulási nehézséggel küzdő gyermekek esetében a fejlesztőpedagógus.
Az óvodapedagógus a csoportjában többségi gyermekekkel együtt nevelt SNI gyermek fejlesztéséhez egyéni fejlesztési tervet készít. A fejlesztés tevékenységét a szakértői véleményre alapozva és a fejlesztésben közreműködő speciálisan képzett pedagógus munkájával összehangoltan tervezi.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✓ A megfigyelés, mérés eredményeire építve elkészíti éves szinten a pedagógiai tervezőmunkáját.
- ✓ Indirekt módon, tevékenységekben felajánlott szituációkban segíti a gyermek fejlődését egyéni, illetve mikrocsoportos formában.

8.4. Napirend

A gyermekek egészséges fejlődéséhez a folyamatos és rugalmas napirend biztosítja a feltételeket, így a megfelelő időtartamú párhuzamosan is végezhető differenciált differenciált tevékenységek, a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezése, szervezése és a rendszeresen visszatérő ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekben.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez, a gyermek egyéni szükségleteihez, tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítására törekszünk, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A napirend *állandó elemei* (étkezés, pihenés) biztonságot és eligazodási támpontot adnak a gyerekeknek.

A *rugalmas elemek* biztosítják, hogy érvényesüljön a folyamatos óvodai életszervezés, amely:

megfelelő időt biztosít a gyerekek számára a különböző tevékenységekhez, hosszú időt ad a játékhoz és a mozgáshoz.

- ✓ lehetőséget ad a tevékenységekbe való folyamatos átmenetre, a csoportos helyzetek oldására.
- ✓ az életkorból adódó és az egyéni igénytől függő időszükséglet biztosítására (pihenés, gondozási tevékenységek).
- ✓ az időjárástól függően a szabadban tartózkodás idejének változtatására.
- ✓ módot ad a gyerekek együttműködését, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú csoportos foglalkozások, kezdeményezések nyugodt, zavartalan megszervezésére.

A különböző tevékenységek a gyermekek egyéni szükségleteihez, a csoportok igényeihez és szokásrendjéhez igazodik.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában segíti a gyermekek önállóságának fejlődését, együttműködve társaikkal és a gondozást végző munkatársakkal.

A napirendet és a heti rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai dolgozzák ki, figyelembe véve a gyermekek életkori - és egyéni sajátosságait valamint az évszakok jellegzetességeit.

A napirendi pontok, az időkeretek rugalmasan változtathatók az előre tervezett, vagy nem várt eseményeknek, az időjárásnak megfelelően. A napirend az évszakok váltakozásával és a gyermeki tevékenység fejlődésével változtatható.

Napirend - minta

Dombóvári Szivárvány Óvoda	
Időtartam	Tevékenységek

$6^{30} – 11^{30}$	Párhuzamos tevékenységek: gyülekezés, szabad játék, szabadon választott tevékenységek, folyamatos reggelizés (7-9 óra között), óvodapedagógus által szervezett tevékenységek.
$11^{30} – 12^{30}$	Öltözködés, testápolás. Ebéd előkészítése, ebéd.
$12^{30} – 14^{45}$	Testápolás, öltözködés, előkészületek a pihenéshez. Pihenés, egyéni szükségletekhez igazodó ébredés.
$14^{45} – 17^{30}$	Párhuzamos tevékenységek: öltözködés, testápolás, uzsonna előkészítése, folyamatos uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenységek, óvodapedagógus által szervezett tevékenységek. Levegőzés, játék, mozgás a szabadban.

A napirend folyamatában megvalósulnak a környezettudatos magatartás tevékenységei. (szelektív szemétgyűjtés, víz-villanytakarékosság, kertgondozás, élősarok állatainak, növényeinek gondozása, stb.)

Június 1. és augusztus 31. közötti időszakban a nyári napirend szerint szervezzük a gyermekek óvodai életét. Az év közbeni szokások megtartása mellett ez annyiban jelent változást, hogy a gyermekek lehetőség szerint egész napjukat a szabadban töltik.

8.5. Heti rend

Heti tervezés biztosítja az éves tervek lebontását, a fejlesztési feladatok egymásra épülését.

A heti tervet rugalmasan kezeljük, az élethelyzet, az időjárás, a spontán helyzetek, a gyermekek, a gyermekek fejlődési üteme, igénye, az élmények, az aktuális feladatok befolyásolják a folyamatot. A heti rendben a tevékenységek naphoz kötötten jelennek meg. A tevékenységek megszervezésénél maximálisan figyelembe vesszük a gyermekek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét. Mindezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazunk. Az óvodapedagógusok egyrészt a szabad játék és a szabadon választott tevékenységek során spontán adódó helyzetekhez kapcsolódva segítik a gyermekek fejlődését. Másrészt az általuk szervezett tevékenységeken keresztül teremtenek különböző fejlesztési lehetőségeket a gyermekek számára (egyéni, páros, mikrocsoportos, csoportos helyzetekben). Az egyéni fejlesztéshez az óvodapedagógusok átfedési ideje ad lehetőséget, amelynek hatékony kihasználása a két óvodapedagógus összehangolt együttműködésével lehet eredményes.

A tervezett, tudatos ismeretszerzés szeptember második felétől kezdődik, a kiscsoportosoknak november elsejétől. Szeptemberben az első két hetet az ismétlések, a nyári élmények felidézésével töltjük.

Heti rend – minta

Dombóvári Szivárvány Óvoda	
Közös, csoportos tevékenységek, kezdeményezések, foglalkozások	**Játékba épített egyéni, mikro csoportos tevékenységek**
• Mozgás (testnevelés, mindennapos testnevelés) • Verselés, mesélés, kommunikációs játékok • Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	• Mozgás • Verselés, mesélés, kommunikációs játékok • Ének, zene, énekes játék, gyermektánc • Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka • A külső világ tevékeny megismerése • Képességfejlesztő játék • Munkajellegű tevékenységek
Szervezése	**Szervezése**
Az óvodapedagógus kezdeményezi, szervezi Időtartama: 5 – 35 perc Csoportos részvétel (egyéni igények figyelembevételével) Munkaformái: frontális, kooperatív	A) A heti rendben meghatározott napon az óvodapedagógus új téma, új tevékenység, új eszköz bemutatását kezdeményezi, szervezi. Szervezése: játékba épített párhuzamos tevékenységként. Egyéni, mikrocsoportos részvétel, szabadon választott tevékenység. B) A gyermekek által szabadon választható tevékenységek a hét minden napján.

Az anyanyelvi-, kommunikációs- és drámajátékokat egyéni, mikrocsoportos illetve csoportos kezdeményezéseken alkalmazzuk.

Az SNI gyermekek tekintetében az óvodai nevelés feladata, hogy a pozitív szociális szokások kialakulását, gyarapodását segítse. Ezt elsősorban olyan napirend és heti rend kialakításával, működtetésével lehet megvalósítani, amelyben a gyermekek biztonságban és

jól érzik magukat, mivel a magatartási szabályok átláthatók, kiszámíthatók, mindenkitől egyértelműen és következetesen elvártak.

A heti rendbe beépül, a gyermekek sajátos nevelési igény szerinti egyéni illetve mikrocsoportos fejlesztése, amit a fejlesztő- vagy a tornaszobában szerveznek az óvodapedagógusok. A szakirányú végzettségű óvodapedagógusok részt vesznek a fejlesztőmunkában (gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus nyelv- és beszédfejlesztő-, drámapedagógus, gyógytestnevelő).

Intézményünkben a Pedagógiai Szakszolgálat szakemberei végzik a sajátos nevelési igényű gyerekek gyógypedagógiai fejlesztését és logopédiai ellátását. A gyógytestnevelést saját gyógytestnevelőnk (szakvizsgázott óvodapedagógusunk) biztosítja óvodáinkban.

8.6. Az óvoda speciális szolgáltatásai

Intézményünk tanuszodájában a város és városkörnyék óvodáskorú gyermekei számára - szülői költség hozzájárulással - vízhez szoktatás és úszástanítás céljából foglalkozásokat szervezünk, amelyen a részvétel szülői igény alapján történik.

Célunk:

- A víz, a vízben való mozgás megszerettetése
- A gyermekek vízhez szoktatása, vízbiztonságuk fejlesztése
- Edzettségük növelése
- Úszás tanítása

A szolgáltatás kiválóan segíti az egészséges életmódra nevelést, az egészség megőrzését. Az egészséges életmód szokásainak hosszú távú megalapozását.

9. Az óvodai élet tevékenységformái

9.1. Játék

A játék a gyermek legfőbb, mással nem helyettesíthető tevékenységi formája, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete. A játék mindig önmagáért való tevékenység, célja maga a játék. Jellemzője az önkéntesség, a spontaneitás, az örömélmény, a változékonyság és az aktivitás. **Célunk:**

- ✓ élmények, tapasztalatok átélésének biztosítása, amelyek életkoruknak megfelelőek, érthetőek és elfogadhatóak számukra.
- ✓ a gyermeki képzelet és a valóság közötti integráció megteremtésének elősegítése.

- ✓ az érzelmi, a szociális kapcsolatok alakítása és fejlesztése.
- ✓ a valóság és a képzelet elemeinek kijátszása közben a szorongások oldása, a feszültségek levezetése.
- ✓ a gyermekek kreativitásának, fantáziájának, mozgásának és kognitív képességeinek fejlesztése.
- ✓ a bábozás, a dramatizálás, a dramatikus játék és a barkácsolás lehetőségeinek biztosításával az alkotó tevékenységek színesítése, bővítése.

Feladatunk:

- ✓ a szabad játékválasztás, a gyermekek kreatív ötleteinek, elképzeléseinek támogatása.
- ✓ a megfelelő hely, idő, eszközök, nyugodt légkör megteremtése a szabad játékhoz.
- ✓ az óvodás korban megjelenő játékfajták kibontakozásának segítése.
- ✓ a gyermekek által készített alkotások, eszközök tiszteletben tartása, ezek játékban történő felhasználására ösztönzés.

A játékhoz szükséges optimális feltételek biztosítása az alapja, hogy a gyermeki játék személyiségfejlesztő hatása kibontakozhasson. A játék feltételeinek átgondolt kialakítása az óvodapedagógus feladata, melynél figyelembe kell vennie a gyermekek életkori, egyéni sajátosságait, fejlődésük jellemzőit, a gyermekcsoport összetételét (fiúk, lányok aránya), a gyermeki játéktevékenység sajátosságait és a környezeti adottságokat
A nyugodt légkör kialakulásának a természetes, hiteles, elfogadó, támogató óvodapedagógus magatartás az alapja. A gyermek játékát mindenkinek tiszteletben kell tartania, semmivel nem zavarható meg. A kreatív, elmélyült játék ott alakul ki, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek, mit, mikor, kivel, hol, mivel, hogyan, mennyi ideig játszanak. Az együttélés alapvető szokásainak kialakítása hozzájárul a nyugodt tevékenykedés megvalósulásához. Az óvodapedagógus tudatos jelenléte segíti a gyerekek közötti játékkapcsolatok pozitív alakulását, az élményszerű, elmélyült játék kibontakozását.
A gyermekeknek joga van egyedül vagy társsal játszani, ha igényük van, félrevonulni.

Az óvodapedagógusnak el kell fogadnia a gyermek döntését. A szabad játékban megvalósulnak a gyermekek elképzelései, kijátszák magukból a bennük lévő felszültséget. Az óvodapedagógus szükség szerint együtt játszással, támogató, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival (adekvát ötleteivel, modellértékű viselkedésével, empátiával) segítse a színes játék kibontakozását. A nyugodt légkör érdekében fontos feladat a szokás- és normarendszer kialakítása, az elfogadó, segítő attitűd, a differenciáló módszerek alkalmazása.

A gyermekek játéka egy időben, párhuzamosan több helyen zajlik. A helyiségek berendezését az óvodapedagógus úgy alakítja ki, hogy az állandó játszóhelyek mellett, sok lehetőség legyen a mobil térberendezésre. Ez teszi lehetővé a gyermekek aktuális játékigényének megfelelő téralakítást, ami a tér jobb kihasználását eredményezi. A tér elrendezésénél fontos odafigyelni, hogy a zajosabb, mozgalmasabb és a nyugodt tevékenységeknek egyaránt kedvező helye legyen.

A játék a gyermek elsődleges tevékenysége, jelentőségénél fogva a napirendben is erre kell biztosítani a legtöbb időt. A folyamatos, rugalmas óvodai napirend hosszú, egybefüggő időt ad a gyermekeknek játékra. Ennek megszakításáról egyénileg, igényeiknek megfelelően dönthetnek. Délelőtt és délután azonos játéklehetőségek közül választhatnak a gyermekek. A kapkodásmentes, elmélyült játék feltétele, hogy idő legyen az elképzelések megvalósítására. Előfordul, hogy több napon át folytatódik a játék. Amennyiben hely szempontjából megoldható, kívánatos a folytatásra lehetőséget adni délután illetve másnap is.

A játékeszköz sokfélesége, sokszínűsége hozzájárul a gyermekek játékának alakulásához, kibontakoztatják, gazdagítják elképzeléseiket, befolyásolják a gyermekek fejlődését. Játék feltételeinek gazdagításához tudatosan kialakított játéktár áll rendelkezésünkre.

Az óvodapedagógusnak fontos ismerni a különböző eszközök fejlesztő hatását. A gyermekek az eszközökkel való manipulálás, tevékenykedés közben sok ismeretet, tapasztalatot szereznek. A színes, esztétikus játékeszköz vonzó a gyermekek számára, tevékenységre motiválja őket. A kész játékeszközök kiegészíthetők félkész, többfunkciós eszközökkel. Ezek megmozgatják a gyermek fantáziáját, sokféle „mintha” helyzetben felhasználhatók, behelyettesíthetők.

A sokféle játékeszköz elhelyezése nem könnyű feladat. Az óvodapedagógus biztosítsa, hogy a játékeszközök átlátható, könnyen hozzáférhető helyen legyenek a gyermekek számára. Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket, hogy a játékeszközök egymás közötti megosztását minél önállóbban meg tudják oldani.

A gyermekek a családban, az óvodában és tágabb környezetükben sok élményt és tapasztalatot szereznek. Az élmény, a játék egyik fontos eleme, gazdagítja a témáját és tartalmát.

Az óvodapedagógus szervezzen sokféle programot, kirándulásokat. A nyugodt játék igazi játékélményt ad a gyereknek, így gyakran folytatja, megismétli ezeket. A negatív élmények is megjelennek a gyerek játékában (TV hatása). Az óvodapedagógus nagy empátiával segítse, hogy a gyerek, ezek eljátszásával oldja a feszültségét, de játéka másokat ne zavarjon.

Az óvodapedagógus tudatos jelenléte, indirekt játékirányítása és a feltételek biztosítása teszi lehetővé a gyermekek játékának kibontakozását.

A nevelési gyakorlatban kétféle játékot különböztetünk meg:

- ✓ A gyermekek szabad játékát, melyhez az óvodapedagógus (közvetett) módon kapcsolódik.
- ✓ Az óvodapedagógus által kezdeményezett (irányított játék) nevelési célzatú, tanulási tartalmat hordozó játéktevékenységet, melyben a gyermekek önkéntes alapon vehetnek részt.

Fontos, hogy olyan közvetett segítséget és mintát adjunk a gyermekeknek, amiben megerősítést és támaszt kapnak, önálló véleményalkotási-döntési képességeik fejlődnek. Az óvodapedagógus játékával adjon mintát a játékok helyes használatára és a játékok elrakására.

A játéktevékenység fejlesztésében fontos szempont:

- ✓ A szabad játék elsődlegességének biztosítása
- ✓ Az élmény szerepe
- ✓ A sokszínű tevékenységi lehetőség biztosítása
- ✓ A játszótárs szabad választásának biztosítása
- ✓ A feltételek biztosítása az életkori és az egyéni sajátosságok figyelembevételével
- ✓ A játék önkéntességének maximális figyelembe vétele
- ✓ Az óvodapedagógus modell szerepe, tolerancia, a különbözőség elfogadása

Az óvodás korban megjelenő játékfajták kibontakozásának segítése, a gyermek szabadságának és az óvodapedagógus tudatos nevelő hatásának összehangoltsága következtében valósulhat meg eredményesen.

A játék fejlődése a gyakorló, utánzó, szimbolikus, szabály játék vonalán halad, de a gyermekek játékában ezek keverednek, egy időben is megjelenhetnek.

A *gyakorló játék* leginkább a 3-4 évesekre jellemző, de megtalálható később is pl.: új eszközzel való ismerkedéskor. A gyakorló játék során a gyerek mozgásokat, hangokat ismételget, ez adja számára a játék örömét. A játékban a gyerek mozog, manipulál, hangot ad, így módja van tapasztalatot szerezni az anyagok, eszközök tulajdonságairól. Ezek a játékok segítik a gyerek mozgásának, testsémájának, szem-kéz koordinációjának, dominanciájának, percepciójának, ritmusérzékének, beszédének fejlődését és szociális hatása is van.

A gyermek társait ekkor még főként szemléli, az egymás mellett való játékon kívül azonban megjelennek a játékban való kapcsolódások, az egymás iránti érdeklődés. Az óvodapedagógus feladata, hogy a játékhoz sokféle eszközt biztosítson és segítse a nyugodt, megfelelő, „egyéni" játszóhelyek kialakítását. Az óvodapedagógus adjon mintát az eszközök használatának megismeréséhez, fogadja el a sok eszközzel járó „rendetlenséget", hisz ez adja a játékot. Tapintatosan, fejlett szituációérzékenységgel tudja kiválasztani a játék befejeződésének idejét.

Az óvodapedagógus használja ki az udvari lehetőségeket is a gyakorló játék fejlesztésére.

Az *építő-, konstruáló játék* során a gyermekek létrehoznak, alkotnak valamit. A játék fontos feltétele a sokféle, változatos kész és félkész eszköz.

A 3-4 évesek számára a nagyobb méretű eszközök biztosítása szükséges, ők főként spontán építenek és leginkább egyedül.

A nagyobbaknál már megjelenik a tervezés, az apróbb eszközök előnyben részesítése, az együttműködés, a modell utáni építés, konstruálás és a kész építmény felhasználása. A gyermekek kreatívan használják a legkülönbözőbb félkész eszközöket az alkotáshoz. A gyermekek játékuk során sokféle matematikai ismeretet, tapasztalatot szereznek, fejlődik kreativitásuk, finommozgásuk, forma-, színészlelésük, tapasztalják a rész-egész viszonyát és alakul társas kapcsolatuk.
A *barkácsolás* során a gyermekek különböző anyagok, félkész eszközök felhasználásával játékigényükből fakadó elképzeléseiket valósítják meg. A sokféle eszköz, anyag, a könnyen használható „megmunkáló" eszközök biztosítása felkelti a gyermekek érdeklődését.
A *szimbolikus és a szerepjátékban* a gyermek érzelmeit, elképzeléseit, élményeit sajátos módon jeleníti meg. A gyermek a szerepjátékban spontán megnyilvánulásokat produkál, amelyek csak „itt és most" érvényesek. A játékban oldódik a valóság korlátozó szerepe, nem érvényesek a szokványos idői, téri egymásutániságok sem, belső motivációk irányítják és az érzelmek uralják.

Az óvodapedagógus kísérje figyelemmel a gyermekek önálló téma és tartalom választását, játékszövését. A játéktevékenység megfigyelése a gyermekek megismerésének legfőbb forrása. Az óvodapedagógus csak indirekt módon kapcsolódjon be a szerepjátékba, de úgy, hogy a gyermekek játékelképzeléséhez igazodjon, és ne terelje más irányba azt.

A gyermek társsal való játékának legfőbb terepe a szerepjáték. Az adódó konfliktusok megoldásánál az óvodapedagógus a kivárást, a mintaadást alkalmazza és szükség esetén segít.

A szerepjáték főként a szociális, kommunikációs képességek fejlődésén keresztül segíti az egész személyiség fejlődését. A gyermek a felnőtt minta alapján tanul erkölcsi értékeket, együttműködési szabályokat. A játékban adódó természetes társas szituációk során fejlődik kommunikációs képessége, beszéde, alkalmazkodása, önfegyelme, szabálytudata és sokféle ismeretet, tapasztalatot szerez. A *bábozás, dramatizálás* során a gyermek élményeit eleveníti meg.

Kezdetben az óvodapedagógus bábozik, az általa nyújtott meseélmény hatására a gyermekek is bábozni kezdenek. Eljátszanak ismert meséket, kitalált szituációkat, amelyek a gyermek fejlődésével egyre bonyolultabbak lesznek. Az óvodapedagógus biztosítson megfelelő eszközöket az ismert mesék eljátszásához.

Az óvodapedagógus az eszközök készítésébe, gyűjtésébe vonja be a gyerekeket és a szülőket is. A bábozás és a dramatizálás az önkifejezés kiváló lehetősége. A gátlásos gyermek a báb mögé bújva, a szereplő helyzetébe beleképzelve magát könnyebben megszólal. A bábozás feszültségoldó hatása is kiváló. Az óvodapedagógus sok ismeretet szerezhet a gyerek élményeiről, érzelmeiről bábjátékának megfigyelésével. A bábozás és a dramatizálás segíti a gyermekek beszédének, kommunikációs képességének, mozgásának, finommozgásának fejlődését. A fantázia, kreativitás fejlődésére és a társas kapcsolatok alakulására is jó hatású. A *szabályjátéknál* legfontosabb a szabályhoz való igazodás igénye.

Az óvodapedagógus ismertesse meg a gyermekeket sokféle mozgásos és értelemfejlesztő szabályjátékkal. A nagyobb gyermekek önállóan is kezdeményezik az ismert játékokat, később maguk is létrehoznak szabályokat és önállóan alkotnak szabályjátékokat.

Az óvodapedagógus feladata a gyermekek fejlettségéhez igazodó játék kiválasztása, együtt játszással a játék megismertetése, a csoportos játékoknál ezek betartására ösztönzés.

A sokféle játék során fejlődik a gyermekek mozgása, kitartása, akaratereje, feladattudata, tanulják a siker és a kudarctűrést. Az értelmi képességeket fejlesztő játékok elsősorban az 5-6-7 évesek játékai, használatuk bizonyos szociális és értelmi fejlettséget feltételez.

Az óvodapedagógus a gyermekek szabad játéktevékenységében támogató és modellnyújtó legyen egy személyben. Ez biztosítja a nyugodt légkört és ebben a belső hatásokra létrejövő játékot. Az óvodapedagógus olyan modell legyen, hogy értékeket átadó szerepe érvényesülhessen.
A tudatosan tervezett, gazdag tárgyi környezet és az aktivitást ösztönző légkör, a gyermekek tanulásának kimeríthetetlen lehetőséget ad. A játéklehetőségeket a *képességfejlesztő játékok* területén, saját készítésű eszközökkel bővítettük. Ezek a játékeszközök a tanulási képességet meghatározó funkciók fejlődésében speciális hatásúak.
Az óvodapedagógus a játék tervezésénél vegye figyelembe a gyermekek életkori sajátosságait, egyéni jellemzőiket és tevékenységük jellegzetességét. Az óvodapedagógus elsősorban olyan eszközöket készítsen, amelyek a játékosoktól együttműködést kívánnak.

Az új játék használatát az óvodapedagógus az érdeklődő gyermekekkel való együtt játszás során ismerteti meg. Később a gyerekek egymástól is megtanulják önálló együtt játszásuk alkalmával.

A játékok segítik az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, a matematikai, a kommunikációs képességek, a mozgás és a finommozgás fejlődését. Az együtt játszás során az óvodapedagógus sok ismeretet szerezhet a gyermekek aktuális fejlettségéről, fejlődéséről.

Módszertani alapelveink:

- ✓ A gyermeki játék szabadságát biztosítjuk.
- ✓ Az óvodapedagógus is szeressen játszani.
- ✓ A gyermeki érzelmeket, indulatokat helyesen kezeljük.
- ✓ A fejlődés egyéni sajátosságait tiszteletben tartjuk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ A gyermekek játéka témájában, tartalmában gazdag, színes, elmélyült, kreatív.
- ✓ Kitartóan képesek játszani, társaikkal együttműködve.
- ✓ Játékukat önállóan tervezik, szervezik.
- ✓ A szerep- és a szabályjátékokon kívül szívesen és önállóan barkácsolnak, báboznak, dramatizálnak.
- ✓ Természetesen kommunikálnak egymással, bátran, kulturáltan, érthetően beszélnek.
- ✓ Képességeik széleskörűen fejlődnek.
- ✓ Viselkedéskultúrájukban megjelenik az udvarias kifejezések használata.

SNI gyermekek fejlesztése:

Az SNI gyermekek számára kezdetben egyénileg tanítjuk a játéktevékenységeket és a játékeszközök használatát. A későbbiekben - a gyermek egyéni képességeinek figyelembe vételével - egyre csökkenő mennyiségű segítséget biztosítunk az önálló, vagy társas tevékenységek végzésekor.

A játék során a tanultakat ismétlik, begyakorolják. A játék során eggyé szerveződnek az értelmi, az érzelmi és a társas folyamatok, lehetőséget teremtve a társakkal, felnőttekkel való viselkedésmódok, viselkedési szabályok begyakorlására.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ A gyermekek jelzéseinek megfigyelése és elemzése személyiségük megismerése érdekében.
- ✓ A közös élmények szervezése.
- ✓ A gyermek elképzeléseinek támogatása.
- ✓ A gyermekek fejlettségétől függően, igényeiknek megfelelően a játékfolyamat segítése.
- ✓ A játékban megjelenő fejlődésbeli különbségek tolerálása.

9.2. Verselés, mesélés, kommunikációs játékok

A mese, a vers ősi forrása az anyanyelvnek, a régi értékeket, hagyományokat közvetíti a gyermekeknek sajátos szóhasználatával és stílusával, a népi, klasszikus és kortárs írói eszközök gazdagságával. A mese

a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlesztésének egyik legfőbb segítője. Visszaigazolja a gyermek szorongásait, és egyben feloldást, megoldási mintát is kínál számára.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a gyermekek fejlődése szempontjából nélkülözhetetlen; a kisgyermek mentális higiénéjének elmaradhatatlan eleme. Óvodáinkban az érzelmi biztonság megadásának és az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek. A magyar gyermekirodalom, valamint a népi hagyományok gazdag forrásai számos lehetőséget kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre, mesélésre. A mondókák, dúdolók, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermek számára érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, amelyek fejlesztik emlékezetüket, képzeletüket, szókincsüket, kommunikációs és kapcsolatteremtő készségeiket. Ezzel megalapozzák a nyelvhez, a szövegekhez és a könyvekhez való pozitív viszonyt, amely elősegíti az olvasás iránti nyitottságot és az olvasóvá válást. A mese, mint az óvodai élet állandó része, elsősorban élőszóban jelenik meg. A mesehallgatás során fejlődik a gyermek belső képkészítése, érzelmi intelligenciája, erkölcsi érzéke, problémamegoldó gondolkodása. A mesék világában átélt élmények segítenek a gyermeknek belső világának feldolgozásában, és hozzájárulnak biztonságérzetének megerősítéséhez. A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása – például az állandó mesepárna, meseszőnyeg, gyertyagyújtás vagy egy meghitt hangulat megteremtése – segíti a gyermeket a ráhangolódásban és a mesék mélyebb, belső befogadásában.

Célunk:

- ✓ a mindennapos verselés, mondókázás.
- ✓ a kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése, mások megértése, önmaguk kifejezése és együttműködésük alakítása érdekében.
- ✓ a korosztályoknak megfelelő irodalmi élménynyújtással az irodalmi érdeklődés felkeltése, esztétikai élménynyújtás
- ✓ kommunikációs készség, a szabad önkifejezés fejlesztése.
- ✓ népi, klasszikus és kortárs irodalmi alkotások, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemeinek megismertetése, melyek segítik a gyermek érzelmi - értelmi és erkölcsi fejlődését.
- ✓ a gyermek bátor, magabiztos megnyilvánulásának ösztönzése, az önkifejezés fejlődésének segítése.
- ✓ az identitástudat alakítása a nemzetiségi kultúrkincs és az anyanemzet kultúrájából versek, mondókák közvetítése.

- ✓ Az olvasás iránti pozitív attitűd kialakítása, az olvasóvá válás megalapozása.
- ✓ A gyermekek belső képi világának, képzeletének, erkölcsi érzékének fejlesztése a meséken keresztül.
- ✓ A mesehallgatás szokásainak és rítusainak alakítása a mesék mélyebb, érzelmi befogadása érdekében.
- ✓ Az érzelmi biztonságot nyújtó kommunikációs környezet kialakítása, amely támogatja a gyermek önazonosságát és nyelvi fejlődését.
- ✓ A népi kultúrából, hagyományokból fakadó irodalmi értékek integrálása az óvodai nevelésbe, az identitástudat erősítése érdekében.

Feladatunk:

- ✓ az óvodás korban felhasználható irodalmi anyag összeállítása, az igényes irodalmi alkotások megismertetése. Népi értékek, hagyományok szokások közvetítése.
- ✓ az irodalom szeretetének megalapozása, olvasásra nevelés. A könyv tiszteletére, megóvására, rendeltetésszerű használatára nevelés.
- ✓ a spontán kommunikációs helyzetek kihasználása.
- ✓ a kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése az anyanyelvi és a drámajátékok felhasználásával. Saját vers- és mesealkotásának támogatása.
- ✓ a nemzetiségi irodalmi anyag kiválasztásánál a népi eredetű versek, mondókák, az egyszerű nyelvezetű rövid mesék előtérbe helyezése.
- ✓ A mesehallgatás szokásainak kialakítása, a ráhangolódást segítő rítusok alkalmazása (pl. mesesarok, gyertyagyújtás, halk zene).
- ✓ A gyermekek egyéni fejlettségéhez igazodó irodalmi anyag differenciált kiválasztása, az életkornak megfelelő formai és tartalmi szempontok figyelembevételével.
- ✓ A gyermekek ösztönzése önálló mesemondásra, mesealkotásra, kreatív nyelvi megnyilvánulásokra.
- ✓ A mondókákhoz, versekhez kapcsolódó mozgásos játékok beépítése a mindennapokba, az élményszerűség és nyelvi ritmusérzék fejlesztése érdekében.
- ✓ A mesék és versek feldolgozása bábozással, dramatizálással, improvizációval.
- ✓ A gyermekek olvasási kedvét megalapozó pozitív könyvtapasztalatok biztosítása – könyvlapozás, képolvasás, mesekönyvek elérhetővé tétele.

Az óvodás korban felhasználható irodalmi anyag összeállítása az óvodapedagógus feladata. A kiválasztásnál vegye figyelembe az óvodapedagógus a gyermekek fejlettségét, ennek megfelelően a mondókák, versek ritmikusságát, a mese cselekményszövésének bonyolultságát és az aktualitást.

A népi és a művészi értékű irodalmi alkotások közül válasszon az óvodapedagógus.

A 3-4 évesek számára rövid, ritmikus népi mondókákat, verseket (10-12) gyűjtsön össze. A mesék (10-16) rövid, egyszerű cselekményű állatmesék legyenek, amelyekben visszatérő, ismétlődő fordulatok vannak.

A 4-5 éveseknek a népi mondókákon (6-8) kívül rövid, humoros, ritmikus verset (6-8) is válasszon az óvodapedagógus. A mesék szerkezete összetettebb lehet. Népmesék, állatmesék és modern mesék is kerüljenek az összeállításba.

Az 5-6-7 évesek irodalmi anyaga a népi mondókákon, kiszámolókon (8-10) kívül, bővüljön nyelvtörőkkel és találós kérdésekkel. Kissé hosszabb vidám, tréfás versek (1520) egészítsék ki ezeket. A mesék (18-25) cselekménye összetett, több szálon futó lehet. A hosszabb népmesék, a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék mellett, modern mesék és folytatásos történetek is kerüljenek az összeállításba.

Vegyes csoportban a gyermekek kor szerinti arányához igazodva állítsa össze az óvodapedagógus az anyagot.
Az *emberi kommunikáció* rendkívül összetett folyamat, verbális (nyelv, beszéd) és nonverbális (hangnem, hangszín, beszédritmus, mimika, tekintet, gesztus) síkon zajlik. A kommunikáció fontos része a metakommunikáció. A Szivárvány Óvoda és a Zöld Liget Tagóvoda a kommunikációs nevelést kiemelt feladatként felvállalja, amely tágabb mint az anyanyelvi nevelés, magában foglalja azt.
A *spontán kommunikációs helyzetek kihasználása* sok lehetőséget kínál a kommunikációs nevelésre.

A nap folyamán a játék és a különböző tevékenységek során természetesen alakuló élethelyzetekben az óvodapedagógus és a gyermek, illetve a gyermek és társai szabadon kommunikálnak. A szituációk tartalmukat tekintve sokfélék lehetnek (kapcsolat felvétel, közlés, probléma, konfliktushelyzetek).

A *szabad játékban* megvalósuló szerepjáték, bábozás, dramatizálás fejlesztő hatása óriási. Ezért is rendkívül fontos, hogy az óvodapedagógus biztosítsa ezekhez a tevékenységekhez a megfelelő feltételeket.

A *mindennapok spontán helyzeteiben* a gyermek utánzással tanul kommunikálni. Az óvodai kommunikációs nevelésben óriási szerepe van a környezet beszédkultúrájának, verbális és nonverbális kommunikációjának, az interakció minőségének.

Az óvodában az óvodapedagógus és a nevelőmunkát segítő munkatársak *kommunikációja minta* a gyermekek számára, a beszéd, a viselkedés, a hiteles, nyílt kommunikáció szempontjából. Nem mindegy hogy a felnőttek jelenléte milyen mintát közvetít a gyermekeknek, a szülőknek. A metakommunikáció szerepe a közlés tartalmának alátámasztásában nagyon, az óvodás gyermek számára a megértés szempontjából különösen fontos. Az óvodapedagógus gyermekekkel való kommunikációja során ügyeljen, hogy azonos magasságban legyen a gyermekekkel, ez lehetővé teszi a szemkontaktust, ami a kommunikáció meghatározó része. Az óvodapedagógus beszéde is feleljen meg a modell szerepnek (helyes artikuláció, beszéd dallam, lassú, halk beszéd). A gyermek életkori sajátossága miatt képtelen felfogni a felgyorsult tempójú beszédet, ez negatívan hat beszéd megértésére, gondolkodására, beszéd produkciójának, figyelmének, viselkedésének alakulására.

Az óvodapedagógus beszéde személyhez szóljon, ne beszéljen a gyermekek fölött, ne kiabáljon. A hangos beszéd zavarja a nyugodt légkört és mások beszédének megértését. Az óvodapedagógusnak a szóbeli kifejezés a legfontosabb munkaeszköze. Ez szükségessé teszi, hogy beszédét folyamatosan, tudatosan művelje.

Az óvodapedagógus a nap folyamán alakuló páros, kiscsoportos szituációk kihasználásával sokat tehet a gyermekek fejlődésének elősegítéséért. Sokat beszélgessen a gyermekekkel, hallgassa meg őket.

A gyermekek beszédtisztaságának fejlődését elősegítik a különböző népi mondókák, nyelvtörők. Az óvodapedagógus a spontán alakuló és az általa teremtett helyzeteket használja ki a mondókák, versek, ringatók, lovagoltatók eljátszására, megismertetésükre, gyakorlásukra. Ismerjen az óvodapedagógus sok mondókát, verset. Az óvodapedagógus a nap folyamán bármikor mesélhet a gyermekek kérésére, illetve egy kedvező szituációhoz kapcsolódva. Ösztönözze a gyermeket önálló mesemondásra.

Lefekvés előtt minden nap mondjon mesét az óvodapedagógus, nagyobbaknak olvasson folytatásos történeteket. A rendszeres mesélés segíti a gyermek szókincsének bővülését, kifejezőkészségének fejlődését.

Az érthető kommunikáció alapvető eleme a tiszta beszéd, melynek anatómiai feltétele a beszédszervek megfelelő fejlettsége. Az ezek ügyesítését, erősítését elősegítő játékeszközök biztosítása lehetővé teszi a gyermek számára, hogy a nap folyamán ezekkel tevékenykedjen.

Az óvodapedagógus a spontán szituációkban jelzéseket kap a gyermek beszédének, kommunikációjának fejlettségéről. A fejlődési problémák hátterében gyakran hallás, beszédészlelési és beszéd megértési nehézségek állnak, illetve a családi nevelés hiányosságai. Kiemelt figyelmet kell fordítani a hátrányos helyzetű és a migráns gyermekek beszédfejlődésének elősegítésére.

A kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése az anyanyelvi és a drámajátékok felhasználásával elsősorban az óvodapedagógus által szervezett, motivált, a gyermekek érdeklődésétől függően mikrocsoportos illetve csoportos helyzetben kommunikációs kezdeményezéseken történik. A közös játék idejét az óvodapedagógus naponta a gyermekek aktuális tevékenységéhez igazodva választja meg. Dallal, mondókával, mesével próbálja a gyermekek érdeklődését felkelteni az együtt játszásra. A gyermekek önállóan dönthetnek, csatlakoznak a csoportos tevékenységhez vagy távol maradnak. A gyermekek beszédfejlődésének, beszédértésének spontán alakulását elősegítheti az óvodapedagógus anyanyelvi játékokkal. A beszéd formai oldalának fejlődését elősegítő játékok, a beszéd automatizmusainak, a beszédmozgásoknak és a beszédhallásnak a finomítását szolgálják. A tiszta, érthető beszéd kialakulását segítik.

Az óvodapedagógus éves lehetőségtervében összegyűjti a gyermekek fejlődéséhez igazodva az anyanyelvi és a drámajátékokat. Heti tervében ezekből, valamint a mondókák, versek, mesék, dalok, zenei anyagok közül választja ki a kommunikációs kezdeményezés tartalmát, mely egy héten át ugyanaz.

Az elkészített heti lehetőségterv természetesen nem lehet merev. Az óvodapedagógus rugalmasan változtasson, alakítson rajta a gyermekek érdeklődéséhez, az adott helyzethez igazodva. Adjon teret a gyermekek kezdeményezéseinek, ötleteinek is.

Anyanyelvi játékok a beszéd fejlődésének elősegítésére:

- ✓ Beszédtechnikát fejlesztő játékok: légző, artikulációs, hangadó, hangutánzó játékok
- ✓ A kifejező beszéd kialakulását elősegítő játékok: hangsúly, tempó, hangerő, ritmus gyakorlását szolgáló játékok
- ✓ Beszédmegértést segítő játékok: belső hallást, a fonémahallást fejlesztő játékok
- ✓ A beszédkészség fejlődését segítő játékok: szókincsbővítő, szókereső játékok

A nonverbális kommunikáció fejlődését különböző *drámajátékokkal* segíthetjük.

Sokféle játékot játszhatunk a mimika, tekintet, vokális kommunikációs csatornák (hangnem, hanghordozás, hangsúly, szünet, hanglejtés, beszédritmus) és a mozgásos kommunikációs csatornák (gesztusok, érintés, testtartás, térköz-szabályozás) valamint az emblémák felhasználására. A drámajáték során dominál a megjelenítés, az utánzás, a mozgás. Elemei a szerep, a beleélés, az improvizáció, az együttműködés, a motiváció. A játékok sokoldalúan felhasználhatók spontán helyzetekben, kezdeményezéseken, foglalkozásokon, változatos lehetőséget adnak az egyes gyerekhez igazodó fejlesztésre.

A drámajátékok erősítik az egymásra figyelést, egymás elfogadását, a pozitív gondolkodást, a nyitottságot, a toleranciát, a kreatív megoldáskeresést, az együttműködést, elősegítik a befogadó

közösség, a sikeres együttnevelés feltételeinek kialakítását. A gyerekekkel együttjátszó óvodapedagógus sokféle ismeretet szerez a gyermekekről, a játék segíti a felnőtt-gyerek, gyerek-gyerek kapcsolatok alakulását, a jó együttműködést.

Óvodánkban kidolgozott drámajáték gyűjteményünk segíti az óvodapedagógusokat sokféle játék leírásával: kapcsolatteremtő; lazító és koncentrációt segítő; feszültségoldó; érzékelő; bizalom játékok; készségfejlesztő; üzenetváltás; önismereti; csoportismereti; együttműködést segítő; mímes, improvizatív játékok; mozgás-zene-ritmus játékai.

A szituációs játékok során lehetőség nyílik a mindennapi valós helyzetek eljátszására, élmények, problémahelyzetek feldolgozására. A játék folyamatában a gyermek egy másik személy helyébe képzelheti magát, megvalósíthatja elképzeléseit egy fantázia szituációban.

A dramatizálás és a bábozás során eljátszhatnak a gyermekek ismert mesét, annak átalakított változatát (más szereplőkkel vagy más helyszínen) és improvizált történetet.

A drámajáték csak akkor fejti ki hatását, bontakoztatja ki a gyermek önkifejezését és beleélő képességét, ha nyugodt, oldott, önkéntes gyermeki részvételen és magával ragadó együtt játszáson alapul. Az óvodapedagógus a játékban minden gyermeki megnyilvánulást fogadjon el, támogassa az egyéni kifejezésmódot. Olyan szituációkat teremtsen, ahol a gyermekek saját érzelmeiket fejezik ki és lehetőségük van megtapasztalni másokét is. A valódi beleélés, a saját élmény akkor jön létre, ha az óvodapedagógus szeret és tud játszani, oldott légkört teremteni, kreatív módon improvizálni.

A drámajátékok elősegítik az önismeret fejlődését, a másokra való odafigyelést, a helyzet felismerés, a cselekvőképesség kialakulását és a kapcsolatteremtést, a másság elfogadását. A gyermekek fejlettségét figyelembe véve az anyanyelvi és a drámajátékok három éves kortól alkalmazhatók. A zene jól összekapcsolható a gyerekek önkifejezését fejlesztő drámajátékokkal.

A relaxáció alkalmazásával az óvodapedagógus segítheti az önkontroll kialakulását, javítja a koncentráció képességét, oldja a szorongást és nyugtató hatású. A játékokkal segíthetjük, hogy a gyermekek megtapasztalják az ellazulás feszültségoldó élményét. Ennek elengedhetetlen feltétele a nyugodt légkör, segíti a halk, nyugtató hatású zene. 45 éves gyermekeknél kezdje az óvodapedagógus feszítő-lazító játékokkal. A nagyobbaknál kiegészíthető az önmagukra koncentrálás képességét fejlesztő és a kellemes érzelmi hatást kiváltó játékokkal.

A különböző játékok mellett az óvodapedagógus éneklése, a közös dalolás, az énekes játékok is bekerülhetnek a kommunikációs kezdeményezés tartalmába.

A mesélés a legfontosabb része az együttlétnek. Az irodalmi anyag egy héten keresztül végig kíséri a gyermekek tevékenységét.

A mese a gyermek létszükséglete, képi és konkrét formában feltárja a gyerek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges viselkedésformákat. A szereplők helyzetébe való beleélés, a mese mondanivalójának átélése, erkölcsi normákat, értékeket közvetít.

A mesélés hangulatának megteremtése alapvetően fontos. A csend, a nyugalom, a gyertyafény tovább fokozza az áhítatot. Az óvodapedagógus alakítsa ki a szokást a gyermekekben, hogy a mese alatt mindenki csendben legyen.

A kezdeményezés időtartamát az óvodapedagógus a gyermekek igényeinek, érdeklődésének megfelelően alakítja.

Módszertani alapelveink:

- ✓ A vers- és mesemondás spontán, játékos legyen.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ Jól érthetően, többnyire megfelelő hangsúlyozással, hanglejtéssel, hangerővel beszélnek. Érthetően meg tudják fogalmazni gondolataikat, érzelmeiket. ✓ Figyelmesen hallgatják végig a társaikat és a felnőtteket.
- ✓ Bábozás, dramatizálás a kedvelt tevékenységek, közé tartozik.
- ✓ Szívesen és önállóan mondanak verseket, mondókát. Szívesen nézegetik a mesekönyveket, képek alapján megtalálják kedvenc meséjüket.
- ✓ A gyermekek aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincset. Kreatívan improvizálnak mondókákat, verseket, meséket.
- ✓ Képes legyen korának megfelelő színházi előadás cselekményének követésére.
- ✓ A gyermekek jól érthetően, többnyire megfelelő hangsúlyozással, hanglejtéssel, hangerővel beszélnek. Érthetően meg tudják fogalmazni gondolataikat, érzelmeiket. Figyelmesen hallgatják végig a társaikat és a felnőtteket.
- ✓ A bábozás, dramatizálás a kedvelt tevékenységek közé tartozik. Szívesen és önállóan mondanak verseket, mondókát, szívesen nézegetik a mesekönyveket, képek alapján megtalálják kedvenc meséjüket. A gyermekek aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincset, és kreatívan improvizálnak mondókákat, verseket, meséket.
- ✓ Képesek koruknak megfelelő színházi előadás cselekményének követésére. Képesek ráhangolódni a mesehallgatásra, ismerik és elfogadják a mesehallgatás szokásait, rítusait. Nyitottak az élőszavas mesemondásra, és képesek a hallott történet érzelmi tartalmának befogadására.
- ✓ Egyre önállóbban és bátrabban vesznek részt dramatikus játékokban, szerepjátékokban. Érdeklődést mutatnak a könyvek, történetek, szereplők és a nyelvi játékok iránt.

Képesek egyszerű történetek önálló elmesélésére vagy újramondására. Kialakul bennük az irodalmi élmény keresésének és megosztásának igénye.

SNI gyermekek fejlesztése:

A mindennapokban való eligazodás, azok megértése, elfogadása, élményeik, érzéseik, feldolgozása kerül előtérbe. Megoldást nyújt lelki problémáikra, oldja szorongásaikat. Az irodalmi befogadóképességnek köszönhetően az SNI gyermek személyiség fejlődésének nagy hatású segítője lehet. A hangsúly a beszéd tartalmi részének fejlesztésén van, így a szókincsbővítésének, a sajátos nyelvi formák elsajátításának és az önálló történet elmesélésének.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ A gyermekek életkorának megfelelő értékes irodalmi anyag összeválogatása, majd közlése, amely népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket egyaránt tartalmaz.
- ✓ Oldott, derűs légkör megteremtése.
- ✓ A mindennapos mesélés, verselés, mondókázással az irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés.
- ✓ Beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása (drámajáték, dramatizálás, bábjáték, képolvasás, anyanyelvi játékok).
- ✓ Mesék eljátszásának, bábozásának lehetőségének megteremtése.
- ✓ A szülők ösztönzése az otthoni rendszeres mesélésre, a szülők nevelési szemléletének formálása.

9.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik a gyermekek zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét.

A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások

fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. A zenei anyag jelentős része a naptári év jeles napjaihoz, a természet körforgásához, az évszakok változásaihoz, valamint az emberi élet fontos állomásaihoz kapcsolódik. Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc és a néphagyomány az ünnepeken keresztül – legyenek azok állami, egyházi vagy közösségi események – élményszerű módon közvetítik a kulturális értékeket. Ezek a tevékenységek meghatározó szerepet töltenek be a nemzeti identitás formálásában és az értékalapú nevelésben, a gyermekek életkori sajátosságaira építve.

Célunk:

- ✓ a gyermekek zenei érdeklődésének felkeltése, zenei ízlésének, esztétikai fogékonyságának formálása, kreativitásának fejlesztése.
- ✓ közös énekléssel, játékkal, zenéléssel a gyermekek zenei képességeinek (ritmus-hallásfejlesztés) kialakítása, fejlesztése.
- ✓ a népi hagyományok, gyermektáncok megismerésével, ápolásával a nemzeti identitástudat kialakítása.
- ✓ A gyermekek zenei érdeklődésének felkeltése, zenei ízlésük, esztétikai fogékonyságuk
- ✓ formálása élményszerű tevékenységeken keresztül.
- ✓ A közös éneklés, zenélés, mozgás és játék örömteli átélésén keresztül a közösségi élmény megalapozása.
- ✓ A népi gyermekjátékok, dalok, táncok révén a hagyományokhoz fűződő pozitív viszony kialakítása, a nemzeti kultúra átörökítése.
- ✓ A ritmusérzék, hallásképesség, éneklési készség és zenei kreativitás fejlesztése.
- ✓ A zenei nevelés eszközeivel a nemzeti identitás és az értékekre épülő nevelés támogatása, a gyermek életkori sajátosságainak figyelembevételével.

Feladatunk:

- ✓ az óvodás korban felhasználható zenei anyag kiválasztása. A gyermekek megismertetése a zenei kultúrával (népi mondókák, gyermek-, néptáncok és népi gyermekjátékok, népi dalos játékok, komponált gyermekdalok, népzenei hangzóanyagok, a közös éneklés, tánc örömének felfedeztetésének kialakítása).
- ✓ a zenei készségek fejlesztése, zenei anyanyelv elsajátítása (ritmusérzék, hallás-, éneklési készség, stb.).

- ✓ a tevékenység szervezeti formáinak biztosítása, változatos zenei élményhez juttatással a gyermekek esztétikai fogékonyságának, ízlésének kialakítása, fejlesztése.
- ✓ a népdalok, a népi énekes játékok és mondókák, a néptánc elemeinek megismertetése, népzenei táncházak szervezése.
- ✓ A természet hangjainak megfigyeltetése, a környezeti zajok tudatosítása a hallásérzékenyítés részeként.
- ✓ A közös énekléshez, zenéléshez, mozgáshoz kötődő pozitív élmények biztosítása, az öröm átélésének lehetősége.
- ✓ Az ünnepekhez, évszakokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó zenei tartalmak tervezett beépítése a mindennapokba.
- ✓ A zenei élmények mozgásos tevékenységekkel való összekapcsolása (például zene-mozgás, néptánc), a gyermekek belső ritmusának fejlesztése érdekében.
- ✓ Az élő zenei élmények biztosítása (például népi zenészek, hangszerek megismertetése, közös táncház), a zene közösségépítő erejének megtapasztalásához.
- ✓ A zenei kreativitás kibontakoztatása szabad zenei játék, saját dallamalkotás, improvizáció ösztönzésével.

Az *óvodás korban felhasználható zenei anyag kiválasztásánál* az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek fejlettségét (hangkészlet, szöveg terjedelme, mozgás, térformák), a csoport összetételét (fiúk számára mozgásos, erőfitoktató, fogó játékok), a zenei anyag témáját, az aktualitásokat.

Az óvodában felhasznált zenei anyag nagyban befolyásolja a gyermekek ízlésének alakulását. Az óvodapedagógus a magyar népi gyermekjátékokból, a népdalokból válassza ki a gyermekek számára a zenei anyagot. Ezek kiegészíthetők művészi értékű komponált dalokkal, zenével.

A 3-4 évesek számára rövid mondókákat (8-10) és dalokat (10-15), valamint egyszerű játékos mozdulatokkal kísért énekes játékokat válasszon az óvodapedagógus. A mondókák az ismétlődő mozdulatok, az érintés, a testközelség, a felnőtthöz való kötődés miatt rendkívül közel állnak a gyermekekhez. Az ölbeli, arc, kéz, ujj játékok, a lovagoltatók, hintáztatók az óvodakezdéskor hozzájárulhatnak az óvodapedagógusgyermek kapcsolat pozitív alakulásához. A mondókák, dalok ritmusához kötődő mozgásokat, mozdulatokat a gyermek közvetlenül tapasztalja a felnőttel való együtt játszás során.

Az óvodapedagógus a mindennapokban sokat énekeljen, és teremtsen alkalmat a gyermekek közös éneklésére, játékára. Különböző mozdulatokkal érzékeljék a gyermekek az egyenletes lüktetést.

Tapasztalják meg a csendet és a környezet hangjait. A halk-hangos beszéd, mondókázás, éneklés közötti különbséget érzékeljék, gyakorolják.

A 4-5 évesek tanuljanak mondókákat, kiszámolókat (6-7) és dalos játékokat (14-18). A dalos játékok közül elsősorban csigavonalat, hullámvonalat felhasználókat és szerepcserére épülőket ismerjenek meg a gyermekek. Néhány egyszerű mozgással kísérhető alkalmi dal is bekerülhet a repertoárba.

A gyermekek az egyenletes lüktetés mellett a mondókák, dalok ritmusának érzékeltetését is gyakorolják különböző mozdulatokkal. A halk-hangos mellett a magasmély, a lassú-gyors beszéd, mondókázás, éneklés gyakorlására is sok lehetőséget biztosítson az óvodapedagógus.

A gyermekek ismerkedjenek meg a hangszerekkel (dob, cintányér, csukló csörgő, triangulum). Az óvodapedagógus vonja be a gyermekeket többféle népi ritmushangszer készítésébe.

Az 5-6-7 évesek ismerjenek meg mondókákat, csujjogatókat, csúfolókat, nyelvtörőket, kiszámolókat (7-8) és változatos mozgás és térformán alapuló énesek játékokat (18-23) valamint alkalmi dalokat (4-5). Ismerkedjenek meg egyszerű tánclépésekkel is.

Az énekes játékok lehetnek párcserés, kapus, hidas, sorgyarapító játékok és olyanok, amelyekhez egyszerű táncos lépések tartoznak.

A gyermekeknek legyen lehetősége az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolásának gyakorlására. Zenei hallásuk fejlődését szolgálja a dallam felismerés, a dallambújtatás, játékos gyakorlása. Zenei alkotókészségük fejlődik a dallamalkotó játékokkal.
Az óvodapedagógus a zenehallgatás anyagát mindhárom korosztály részére főként a népdalok közül válassza ki. A gyermekekhez közel álló témájú dalok könnyebben felkeltik a gyermekek érdeklődését. Ismerjen az óvodapedagógus dalokat a növényekről, állatokról, a természetről. Énekeljen a gyermekeknek tréfás dalokat, dalos meséket, altatókat, virágénekeket.
Az óvodapedagógus rendszeresen játsszon hangszeren gyermekdalokat (furulya, xilofon). Az élő zenén kívül ismertesse meg az óvodapedagógus a gyermekeket népzenei és komolyzenei művekkel is. Ezek kiválasztásánál figyeljen oda, hogy a zene a kívánt hatást váltsa ki a ezekből. Teremtsen olyan lehetőségeket az óvodapedagógus, hogy a zene hangulatának megfelelően a gyermekek szabadon mozoghassanak a zenére.
A *zenei tevékenységek feltételeinek biztosítása* hozzájárul, hogy az óvodai mindennapok természetes velejárója legyen a dalolás, a zene, a gyermektánc.
A sokat éneklő óvodapedagógus jó hangulatot, nyugalmat, jó kedvet teremt a csoportban és megszeretteti a gyermekekkel az éneklést. Fontos, hogy az óvodapedagógus tisztán énekeljen, és bő

zenei anyag repertoárral rendelkezzen mind a mondókák, dalok, énekes játékok, mind a zenehallgatásra szánt énekek tekintetében.

A mindennapok tevékenységeihez kötődő szituációk számtalan lehetőséget nyújtanak arra, hogy az óvodapedagógus dallal kapcsolódjon hozzájuk. Kapcsolható a szituációhoz témájában illő mondóka, dal, de bármikor énekelhet az óvodapedagógus öltözködés, barkácsolás, mintázás, kézimunka közben is.

Az udvari játék, a kirándulások szituációi is sok alkalmat kínálnak az óvodapedagógusnak állatokról, növényekről, természetről szóló dalok éneklésére. Az óvodapedagógus ezekben a helyzetekben megismertetheti a gyermekekkel az új dalokat, mondókákat, dalos játékokat és az érdeklődőkkel együttjátszás közben gyakorolhatja. A helyzet kihasználható hallás és ritmusérzék fejlesztő játékok játszására is. Az óvodapedagógusnak ügyelnie kell a spontán szituációkhoz kapcsolódva, hogy a dalos játék ne zavarja meg más gyermekek tevékenykedését, megfelelő hely legyen a játékhoz. Erre leginkább az udvar alkalmas, a csoportszobában csak a kevés mozgást igénylő játékokra van lehetőség.

Az óvodapedagógus alakítson ki egy nyugodt helyet ahol a gyermekek megtalálhatják a zenei tevékenységekhez használható eszközöket. Biztosítson az óvodapedagógus különböző ritmus hangszereket (kasztanyetta, ujj cintányér, triangulum, dob, csukló csörgő, ritmusbotok), maguk készítette népi hangszereket és dallamjátszó hangszerként a xilofont. A gyermekek a nap folyamán bármikor használhatják ezeket az eszközöket önálló tevékenységként illetve más játékhoz kapcsolva.

A dalos játékok kellékei is a gyermekek rendelkezésére állnak egész nap.

Az eszközök is hozzájárulnak, hogy a gyermekek a nap folyamán, spontán módon kezdjenek éneklést, zenélést, zenehallgatást, gyermektáncot egyedül vagy néhány társukkal. Az óvodapedagógus örüljön a gyermekek spontán tevékenységének és biztosítsa a tevékenység zavartalanságát.
A csoportos kezdeményezéseken, foglalkozásokon az óvodapedagógus játsszon a gyermekekkel kisebb mozgást igénylő énekes játékokat, változatos, zenei képességeket fejlesztő játékokat, és teremtsen lehetőséget a közös éneklésre.
A zene a gyermeket mozgásra serkenti. A kezdeményezéseken adjon lehetőséget az óvodapedagógus mozgásimprovizálásra.

Az óvoda ünnepeihez kapcsolódva törekedjen az óvodapedagógus különleges zenei élmény nyújtására. Színesíti az ünnepet a táncház, ahol népzenére, egyszerű tánclépések utánzására van lehetőség. Az élő hangszeres zenei előadások egyedülálló élményt nyújtanak a gyermekeknek. Ennek szervezésébe vonja be az óvodapedagógus a szülőket és a zeneiskolás gyermekeket.

A gyermekek zenei tevékenységének hatására fejlődik zenei hallásuk, ritmusérzékük, zenei emlékezetük, alkotókedvük, mozgáskultúrájuk, szókincsük és társas kapcsolataik.

Módszertani alapelveink:

- ✓ A zene személyiségformáló erő.
- ✓ Zenei nevelésünk értékközvetítő, ízlésformáló.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ Sok mondókát, dalt, énekes játékot ismernek a gyermekek.
- ✓ Kialakul a belső motiváció az éneklésre, táncolásra, zenélésre.
- ✓ Megkülönböztetik a zenei hangokat más zörej hangoktól, képesesek lesznek a különböző hangok felismerésére és megnevezésére.
- ✓ Érzik a mondókáknál, énekeknél az egyenletes lüktetést és a ritmust.
- ✓ Felismerik a dalokat, mondókákat dallamról, ritmusról.
- ✓ Megkülönböztetik a zenei fogalompárok jelentését és tartalmát.
- ✓ Ismernek egyszerű tánclépéseket.
- ✓ Sokféle ritmus hangszert ismernek és használnak. ✓ Szívesen vesznek részt táncházi eseményeken.

SNI gyermekek fejlesztése:

A zenei alapképességek elsajátításának feladatai közül fontosabb az éneklés, a dalos játékok eljátszása, a mondókázás. A zenei készségek fejlesztését is gyakoroljuk változatos mozgással és hangszeres előadással. Az óvodában a mozgással és játékkal kísért előadás és az éneklés mellett a hallás, a ritmusérzék, az éneklési készség fejlesztése, a hangszerhasználat megalapozása történik.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ A zenei élményt befogadó nyugodt légkör biztosítása.
- ✓ A gyermekek életkorának megfelelő értékes zenei anyag összeválogatása, amely tartalmaz népi, klasszikus és kortárs zenei műveket egyaránt.
- ✓ A gyermekek minél több olyan zenei élményhez juttatása, amely megalapozza zenei anyanyelvüket, fejleszti gondolkodásukat és kommunikációs képességeiket.
- ✓ A gyermekek zenei képességének, kreativitásának fejlesztése, énekes népi játékok és igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások segítségével.

- ✓ A zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan örömteli, érzelem gazdag, szép, tiszta éneklésre szoktatás.
- ✓ A nemzetiséghez tartozó és migráns gyermekek zenei kultúrájának közvetítése.

9.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására. Óvodásaink számára a szabad rajzolás az egyik legjelentősebb önkifejezési mód. Ennek célja az örömteli cselekvés. A létrejövő „mű" jelzés a gyermek ismereteiről, érzelmi életéről, kézügyességének fejlettségéről. Az óvodapedagógus törekszik a természetes anyagok, termések, újrahasznosítható elemek előtérbe helyezésére a mindennapi tevékenységek során. A kreatív felhasználás révén a gyermekek számára lehetőséget teremt a környezettudatos gondolkodás és a fenntarthatóság iránti érzékenység kialakítására. Feladata, hogy nyitott legyen az új megoldásokra, és mintát adjon a tudatos, értékőrző és felelős anyaghasználatra.

Célunk:

- ✓ a gyermek szabad képi és plasztikai önkifejezésének, alkotóképességének elősegítése.
- ✓ a gyermeki fantázia és esztétikai érzék életkori sajátosságainak megfelelő kibontakoztatása.
- ✓ az alkotás örömének biztosítása sokfajta lehetőség megteremtésével.
- ✓ a gyermekek esztétikai érzékenységének, igényességének alakítása.
- ✓ A gyermekek vizuális önkifejezésének és kreativitásának kibontakoztatása, belső képi világuk gazdagítása.
- ✓ Az érzelmi nevelés és önismeret támogatása az alkotótevékenységek örömteli, szabad gyakorlásán keresztül.
- ✓ A vizuális kultúra megalapozása műalkotások, népművészeti értékek és nemzeti szimbólumok megismerésével
- ✓ .A környezettudatos gondolkodás és a fenntarthatóság értékrendjének alakítása a természetes, újrahasznosítható anyagok kreatív felhasználásával.

- ✓ A közösséghez való tartozás élményének erősítése az alkotások közös bemutatásán, a gyermeki tehetségek felismerésén keresztül.

Feladatunk:

- ✓ a gyermekek alkotó tevékenységéhez szükséges feltételek biztosítása
- ✓ a gyermekek ábrázoló tevékenységének fejődését elősegíteni
- ✓ A gyermekek alkotó tevékenységéhez szükséges feltételek biztosítása. A gyermekek ábrázoló tevékenységének fejlődését elősegíteni.
- ✓ A természetes, újrahasznosítható és változatos anyagok felhasználásának lehetőségét biztosítani az alkotótevékenységek során.
- ✓ A szabad önkifejezés, az örömteli cselekvés és az élményközpontú alkotás támogatása.
- ✓ A gyermeki alkotások értékként való elfogadása, egyéni látásmódjuk tisztelete és bátorítása.
- ✓ Az alkotások közösségi bemutatásának megszervezése, a tehetségek felismerésének és gondozásának támogatása.
- ✓ A műalkotásokkal, népi motívumokkal, nemzeti szimbólumokkal való ismerkedés tudatos tervezése a vizuális kultúra megalapozása érdekében.
- ✓ A vizuális tevékenységek során a fenntarthatóság, a környezettudatos gondolkodás és a kreatív problémamegoldás szemléletének közvetítése.

A *gyermekek alkotó tevékenységéhez szükséges feltételek* biztosítása az óvodapedagógus feladata.

A tevékenység sokféle anyagot, eszközt igényel, melynek összegyűjtéséhez a gyermekek és szülők segítségét is kérheti. Az eszközök kiválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait. Minden csoportban legyenek balkezes eszközök is.

A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka játékba épített, szabadon választott tevékenység. A gyermekek a nap folyamán önállóan választhatják, és annyi időt tölthetnek vele, amennyihez kedvük van.

A gyermekek környezetükből spontán és az óvodapedagógus által szervezett megfigyelések során sokféle ismeretet, élményt szereznek, melyek alkotásra késztetik őket.

Kötetlen légkörben a gyermekek szívesen tevékenykednek, alkotnak. Az óvodapedagógus együtt örüljön a gyermekekkel felfedezéseiknek, egyéni megoldásaiknak.

A *gyermek ábrázoló tevékenységének fejlődése* tükrözi ismereteit, képességeinek szintjét, érzelmi megnyilvánulásait.
Az ábrázoló tevékenység fejlődését úgy segítheti az óvodapedagógus, hogy hagyja, a gyermek saját elgondolásai szerint, a saját élményeit alkossa meg. Az óvodapedagógus ne sémákat adjon, hanem a gyermek gondolataiba, elképzeléseibe helyezkedjen bele és így adjon technikai segítséget vagy ötletet a tovább lepésre.

A tevékenység a lényeg, nem az elkészült „mű". A legfontosabb, hogy a gyermek örömmel tevékenykedjen, újra és újra alkosson, próbálja megvalósítani elképzeléseit.
Már a 3-4 éves gyermekeknek is biztosítson az óvodapedagógus sokféle anyagot, eszközt, hogy a nap folyamán bármikor használhassák ezeket. Az óvodapedagógus teremtsen a gyermekek számára szabad karcoló, firkáló, mázoló lehetőségeket. A firka korszakában a gyermekeknek nem szándékuk téma ábrázolása. A felnőttek kérdéseikkel ne erőszakolják rá a gyermekekre a téma megnevezését. A rajzolási, festési, nyomdázási technikákon kívül az óvodapedagógus ismertesse meg a gyermekekkel az olló használatát és a ragasztás technikáját.
Az óvodapedagógus biztosítsa, hogy a gyermekek többféle plasztikus anyaggal is tevékenykedhessenek. A gyurma, sógyurma, agyag formálhatóságával, gyurkálásuk, sodrásuk, gömbölyítésük, mélyítésük, vágásuk, karcolásuk közben ismerkednek a gyermekek. Az óvodapedagógus ismertesse meg a gyermekeket a formázás eszközeinek használatával (kés, kiszúró forma, sodrófa) a nyomat készítés és a díszítés technikáival (termények, pálcikák, különböző felületű, formájú eszközök).

A 4-5 évesek ábrázolási tevékenysége tovább bővül anyag, eszköz, technika tekintetében és fejlődik a figurativitás. Az óvodapedagógus sok élmény biztosításával hozzájárulhat az ábrázolási témák gazdagodásához.

Az 5-6-7 éves gyermeknél a figurativitás előtérbe kerül. Az egyéni alkotások képi, plasztikai és tárgykészítési formában is megjelennek. Egyre több vékony eszközt használnak (ceruza, ecset). Az óvodapedagógus bonyolultabb, fejlettebb finommozgást igénylő technikákkal ismerteti meg a gyermekeket (batikolás, szövés, fonás, varrás). A gyermekek téma ábrázolása tovább bővül, emberek, állatok, mesék megformálásával, ajándékok készítésével.
Különbség tapasztalható a fiúk és a lányok témaválasztásában és ábrázolási technika iránti érdeklődésében. Vegye figyelembe ezt az óvodapedagógus és a fiúk számára is biztosítson vonzó tevékenységi lehetőségeket.

Az óvodapedagógus mértékletes és kreatív segítése következtében a gyermekek képalkotásai egyediek, plasztikai munkái eredetiek, aprólékosan megformáltak lesznek. A valóság egyedi ábrázolásában a forma, az arányok, a színek, a térelrendezés alkotása fejlett.

A gyermekek szívesen végzik a tevékenységeket, fejlődik finommozgásuk, vizuális képességeik, ismereteik a környezet tárgyairól, anyagairól, azok tulajdonságairól, kreatív, fantáziadús alkotásokat hoznak létre.

Az óvodapedagógus ösztönözze a különös egyedi ábrázolási megoldások keresésére a gyermekeket.

Az ábrázoló tevékenységek iránt kevés érdeklődést mutató gyermekeket az óvodapedagógus érdekes témával, eszközzel, technikával igyekezzen motiválni. A gyermekek alapos ismerete szükséges ahhoz, hogy az óvodapedagógus a gyermek érdeklődését fel tudja kelteni. A rajzolást elsősorban finommozgás fejletlensége miatt kerülik, főként a fiúk. Az óvodapedagógus figyeljen oda ezekre a gyermekekre és érdeklődésük figyelembe vételével próbálja őket sikerélményhez juttatni.

Módszertani alapelveink:

- ✓ Folyamatosan biztosítjuk a különböző eszközöket, anyagokat.
- ✓ Lehetőséget teremtünk a különféle technikák megismerésére.
- ✓ A gyermeki alkotást értékként kezeljük.
- ✓ A tevékenységek közösségformáló erejét érvényesítjük.
- ✓ A gyermek szabad önkifejezését előtérbe helyezzük, nem irányítjuk túl az alkotás folyamatát.
- ✓ A különböző fejlettségi szinteket tiszteletben tartva biztosítjuk az egyéni tempóban való munkavégzést.
- ✓ A természetes, újrahasznosítható anyagok használatával a környezettudatos szemléletet is formáljuk.
- ✓ A gyermekek belső képi világára, élményeire és érzelmeire építünk az alkotás során.
- ✓ A vizuális tevékenységeket más műveltségi területekkel (zene, mese, mozgás, hagyomány) összekapcsolva is alkalmazzuk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ A gyermekek sokféle ábrázolási technikát ismernek, szeretnek alkotni.
- ✓ A különböző anyagok tulajdonságairól, alakíthatóságáról széleskörű tapasztalataik, ismereteik vannak.
- ✓ Eszközhasználatuk fejlett.

- ✓ Képi és plasztikai alkotásaikra a téma gazdagság a jellemző.
- ✓ Képi és plasztikus alkotásaik részletezőek, térelrendezésük komponált, színvilágu gazdag, egyedi.
- ✓ Vizuális észlelésük, finommozgásuk fejlett.
- ✓ A tehetséges gyermekek szabad önkifejezése megvalósul.
- ✓ A gyermekek szívesen és bátran kezdeményeznek vizuális tevékenységeket, ötleteiket képesek megvalósítani.
- ✓ Alkotásaikban megjelenik a belső képi világ, érzelmi élményeik kifejezése.
- ✓ A természetes és újrahasznosított anyagokat kreatívan, funkcióikban újragondolva használják fel.
- ✓ Érdeklődnek a népművészeti motívumok, díszítőelemek, nemzeti szimbólumok iránt.
- ✓ Nyitottak más gyermekek alkotásaira, képesek elfogadni a különböző megoldásokat, értékelni mások munkáját.

SNI gyermekek fejlesztése:

Az SNI gyermekek vizuális befogadóképesség fejlesztésének alapja, hogy az óvoda legyen igényes, esztétikus közeg.

Az SNI gyermekek minél többféle képi kifejezésmódot tanuljanak meg, mert így fontos önkifejezési eszközhöz jutnak. Náluk a spontán érés nem elegendő, a megfelelő ingerek biztosítása, a játékos, motivált gyakorlás elmaradhatatlan.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ Széleskörű és állandó tevékenykedési lehetőség biztosítatása a folyamatos napirendben az állandó eszközökkel, a megfelelő hely, a nyugodt légkör megszervezésével.
- ✓ A választási lehetőség biztosítása érdekében új vagy más anyagok, technikák, megismerése, begyakorlása.
- ✓ Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, a környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása, fejlesztése a népi motívumok alkalmazásával
- ✓ A gyermeki élmény és fantázia világának gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó, alakító önkifejezés és az önérvényesítő gyermeki tevékenység fejlődésének segítése.
- ✓ Egymás munkájának megbecsülésére nevelés.
- ✓ Mintaadással a tevékenységekhez pozitív érzelmi viszony kialakítása.

9.5. A külső világ tevékeny megismerése

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is. A környezeti nevelés általában a környezeti kultúra megélését és átadását jelenti. Az élő és élettelen környezetünkkel való harmonikus együttélést, életmódot, gondolkodást, viselkedésmódot, szokást és értékrendszert. Mindezek kialakítására legalkalmasabb az óvodáskor, hiszen a szokások már ebben az életszakaszban kialakulnak, s az egész életre szóló élmények, benyomások, szokások alapvetően meghatározzák a leendő felnőtt környezeti gondolkodását, környezet- és természetvédelmi szemléletét és környezettudatos magatartását.

Programunkban, központi elem a fenntartható fejlődés, a komplex környezeti nevelésnek kiemelt szerepe van. 2016. évben elnyertük az Örökös Zöld Óvoda címet. Óvodánk Zöld bázisintézményi feladatokat is ellát Tolna megyében.

Célunk:

- ✓ természetszerető, környezetüket megismerni vágyó gyermekek nevelése.
- ✓ a gyermekek minél több ismeretet, tapasztalatot szerezzenek szűkebb-tágabb természeti, társadalmi környezetükről,
- ✓ a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek birtokába jussanak, ismeretet szerezzenek alapvető mennyiségi és formai összefüggésekről,
- ✓ megalapozódjon környezetvédő szemléletük, környezettudatos magatartásuk.
- ✓ erősödjön pozitív érzelmi viszonyuk a szülőföldhöz, a természethez, a magyarság szokásaihoz, hagyományaihoz, kultúrájukhoz.

Feladatunk:

- ✓ a külső világ tevékeny megismerése életkornak megfelelő tartalmának közvetítése.
- ✓ a környezet tevékeny megismeréséhez szükséges feltételek biztosítása.
- ✓ a környezettel való harmonikus kapcsolat kialakulásához szükséges szokások, viselkedési formák megalapozása, környezettudatos szemlélet kialakítása.
- ✓ az alapvető mennyiségi és formai összefüggések felismerésének segítése.
- ✓ a nemzetiségi identitástudat erősítése a nemzetiségi kultúra ápolásával, a hagyományok felelevenítésével, a régi eszközök, viselet megismertetésével.

A *külső világ tevékeny megismerése életkornak megfelelő tartalmának közvetítése* az óvoda mindennapi életébe ágyazva történik, minden a gyermek környezetéből származó élményre, ismeretre kiterjed. Fontosnak tartjuk, hogy a teljes óvodai életbe épüljön be a környezettudatosság.

Az óvodapedagógus a tartalmát, a gyermekek életkori, egyéni sajátosságainak, családi környezetének, ismereteinek figyelembevételével tervezi meg. Fontos szempont az óvodai és a lakóhelyi környezet lehetőségeinek ismerete is.

A gyermekek fejlődésével a témák bővülnek, tartalmuk mélyül.

A 3-4 évesek elsősorban a közvetlen környezetükből szerzik tapasztalataikat, ismereteiket. Később tágul a megismerhető világ (óvodán, városon kívüli környezet).

A külső világ tevékeny megismerésének tartalma néhány téma köré csoportosítható:

- ✓ *társadalmi környezet:* család, tagjai, együttélésük, óvoda, felnőttek munkája, környezet tárgyai, eszközei, anyagai, színei, lakóhely, közlekedési eszközök, közlekedés szabályai
- ✓ *természeti környezet:* évszakok, növények, állatok, élőhelyek, élettelen természeti környezet, kőzetek, levegő, víz
- ✓ *környezetvédelem:* természetvédelem, a környezetvédelem jeles napjai, környezettudatos vásárlás, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás, ökológiai lábnyom

Minden témához szervesen kapcsolódik a környezet mennyiségi, formai viszonyaival kapcsolatos ismeret.

A témakörök kapcsolódnak egymáshoz, összefüggnek. A környezet megismerésével a gyermekek el tudnak igazodni környezetükben. A gyermekek kísérletező, problémamegoldó, felfedező, tapasztalatszerző tevékenységére épül. Tevékenységeik során azt is megtapasztalhatják, hogy a környezetet alakítani tudják. Az óvodapedagógus nagy felelőssége, hogy ez pozitív irányba történjen, mindig a környezet védelmének figyelembevételével.

A külső világ tevékeny megismerésének legfontosabb szempontjai

- ✓ Környezetbarát óvodai környezet (növényekben gazdag, madárbarát udvar, minden csoportban élősarok…)
- ✓ Környezetvédő életmód természetes beépülése az óvodai mindennapokba

(szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás, elemgyűjtés, anyagok újra hasznosítása a kézműves, alkotó tevékenységek során, környezetbarát

tisztítószerek használata)

- ✓ Rendszeres kirándulás, terepgyakorlat

- ✓ Korszerű, tapasztalatszerzést, saját élményű tanulást támogató módszerek széles körű alkalmazása (projekt, témahét, párhuzamos tevékenységszervezés, érzékenyítő, interaktív játékok)
- ✓ Zöld Jeles Napok színes programjai
- ✓ Rendszeres program a szülőkkel, zöld faliújság
- ✓ Együttműködés a zöld szervezetekkel, szakemberekkel és az Öko – óvodákkal, iskolákkal

A *külső világ tevékeny megismeréséhez szükséges feltételek biztosítása* az óvodapedagógus által tudatosan kiválasztott tartalomnak megfelelően szükséges. A környezeti nevelés maga az élet, sok ismeret és tapasztalatszerzési lehetőség biztosításával, megfelelő felnőtt minta, sok pozitív élmény segítségével alapozható meg. Megvalósítása a játékon keresztül, a gyermeki tevékenységek közbeni tapasztalatszerzésen alapul, a gyermekek spontán érdeklődésére, megismerési vágyára épül.

A tevékenykedés útján jön rá a gyermek az összefüggésekre, tanul meg látni, gyönyörködni, érzelmileg is kötődni mikro majd makro környezetéhez. A több érzékszervvel való megtapasztalás maradandóbb élményt nyújt, sokoldalúbb megismerést eredményez.

Az óvodapedagógus a gyermek segítője a környezet megismerésének útján, tudatos feltétel alakító, szituáció teremtő és kihasználó.

Az óvodapedagógus tudatos feltétel alakítása következtében legyen az óvodában sokféle anyag, eszköz a színes tevékenységi lehetőség biztosítása érdekében. A játék, a mozgás, a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, a munka jellegű tevékenységek a gyermek mindennapi spontán tapasztalatszerzési forrásai. Ezekben a természetes élethelyzetekben a gyermekek problémákat oldanak meg, felfedezik közvetlen környezetüket. Az óvodapedagógus a természetesen adódó szituációkhoz kapcsolódva segítse a cselekvés és a szóbeliség párhuzamos megjelenését.

Az óvodapedagógus teremtsen minél több tapasztalatszerzési lehetőséget a csoportban, az óvoda udvarán.

Az udvar, a kert is sok tevékenységi lehetőséget kínál (növények gondozása, rovarok, madarak megfigyelése, évszak változásai). A gyerekek minden évszakban vegyenek részt az udvar, a virágok gondozásában a felnőttekhez kapcsolódva. Eközben nem csak ismereteik bővülnek, hanem kialakul a szép környezet iránti igényük és környezetvédő magatartásuk is alakul.

Az óvodapedagógus bíztassa a gyermekeket, hogy mindent gyűjtsenek össze, amit a környezet megrongálása nélkül lehetséges (tollak, kagylók, kövek, termények). Jó megfigyelési lehetőséget biztosítanak a gyermekek számára az óvodába időszakosan bevihető élőlények. A gyermekek az

állatokat természetes módon megfoghatják, etethetik. Az óvodapedagógus hívja fel a gyermekek figyelmét az állatok óvására és a higiénés szokások betartására.

Az óvodapedagógus az adódó helyzetekben megfogalmazódó gyermeki kérdésekre adjon választ, mutasson újabb lehetőségeket a további felfedezéshez. Az óvodapedagógus a páros illetve mikro csoportos tevékenységek, beszélgetések során sokat megtudhat a gyermekek ismeretének szintjéről.

A számítógép, az internet a tágabb környezet megismerését segítő digitális anyagok, jól felhasználhatók nevelőmunkánkban.
Az óvodapedagógus a tágabb környezet megismerésére szervezzen sétákat, megfigyeléseket, kirándulásokat. Ilyen alkalmak lehetnek: háziállatok megfigyelése, természetvédelmi kiállítás, kisállat kereskedés, parklátogatás, tanösvény, szelektív hulladékudvar.
Az óvodán kívüli tapasztalatszerzés megszervezése az óvodapedagógustól tudatos előkészítést igényel. Fontos, hogy előzetesen látogasson el az adott helyre, vegye számba a gyermekek tapasztalatszerzési lehetőségeit, ennek megfelelően biztosítsa az időt, az eszközöket és készüljön fel, hogy a gyermekek kérdéseire válaszolni tudjon. Döntsön, hogy hány gyermekkel lehet megvalósítani az adott helyzetben élményszerűen, a gyermekek számára minél több tevékenységi lehetőség biztosításával a szervezett megfigyelést. Készítse fel a gyermekeket az óvodapedagógus érzelmileg és adjon számukra megfigyelési támpontokat.

A kirándulások az állatok, növények természetes környezetükben való megfigyelésének, a természeti környezet megismerésének lehetőségét nyújtják. Az óvodapedagógus minden évszakban szervezzen kirándulásokat, hogy a gyermekek a természet változásait megfigyelhessék. A város környékén lévő erdők, mezők, vízpart legyen ismert az óvodapedagógus számára (növényei, állatai, szervezhető tapasztalatszerzési lehetőségek). Az óvodapedagógus láttassa meg a természet szépségét, hangjait, a csendet, a tiszta levegőt. A kirándulás nagyon jó alkalom a természetvédő szokások és magatartásmód megismertetésére. Az óvodapedagógus és a többi felnőtt legyen minta az említett szokások alakításához. Pozitív hatású csak a környezet szeretetét, védelmét hangsúlyozó felnőtti megnyilvánulás, példaadás lehet. Hívja fel az óvodapedagógus a gyermekek figyelmét a környezetszennyezés káros hatásaira. Törekedjen az óvodapedagógus, hogy a kirándulások maradandó élményt nyújtsanak a gyermekeknek.

A környezetvédelem jeles zöldnapjait az óvodapedagógus érdekes programok szervezésével tegye emlékezetessé.

A környezet tevékeny megismerése folyamán bővülnek a gyermekek ismeretei, felfedeznek ok-okozati összefüggéseket, a rész-egész viszonyait, matematikai tapasztalatokat szereznek és bővül szókincsük.

Az *alapvető mennyiségi és formai összefüggések felismerésének segítése*, a matematikai tapasztalatszerzés természetes környezetben a legeredményesebb.
A környezet mennyiségi, formai összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása során a mozgás, a játékokkal való manipuláció, a sok és változatos konkrét érzékszervi- mozgásos élmény az elsődleges. A környező valósággal való ismerkedés, a folyamatos cselekedtetés kapcsán a gyermekek sokoldalú tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről. Matematikai tartalmú elem valamennyi tevékenységben jelen van, és a súlyozottan mozgáson, érzékelésen alapuló tapasztalatszerzés szinte észrevétlenül megvalósítható.

Az óvodapedagógus elsődleges feladata gondoskodni a megfelelő eszközök és tevékenységek biztosításáról, amely felkelti a gyermek érdeklődését és változatos, sokszínű lehetőséget nyújt az alapvető matematikai készségek, képességek fejlődéséhez. Mindig a tevékenység öröme az elsődleges majd követi a képi és a szóbeli megfogalmazás.

Az óvodai tevékenységek, a séta, a kirándulás sokféle lehetőséget biztosítanak az óvodapedagógusok számára a gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltésére. A gyermekek a játék, a környezetben végzett megfigyelések, tevékenységek alkalmával felfedezik a tárgyak, személyek közötti hasonlóságokat, különbözőségeket, megismerik tulajdonságaikat. Összehasonlítanak, szétválogatnak, sorba rendeznek különböző szempontok szerint. Becsléssel, párosítással, méréssel tapasztalatot szereznek a relációkkal kapcsolatban.

Az építés, a különböző síkbeli alkotások létrehozása során a gyermekek formafelismerése fejlődik.

A tükörrel való játék, tükör előtti mozgás segíti a téri percepció fejlődését, a testséma kialakulását, mely alapja a téri tájékozódásnak.

A gyermekeknek fokozatosan kialakul az igénye, hogy környezetük tárgyait, személyeit megszámlálják. Az óvodapedagógus a különböző szituációkat használja ki, hogy a gyermekek számfogalma fejlődjön, végezzenek matematikai műveleteket. A többféle érzékszerv (látás, hallás, mozgás) jobban felkelti a gyermekek érdeklődését és eredményesebben segíti a tanulást.

Módszertani alapelveink:

- ✓ Lehetőségeinkhez mérten, természetes környezetben figyeljük meg az állatokat, a növényeket.
- ✓ Biztosítjuk a témák sokoldalú megközelítését.
- ✓ Figyelembe vesszük a gyermekek képességeit, fejlődési ütemét.
- ✓ Lehetőséget adunk a gondolkodásra, folyamatos beszédre.
- ✓ Csak annyi segítséget adunk amennyi feltétlenül szükséges.
- ✓ Differenciált feladatadásra törekszünk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ A gyermekek ismerik közvetlen környezetük személyeit, tárgyait, anyagait.
- ✓ Ismernek több növényt, állatot, azok jellemzőit.
- ✓ Különbséget tudnak tenni az évszakok között.
- ✓ Pozitív a viszonyuk a környezethez.
- ✓ A környezetvédő magatartás szokásai megalapozottak.
- ✓ Megfigyelőképességük fejlődött.
- ✓ Ismerik a környezet alapvető mennyiségi, formai, téri viszonyait.
- ✓ Képesek halmazokat tulajdonságuk szerint csoportosítani, sorba rendezni.
- ✓ Felismerik az alapformákat.
- ✓ Halmazok elrendezésével képesek több, kevesebb, ugyanannyi létrehozására.
- ✓ Tízes számkörben számlálnak.
- ✓ Ismerik, megértik a relációs fogalmakat.
- ✓ Az irányokat megkülönböztetik, megnevezik.

SNI gyermekek fejlesztése:

A családdal, természettel kapcsolatos információk tudatosítása, feldolgozása, rendszerezése nagyon fontos feladat. A gyermekeknél a sérülés-specifikus szempontok figyelembevétele a csoportszobában, a gyermekek által is látogatott helyiségekben segítjük a munkafolyamatok problémamentes elsajátítását. A természeti környezet megfigyeltetésekor egy-két konkrét szempont adásával segítjük a SNI gyermeket, hogy a sok információ közül sikerüljön megtalálni a legfontosabb jellemzőket.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ Sok tapasztalat, és élményszerzési lehetőség biztosítása a természeti-társadalmi környezetről.
- ✓ Egyidejűleg több érzékszervre ható gyakorlás és élmény feldolgozás lehetőségének biztosítása, a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembevételével.
- ✓ Tevékenységekre motiváló játékok, eszközök biztosítása.
- ✓ A tevékenységségek során az anyanyelvi, értelmi, közösségi nevelés megvalósítása.
- ✓ A beszélő környezet megteremtése, a természetes beszéd- és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése és a gyermeki kérdések megválaszolása.
- ✓ Olyan jeles napok, településünkhöz fűződő néphagyományok, multikulturális elemek beépítése az óvodai életbe, amelyek érzelmileg gazdagítják a gyermekek óvodai életét, fejlesztik erkölcsi tulajdonságaikat, megalapozzák szokás- és normarendszerüket.
- ✓ A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása a fenntartható fejlődés érdekében, bevonásuk a környezet megfigyelésébe, átalakításába.

- ✓ A gyermekek matematikai tapasztalatszerzés iránti érdeklődésének felkeltése.
- ✓ Pozitív viszony kialakítása, a problémahelyzetek megoldásához a logikus gondolkodás megalapozása, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, tevékenységekben, élethelyzetekben való gyakorlása.
- ✓ A kognitív képességek cselekvés során történő fejlesztése, különös tekintettel az érzékelés, észlelés, emlékezés, megértés fejlesztésére.
- ✓ A gyermeki tevékenység változatos formáinak (egyéni, páros, mikrocsoportos) biztosítása, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok összegzése.

9.6. Mozgás

A mozgás fejleszti a gyermekek természetes mozgását és testi képességeit, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés. Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró képességét és az egyes szervek teljesítőképességét. Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segítik a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodó képességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását.

Óvodánk mozgásfejlesztő programja kiemelten az alábbi területeken valósul meg: ✓ A szabad játékban, kötetlen, spontán, természetes játékos mozgás közben

- ✓ A testnevelés foglalkozáson
- ✓ A mindennapi testnevelésen
- ✓ Kirándulás, túrázás során
- ✓ Speciális mozgásfejlesztő foglalkozásokon
- ✓ Néptánc foglalkozásokon

A gyermekek keveset mozognak otthon, keveset vannak a szabadlevegőn, ezért fokozottan oda kell figyelnünk a mozgás mennyiségére és minőségére. Sokfajta lehetőséggel és eszközzel segítjük a gyermekeket, hogy önmagukat kipróbálhassák egyéni képességeiknek megfelelő mozgásos tevékenységet válasszanak.

Célunk:

- ✓ a gyermek természetes mozgáskultúrájának fejlesztése.
- ✓ a mozgás segítségével az értelmi, szociális képességek fejlődésének elősegítése.
- ✓ a rendszeres mozgás, a természetes mozgáskedv fenntartása.

- ✓ a mozgás szeretetének igénye beépüljön a gyermek személyiségbe, ezáltal a későbbiekben életformává váljon.

Feladatunk:

- ✓ A gyermekek számára mozgásos játéklehetőségek összeállítása.
- ✓ A kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása.
- ✓ A szervezett mozgásos tevékenységekkel a gyermekek mozgásfejlődésének elősegítése.

A *gyermekek számára mozgásos játéklehetőségek összeállításánál* az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek életkori, mozgásfejlődési sajátosságait, a gyermekek összetételét és a környezeti adottságokat, valamint hogy minden gyermek megtalálja a számára legmegfelelőbb tevékenységet.

A mozgás és a motorikus képességek fejlődése elválaszthatatlan, a mozgás által fejlődnek a motorikus képességek (kondicionális, koordinációs), a képességek fejlődése feltétele a mozgás fejlődésének. Miközben mozog a gyermek, tapasztalatokat gyűjt, fejlődik csont- és izomrendszere, alakulnak mozgáskoordinációi, testi képességei, pontosabbak, finomabbak lesznek mozdulatai, észlelési funkciói. A 3-6-7 éves kor elsősorban a természetes mozgások, a nagymozgások tanulásának, az első mozgáskombinációk kialakulásának kora. A mozgás fejlődése a mozgás végrehajtás minőségének, pontosságának, gyorsaságának alakulásával a finommozgás felé halad.

A 3-6-7 éves korban fejlődő természetes mozgások: kúszás, csúszás, mászás, járás, fel- leugrás, tárgyhordozás, húzás, gurítás, fel-, lelépés, futás, gurulás, szökdelés, átugrás, dobás, függés, lengés, egyensúlyozás.

A nagymozgások fejlődésének fő jellegzetességei és iránya:

A 3-4 évesekre jellemzőek a nagy, lendületes, nem kellően koordinált mozgásformák. Föld közelben mozognak biztonságosan, kedvelt mozgásuk a csúszás, kúszás, mászás.

Rövid idejű függésre képesek és talajon, emelt felületen egyensúlyozásra.

A 4-5 évesek nagymozgásai bővülnek ugrásokkal, gurulóátfordulással, pontosabb szemkéz, szem-láb koordinációt igénylő gyakorlatokkal, felugrásokkal, célba ugrásokkal, dobásokkal.

A mozgásfejlődéssel szorosan összefüggő testséma és téri tájékozódás fejlődése is intenzívebbé válik. (Testrészek, oldaliság, - szalag jelölés, téri tapasztalatok).

Az 5-6-7éveseknél a nagymozgások koordináltabbá válnak. Képesek a gyermekek finomabb, apró mozgások elvégzésére. A kéz fogóizmainak erősítése (eszközfogás, támaszgyakorlatok), a szem-kéz (célba dobások, labdajátékok), szem-láb (lábbal labdavezetés) koordináció fejlődése előtérbe kerül.

Legintenzívebb a térpercepció fejlődése (fogó játékok, dalos játékok).

A mozgás által fejlődik a gyerek idegrendszere, értelmi és szociális képességei.

Az óvodapedagógus törekedjen a változatos mozgásformák gyakorlásának, a sokféle mozgástapasztalat megszerzésének szempontjait figyelembe venni a mozgáslehetőségek összeállításánál.

A *kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása* rendkívül fontos a gyermekek mozgásigényének kielégítése szempontjából. A mozgás az óvodás gyermek természetes megnyilvánulása, az egész óvodai életet, a teljes tevékenységrendszert átszövi. A mozgásnak a játék mellett, a legnagyobb hatása van a gyermekek személyiségfejlődésére. Ennek megfelelően biztosítani kell a gyermekek számára egész nap folyamán az aktív mozgás, mozgásos játék lehetőségeit.

A Szivárvány Óvodában és a Zöld Liget Tagóvodában, az öltözőben alakítson ki az óvodapedagógus mozgásos játékra alkalmas teret. Biztosítson sokféle mozgáshoz eszközöket, és azokat a gyermekek számára jól átláthatóan helyezze el.

Az óvodapedagógus biztosítson minden nap szabad levegőn való mozgást a gyermekeknek, ami az agy megfelelő oxigén ellátása miatt is nélkülözhetetlen. Az udvaron a sok, mozgásos játéklehetőség kialakítása rendkívül fontos. A különböző mászókák, mászásra, kúszásra, csúszásra, egyensúlyozásra, függésre adnak lehetőséget.

A gyermekek biztonsága érdekében, a környezet kialakításánál a balesetvédelem szempontjaira figyeljünk, ismertesse meg az óvodapedagógus a gyermekekkel az eszközök használatát és határozott feladatmegosztással, felelősséggel figyeljen minden felnőtt a gyermekekre.

Az óvodapedagógus ne korlátozza a gyermekek mozgását az udvaron, de alakítsa ki a szokást, hogy egymás tevékenységét tartsák tiszteletben és vigyázzanak egymás testi épségére.

A gyermekek mozgásigénye különböző. Az óvodapedagógus teremtse meg a lehetőségét, hogy a nagyobb mozgásigényű gyermekek hosszabb ideig tartózkodhassanak az udvaron, szervezzen számukra sokféle futó, fogó játékot.

A gyermekek a kötetlen, szabad mozgás során sok, mozgásos élményt szereznek, ami mozgáskedvüket növeli.

A *szervezett mozgásos tevékenységekkel a gyermekek mozgásfejlődésének elősegítését* az óvodapedagógus heti mozgásprogram készítése során tervezi. Ezt a gyermekek ismeretében, a feltételekhez igazodva állítja össze.

Óvodánkban minden csoport heti két alkalommal vesz részt szervezett mozgásos tevékenységen, testnevelésen a tornaszobában.

Az eszközfeltétel a mozgásfejlődés szempontjából meghatározóan fontos, hisz az eszközök mozgásra ösztönzik a gyermeket, és sokféle különböző nehézségű mozgásra adnak lehetőséget. Az óvodapedagógus ismerje az eszköz adta mozgáslehetőségeket, annak fejlesztő hatásait.

A mindennapos mozgás során törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, élményszerű, játékos formák alkalmazására. A közösségi élmények és a társas kapcsolatok fejlődése érdekében kiemelten figyelmet fordítunk a kooperatív mozgásos játékokra, a szabályjátékokra, valamint a ritmusra, zenére végzett mozgásformák beépítésére. Az óvodai nevelés során biztosított a népi játékok, néptáncok integrálása is, ezzel erősítve a gyermekek nemzeti identitásának alakulását.

Rendszeresen alkalmazzuk a Mozgáskotta módszereit, eszközeit. Preventív mozgásfejlesztő tornát alkalmazunk mester program keretében.

Az óvodapedagógus a gyermekek fejlettségéhez igazodó mozgásprogram összeállításával, tudatos feltétel alakításával segíti a gyermekek mozgásfejlődését és testi képességeinek alakulását. Az óvodapedagógus a gyermekek egyéni fejlődési ütemét tartsa tiszteletben, a gyermekeket engedje egyéni módon reagálni, szabadon mozogni szervezett testnevelés alkalmával is. A sok mozgás eredményeként alakul a gyermekek mozgáspontossága, automatizáltsági foka, mozgásbiztonsága. Testi képességei, kitartása, szókincse, szociális képességei fejlődnek.

A felnőttek összehangoltan segítsék az eszközök használatát, s az egymással kapcsolatos szokások kialakítását. Megosztva segítsenek a gyermekeknek, tekintsék át a sokféle mozgáslehetőséget.

Mindennapos testnevelést minden csoportban naponta 5-10 perces időtartammal szervezünk. A mindennapos testnevelés anyagát elsősorban mozgásos játékok adják, kiegészülve egy-egy gimnasztikai gyakorlattal. Az örömmel és jó hangulatban végzett játékok jó lehetőséget nyújtanak társas kapcsolatok alakításához. A játékok, térformák felidézésével a vizuális, verbális memória fejlesztésére, valamint a szókincs gyarapítására nyílik lehetőség. A mozgást jó idő esetén az udvaron, más esetben a csoportszobában végezzük. A hely sajátosságai befolyásolják a tervezhető mozgásokat, játékokat.

A gyermekekkel rendszeresen kirándulunk, túrázunk. A friss levegő, a mozgás, kedvezően hat fejlődésükre.

Módszertani alapelveink:

- ✓ Szaknyelvet használunk.
- ✓ Egyszerű, érthető utasításokat alkalmazunk.
- ✓ A bemutatás minta értékű legyen.
- ✓ Ügyelünk a tapintatos hibajavításra.

- ✓ Minden gyermeket támogatunk, hogy saját képességei szerint mozogjon.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ Szeretnek mozogni, örömmel, aktívan vesznek részt mozgásos játékokban.
- ✓ Mozgásuk biztonságos, kitartó.
- ✓ Feladatok kivitelezését pontosan végzik.
- ✓ Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- ✓ Különböző szabály- és versenyjátékok során betartják a szabályokat.
- ✓ Különböző eszközökkel képesek a mozgások elvégzésére.
- ✓ Legyenek képesek sor- és köralakításra.

SNI gyermekek fejlesztése:

A mozgás az idegrendszer érését, fejlődését, sérülésének a korrekcióját segíti elő. A mozgás, hatással van a szociális képességek fejlődésére azzal, hogy saját testének és mozgásos képességeinek megismerésével fejlődik a gyermek én tudata.

Az óvodapedagógus feladatai

- ✓ A kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása.
- ✓ A gyermekek életkorának megfelelő mozgásos játéklehetőségek összeállítása.
- ✓ A szülők tájékoztatása az óvodán kívüli sportolási lehetőségekről.

9.7. Munka jellegű tevékenységek

A munka, a gyermek mindennapi tevékenységének része, mely az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat, mely nem csak a gyermekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetét formálja, átalakítja. Megerősítést nyer a munka jellegű tevékenység nevelőértéke. A fejlesztés csak és kizárólag a gyermek örömteli, örömmel vállalt tevékenységén belül valósul meg.

A tevékenység kapcsán a gyermekeknek felgyorsul a szocializációjuk, fejlődik társas kapcsolatuk, felelősségérzetük, toleranciájuk.

Célunk:

- ✓ a munkában vállalt önkéntesség és a közösség érdekében végzett tevékenység örömének megtapasztalása.

- ✓ a munkavégzéshez szükséges attitűdök, készségek, képességek, erkölcsi tulajdonságok, kompetenciák fejlődésének elősegítése.

Feladatunk:

- ✓ a sokféle munka jellegű tevékenység feltételeinek biztosítása.
- ✓ a kommunikációs helyzetek kihasználásával a nyelvhasználat segítése. A munkavégzés során használt alapvető eszközök, cselekvések elnevezésének megismertetése.

A *sokféle munka jellegű tevékenység feltételeinek biztosításával* tovább bővülnek a gyermekek tevékenységi lehetőségei. A munka óvodáskorban nem különül el élesen a játéktól. A munka jellegű tevékenység legyen a gyermekek mindennapjainak része, természetesen jelenjen meg az óvodai életben.

Az óvodapedagógus teremtse meg a feltételeket a gyermekek igényeiből, játéktevékenységéből fakadó illetve a dajka munkájához kapcsolódó munka jellegű tevékenységekhez.

A gyermekek életkori sajátosságai alapján az önkiszolgáló munka kapja a legnagyobb teret az óvodában. A testápolással, az étkezéssel, az öltözködéssel, a környezet rendezésével kapcsolatban a gyermekek rendszeresen végeznek tevékenységeket. A 3-4 évesek még segítséget igényelnek, a nagyobbak már önállóan tevékenykednek. Az óvodapedagógus gondolja át pontosan az önkiszolgáló munkához szükséges feltételeket (eszközök, elhelyezésük, használatuk, munkafázisok, folyamat, hely, egyéni idő, felnőtt minta, segítés). Az eszközök rendszeres biztosítása a dajka feladata.

Az önkiszolgálásnál a felnőttek adjanak mintát az eszközök használatával, a munkafolyamat megvalósításával kapcsolatban. A gyermekek igény szerinti segítése, a türelem, a kellemes légkör, a csoportos helyzetek oldása, az önkéntesség, a hibázás lehetősége hozzájárul, hogy a gyermekek örömmel és természetesen végezzék, ezeket a tevékenységeket. Minden gyermeknek legyen lehetősége egyéni tempójának megfelelően tevékenykedni, az egyéni, differenciált segítés a felnőttek jó együttműködésével valósulhat meg.
Az óvodapedagógus ösztönözze a gyermekeket az önálló tevékenységvégzésre (pl.: étkezésnél – terítés, töltés, merítés, étkezés után az eszközök elrendezése).
Az önállóság iránti igény korai jelentkezését hagyja kibontakozni az óvodapedagógus, segítse a gyermeket egyénileg, hogy sikeresen próbálkozhasson a tevékenykedéssel.

A reggeli és az uzsonna folyamatosan történik.

A 3-4 éveseknek, a gyermekek választásának megfelelően a dajka készíti el az ételt. A gyermekek egyéni igényeik szerint próbálkozhassanak pl: kenéssel, töltéssel.

A nagyobbak már sokféle eszközt használnak, tevékenységeik széleskörűek (kés-vágás, kenés, mézcsurgató, merítés, keverés, töltés).
Az óvodapedagógus ösztönözze a gyermekeket, hogy önellátó tevékenységükhöz és játék, kézimunka tevékenységhez kapcsolódó előkészítő és a befejezés utáni elrendező munkát is minél önállóbban végezzék.
A közösségért végzett munka is megjelenik, elsősorban az 5-6-7 éveseknél. Ezeknél a tevékenységeknél az önkéntesség biztosítása hozzájárul, hogy a gyermekek szívesen végezzék.

Közösségért végzett munka lehetőségei: étkezés előtt a közösen használt eszközök elhelyezése az asztalon (kancsó, szalvéta), étkezés után ezek elrakása, asztaltörlés, söprés, feltörlés, ünnepek alkalmával terítés.
A falatkakészítést a dajka segítségével végzik naponta a gyermekek a többi tevékenységgel párhuzamosan. A tevékenységben néhány aktuálisan érdeklődő gyermek vesz részt, ők készítenek valamilyen könnyű ételt a többiek számára. A falatkakészítés tevékenységi lehetőségei: zöldségfélék, gyümölcsök darabolása, apró szendvics készítése (vágás, kenés), salátakészítés (darabolás, keverés, ízesítés). A nagyok a tevékenység után elmossák az eszközöket, majd megkínálják társaikat.
Ünnepi alkalmakhoz kapcsolódva hasonló feltételekkel, szülők bevonásával szervezzen az óvodapedagógus egyszerű sütés-főzést (pl.: karácsony előtt mézeskalács sütése).
A tevékenységek során a gyermekek környezetükről szerzett ismeretei bővülnek, fejlődik ízlelésük, szaglásuk, finommozgásuk, mennyiségi viszonyokat fedeznek fel. Legyen lehetősége a gyermeknek alkalmanként a dajka munkájához kapcsolódva a következő tevékenységekre: portörlés, eszközök lemosása, ceruzahegyezés, szalvétavágás, söprés, falevél gereblyézés, homokásás, hólapátolás. Alkalmanként a gyermekeknek adjon lehetőséget az óvodapedagógus a növények és az állatok gondozására.
Az óvodapedagógus biztosítsa a munka jellegű tevékenységekhez a megfelelő gyermek méretű eszközöket és azokat úgy helyezze el, hogy a gyermekek önállóan is elő tudják venni. A gyermekek a tevékenység közben megtanulják a munkaeszközök használatát, a munkafolyamatokat, fejlődik együttműködésük, feladattudatuk.
Az óvodapedagógus adjon alkalmi megbízatásokat már a 3-4 éves gyermekeknek is.

A vegyes életkorú csoportokban figyeljen az óvodapedagógus, hogy a nagyobb gyermekek számára ne váljon terhessé a kisebbek segítése.

Módszertani alapelvek:

- ✓ A munka óvodáskor végéig játékos keretek között maradjon.
- ✓ Segítőkész óvónői magatartást biztosítunk.

- ✓ Egymás és a felnőttek munkájának megbecsülésére neveljük a gyermekeket.
- ✓ A reális önértékelés kialakulását segítjük.
- ✓ Feladattudatukat és feladattartásukat erősítjük.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ✓ A saját igényük kielégítésével kapcsolatos és a játékukhoz kapcsolódó munkajellegű tevékenységeket természetesen végzik.
- ✓ Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi. Megbecsülik mások munkáját, a közös tevékenység alatt tudnak egymáshoz alkalmazkodni, pozitív viszony alakul ki bennük a munkához.
- ✓ Az alkalmi megbízatásokat örömmel, felelősséggel, megfelelő önbizalommal és kitartással végzik.
- ✓ Felelősséggel vesznek részt a növények, állatok gondozásában.
- ✓ Kialakul a környezet rendjének, megtartásának, megóvásának, gondozásának igénye.
- ✓ Örömmel végeznek minden olyan munkát, ahol önállóan, igényesen tevékenykedhetnek.

SNI gyermekek fejlesztése:

Az óvoda feladata, hogy minden SNI gyermek megtalálja a kedvére való elfoglaltságot. A szabadon választható, közös tevékenységekbe való bevonás, kiemelt jelentőségű, fejlesztő hatású. Lehetőséget kell teremteni számukra, hogy ugyanúgy részt vehessenek a munkajellegű tevékenységben, mint társaik, ezzel is növelve önbecsülésüket.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✓ A munkavégzés feltételeinek biztosítása (idő, hely, eszköz, légkör).
- ✓ A gyermekek önkéntesen, önállóan, örömmel, képességeik szerint végezhessék a személyükkel kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a közösség érdekében végzett munkatevékenységet.
- ✓ A munkavégzéshez szükséges szokások kialakítása, eszközhasználat, munkafogások megismertetése.
- ✓ Saját és mások munkájának elismerésére, megbecsülésére nevelés.
- ✓ A közösségért végzett munkák vállalásánál jelenjen meg a helyes önértékelés és önbizalom.

- ✓ A munkavégzésben a szülők közreműködésének, aktív részvételének ösztönzése (például növény-, állatgondozásba betekintés, gyűjtőmunka, környezetvédelmi napok).

9.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A tanulás tevékenységekben valósul meg. A tanulás folyamatos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.

A tanulás legfőbb színtere a játék és a változatos, sokféle tevékenység, amelynek széleskörű lehetőségét biztosítjuk óvodáinkban. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, hanem az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg. A gyermeket a tanulásban természetes kíváncsisága, érdeklődése motiválja, tevékenységi vágya ösztönzi a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz. Felhasználja már meglévő ismereteit, kreatív megoldásokat keres, így a gyermek önmagához képest fejlődik.
A gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. A tevékenységekben integrálódik a képességfejlesztés, rendeződnek a műveltségtartalmak, ismeretek.
Célunk:

- ✓ az óvodás gyermek kompetenciájának fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.
- ✓ a helyes önértékelés kialakítása.

Feladatunk:

- ✓ olyan tanulási környezet megteremtése, amely inspirálja a gyermeket a tanulási tevékenységek választására: érzelembe ágyazottság, új, felhívó, váratlan ingerek alkalmazása. („Itt mindig történik valami!”)
- ✓ a vonzó és motiváló játéktevékenységek szervezése a tanulási folyamat kibontakozására a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan.
- ✓ a változatos játéktémák, a korszerű módszerek, a differenciálásra is alkalmas eszközök alkalmazása.

Módszertani alapelveink:

- ✓ A tanulás játékos jellegét erősítjük az egyéni fejlődési ütem figyelembe vételével.
- ✓ A tanulási helyzetekben is érvényesítjük a fokozatosság, az élményszerűség és a komplexitás elvét.

- ✓ Sokoldalúan cselekedtetünk, tevékenykedtetünk.
- ✓ A tanuláshoz való pozitív viszonyt alakítunk ki.
- ✓ ✓ Probléma szituációkat teremtünk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

A belső érés, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként a gyermekek többségében az óvodáskor végére megteremtődnek az iskola kezdés belső pszichikus feltételei.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki, szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

- ✓ A ***testileg*** egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képest.
- ✓ A ***lelkileg*** egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálódásnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

  A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

  - ✓ az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
  - ✓ megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
  - ✓ a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

  Az egészségesen fejlődő gyermek:

  - ✓ érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

- ✓ elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére ***szociálisan*** is éretté válnak a gyermekek az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek, kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- ✓ egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- ✓ feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A tanulást az alábbi tevékenységek során biztosítjuk:

- ✓ Az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulással, szokások alakításával,
- ✓ A spontán, játékos tapasztalatszerzéssel,
- ✓ A játékos, cselekvésen alapuló tanulással,
- ✓ A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzéssel,
- ✓ Célzott tapasztalatszerzéssel, megfigyeléssel, felfedezéssel, élményszerzéssel gyakorlati problémamegoldással.
- ✓ A digitális környezettel való ismerkedés lehetőségének biztosításával – például táblagép használatával, hangrögzítéssel, fényképezéssel, egyszerű interaktív alkalmazásokkal és a kiterjesztett valóság (AR) játékos elemeinek bemutatásával a gyermekek játékos, élményszerű módon, közvetlen tapasztalatszerzés során találkoznak a digitális világ alapjaival.

SNI gyermekek fejlesztése:

A tanulási képesség fejlesztése leginkább a kognitív képességek fejlesztése által segíthető.

Kiemelt jelentőségű a már elsajátított ismeretek, jártasságok, készségek állandó gyakorlása, illetve az új ismeretekbe való beépítése. Legfontosabb, hogy megismerje önmagát, kialakuljon reális énképe, testsémája, eligazodjon saját testén, térben, síkban. Észlelése pontosabbá váljon, keresztcsatornák jól működjenek. A gondolkodás fejlesztésében fontos a megkülönböztetés, az általánosítás folyamatának segítése, a cselekvésben végrehajtott műveletek gyakorlása, szemléletes gondolkodás elsajátítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✓ A személyesség biztosítása, sokszínű játéktevékenységgel és együttjátszással, együttes tevékenységgel.
- ✓ Utánozható mintával, pozitív megerősítéssel segítse elő (dicséret, buzdítás) a gyermek önállóságát, kezdeményezőképességét, a belső érdeklődés kibontakozását, az elmélyült figyelem kialakítását, a kívánt viselkedési forma elsajátítását.
- ✓ A tanulás irányítása során személyre szabott, pozitív értékeléssel segítjük a gyermekek személyiségének kibontakozását. ✓ Segítőkész magatartás.

9.8.1. Iskola-előkészítő fejlesztő tevékenységek

Célunk:

A gyermekek iskolai életmódra történő zökkenőmentes felkészítése, az eredményes iskolakezdéshez szükséges pszichikus funkciók és alapkészségek megerősítése. A tanuláshoz szükséges képességek megalapozása játékos, élményszerű tevékenységeken keresztül, az egyéni szükségletekhez igazodó módon.

Feladatunk:

- ✓ A nagycsoportos gyermekek számára napi 45 perces időkeretben iskola-előkészítő, fejlesztő pedagógiai tevékenységek szervezése.
- ✓ A fejlesztés során a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, terhelhetőségének figyelembevétele.
- ✓ A feladathelyzetek differenciált kialakítása, az egyéni haladási tempóhoz való igazítás.

- ✓ A figyelem, emlékezet, gondolkodás, feladattudat, valamint a finommotoros, grafomotoros és szociális készségek fejlesztése.
- ✓ A fejlesztések lehetőség szerinti külön térben való megszervezése a nyugodt környezet biztosítása érdekében.

Megvalósítás:

- ✓ A fejlesztő tevékenységek tervezése a pedagógiai program szellemében, a gyermekek előzetes megfigyelésére és fejlődési naplóikra építve történik.
- ✓ A napi 45 perces időkeret rugalmas szervezése, játékos, élményalapú módszerek alkalmazásával.
- ✓ A tevékenységek során különböző területeket fejlesztünk: nyelvi-kommunikációs, logikai-matematikai, vizuális, mozgásos és szociális képességeket.
- ✓ Amennyiben lehetőség van rá, a foglalkozásokat külön térben, kis csoportban tartjuk meg.

Módszertani elveink:

- ✓ A tanulásra felkészítő tevékenységeket játékos, élményközpontú formában szervezzük, figyelembe véve a gyermek életkori sajátosságait, egyéni fejlődési ütemét és terhelhetőségét.
- ✓ A tevékenységek szervezése során a fokozatosság és rendszeresség elvét követjük, biztosítva az ismétlés és megerősítés lehetőségét.
- ✓ A gyermek aktív részvételére építünk: a felfedezés, kipróbálás, tapasztalatszerzés elsődleges tanulási formák.
- ✓ Differenciált pedagógiai módszereket alkalmazunk: az eltérő fejlettségi szinten lévő gyermekek számára egyéni vagy kis csoportos megközelítést biztosítunk.
- ✓ Előnyben részesítjük a komplex tevékenységszervezést, amely egyszerre fejleszti a kognitív, nyelvi, szociális és motoros készségeket.
- ✓ A feladathelyzetek során a gyermekek sikerélményhez jutnak, ami erősíti önbizalmukat, motivációjukat, pozitív énképüket.
- ✓ A tevékenységek során folyamatos megfigyeléssel nyomon követjük a gyermek fejlődését, amely visszacsatolást nyújt a tervezéshez.
- ✓ Törekszünk a gyermekek spontán megnyilvánulásainak és kérdéseinek beépítésére, így biztosítva a tanulás természetességét és belső motiváltságát.
- ✓ Elősegítjük a gyermekek iskolai tanuláshoz szükséges alapkészségeinek megalapozását, a célzott fejlesztést összhangba hozva az óvodai nevelés játékos jellegével.

A fejlődés várható eredményei óvodáskor végére:

- ✓ A gyermekek képesek tartósabban figyelni, megértenek és követnek összetettebb utasításokat.
- ✓ Érzékelhető fejlődés a beszédhasználatban, gondolkodásban, feladattudatban.
- ✓ Javul a gyermekek finommotorikus és grafomotoros mozgása, szem-kéz koordinációja.
- ✓ A gyermekek nyitottak az iskolai tanulási helyzetekhez hasonló feladatokra, pozitív viszonyuk alakul ki az ismeretszerzéshez.
- ✓ Kialakulóban van az iskolai közösségi életre való alkalmasság (együttműködés, szabálytartás, kitartás).

Dokumentáció és tervezés összekapcsolása:

A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől kezdődően **kiegészül az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges alapkészségek és kulcskompetenciák** célzott megfigyelésével.
Ezek rögzítése a kötelező dokumentációban (egyéni fejlődési napló, csoportnapló) **alapot képez az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységek tervezéséhez**
A rögzített adatok segítik az óvodapedagógust abban, hogy a gyermek egyéni szükségleteihez igazodó, differenciált fejlesztést tervezzen, és biztosítsa az iskolai beváláshoz szükséges készségek megerősítését.

A vonatkozó jogszabály értelmezése alapján az **óvodában nevelkedő, de már tanköteles korú gyermekek ,** akik számára a szülő vagy szakértői bizottság kezdeményezésére az iskolakezdés halasztása engedélyezett, a nevelés és fejlesztés szempontjából **a tanköteles kort megelőző nevelési évben járónak minősülnek.** és **ők is részt vesznek az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységekben** a napi 45 perces időkeretben, életkoruknak és egyéni szükségleteiknek megfelelően.

Fejlődésvizsgálat és mérés:
A gyermekek fejlődésének célzott, objektív vizsgálata érdekében a tanköteles kor betöltésének nevelési évében az iskolaérettség megalapozott pedagógiai megítélését támogatva diagnosztikus mérési rendszer alkalmazása javasolt. A mérés célja, hogy pontos képet adjon a gyermekek azon kulcskompetenciáiról és készségeiről, amelyek az iskolai beválás szempontjából meghatározók. A

diagnosztikus mérés eredményei megerősítik vagy finomítják az óvodapedagógus szakmai megfigyeléseit, és segítenek az egyéni fejlesztési szükségletek meghatározásában.

10. Inkluzív nevelés

Intézményünkben befogadó óvodai környezetet és egyenlő hozzáférés lehetőségét alakítjunk ki, ahol megvalósul a gyermekek együttnevelése. Óvodáink nyitott, elfogadó, szeretetteljes, élményeket nyújtó környezetek, ahol szabadon, játékosan, játékba ágyazott tevékenységeken keresztül fejlődnek gyermekeink. Fokozottan figyelünk az esélyegyenlőség elvének érvényesülésére a különböző hátrányok felzárkóztatására, fejlesztésére változatos tevékenységek ajánlásával.

Befogadó intézményként a szülőkkel, szakemberekkel együttműködve, biztonságos környezetben együtt neveljük a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeket.

A pedagógiai környezet személyi és tárgyi feltételeinek biztosításával, törekszünk a képesség szerinti differenciálásra, a kompetenciák erősítésére. Pedagógiai munkánkban figyelembe vesszük a hátrányos gyermekek szociális és kulturális háttérbeli, képességbeli és tanulási szükségletekben megnyilvánuló különbözőségeiket.

10.1. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése

10.1.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelése

Minden gyermek egyedi, aki egyéni nevelési-oktatási szükségletekkel rendelkezik. Azonban vannak olyan gyermekek, akiknek speciális nevelési-oktatási szükségleteik vannak, ezeket a gyermekeket nevezzük különleges bánásmódot igénylő gyerekeknek.

10.1.1.1. A sajátos nevelési igényű gyermek és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek fejlesztése, nevelése

Sajátos nevelési igényű az gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszédfogyatékos, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral küzd. A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése rendszeres együttműködést kíván elsősorban az óvodapedagógus és a gyógypedagógus, valamint a pedagógiai asszisztens, a dajka között.

A gyermek haladását folyamatosan nyomon követjük, fejlesztését összehangoltan, minden területre kiterjedően végezzük, különös hangsúlyt fektetve az problémás területekre.

Fokozottan figyelünk arra, hogy az inkluzív nevelési formában csoportonként maximálisan két olyan kisgyermek legyen, aki 2-3 főnek számít.

Célunk:

- ✓ az integrált nevelés és gyógypedagógus által végzett egyénre szabott fejlesztés keretében a hátrányok csökkentése.
- ✓ a sajátos nevelési igényű gyermekek intenzív megsegítése, differenciált beiskoláztatása, esélyegyenlőség biztosítása.
- ✓ az elvárások igazítása a gyermek fejlődésének üteméhez.
- ✓ a számukra megfelelő területeken történő fejlesztés megvalósítása.
- ✓ a közösségbe való beilleszkedésének az elősegítése a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés során.

Feladatunk:

- ✓ a speciális fejlesztő tevékenységek beépítése az óvodai nevelőmunkába
- ✓ az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés fejlesztése
- ✓ optimális környezet kialakítása, a szükséges személyi és tárgyi feltételek, és segédeszközök biztosítása.
- ✓ speciális segédeszközök elfogadtatása, használatuk megtanítása, óvása.
- ✓ az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát segítők tájékoztatása a sajátos nevelési szükségletről, felkészítése a gyermekek befogadása előtt.
- ✓ a szülők megfelelő tájékoztatása, rendszeres együttműködés a családdal.

Intézményünk az integrált nevelés keretében szükség esetén biztosítja a többi gyermekkel együtt nevelhető gyermekek nevelését:

- ✓ *testi fogyatékos:* A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszerv rendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a
  szocializáció

- ✓ *érzékszervi fogyatékos:*
  - *látásfogyatékosság:* látási analizátor különböző károsító okok következtében fellépő sérülése, amely a vizuális tapasztalatszerzést teljesen vagy részlegesen megakadályozza
  - *hallásfogyatékosság:* hallási analizátor különböző károsító okok következtében fellépő sérülése, amely a beszéd normális fejlődését megakadályozza vagy hátrányosan befolyásolja.
  - *beszédfogyatékos:* olyan – ép fizikai hallással bíró – gyermekek, fiatalok és felnőttek, akiknél a beszédfejlődés (verbális és grafikus) menete nem indul meg, kórosan késik, vagy valamely területen hibásan működik
- ✓ *tanulási, beilleszkedési, magatartási zavarok*: megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével küzdő sajátos nevelési igényű gyermek
- ✓ *autista, autisztikus gyermek*: a társas viselkedés, a kommunikációs és sajátos gondolkodási képességek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg.
- ✓ *enyhén értelmi fogyatékos gyermek:* az értelmi fogyatékosság egyik alcsoportja. Az enyhén értelmi fogyatékosok személyiségfejlődési zavara, akadályozottsága az idegrendszer enyhe, különféle eredetű, örökölt vagy korai életkorban szerzett sérülésével és/vagy funkciózavarával függ össze.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✓ Nevelő és oktató munkája során gondoskodik a gyermek személyiségének fejlődéséről, figyelembe veszi a gyermek egyéni képességeit, adottságait, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét.
- ✓ A különleges bánásmódot igénylő gyermekeknek egyéni segítséget ad, szükség szerint együttműködik a gyógypedagógussal vagy a nevelést, oktatást segítő más szakemberekkel.
- ✓ Segíti a gyermek erkölcsi fejlődésének, a közösségi együttműködés magatartási szabályainak elsajátítását és törekszik azok betartatására.
- ✓ A gyermekek önkiszolgálásra, önálló tanulásra ösztönzése, szoktatása.
- ✓ Egymás szeretetére és tiszteletére, a családi élet értékeinek megismerésére nevelés.
- ✓ A szülőt rendszeresen tájékoztatja a gyermek fejlődéséről.

Az integrációt elősegítő pedagógiai tevékenységek. *A fejlesztés kiemelt területei:*

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésének feladatai:

- ✓ Meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés.

- ✓ Spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárscsoportban megél.
- ✓ Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.
- ✓ A fejlesztés az óvodai élet minden területén jelentkezik.

Látásfogyatékos gyermek fejlesztésének feladatai:

- ✓ A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.
- ✓ Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.
- ✓ Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

Területei:

- ✓ Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- ✓ A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- ✓ Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- ✓ A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- ✓ A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.

Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése

- ✓ A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- ✓ A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

A halmozottan fogyatékos látássérült gyermekek esetében a látás hiányán vagy különböző mértékű csökkenésén kívül még más, testi, érzékszervi vagy értelmi sérülés is nehezíti a fejlesztés lehetőségét, amely döntően a látássérültek pedagógiája és a társuló fogyatékosság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival történik. Az eredményességet a döntően egyéni vagy kiscsoportos szervezés biztosítja. Ez gyógypedagógiai óvodai ellátásban valósulhat meg. Abban az esetben, amikor az enyhébb látási

sérülésekhez enyhébb fogyatékosságok csatlakoznak, akkor az integrált óvodai nevelés is lehet eredményes.

Hallásfogyatékos gyermek fejlesztésének feladatai:

- ✓ Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókincset, szájról olvasási készséget. Törekedni kell a beszédérthetőségének kialakítására.
- ✓ Hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése
- ✓ A beszédértés a szókincsfejlesztés.
- ✓ Auditív, hallást segítő készülékek, technikai segítő eszközök biztosítása.
- ✓ A gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció szituatív alkalmazása.
- ✓ Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.
- ✓ Környezete igyekezzen a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

A halmozottan fogyatékos hallássérült gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékosság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét. A velük való foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékosság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

Beszédfogyatékos gyermek fejlesztésének feladatai:

- ✓ Beszédfogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.
- ✓ A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító intenzív, komplex nevelési környezetben valósulhat meg.
- ✓ Kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában

- ✓ Sokoldalú prevenciós fejlesztés – a kinesztéziás, a hallási, a látási és a beszédmozgási benyomások egymást erősítve fejlődnek.
- ✓ Az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyük lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.

Azoknál a beszédfogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszédfogyatékossághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékosság módszereinek kombinációjával valósulhat meg

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek fejlesztésének feladata

- ✓ A viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek segítése, fejlesztése szükség esetén a korai elemi készségek kialakítása (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás).
- ✓ Kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia, a természetes élethelyzetek teremtése, megélése.
- ✓ Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember jelenléte szükséges. *Testi fogyatékos gyermek fejlesztésének feladatai:*
- ✓ Óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja az óvodai nevelés valamennyi területén.
- ✓ Mozgásfejlesztés - megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely - és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel. A mozgásfejlesztésben hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő - támogató eszközök szükség szerinti használata kialakításának is.
- ✓ Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése - önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés.
- ✓ Játéktevékenység - a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására. Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

- ✓ Nyelvi fejlesztés, szókincsfejlesztés, gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködésre.
- ✓ Éneklés, zenei nevelés - artikulációs és légzésgyakorlatok, kiemelt tevékenysége az éneklés, (pl. elősegíti a test ellazulását, társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus - és tempóérzékelést)
- ✓ Rajzolás, kézügyesség fejlesztése - a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.
- ✓ A tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

A halmozottan sérült mozgáskorlátozott gyermek esetében a mozgáskorlátozottságon kívül még más – érzékszervi, beszéd- vagy értelmi sérülés – is nehezíti a fejlesztés lehetőségét. Fejlesztésük döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékosság gyógypedagógiai módszereinek egyénre szabott kombinációival történik.

10.1.1.2. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek nevelése

A tanulási, magatartási, beilleszkedési nehézséggel küzdő gyermekek problémájának felismerése a pedagógus kezében van, az ő dolga, a cselekedetek, a jellemzők pontos megfigyelése. Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. Ha a gyermek, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult.

A fejlesztő foglalkoztatás az óvodai nevelés keretében valósul meg, a szakértői vélemény alapján egyéni, mikrocsoportos foglalkoztatás keretében.

A fejlesztő foglalkozások szervezésének szempontjai:

- ✓ egyéni vagy mikrocsoportos foglalkoztatás a gyermekek képességének, motiváltságának ismeretében.
- ✓ játékos, kreatív tevékenységekkel, nyugodt, ingerszegény környezetben.
- ✓ a foglalkozások időpontja és helye tekintetében rendszeres.

A fejlesztésben minden óvodapedagógus részt vesz, de a fejlesztőpedagógusok tevékenysége kiemelt jelentőséggel bír.

Célunk:

- ✓ egyénre szabott fejlesztés keretében a hátrányok csökkentése.
- ✓ az elvárások igazítása a gyermek fejlődésének üteméhez.
- ✓ a számukra megfelelő területeken történő fejlesztés megvalósítása.
- ✓ a közösségbe való beilleszkedésének az elősegítése a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés során.

Feladatunk:

- ✓ a természetes élethelyzetek kihasználása a fejlesztésre, egyénileg a gyermek szükségleteihez alkalmazkodó módon.
- ✓ társas kapcsolatainak, magatartásszabályozásának, együttműködésének, közösségbe való beilleszkedésének segítése.
- ✓ személyiségfejlődésében a zavart előidéző okok felderítése.
- ✓ a részképesség zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása.
- ✓ a teljesítménykudarcokra épülő másodlagos zavarok kialakulása.
- ✓ az erősségek és a gyengeségek feltérképezése, intenzív fejlesztése, megerősítése.
- ✓ a szocializáció elősegítése.

10.1.1.3. A kiemelten tehetséges gyermek fejlesztése, nevelése

A „tehetség ígéretek” gondozása egyre inkább a mindennapok részévé válik és magában hordozza a tehetség azonosításának állandó lehetőségét. Az óvodában még nem lehet egyértelműen meghatározni a tehetséget, de már ebben az időszakban is vannak olyan jelek, melyek arra utalhatnak, hogy a gyermek képességei valamely területen lehetnek kiemelkedőek. Óvodás korban jellemzően a zenei, a matematikai, a képzőművészeti és bizonyos mozgásbeli tehetség mutatkozhat meg.

A mindennapi tehetséggondozás a „tehetségígéretek” egész személyiségének komplex fejlesztésére irányuló óvodapedagógiai folyamat. Csoportjainkban a tehetséggondozás napi szinten jelen van a különböző tevékenységek, kezdeményezések keretein belül. Tehetséggondozó tevékenységünk során a gazdagítás/dúsítás módszerét alkalmazzuk. Hangsúlyt fektetünk a gyermekek pszichikus képességeinek fejlesztésére, így az érzékelésre, az észlelésre, a figyelemre, az emlékezetre, a gondolkodásra, mert ezek az általános intellektuális képességek alapozzák meg a speciális képességeket.

A tehetségazonosítás elvei

- ✓ Pozitív beállítódással, minden gyermekben keresni kell a tehetség csíráit.

- ✓ Az egyenlő hozzáférés, az esélyegyenlőség biztosítása a sajátos nevelési igényű és a hátrányos helyzetű gyerekek számára.
- ✓ A tehetség korai felismerése és fejlesztése kiemelt feladata az óvodának.
- ✓ A játék és a tevékenységek széles körében való gyermek megfigyelés során a gyermek személyiségéről sokféle információt szerezhetünk.
- ✓ A gyermek megismerése folyamatos megfigyelésével valósulhat meg.
- ✓ Az óvodapedagógusok rendszeres önképzés és továbbképzés, valamint szükség szerinti tanácsadói segítséggel képesek a tehetség felismerésére.

  A tehetségazonosítás folyamatos legyen, hiszen a gyerek kibontakozása, fejlődése és megismerése is folyamatos.

- ✓ A tehetségazonosítás rendszerének elemzésére, értékelésére és fejlesztésére szükség van.
- ✓ A családdal való jó együttműködés segíti a tehetség felismerését.

A tehetséggondozás folyama

A tehetségígéretek felfedezése: A tehetséges gyermekek felfedezése az óvodapedagógus feladata, ő javasolja a tehetségműhelyben való bekapcsolódását.

A tehetségígéretek beválogatása: A javasolt gyermekek közül, a tehetségműhelyt vezető óvodapedagógus az általa kidolgozott tehetségmérő rendszer alapján válogatja be a gyerekeket a műhelybe.

A szülőkkel történő egyeztetés, hozzájárulás beszerzése: A gyermekek kiválasztása után a szülőkkel egyeztetünk a gyermek tehetségműhelybe történő bevonásáról, a program működéséről.

A tehetségek gondozása: A tehetségműhelyekben kidolgozott program szerint folyik a gyermekek személyiségfejlődésének segítése. A gyermek fejlődését folyamatosan figyelemmel kíséri a műhely vezetője és együttműködik az óvodapedagógusokkal, a szülőkkel. A műhelyek kis létszámú, vegyes életkorú csoportokkal működnek.

Célunk:

- ✓ a „tehetségígéretek” számára biztosítani az óvodai nevelés során a számukra megfelelő egyéni fejlesztést.

Feladatunk:

- ✓ a támogató környezet megteremtése, amelyben a „tehetségígéretek” minél korábban felfedezhetők, és kiemelkedő képességeik továbbfejlesztése megvalósul a csoporton belül.
- ✓ a kiegyensúlyozott, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése.
- ✓ a „tehetségígéretek” erős oldalának fejlesztése, tehetségével összefüggő gyenge területeinek erősítése.
- ✓ a differenciálás eszközrendszerével a tehetség fejlesztésének segítése.
- ✓ gazdagító műhelyfoglalkozások működtetése, melyek a „tehetségígéretek” speciális érdeklődésére építenek.
- ✓ A szülők folyamatos tájékoztatása, megnyerése a közös célok hatékony elérése érdekében.

Módszertani alapelveink:

- ✓ Biztosítjuk a témák sokoldalú megközelítését.
- ✓ Többféle megoldásra törekszünk.
- ✓ Csak annyi segítséget adunk amennyi feltétlenül szükséges. ✓ Differenciált feladatadásra törekszünk.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✓ A gyermek folyamatos megfigyelése és figyelemmel kísérése, a tehetségre utaló általános és speciális személyiségjegyek alapján.
- ✓ A gyermekek, a szülők és a dolgozók körében a „másság” elfogadtatása.
- ✓ Konzultáció a szülőkkel, a gyermek átlagon felüli adottságairól, a kreativitásának fejlődéséről és a tehetséggondozás eredményéről.

10.1.2. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

Az olyan családban nevelkedő gyermek, aki valamilyen okból hátrányt szenved, és/vagy szegény családból kerül ki, öt - hat éves korra elmarad azokhoz a társakhoz képest, akik kedvezőbb helyzetből érkeznek. Ez a lemaradás több területen is jelentkezik, így érzelmi, szociális területen, de az értelmi fejlődésük is elmaradást mutat. Tudatos pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja.

Óvodai fejlesztésünk alapja, hogy a gyermekek számára mérséklődjön a szociális hátrányok miatti társadalmi egyenlőtlenség. Biztosítjuk az egyenlő bánásmód elvének érvényesülését, az esélyteremtést, a hátrányok kompenzálását. A társas kapcsolatok kialakítása, az érdeklődés felkeltése és fenntartása a tevékenységek, az ismeretszerzés iránt, elősegítik az egyéni fejlődést, a képességek, a készségek kialakulását, majd fejlődését. A szokások és szabályok kialakítása, a rendszeresség

nagymértékben hozzájárul a gyermekek érzelmi stabilizációjához, egymás iránti toleranciájukhoz, egymás elfogadásához.

Célunk:

- ✓ az óvoda körzetében lévő valamennyi 3 éves hátrányos helyzetű gyermek beóvodázása,
- ✓ a hatékony óvodai nevelő-fejlesztő munkával az iskolaérettség kritériumainak elérése, hogy egyenlő eséllyel várják az iskolakezdést,

Feladatunk:

- ✓ a differenciált egyéni és mikrocsoportos fejlesztés,
- ✓ az esélyegyenlőség növelése, a hátrányok csökkentése,
- ✓ a problémák, az okok, a hátrányos helyzet okozta tünetek felismerése, szükség esetén szakember bevonásával,
- ✓ az együttműködő partneri kapcsolat kiépítése a szülői házzal, gyermekjóléti és családsegítő szolgálatokkal, szakmai- és szakszolgálatokkal, általános iskolákkal,
- ✓ Az iskolába való átmenet segítése.

Módszertani alapelveink:

- ✓ Biztosítjuk a témák sokoldalú megközelítését.
- ✓ Többféle megoldásra törekszünk.
- ✓ Csak annyi segítséget adunk amennyi feltétlenül szükséges.
- ✓ Differenciált feladatadásra törekszünk.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✓ A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodába járásának elősegítése, támogatása.

  A gyermekek megismerése, megfigyelése, aktuális neveltségi és fejlettségi szintjük felmérése, a szociális-, családi körülmények feltárása.

- ✓ Befogadó légkör, jó kapcsolat kialakítása a gyermekkel.
- ✓ Korszerű pedagógiai módszerek alkalmazása (a gyermek kezdeményezéseire épülő módszerek, differenciálás, zene, drámajátékok).
- ✓ A szülőkkel való együttműködő kapcsolatok kialakítása, a szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése érdekében.

10.1.3.A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek befogadásával kapcsolatos pedagógiai szemlélet

Az óvodai közösségekben egyre gyakrabban jelennek meg olyan gyermekek, akik családjaikkal hazájuk elhagyására kényszerültek. Ezeknek a gyermekeknek a befogadása és sikeres integrálása különös érzékenységet, empátiát, nyitottságot és tudatosságot kíván az óvodapedagógusoktól és az intézmény teljes nevelőtestületétől. Fontos, hogy a nevelés során olyan elfogadó, támogató környezetet alakítsunk ki, amely segíti a gyermekek érzelmi biztonságát, identitásuk megőrzését és beilleszkedésüket az óvodai közösségbe.

A kulturális sokszínűség jelenléte gazdagíthatja a közösséget, és lehetőséget teremt a gyermekek számára más kultúrák, szokások, nyelvek megismerésére. A pedagógus értékközvetítő és modellértékű szerepe ebben kiemelt jelentőségű: viselkedésével és szemléletével mintát ad a nyitottságra, a toleranciára és a tiszteletre.

Célunk:

- ✓ Olyan befogadó, elfogadó óvodai környezet kialakítása, amely lehetőséget biztosít a különböző kulturális háttérrel érkező gyermekek számára a biztonságérzet, az identitás megőrzése, a közösségi élmények és az egymás iránti tisztelet megélésére. Törekszünk az interkulturális érzékenyítésre, a másság elfogadásának természetessé tételére.

Feladatunk:

- ✓ A gyermekek elfogadását és befogadását segítő attitűd kialakítása a nevelőtestület tagjaiban
- ✓ A pedagógusok interkulturális kompetenciájának fejlesztése
- ✓ A különböző nyelvi és kulturális háttérből érkező gyermekek támogatása a beilleszkedés folyamatában,
- ✓ A gyermekek közötti kulturális különbségek természetes megjelenésének támogatása
- ✓ A csoportban élmény- és tapasztalatszerzési lehetőségek biztosítása más kultúrák megismerésére.

A megvalósítás formái:

- ✓ Életkorhoz illeszkedő módon történő beszélgetések, játékok, tevékenységek szervezése más népek szokásairól, dalairól, meséiről

- ✓ A gyermek anyanyelvének elfogadása, használatának lehetősége az óvodai környezetben,
- ✓ Nyitottság a szülői együttműködésre: közös programok, bemutatkozási lehetőségek támogatása,
- ✓ Az óvodapedagógusok szemléletformáló, példamutató szerepének tudatos érvényesítése
- ✓ A gyermeki közösségben megjelenő másság értékként való közvetítése

A gyermekek közötti kapcsolatok támogatása közös élmények és együttműködések

11. Óvodai ünnepek, hagyományok

Óvodáink a sajátosságaiknak megfelelően alakítják közös ünnepeiket és hagyományaikat. A közös tevékenység a gyermek fejlődésének serkentője. A közös készülődés az ünnepre való érzelmi ráhangolódást segíti.

Az ünnepek jelentősége:

- ✓ A közösségi nevelés segítése,
- ✓ A hagyományok ápolása,
- ✓ A szűkebb és tágabb környezethez, a szülőföldhöz való kötődés alakítása, A család-óvoda kapcsolatának erősítése (közös programok a szülőkkel). A gyermekek személyiségfejlődésében fontosnak tartjuk az ünnepek, megemlékezések szervezését. Ezek az események szervesen illeszkednek a tervezett nevelési folyamatokba, melyeket a szülők közreműködésével, segítségével, részvételével készítünk elő, illetve bonyolítunk le. Ünnepeinket az aktuális előkészületek jellemzik, érzelmi, hangulati ráhangolódással, ajándékkészítéssel, az óvoda dekorációjának elkészítésével. A jeles napok eseményeinek feldolgozását az óvodapedagógusok tervezik éves terveikben a csoport érdeklődésének és egyéb lehetőségek figyelembe vételével.

Az óvoda hagyományai, ünnepei, rendezvényei színesítik a gyermekek óvodai mindennapjait, lehetőséget adnak a néphagyományok megismertetésére. Szervezésük lehet óvoda illetve csoport szintű.

A népi hagyományokra épülő ünnepi szokások megismerése, megőrzése, megalapozza és erősíti a gyermekekben, a szűkebb és tágabb környezetünkhöz való pozitív viszonyt, az érzelmi kötődést, a hazaszeretet. Erősödik identitástudatuk, alakulnak erkölcsi tulajdonságaik. Az óvodapedagógus

ismerje a néphagyományokat, közvetítéséhez használja fel a népi mondókákat, játékokat, az énekes, ügyességi játékokat, a dramatikus játékokat, a kézműves tevékenységeket.
Az ünnep jó hangulatú együttlét legyen, a gyermekek számára vonzó programokkal. Minden legyen „más", mint a hétköznapokban, a külsőségek és a tartalom harmonikusan kapcsolódjanak össze. Az ünnepi programot színesítheti: az óvodapedagógusok bábozása, dramatizálása, éneklése, élő-hangszeres zene, táncház, gyermekmunkák kiállítása, játékos sportprogram szülőkkel.
Óvodáink, a gyermekek sajátosságainak megfelelő tevékenységek szervezésével, megemlékeznek nemzeti ünnepeinkről is.

Minden óvodai csoportunkban hagyomány a gyerekek születésnapjának megünneplése, ami elmélyíti egymás megismerését, erősíti a társas kötődéseket, kapcsolatokat.
Az óvoda természetes közege a hagyományőrzésnek, a hagyományápolás az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves része. A gyermekekkel fel kell fedeztetni a népi kultúra szépségét és sokoldalúságát. Lényeges, hogy ötvözni tudjuk a népi kultúrát a mai világ jellemzőivel, ezáltal azok továbbélése folytatódhat a következő generációk számára.

Célunk:

- ✓ a hagyományok ünnepek megismerése, közös élményszerzés, identitástudat megalapozása.
- ✓ hazánk kulturkincsének megismertetése, ápolása.
- ✓ nevelő munkánk hatékonyságának növelése.

Feladatunk:

- ✓ az ünnepek és hagyományok értékeinek megőrzése, méltó ünneplésének megszervezése.

Dombóvári Szivárvány Óvoda
- Nagycsoportosok hete, napja - Márton nap - Mikulás - Advent - Karácsony - Farsang - Húsvét - Majális - Anyák napi köszöntő - nagycsoportosok búcsúztatása, kerti party - Gyermek hét – Gyermeknap - Gyermekmunka kiállítás

A fejlődés várható eredményei óvodáskor végére:

- ✓ A gyerekek aktívan részt vesznek a készülődésekben.
- ✓ Örülnek az ünnepeknek.
- ✓ Az ismert énekes játékok, körjátékok, versek-mesék, mondókák önálló előadása.
- ✓ Kialakul az ünnepekhez szükséges megfelelő magatartásforma.

12. Az óvoda kapcsolatrendszere

Óvodánk kiterjedt kapcsolatrendszereken keresztül kötődik a településhez, a szülőkhöz, a civil szervezetekhez, a nemzetiségi önkormányzathoz. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés.

Intézményünk kapcsolatot tart azokkal az szervezetekkel, amelyek az óvodai élet során és utána meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében.

A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez, a gyermekek mindenek felett álló érdekeinek szem előtt tartásával. A kapcsolat alakításában az óvoda a kezdeményező.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

Célunk:

- ✓ a közvetlen és közvetett partnerek igényeinek feltérképezése elvárásaiknak megfelelő működés.

Feladatunk:

- ✓ a folyamatos kapcsolattartás, információ csere,
- ✓ a jó munkakapcsolat kialakítása és fenntartása a gyermekek érdekeit szem előtt tartva.

12.1. Kapcsolat a szülői házzal

A szülői ház a legmeghatározóbb nevelési színtér a gyermek életében: itt tanulja meg a kapcsolati mintákat, az alapvető szerepeket, viselkedési mintákat. Itt alakul ki a gyermek személyisége, mely későbbi életére hatással van. A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, melynek feladatait megosztják az intézményekkel, velünk, pedagógusokkal. Az együttnevelés célja, egy olyan

kapcsolatrendszer kialakítása, amelyben egyaránt jól érzi magát a gyermek, a szülő és a pedagógus. Mindehhez derűs, családias, nyugodt, érzelmi biztonságot, nyújtó légkört megteremtése szükséges.

Óvodánk nyitott a szülők előtt. A családi értékeket erősítve, kiegészítve készítjük fel az iskolába indulásra, a társadalomba való beilleszkedésre a gyerekeket. Fontosnak tartjuk a személyes kapcsolat kialakítását minden szülővel, valamint a gyermekek egyénre szabott beszoktatásának, fejlődésének biztosítását.

A gyermekek óvodai fejlődéséről való rendszeres és hiteles tájékoztatással hozzásegítjük a szülőket a gyermek reális megismeréséhez, értékeinek felfedezéséhez. Szükség esetén alkalmazzuk a családközpontú beavatkozást, felhívjuk a szülők figyelmét saját jogaikra, kötelességeikre.

A család és az óvoda közötti jó kapcsolat kialakításában az óvodapedagógus személyiségének, nyitottságának, jó kapcsolatteremtő képességének nagy szerepe van. Kedvezően befolyásolja a kapcsolat alakulását az óvodapedagógus-gyerek viszony pozitív alakulása, az óvodapedagógus hitelessége, szakértelme.

A kapcsolattartás formái:

A szülő már a gyermek óvoda kezdése előtt, az *ovinapokon*, benyomást szerezhet az óvodáról, megismeri az óvoda házirendjét.

A *befogadásnál* figyelembe vesszük a szülők igényeit, lehetőséget biztosítunk az „anyás" beszoktatásra. A gyermek, érzelmileg nagyobb biztonságban érzi magát, a szülőtől való „leválás" kevésbé viseli meg, előbb elfogadja az új környezetet. Segítséget nyújtunk a szülőknek az elszakadás miatti érzelmi feszültség feloldásában a gyermek számára testi és érzelmi biztonságot nyújtó csoportlégkört biztosítunk.
A *mindennapi találkozások* lehetőséget adnak a szülőnek, hogy rövid információ csere által tájékozódjon a gyermekével történt eseményekről, valamint módja van az óvodapedagógusnak, hogy a gyermekkel, a családban történt fontosabb eseményekről tudomást szerezzen.
Családlátogatáskor az óvodapedagógus megismeri a gyermek közvetlen környezetét, tájékozódik a család nevelési elveiről, szokásairól és a felmerülő problémák megbeszélésére is van lehetőség

A családot csak meghívásra vagy szükség esetén látogatjuk meg. A látogatásakor lehetőleg mindkét szülő legyen jelen.
A *szülői értekezleteken* tájékoztatjuk a szülőket, az óvodát és a csoportot érintő fontosabb témákról, programokról, problémákról. Arra törekszünk, hogy ne egyoldalú tájékoztatás, előadás legyen, hanem oldott hangulatú beszélgetés. Teremtsen lehetőséget az óvodapedagógus, a szülők véleményének, javaslatainak meghallgatására. A *fogadóórákon* egy előre egyeztetett időpontban tájékozódhatnak a

szülők gyermekük fejlődéséről. Ilyenkor tájékoztatást adunk óvodás gyermekük fejlettségének aktuális szintjéről, a fejlesztési lehetőségekről, meghatározhatjuk a további együttnevelés feladatait. A *közös óvodai családi programokon* lehetőség nyílik a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére. A közös programok nem csak az ünnepeket tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt megszervezett kirándulásokat, sportprogramokat, kulturális eseményeket, jótékonysági rendezvényeket. A családdal való közös programokon a gyermek igényei szerint az óvodai életben a szülő jelenlétét biztosítjuk. A közös élmények biztosításával erősítjük az óvodai kötődést, mely a résztvevők tekintetében csoportonként változhat. Az óvodai ünnepek és a családokkal közösen szervezett események az óvodai élet szerves részét képezik. Ezek az alkalmak lehetőséget biztosítanak arra, hogy a gyermekek és a családtagok közös élményeken keresztül mélyebb érzelmi kapcsolatot alakítsanak ki az óvodai közösséggel, valamint megerősödjön a gyermekek identitástudata, önkifejezése és biztonságérzete. A közös programokat a családias légkör, az örömteli hangulat és a bensőséges együttlétek jellemzik.
Az ünnepek során a felnőtt és gyermek közös tevékenysége , legyen az éneklés, verselés, dramatikus játék, alkotás vagy egyszerű jelenlét lehetőséget teremt arra, hogy a gyermek érzelmileg megérintő, biztonságot adó élményekhez jusson. A közös tevékenységek, a személyes részvétel és a közösen átélt sikerélmények hozzájárulnak a pozitív érzelmi állapot kialakulásához, a közösségi élmények megerősítéséhez, és segítik a gyermekek szociális fejlődését. Az óvodapedagógusok kiemelt figyelmet fordítanak arra, hogy az ünnepek és rendezvények szervezésekor a gyermekek életkori sajátosságai, terhelhetősége és egyéni érzékenysége is figyelembe legyen véve, biztosítva ezzel az események befogadhatóságát és élményszerűségét. A családok aktív bevonása, részvétele ezekben az eseményekben erősíti a szülő és az óvoda közötti kapcsolatot, és elősegíti az együttnevelés megvalósulását.

A *nyílt napokon* a szülők betekinthetnek óvodánk életébe, a hétköznapjainkba, közvetlenül megismerhetik óvodai élet szokás- és szabályrendszerét. Beiratkozás előtt, az Ovinyitogatón, az érdeklődő szülőknek és gyermekeiknek lehetőségük van bepillantást nyerni óvodai csoportjaink életébe.
Intézményünkben *Szülői Közösség* működik. Tagjait a szülők választják. Működési rendjét és éves munkatervét a szülők önállóan határozzák meg. A Szülői Közösség időközönként megbeszéléseket tart az óvoda életét, a szülőket érintő, és érdeklődésre számot tartó témák megbeszélésére, megvitatására. Megvalósítja a szülők közötti információcserét, szervezi a Szülői Közösség által rendezett jótékonysági programokat (Micimackó futás, Karácsonyi vásár, Szülők-Nevelők bálja,)
Intézményünk nyitott, munkánk megismertetésére törekszünk, aminek egyik eszköze *honlapunk*. A jól szerkesztett, tartalmas óvodai faliújságok, valamint a *nyitott és zárt Facebook csoportok* működtetése

is segítik a szülők tájékoztatását, hozzájárulnak az óvodai élet, a nevelési elvek és gyakorlat megismertetéséhez.

12.2. Kapcsolat a bölcsődével

Az óvoda - bölcsőde kapcsolat az intézményi kereten belül szorossá vált, jól működő a kapcsolat. A gyerekek zökkenőmentes óvodai beilleszkedése biztosított.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ látogatások
- ✓ közös szakmai napok,hospitálások, továbbképzések, „gyermek átadó" esetmegbeszélések,
- ✓ egymásra épülő nevelési programok, gyermekek fejlődését követő rendszer.

12.3. Kapcsolat az általános iskolákkal

Az iskola és az óvoda kapcsolatában az elsődleges cél a gyermek számára az iskolakezdés, az átmenet zökkenőmentessé tétele, megkönnyítése. Intézményünk a város minden iskolájával jó kapcsolat kialakítására törekszik.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ egymás ünnepein, rendezvényein való részvétel,
- ✓ kölcsönös látogatások, hospitálások, szakmai beszélgetések egymás munkájának megismerése céljából,
- ✓ szakmai rendezvények, továbbképzések, programok látogatása,
- ✓ iskolás gyermekek meghívása ünnepi alkalmakkor,
- ✓ nagycsoportos gyermekekkel iskolai programokon való részvétel,

12.4. Kapcsolat a szakmai társszervezetekkel

Rendszeres és folyamatos kapcsolatot tartunk fenn az intézményekkel.

A *Pedagógiai Szakszolgálattal* való együttműködés fontos a gyermekek fejlesztése érdekében. Szervezett szakmai tájékoztatók, előadások, felmérések, kölcsönös segítségnyújtás jellemzi kapcsolatunkat. Az eredményes munka érdekében, mindkét fél, a gyermeki jogok tiszteletben tartása mellett, korrekt tájékoztatást nyújt. A szakszolgálat pedagógusai rendszeresen járnak intézményünkbe és bekapcsolódnak a gyermekek egyéni fejlesztésébe.

A *Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság* véleménye szükséges a sajátos nevelési igényű gyermekek megítélésében és az iskolaérettség megállapításában.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ vizsgálatok szervezése,
- ✓ szakszerű tájékoztatás,
- ✓ a vizsgálati eredménytől függően rendszeresen fejlesztő foglalkozások szervezése.

A *Pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények* segítik az óvodavezető és az óvodapedagógusok munkáját. A Pedagógiai Oktatási Központtal eredményes és rendszeres az együttműködésünk.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ továbbképzéseken, rendezvényeken való részvétel.

12.5. Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal

Kapcsolatunk a szociális segítségnyújtással kapcsolatos feladatok ellátására irányul.

Céljaink az azonnali intézkedés a gyermeket, családot ért probléma megoldására irányulnak.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése,
- ✓ a szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés (rendszeres információ csere, látogatások, esetmegbeszélések),
- ✓ szakmai programokon kölcsönös részvétel,
- ✓ jelzőrendszer működtetése.

12.6. Kapcsolat a gyermekek egészségügyi ellátását segítő szervekkel

Az intézmény gyermekorvosaival, védőnőivel, való kapcsolat célja az egészséges életmód szemléletének erősítése, a prevenció, valamint a korai problémák kiszűrése.

A gyermekorvos tavasszal a védőnővel szűrővizsgálatot végez a gyógytestnevelés szükségességének megállapítására.

A védőnő segíti a gyermekek szociális helyzetének felmérését, tőle kapunk információt a várható gyermeklétszám alakulásáról, valamint rendszeresen tart interaktív, a prevenciót segítő foglalkozásokat.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ a gyermekek egészségi állapotát figyelemmel kísérik, egészségügyi szűréseket, vizsgálatokat végeznek,
- ✓ alkalmanként esetmegbeszéléseken, tájékoztató előadásokon veszünk részt,
- ✓ konzultációkat, szükség esetén közös családlátogatásokat szervezünk,
- ✓ egészségügyi tanácsadások, interaktív előadások - megelőzés, prevenció - a gyermek egészséges életmódra nevelése és a gondozási problémák felismerésében, felvilágosító előadások szervezésében.

12.7. Kapcsolat a közművelődési intézményekkel

Az óvoda és a közművelődési intézmények együttműködése kitágítja a tapasztalatok, élmények körét. A lehetőségek, kínálatok közül úgy válogatunk, hogy az elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megvalósítását.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ bekapcsolódunk, és részt veszünk a különböző rendezvényeiken és szervezett gyermekprogramjaikon.

12.8. Kapcsolat a fenntartóval

A fenntartóval való kapcsolat elsődleges célja az intézmény zavartalan, törvényes és költséghatékony működésének biztosítása. Kapcsolatunk részben hivatalos, részben támogató, segítő jellegű, problémáink megoldását az együttműködés jellemzi.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ folyamatos kapcsolatban vagyunk a fenntartóval, időközönként személyesen részt veszünk értekezleteken, megbeszéléseken, tanácsüléseken, illetve írásbeli beszámolókkal, tájékoztatásokkal informáljuk egymást a munkánk állapotáról, eredményességéről.
- ✓ napi kapcsolatban vagyunk az Integrált Önkormányzati Szolgáltató Szervezettel, egyeztetjük feladatainkat a munkánk eredményessége érdekében.

12.9. Kapcsolat az önkormányzat gazdasági osztályával

Az intézmény gazdasági szervezetével az együttműködésünk jó és rendszeres.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ gazdasági, pénzügyi ügyviteli feladatok ellátása, ✓ karbantartás szervezése,

12.10. Kapcsolat a Civil szervezetekkel

Céljaink elérése érdekében a támogató szervezetekkel folyamatos kapcsolattartást kell fenntartani, így a város civil szervezeteivel és hagyományőrző csoportjaival.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ bekapcsolódunk és rendszeresen részt veszünk rendezvényeiken,
- ✓ közös programok megvalósítása.

12.11. Kapcsolat az Energiaügyi Minisztériummal

Óvodánk zöld bázisintézményi feladatokat is ellát Tolna megyében, melynek szakmai irányítása az Energiaügyi Minisztériumhoz tartozik.

13. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az óvodáskorúak neveléséért felelősség terheli az óvodát, az óvoda alkalmazottait. A gyermekek joga, hogy az oktatási–nevelési intézményben, biztonságban és egészséges környezetben neveljék és oktassák. A rászoruló gyermekek gondozásához, neveléséhez és a társadalmi beilleszkedéshez komplex, célzott, differenciált ellátást kell biztosítani.

Intézményünk egyik fontos feladatának tartja a szülői házzal való szoros kapcsolat kialakítását. A szociális segítésnyújtás tovább erősíti a családok működőképességét. A vegyes életkorú csoportok működése erősíti a bizalmat, a kapcsolatot a szülői ház és az óvoda között. Az esélyteremtés egyik lehetősége a közös programok, a közös kirándulások, jótékonysági események, a szülőkkel történő megbeszélések, másik lehetőség az egyéni fejlesztés a munkatársak és megfelelő szakemberek bevonásával.

A kedvezőtlen szociokulturális környezetben élő gyermekek sok odafigyelést igényelnek, ezért fontos a családdal való folyamatos kapcsolattartás.

Célunk:

- ✓ az intézményen belüli szegregációmentesség és az egyenlő bánásmód elvének érvényesítése.
- ✓ minden gyermeket eljuttatni fejlődésének azon optimális fokára, mely által képes lesz egyéni készségének és képességének megfelelően az iskola megkezdésére.
- ✓ a HH/HHH gyermekek egyenlő elosztásával biztosítani intézményi- és csoport szinten a szegregációmentességet.

Feladatunk:

- ✓ óvodánk mindennapi életéről információk, benyomások közvetítése gyermekek és szüleik számára egyaránt,

- ✓ a gyermek, a szülő és az óvodapedagógusok együttműködésének erősítése.
- ✓ a differenciált egyéni fejlesztés,
- ✓ közös szokás- és szabályrendszer kialakítása.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell:

- ✓ az intézményben biztosított szolgáltatások igénybevétele során,
- ✓ a gyermeki jogok gyakorlása során,
- ✓ a felzárkóztatás, egyéni fejlesztés vagy tehetséggondozás biztosítása során, ✓ a gyermekcsoportban történő elhelyezéskor,
- ✓ a hittanfoglalkozáson való részvétel biztosításával.

Várható eredmények:

- ✓ A HH és HHH gyermekek teljes körű beóvodáztatása megtörténik.
- ✓ Csökken az igazolatlan hiányzások száma.
- ✓ Csökken a HHH gyermekek körében az SNI minősítés.
- ✓ A HHH gyermekek megfelelő időben, normál tantervű iskolában kezdhetik meg tanulmányaikat.

14. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

Az érvényes gyermekvédelmi törvény azon az elven alapszik, hogy a gyermek nevelésére elsősorban a családja jogosult és köteles, és ehhez kell az államnak és az önkormányzatnak – valamint ezek intézményeinek – segítséget nyújtani. Az intézményben dolgozó minden pedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése.

Programunkban kiemelt feladatként jelenik meg az egyéni sorsokkal való törődés, a családgondozás, a gyermeki jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartása.

A gyermekvédelmi feladatok ellátására nagy hangsúlyt helyezünk, a gyermekvédelmi munka valamennyi óvodapedagógus feladata. A gyermekvédelmi feladatok koordinálását megbízott gyermekvédelmi felelős látja el a székhely- és a tagintézményben.

Az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő munkatársak felé elvárás a tolerancia, a nyitottság, az elfogadó, segítő attitűd, a nyugodt, szeretetteljes légkör biztosítása. Az óvodapedagógusnak nevelőmunkája során figyelembe kell vennie a gyermekek egyéni igényeit, fejlődési ütemét, szociokulturális hátterét. A gyermeket segítenie kell tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetének csökkentésében.

Biztosítania kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

Célunk:

- ✓ óvodásaink testi és lelki védelmének biztosítása a családi és az óvodai életben egyaránt.
- ✓ a gyermek, szülők és dolgozók körében a „másság" elfogadtatása.
- ✓ a gyermeki jogok, mint alapérték érvényesítése.
- ✓ az esélyegyenlőség megvalósítása.

Feladatunk:

- ✓ az esélyegyenlőtlenség csökkentése mellett a befogadó környezet megteremtésével a kialakult előítéletek lebontása.
- ✓ a másság elfogadása, a tolerancia és empátia fejlesztése.
- ✓ a gyermekek megismerése, fejlettségi állapotának felmérése, hiányosságok, elmaradások feltárása, fejlesztése, szükség esetén szakemberek bevonása.
- ✓ a hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülésének elősegítése, óvodai hiányzások csökkentése.
- ✓ a család szociokulturális hátterének megismerése.
- ✓ az évenként tájékozódás a családok helyzetéről: a családi környezetről, a családi nevelés légköréről, a család egészségügyi helyzetéről, a család lakáskörülményeiről.
- ✓ a gyerekek sajátos szükségleteinek kielégítése a differenciálás sokszínű, adekvát alkalmazásával.
- ✓ rendszeres kapcsolattartás a szülőkkel, a családsegítő szolgálattal, a gyermekek fejlődését segítő szakemberekkel, szervezetekkel.

Intézményvezető gyermekvédelmi feladatai:

- ✓ törvényi előírások betartása, betartatása.
- ✓ óvó-védő intézkedések megszervezése.
- ✓ gyermekvédelmi munka összehangolása, gyermekvédelmi felelős munkájának ellenőrzése.
- ✓ a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek beóvodázásának, óvodai hiányzásainak figyelemmel kísérése.
- ✓ a gyermekekkel kapcsolatos adatok, intézkedések, eredmények nyilvántartása, vezetése.
- ✓ kapcsolattartás a szociális segítővel

Gyermekvédelmi felelős feladatai:

- ✓ az adott év gyermekvédelmi feladatainak megtervezése.
- ✓ a hátrányos, a halmozottan hátrányos helyzetű és a veszélyeztetett gyermekek felmérése, nyilvántartás vezetése a felsorolt gyermekekről.
- ✓ kapcsolattartás a családsegítő és gyermekjóléti szolgálattal.
- ✓ a családokkal kapcsolatos intézkedések feljegyzése.
- ✓ szükség szerint családlátogatásokat végez az óvodapedagógusokkal.
- ✓ részvétel a gyermekjóléti szolgálat által kezdeményezett esetmegbeszélésen.
- ✓ információnyújtás az óvodai faliújságon keresztül, az egészségügyi és a szociális ellátórendszer intézményeinek elérhetőségéről.
- ✓ kapcsolattartás a szociális segítővel

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✓ gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása, a gyermekek esetében tapasztalt problémák feltárása, esetleges kezelése.
- ✓ az új óvodások befogadásának, zökkenőmentes beilleszkedésének elősegítése.
- ✓ a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába járásának erősítése.
- ✓ folyamatos kapcsolattartás, segítségadás a szülőknek.
- ✓ a szükséges családlátogatások elvégzése, indokolt esetben környezettanulmány készítése.
- ✓ kapcsolattartás a szociális segítővel

Várható eredmények:

- ✓ Érvényesülnek a gyermeki jogok.
- ✓ A szociálisan hátrányos helyzetű, illetve veszélyeztetett gyermekek felzárkóztatása, tehetségfejlesztése, gondozása megvalósul.
- ✓ Egymást segítő kapcsolat alakul ki a rászoruló családok és az óvoda között. ✓ Csökken az esélyegyenlőtlenség.

Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel

Gyermekvédelmi munkánk hatékonyságának növelése érdekében, együttműködünk az alábbi szervezetekkel:

- ✓ Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat
- ✓ Védőnői hálózat

- ✓ Pedagógiai szakszolgálat,
- ✓ Civil szervezetek

Célunk, hogy e szervezetekkel való együttműködésünk eredményeképpen az esélyegyenlőségi pedagógiai célok megvalósuljanak. Közös munkánk, erőfeszítésünk járuljon hozzá a családok és a gyermekek hátrányainak csökkentéséhez és életesélyük növeléséhez.

15. Érvényességi rendelkezések

A Pedagógiai Program érvényességi ideje: az elfogadás napjától határozatlan ideig.

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

- ✓ Nevelőtestületi javaslat
- ✓ Partneri igények változása
- ✓ Törvényi változás

Programmódosítást javasolhat:

- ✓ Az intézmény vezetője
- ✓ A nevelőtestület
- ✓ A Közalkalmazotti Tanács

Programmódosítás előterjesztésének módja: írásbeli előterjesztés az intézmény vezetőségének.

A program nyilvánosságát biztosítja az intézményi honlapon történő megjelentetése.

Nyomtatott formában minden feladatellátási helyen megtalálható.

KÉTMÉRFÖLDES PEDAGÓGIAI PROGRAM

2026.

Intézmény címe:7200 Dombóvár, III. utca 34.
Elérhetősége: Telefon: 06 74/466-031
Email: szazszorszepovi@dombovar.hu
Módosította: Teufelné Glaub Ágnes – tagintézmény vezető
Százszorszép Óvoda nevelőtestülete

Tartalom

Bevezető 144

Helyzetkép 145

1. Intézmény környezete 145

1.1. Személyi feltételek 146

1.2. Tárgyi feltételek 146

2. Küldetésnyilatkozatunk 147

3. Pedagógiai alapelveink 147

4. Nevelési értékeink 149

5. Jövőkép 150

5.1. Gyermekkép 150

5.2. Óvodakép 152

5.3. Pedagógus kép 153

6. Az óvodai nevelés célkitűzései 155

6.1. Általános célkitűzések 155

6.2. Sajátos célkitűzések 155

7. Az óvodai nevelés feladatai 155

7.1. Az óvodai nevelés általános feladatai 155

7.2. Egészséges életmód alakítása 155

7.2.1. Egészségfejlesztési program 158

7.3. Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés 165

7.4. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása 170

8. Az óvodai élet megszervezése 173

8.1. A csoportszervezés elvei 173

8.2. Tervező munkánk 173

8.3. A gyermekek fejlettségi állapotának mérése 174

8.4. Napirend 176

8.5. Heti rend 178

9. Az óvodai élet tevékenységformái 180

9.1. Játék 180

9.2. Verselés, mesélés 186

9.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc 189

9.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka 193

9.5. A külső világ tevékeny megismerése 197
9.6. Mozgás 202
9.7. Munka jellegű tevékenységek 206
9.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás 209
9.9. A német nemzetiségi kétnyelvű nevelés 212
9.9.1. Unsere kindergarteneigene Konzeption 216
10. Inkluzív nevelés 229
10.1. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése 229
10.1.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelése 229
10.1.2. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek 238
11. Óvodai ünnepek, hagyományok 240
12. Az óvoda kapcsolatrendszere 242
12.1. Kapcsolat a fenntartóval 242
12.2. Kapcsolat a szülői házzal 242
12.3. Kapcsolat az intézmény tagintézményeivel 244
12.4. Kapcsolat az általános iskolákkal 245
12.5. Kapcsolat a szakmai társszervezetekkel 245
12.6. Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal 246
12.7. Kapcsolat a gyermekek egészségügyi ellátását segítő szervekkel 246
12.8. Kapcsolat az egyházzal 246
12.9. Kapcsolat a közművelődési intézményekkel 247
12.10. Kapcsolat a Civil szervezetekkel és a Dombóvári Német Nemzetiségi Önkormányzattal 247
13. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések 247
14. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek 248
15. Diabéteszes gyermekek ellátása az óvodában 251

Bevezető

A Dombóvári Szivárvány Óvoda Százszorszép Tagóvodájának minden dolgozója szeretettel és tisztelettel köszönti Önöket.

Köszöntjük azokat a szülőket, akik úgy gondolják, hogy e program szerint dolgozó óvodapedagógusokra és segítőikre bízzák legféltettebb kincsük, gyermekük nevelését. Úgy gondoljuk, hogy minden gyermek egy „kincsesláda", ami telis-tele van csodálatos értékekkel. Nekünk óvodapedagógusoknak, a szülőkkel közösen azon kell munkálkodnunk, hogy megtaláljuk a megfelelő kulcsot, ami ezt kinyitja, hiszen minden „kincsesláda", minden gyermek egyedi és megismételhetetlen.

Gondoskodunk az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről. Óvodai nevelésünk a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek keretében valósul meg, gyermekszerető óvodapedagógusok feltétlen közreműködésével, együttműködve a nevelőmunkát közvetlenül segítő alkalmazottakkal.

Pedagógiai Programunk középpontjában a gyermekek harmonikus fejlődésének segítése áll. Céljaink, feladataink meghatározásánál abból a meggyőződésből indulunk ki, hogy a gyermekek egészséges fejlődése érdekében a megelőzésre, a korai fejlődés tudatos támogatására van szükség.

Lehetővé tesszük, hogy minden gyermeknek az egyenlő hozzáférés biztosításával és az őt megillető jogok tiszteletben tartásával, érzelmi biztonságban és fejlesztő hatásokban gazdag környezetben tölthesse el óvodás éveit.

Pedagógiai alaptételünk, hogy a gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet és megbecsülés övezze, ezáltal lehetővé tesszük a gyermek személyiségfejlődését, egyéni képességeinek kibontakoztatását.

Programunk igyekszik megfelelni az óvodai neveléssel szemben támasztott társadalmi igényeknek, a nemzeti és a helyi hagyományok, értékek, sajátosságok figyelembevételével készült. A programfejlesztés során felhasználtuk nevelőmunkánk tapasztalatait, eredményeit, megtartottuk jól bevált nevelési - fejlesztési gyakorlatunkat, módszereinket és új pedagógiai, pszichológiai ismereteket, módszereket építettünk be eredményeink növelése érdekében.

Ezek szem előtt tartásával készítettük el az óvoda Pedagógiai Programját.

Köszönöm munkatársaim részvételét a program elkészítésében.

Helyzetkép

Dombóvár, Tolna megye délnyugati sarkában - Tolna, Somogy és Baranya megye találkozásánál - fekszik. Gyönyörű természeti környezet veszi körül a települést. Természeti, történelmi és kulturális értékeink védelmére, megőrzésére kiemelt figyelmet fordít a városvezetés, így a Kapos-Hegyhát Naturparkra, a Kapos-völgyére, a Konda-patak völgyére, a Tüskei és a Szállásréti tavakra, a Szigeterdőre, a Nyerges erdőre, Madárvártára, tanösvényekre, a Természetvédelmi bemutató teremre, a Kossuth szoborcsoportra, középkori lakótoronyra, Gólyavárra, Fekete István Múzeumra, Vasúti Gyűjteményre, Helytörténeti Múzeumra, Művelődési Házra, Városi Könyvtárra.

A megye második legnagyobb települése, a város lakosainak száma eléri a 17 000 főt. Településünk már a kő-, és a bronzkorban lakott hely volt, nevét, a honfoglalás kori magyarok a Kapos menti területen élő kisebb számú szláv népesség, folyóárterében lakó szigetlakók mocsári tölgy (dobov) elnevezésből, valamint a mai Szigeterdőben álló várról, amely a 15. században a Dombai család birtokában állt, származtatjuk. Fejlődését kedvezően befolyásolta a vasútépítés (a Dél-Dunántúl kiemelt vasúti csomópontja), a várossá nyilvánítása (1970), valamint a gunarasi termál- és gyógyfürdő építése (1973). Az 1990-es évektől, a város gazdasági fejlődése lelassult, majd visszaesett, a mezőgazdasági és az ipari üzemek fokozatos megszűnése miatt. A településen élők száma folyamatosan csökkent, nőtt a munkanélküliek száma, megváltozott a lakosság összetétele, emelkedett a hátrányos helyzetűek aránya.

A város közigazgatási szempontból fontos szerepet tölt be, kistérségi központ és járási székhely. Intézményrendszere folyamatosan átalakult, a demográfiai és a gazdasági változások hatására.

1. Intézmény környezete

Pedagógiai Programunk elkészítésénél szükség volt intézményünk társadalmi és természeti környezetének alapos ismeretére. A kisvárosi települési formából adódó társadalmi környezet,

valamint a családok szociális helyzete fontos tényező nevelési feladataink meghatározásánál. Ugyanakkor, nevelési lehetőségeinket színesíti a település természeti, társadalmi, kulturális adottságainak kihasználása (kirándulás, mozgáslehetőség, művészeti, kulturális értékek közvetítése).

1.1. Személyi feltételek

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll. Tagóvodánkban jól képzett, nyitott, innovatív, aktív, együttműködni képes óvodapedagógusok és nevelőmunkát segítő munkatársak dolgoznak, ami kedvező a nevelőmunka szempontjából. Az óvodai nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára. Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

Alkalmazotti közösségünk, nevelőtestületünk szakmailag jól felkészült, megújulásra törekvő. Jellemző az ön- és továbbképzés, a szakmai ismeretek, kompetenciák fejlesztése. A tagóvodában kialakultak az együttműködési formák, az egymástól való tanulás rendszere. A nevelőmunka minőségének javítását szolgálja a belső továbbképzési rendszer, a hospitálások, szakmai bemutatók és a munkaközösségek, munkacsoportok. A továbbképzéseken megszerzett sokféle szakmai ismeret, a speciális pedagógiai eljárások, módszerek segítik a nevelőmunka és a gyermekek fejlesztésének eredményes megvalósítását. A tagóvoda alkalmazottjaira jellemző a tolerancia, a nyitottság, a gyermekszeretet, az érzelmi intelligencia, a kultúrált, személyközpontú kommunikáció.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekei számára lehetőséget kell biztosítanunk ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

1.2. Tárgyi feltételek

A gyermekek személyiségfejlesztése játékban, mozgáson és sokféle tevékenységen keresztül valósul meg, ezért széleskörű eszközkínálatra van szükség.

Épületünk megfelelő komforttal és infrastruktúrával rendelkezik.

A gyermekek óvodai életének színterei otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt.

A csoportszobák és az óvoda udvara sokféle mozgásra, játékra ad lehetőséget, a gyermekek mozgás- és játékigény kielégítését szolgálják.
A csoportszobák berendezése, bútorzata esztétikus, praktikus. Figyelünk a harmóniát árasztó színekre, formákra, törekszünk a természetes anyagok használatára. A gyermekek által használt játékokat, eszközöket számukra hozzáférhető módon, biztonságukra figyelemmel helyezzük el.
A fejlesztő szoba jó feltételeket biztosít az egyéni és a kiscsoportos fejlesztő munkához.
Nevelőmunkánk sikeres megvalósításában a megfelelő tárgyi feltételek biztosításának nagy szerepe van, melyet a lehetőségek kihasználásával folyamatosan fejlesztünk.

2. Küldetésnyilatkozatunk

Pedagógiai munkánk fontossága abban rejlik, hogy a gyermekeket úgy és olyannak fogadjuk el amilyenek, feltételek, előítéletek nélkül szeressük, segítsük őket, hogy minél boldogabb, sikeresebb felnőttek lehessenek. Személyiségfejlődésük kibontakoztatását játékkal, mozgással és sokféle tevékenységi lehetőség biztosításával segítjük. Természetesnek vesszük a gyemrekek közötti különbségeket. Nevelőmunkánk során a gyermekek életkori és egyéni sajátosságaihoz igazodó, differenciáló módszereket alkalmazunk.

Küldetésünknek tekintjük:

- a boldog, kiegyensúlyozott érzelmi biztonságot nyújtó gyermekkor biztosítását.
- a családdal való kapcsolat elmélyítése érdekében sokféle találkozási lehetőség szervezését.
- az emberi értékek, erkölcsi normák továbbítását.
- az általunk nevelt gyermekek nyitottak legyenek az őket körülvevő világra, a természeti és a nemzeti értékeink megőrzésére, a környezettudatos szemléletmódra.

Tudjuk, hogy nekünk, óvodapedagógusoknak nagy a felelősségünk, hiszen amit a gyermek óvodásként kap, az egy egész életre megalapozza személyiségét, kapcsolatait, alapot ad a további életéhez. Mindezt annak érdekében tesszük, hogy a gyermek a társadalmunk kiegyensúlyozott, egymásra odafigyelő, pozitív beállítottságú tagja legyen.

3. Pedagógiai alapelveink

Az elmúlt évek alatt a világ sokat változott, a gyermeknevelési elvek is folyamatosan formálódnak, alakulnak. Egyre nagyobb a szülők és az óvodapedagógusok felelőssége, hogy a gondos, szeretetteljes gyermeknevelés minél mélyebb, gyümölcsözőbb legyen a gyermekek érdekében. A nevelés különféle helyzeteiben többnyire egyedi megoldásokra van szükség,

mindig a legoptimálisabbat, leghatásosabbat kell megkeresni. Az óvodai élet megszervezése során törekedni kell a személyes interakcióra, az élőszavas mese és közösségi játékélmény biztosításávall.

A gyermekek életkori és egyéni sajátosságaik meghatározzák az egész óvodai életet. Az óvodába járó gyermekek fejlődési, érési üteme eltérő, azonban óvodáskor végére meg kell tennünk mindent, hogy rendelkezzenek mindazokkal a készségekkel, képességekkel, melyek lehetővé teszik számukra a zökkenőmentes iskolakezdést, majd később az élethosszig tartó tanulás által boldog és sikeres felnőttekké váljanak.

Fontos, hogy a pedagógusi hivatás gyakorlása során kellő elhivatottsággal, etikus magatartással egy gyermekközpontú óvodai élet megvalósítását tartsuk szem előtt.

Alapelvünk, hogy

- a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvodai nevelés kiegészíti azt.
- a gyermeki személyiséget tisztelet, szeretet, elfogadás, megbecsülés, bizalom és védelem illeti meg.
- elsődlegesnek tartjuk a gyermekek egyéni megismerését, személyes igényeik, szükségleteik kielégítését.
- a gyermek személyiségfejlődését, egyéni készségeinek, képességeinek kibontakozását a gyermekhez igazodó pedagógiai hatásokkal segítjük.
- kiemelt figyelmet fordítunk az értelmi, a testi, a kommunikációs képességek és a szociális kompetenciák egyéni és életkor specifikus alakítására.
- a gyermekek nevelését érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkörben, az életkornak megfelelően játékkal, mozgással, sokféle élményt, tapasztalatot nyújtó tevékenységi lehetőség biztosításával segítjük.
- a szabad játéknak, mint a gyermek elsődleges tevékenységének kiemelt helyet biztosítunk.
- nevelőmunkánk központi eleme az egyéni bánásmód, korszerű differenciáló stratégiákat, módszereket alkalmazunk.
- a gyermekek aktivitását és önállóságát ösztönözzük.
- a gyermekek számára biztosított széleskörű tevékenységi lehetőségek, sokféle spontán és szervezett tapasztalatszerzésre, önálló és együttműködést kívánó tanulási szituációkra nyújtsanak lehetőséget.

- az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenységre a teljes nevelési időben lehetőséget biztosítunk.
- az életkorhoz és az egyéni képességekhez igazítjuk a pedagógiai intézkedéseket, a műveltségtartalmak közvetítését, a gyermekek személyiségfejlődésének és egyéni képességeinek kibontakoztatását.
- a gyermekek fejlődését folyamatosan követjük, és tudatosan tervezzük személyiségfejlődésük segítését.
- nevelőmunkánk fontos területe a tehetséggondozás.
- az inkluzív, a befogadó pedagógiai szemlélet és gyakorlat érvényesülése.
- a különleges bánásmódot igénylő gyermekek sajátos nevelési igénye, valamint a nemzetiséghez tartozó és a migráns gyermekek nevelése kapcsán megvalósul a tolerancia, a különbözőségek elfogadása, a differenciált képességfejlesztés és az integráció.
- a minőségi nevelőmunkához, a megfelelő személyi és tárgyi feltételek biztosítása szükséges.
- a gyermekek eredményes nevelése érdekében, hatékony együttműködést kell kialakítani a családdal és a gyermek fejlődésének segítésében részt vevő, illetve bevonható szakemberekkel, intézményekkel, szervezetekkel.

A közös alapelvek, értékek és célok mellett, fontos számunkra, hogy óvodánk egyéni arculattal rendelkezzen.

4. Nevelési értékeink

Pedagógiai Programunkban megfogalmazott alapelvek, cél- és feladatrendszer, a kimeneti fejlődési mutatók és a következőkben felsorolt nevelési értékek érvényesek.

Az intézményben kiemelt pedagógiai értékek

- a játék elsődlegessége,
- a gyermekismeret, az egyéni sajátosságok tiszteletben tartása, a gyermekhez igazodó nevelőmunka,
- az integrált nevelés,
- az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés,
- a mozgás kiemelt szerepe,
- az egészséges életmód, a környezettudatosság megalapozása,
- a családdal való együttműködés,

Óvodánk nevelési gyakorlatának kiemelt speciális értékei

- az alapkultúrtechnikák elsajátításához szükséges alapképességek és készségek, továbbá kulcskompetenciák fejlesztése a magyar és a német nemzetiségi néphagyományok és népszokások ápolása során
- tehetséggondozás
- a környezettudatosságra nevelés, a közvetlen természeti környezetünkben található natúrparki értékek megismerése

5. Jövőkép

Szeretnénk, ha

- óvodánkba olyan gyermekek járnának, akik ragaszkodnak a körülöttük lévő felnőttekhez és a gyermekközösséghez.
- a kapcsolatteremtés nem okozna gondot részükről, szívesen beszélgetnének egymással és a felnőttekkel is.
- elfogadnák, hogy vannak szabályok, amelyekhez bizonyos helyzetekben alkalmazkodni kell.
- mindenki tiszteletben tartaná, hogy minden gyermek egyéniség, ugyanakkor része egy közösségnek.
- a német nemzetiségi óvodai nevelésben részt vevő gyermekek részesülnének, az óvodáskori gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a nemzetiség nyelvének és kultúrájának megismerésében és elsajátításában, a kulturális hagyományok átörökítésében és ápolásában, a gyermekek identitástudatának erősítésében.

5.1. Gyermekkép

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások – beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is – együttesen határozzák meg. E tényezők hatásainak következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. Ezért fontos a szükségleteit kielégítő, egyéni fejlődését elősegítő gondoskodás, nevelés, az optimális személyi, és tárgyi környezet biztosítása az óvodában. Befogadó, gyermekközpontú neveléssel a gyermeki személyiség sokrétű kibontakoztatására törekszünk, biztosítva minden gyermek számára a hátrányok csökkenését.

Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai módszerek a gyermekek személyiségéhez igazodnak. Ehhez tartozik az életkoruknak megfelelő eszközök, elegendő hely, idő biztosítása az egyes tevékenységformákhoz, elsősorban a szabad játékhoz, mely a fejlődés, fejlesztés legjobb eszköze óvodáskorban.

Célunk:

olyan gyermekek nevelése, akik

- pozitív énképpel, reális önismerettel, önbizalommal rendelkeznek.
- a gyermekközösségben természetes módon elfogadják egymást, a különbözőséget, a másságot.
- életkori sajátosságaiknak megfelelően környezettudatosan élnek.
- ismerik a hagyományainkat, a magyar kultúrát és a gyökereinket.
- ismerik a német nemzetiség kulturkincsét és az évek alatt identitásuk formálódik.

Feladatunk:

olyan gyermekek nevelése, akik

- kiegyensúlyozottak, kreatívak, az iskolai életmódra alkalmasak.
- érdeklődőek, jellemzi őket a felfedezés, a rácsodálkozás, a nyitottság, az őszinteség és a jó kapcsolatteremtő képesség.
- önállóan, felszabadultan tudnak játszani.
- az óvodai évek végére magabiztosak, a közösségi élet és a kulturált életvitel szokásait, normáit ismerik.
- elfogadják a másságot: segítik, együttműködnek a sajátos nevelési igényű gyermekekkel, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel, tiszteletben tartják különleges gondozási igényüket.
- szívesen és aktívan részt vesznek a mozgásban, a szabad levegőn történő szervezett tevékenységben: játékban, sétán, kiránduláson.
- kötődnek a meséhez, a zenéhez, az alkotó tevékenységekhez.
- önállóan, színesen fejezik ki gondolataikat, érzéseiket.
- szeretik, óvják a természet kincseit.
- érzik, hogy kíváncsiak vagyunk az élményeikre, a kérdéseikre, hogy minden gyermek egyformán értékes számunkra.
- a német nemzetiség értékeit elfogadják, a nemzetiség nyelvén egyszerű mondatokat megértenek, és egyszerű mondatokban alkalmazzák a nemzetiség nyelvét, szívesen sajátítanak el nemzetiségi táncokat.

5.2. Óvodakép

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család és ebben az óvodának csak kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepe van.

A gyermekek különböző szokásokkal, szociális háttérrel, erkölcsi értékekkel rendelkező családból kerülnek az óvodába. Biztosítjuk az óvodai nevelésben a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek önazonosságának megőrzését, a nemzeti identitás erősítését, a nemzetiségi hagyományok átörökítését, a nemzetiségi gyermekek nyelvi nevelését és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

Az óvoda nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának. A gyermekek egyenlő eséllyel, igényeiknek megfelelően vesznek részt az óvodai életben. Minden gyermek a saját képességeinek figyelembevételével nevelhető, fejleszthető.

Célunk:

olyan óvoda működtetése/fenntartása, ahol

- a családi nevelést kiegészítve, a gyermekeket megfelelően szocializáljuk. Mindehhez derűs, családias, nyugodt, érzelmi biztonságot nyújtó légkört teremtünk.
- kisgyermekkorban megalapozzuk azokat a képességeket, készségeket, amelyek az egészséges személyiség kibontakozását segítik.
- a többféle tevékenységen keresztül segítjük a tehetség kibontakoztatását, felszínre törését.
- az óvoda óvó-védő funkcióját az egészséges és biztonságos környezet megteremtésével kívánjuk betölteni.
- a jól képzett óvodapedagógusok, nyitottak a módszertani, pedagógiai újdonságokra. Az óvodás korosztály nevelésében nagyon fontos a pedagógusok és a nevelőmunkát segítő felnőttek személyisége, személyes példaadása.
- a nemzetiségi nevelést igénylő gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az identitás megőrzését, erősítését, a kultúra átörökítését és a nyelvi nevelését**.**

Feladatunk:

olyan óvoda működtetése/fenntartása, ahol

- a gyermekek személyiségének elfogadása, formálása, elsősorban saját példamutatásunkkal, a pozitív magatartási minták megerősítésével történik.
- a gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit biztosítjuk.
- a szabad játék és a párhuzamosan megvalósuló sokféle tevékenység, valamint a mozgás lehetőségét egész nap biztosítjuk a gyermekek számára.
- a gyermeket egyéni fejlettségének megfelelően fejlesztjük, egyéni bánásmóddal, és adekvát differenciáló módszerek alkalmazásával segítjük, különösen a szociálisan hátrányos helyzetű, illetve a különleges bánásmódot igénylő gyermekeket.
- a „másságot" elfogadó környezetben, sok közös élményhez juttatjuk a gyermekeket, melynek hatására megtanulják a gyermekek elfogadni, segíteni egymást, hogy erősödjön a barátság, az együttélés és a szeretet érzése.
- beszédre ösztönző légkör és személyközpontú kommunikáció jellemző.
- eredményesen valósul meg az egészséges életmód és a környezettudatos magatartás szokásainak megalapozása.
- az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődésében segítséget nyújt.
- fontos a hagyományok ápolása. A gyermekeket megismertetjük a népi gyermekjátékokkal és a hagyományokkal.
- a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált, differenciált fejlesztését a rugalmas szervezeti keretekkel és az egyéni foglalkoztatásukkal biztosítjuk.
- az óvodapedagógusok együttműködnek a különböző szakemberekkel, iránymutatásaikat, javaslataikat beépítik a pedagógiai folyamatokba.
- a kiemelt képességű, tehetséges gyermekek felkarolására, igényeiknek kielégítésére figyelmet fordít.
- a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatására esélyt teremtünk.
- a német nemzetiségi csoportban, megfelelő személyi és tárgyi környezet kialakításával biztosítjuk a gyermekek óvodai életének két nyelven történő szervezését.

5.3. Pedagógus kép

A nevelőtestületünk gyermekszerető és a gyermekeket elfogadó felnőttekből áll. A társadalom által felállított igényeknek csak az az óvodapedagógus felel meg, aki magasan képzett, intelligens, kreatív, jól bánik a gyermekekkel és sugárzik belőle a feltétel nélküli szeretet.

A nevelési alapelvekben megegyező nevelőtestület, különböző óvónői egyéniségekből tevődik össze, akik a csoportokban más-más pedagógiai módszerekkel és munkaformákkal dolgoznak - az elfogadott Pedagógiai Programunk alapján - szakképzett dajkák segítségével.

Az alkalmazotti közösségünk személyes példával járul hozzá, hogy a gyermekek természetes módon fogadják el az óvodai közösségben a különbözőségeket.

Célunk:

olyan óvodapedagógus nevelje a gyermekeket, aki

- feltétel nélkül szereti és elfogadja a gyermekeket.
- gyermekcentrikus szemléletű.
- a társaival összehangoltan, feladatokat megosztva tud tevékenykedni.
- az önművelésre, szaktudásának bővítésére igényt érez.
- rendelkezik a megfelelő szintű pedagógus kompetenciákkal.

Feladatunk:

olyan óvodapedagógus nevelje a gyermekeket, aki

- a gyermek egészséges testi - lelki fejlődéséhez szükséges optimális „befogadó közeg" feltételeit megteremti.
- a közösségi élet, az egészséges életmód és a gondozás szokásainak megtervezését, értékelését a nevelő-oktató munkát segítő kollégák bevonásával végzi.
- a szülőkkel jó, együttműködő kapcsolatot alakít ki. A gyermekek érdekében felvállaljuk a szülők tapintatos meggyőzését, ízlésformálását.
- fokozott figyelemmel segíti a hátrányos helyzetű gyermekek befogadását.
- gondoskodik a gyermekek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges környezetről.
- a gyermekek korához, egyéni fejlettségéhez igazítja nevelési módszereit, tevékenységeit, különös tekintettel a szabad játékra.
- az alkalmazott módszerei által a tanítás-tanulás eredményességét segíti.
- az IKT eszközöket ismeri, és munkája során használja.
- pedagógiai - módszertani megújulása érdekében bekapcsolódik szakmai online csoportok munkájába.

6. Az óvodai nevelés célkitűzései

6.1. Általános célkitűzések

Óvodai nevelésünk célja, a 3-6 (7) éves gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének, személyiségük kibontakoztatásának, a hátrányok csökkentésének elősegítése.

6.2. Sajátos célkitűzések

- az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, a gyermeki személyiséghez igazodó pedagógiai módszerek alkalmazásával a testi, a szociális és az értelmi képességek fejlődésének segítése.
- a gyermekek egészség- és környezettudatos szemléletének megalapozása.
- az erkölcsi szokás és normarendszer megalapozása.
- az óvoda - iskola közötti zökkenőmentes átmenet segítése.
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek befogadása, a sajátosságokból adódó különbségek csökkenése, esélyteremtés.
- a tehetséges gyermek felismerése, képességeik hatékony fejlesztése.
- a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek összehangolt, integrált nevelése révén, az indulási hátrányok csökkenése.
- a nemzetiséghez tartozó és a migráns gyermekek saját kultúrájuk elemeinek, szokásainak megismerése.

7. Az óvodai nevelés feladatai

7.1. Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata, az óvodás korú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, így:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi, és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

7.2. Egészséges életmód alakítása

A gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges egyik legfontosabb feltétel a megfelelő környezet. Ennek kialakításánál alapvetően fontos a környezet (levegő, víz, eszközök) tisztasága, a színek harmóniája, a balesetvédelem szempontjából a biztonságos eszközök és

térberendezés, a zajmentesség, fényviszonyok, a tevékenységekhez megfelelő hely és eszközök biztosítása.

Óvodánk udvara minden évszakban, a szabadban való mozgás, játék, tevékenykedés és az edzés legfőbb színtere. Akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek sok időt töltenek kint.
Az udvar tagolása és burkolata a különböző tevékenységek igénye szerint célszerű.
A mászókák, hinták, csúszdák sokféle mozgásra ösztönzik a gyermekeket. Jó idő esetén biztosítjuk, hogy a gyermekek egész napjukat a szabadban tölthessék.
A nap káros sugaraitól a fák, napfogók és napernyők védik a gyermekeket. Sok növény nem csak díszíti a környezetet, hanem segíti a levegőben lévő por megszűrését is.

Az *óvoda épülete* harmonikus, esztétikus berendezésével hozzájárul a gyermekek jó közérzetéhez. A csoportszobák ablakain akadálytalanul jön be a fény és a gyermekeknek szabad kilátást enged. A levegő cseréről szellőztetéssel gondoskodunk. A tér kialakításánál figyelembe vesszük, hogy az egyes tevékenységekhez szükséges hely biztosított legyen.
Az öltözők a gyermekek egyéni holmijának elhelyezéséhez és az öltözködéshez megfelelő teret biztosítunk.
A mosdóban az egyéni tisztálkodási eszközök jól átlátható és könnyen hozzáférhető elhelyezése nagyon fontos. A WC-k elzártak az intimitás tiszteletben tartása érdekében. A csoportszoba, öltöző, mosdó, WC blokk ajtajai egész nap nyitottak, a gyermekek szabadon mozoghatnak.

A gyermekek testi fejlődésének és mozgásigényének kielégítése szempontjából kiváló lehetőség az udvari multifunkciós sportpálya és a mozgásfejlesztő eszközök.

Célunk:

- az egészséges életvitel igényének megalapozása.
- az egészséges táplálkozási szokások és a kulturált étkezési magatartás kialakítása.
- egészséges, edzett gyermekek nevelése.
- az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások, környezettudatos magatartás alapozása.
- a német nemzetiségi csoportban, a gyermekek gondozásában résztvevő felnőtt mintaadása, beszélje a kisebbség nyelvét, a gyermekek értsék meg az egyszerűbb utasításokat, formáljanak egyszerű mondatokat.

Feladatunk:

- az óvodapedagógus személyiségével, beszédével természetes módon képviselje az egészséges életvitel, életmód igényét a gyermek felé.
- az óvodai nevelés minden területén, az egészséges életmód és kulturált életvitel feltételeinek biztosítása.
- a tiszta, esztétikus, kulturált és gyermekbarát környezet kialakítása.
- a gyermekek személyes környezetének, testi, lelki, szociális egészségének gondozása, a környezettudatos magatartás megalapozásával.
- a gyermekek egészségének védelme, fejlődésükhöz egészséges környezet biztosítása.
- a családi szokásokat figyelembe véve a gyermekek életkorának megfelelő helyes életritmus kialakítása.
- a gyermekek fejlődéséhez szükséges étrend megfelelő arányban tartalmazzon tápanyagokat, vitaminokat és ásványi sókat. Ennek érdekében sok gyümölcs, zöldségféle kerüljön fogyasztásra.
- a személyi higiénére nevelés, az önálló testápolásra, étkezésre, öltözködésre, betegségmegelőzésre és az egészségmegőrzésre való képesség fejlesztése, minta alapján, gyakorlással.
- a mozgásigény kielégítése a szervezet edzése játékkal, szabad mozgással, szervezett testneveléssel, szabadban való mozgással és sokféle mozgásos játékkal.
- a gyermekbalesetek, sérülések megelőzése, balesetvédelmi oktatással, megfelelő balesetmentes környezet biztosításával.
- egész nap során a folyadékbevitelt biztosítása.
- a gyermekek a napi tevékenységek közben hallják és gyakorolják a német nemzetiségi nyelvet.

Módszertani alapelveink:

- a tiszta, egészséges, balesetmentes környezet megteremtése.
- a testi, érzékszervi problémák megelőzése, korrekciója.
- az egyedi igények, képességek, sajátosságok figyelembevétele.
- a fokozatosság, rendszeresség.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermek képes, a személyi higiénés feladatok ellátására: önálló testápolásra, WC használatra, zsebkendő használatára, öltözködésre, …
- Szokásává válik a kulturált étkezési magatartás, az egészséges táplálkozás.
- A környezetében igyekszik mindenütt rendet tartani.

- Életkortól és fejlettségi szinttől függően megfelelő mozgáskultúrával, és edzettségi szinttel rendelkezik.
- Kialakul a természetes és mesterséges környezet felfedezésének és védelmének igénye.
- Felismeri a környezetében rejlő baleseti forrásokat, és képessé válik ezek elkerülésére. A már megtörtént baleseteknél segítséget nyújt.
- Érti és használja a gondozás közben előforduló német szavakat, kifejezéseket, udvariassági formákat.

Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése:

A sajátos nevelési igényű gyermekek számára az egészséges és kulturált életmód megvalósulásának, a személyes kompetencia működésének kiinduló feltétele az önkiszolgálási képességek megfelelő színvonalú fejlettsége, az önellátási képesség fejlesztése.

- A sajátos nevelési igényű gyermekek számára a gondozási műveletek, a tanulási folyamatok, az egyénre szabott fejlesztési program kidolgozása a cél, főleg a fejlődésben elmaradó gyermekek számára.
- Megfelelő idő biztosítása a gyakorláshoz, hogy a gyermek önmagához mérten a lehető legnagyobb önállósággal étkezzen, öltözködjön stb.

A sajátos nevelési igényű gyermekeknél fontos, hogy a gyermeket fejlettségi szintjének megfelelő elvárással gondozzuk.

Az óvodapedagógus feladatai

- Egészséges életmóddal kapcsolatos új ismeretek óvodai alkalmazása: a helyes táplálkozás igényének alakítása, a betegségek kezelése.
- A környezetünkben dolgozó egészségügyi szakemberek bevonása, rendszeres segítése.

7.2.1. Egészségfejlesztési program

Az élet és az egészség az embernek semmi mással nem pótolható, alapvető értéke. Az egészség fogalmán nem csupán az orvosilag felülvizsgált egészségi állapotot értjük, hanem az egészség aktív, célirányos megvalósítását, az egészségvédelemre vonatkozó folyamatos információszerzést, az egészségesebb választását, valamint annak visszajelzését.

Az egészség védelme és megtartása tanítható, fejleszthető. Az egészségfejlesztés az óvodai nevelésben kulcskompetencia kialakítást igényel, így sajátos szemléletet és magatartásformát. Az egészséges életmód alakítása életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken

alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához.
Fontos, hogy óvodásaink és az intézmény felnőtt közössége felismerjék az egészség értékjellegét. Ez a cél akkor érhető el, ha megalapozzuk a gyermekekben az önmagukért és a másokért érzett felelősségtudatot.

Célunk:

- a teljes óvodai életet átfogó, a gyermeki személyiségfejlesztés szempontjából meghatározó egészségnevelési feladatok ellátása.

Feladatunk

- az egészséges életvitel iránti igény kialakítása,
- a lelki (érzelmi, akarati, értelmi) képességeik gondozása,
- a szociális együttműködési készség kialakítása.

Az óvodai egészségnevelési feladatainkat két részre oszthatjuk: egészségfejlesztésre és megelőzésre, melyek egymástól elválaszthatatlanok.

7.2.1.1. Az egészségfejlesztés területeiek

- személyi higiénia fejlesztése,
- környezeti higiénia fejlesztése,
- egészséges táplálkozás igényének fejlesztése,
- a betegségek megelőzésére nevelés,
- napi rendszeres testmozgás, testedzés,
- baleset-megelőzésre nevelés és elsősegélynyújtás,
- testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- a bántalmazás, erőszak megelőzése.

Személyi higiénia fejlesztése

A személyi higiénés nevelés magában foglalja a gyermek testi gondozását, testi szükségleteinek kielégítését és a testi épség védelmét. Ezen a test tisztán tartását értjük, a bőr, fogak, szájüreg, haj, érzékszervek, körmök ápolását és a WC-használatát.
Fontosnak tartjuk még az egészséges ruházat és helyes öltözködés szokásának alakítását, valamint a ruházat higiéniáját és tárolási feladatait.

Célunk:

- a személyi higiénia iránti igény kialakítása,

- a gyermekek egészségének, testi épségének védelme.

Feladatunk:

- az alapvető higiéniai tevékenységre való szoktatás, gyakoroltatás, ellenőrzés és folyamatos korrekció.

Minden gyermek számára biztosított a saját személyi felszerelés - jellel ellátott törölköző, fésű, fogmosó felszerelés, tornafelszerelés, ágynemű.
A gyermeköltözőkben minden gyermek rendelkezésére áll jellel ellátott polc, ahol saját ruházatát, váltóruháját, cipőjét tárolja.
Tisztálkodáshoz rendelkezünk elegendő számú, a gyermekek méretének megfelelő mosdókagylóval, folyékony szappanadagolóval, körömkefével.
A gyermekmosdókban biztosított az elegendő számú gyermek-méretű WC és piszoár.
A gyermekek számára biztosított orrtörléshez, orrfújáshoz a mindig elérhető helyen lévő papírzsebkendő.
A nap bármely szakában minden gyermek számára rendelkezésre áll a vízfogyasztás lehetősége.
Járványos időszakban fokozottan figyelünk a higiéniés szabályok betartására és ennek feltételeit biztosítjuk.
A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében fokozott figyelemmel kell segíteni napi tevékenységeiket.

Környezeti higiénia fejlesztése

Az egészségnevelés feladatai csak egészséges óvodai környezetben valósulhatnak meg, melynek színterei a csoportszoba és a kapcsolódó helységek, valamint az óvoda udvara.
Példamutatással, a munkába történő bevonással, gyakoroltatással a helyes környezeti higiénés tevékenységre szoktatjuk gyermekeinket.

Célunk:

- a környezeti higiénia iránti igény, fogékonyság kialakítása a gyermekekben,
- a környezettudatos, környezetbarát életvitel megalapozása.

Feladatunk:

- az óvoda és szűkebb környezetünkben jelentkező környezetvédő tennivalók felismertetése,
- a pozitív viszony kialakítása környezetünkkel és a környezetvédőmagatartás szokásainak kialakítása.

Lehetőségeinkhez mérten feladatunk a gyermekek környezetének optimális kialakítása, kényelmes, zsúfoltságtól mentes elrendezése. A gyermekek környezetében lévő és a gyermekek által használt berendezési tárgyak megfelelnek testméreteiknek, ugyanakkor stabilak, biztonságosak, könnyen tisztán tarthatók. Az eszközök, a játékok tárolásának feltételei adottak, tisztán és rendben tartásukat folyamatosan elvégezzük.

A helységekben folyamatosan biztosítjuk rövid, gyakori szellőztetésekkel a természetes levegőcserét. Gondoskodunk a helységek megfelelő mesterséges és természetes megvilágításáról, az ideális, szemkímélő lámpatestek elhelyezéséről.

A rendszeres takarítás, portalanítás és porszívózás mindenki számára elemi követelmény.

A játszótéri elemek rendszeres felülvizsgálatáról és előírásoknak megfelelő karbantartásáról gondoskodunk. Az udvari homokozókat időközönként felújítjuk, a homokot évente cseréljük. Naponként szükséges felásni, frissíteni és rendszeresen fertőtleníteni.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében a mentális és testi komfortérzet optimális megteremtése kiemelten fontos, megfelelő egyéni megsegítéssel.

Az egészséges táplálkozás igényének kialakítása

A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása. A növekedéshez megfelelő mennyiségű és minőségű táplálékra és folyadékra van szükség. Óvodában az étkezés lebonyolítása alkotja az óvodapedagógus egészségnevelési feladatait, így az étkezés előkészületeinek lebonyolítása az egészséges táplálkozás megkedveltetése, az új ízek, ételféleségek megismertetése.

Célunk:

- gyermekeink egészségesen táplálkozó felnőttekké váljanak,
- a korszerű táplálkozás iránti igény felkeltése.

Feladatunk:

- a megfelelő étkezési szokások kialakítása,
- az egészséges táplálkozásra nevelés,
- a helyes táplálkozásból eredő egészségmegőrző tevékenység.

További fontos feladatunk a családdal való szoros együttműködés kialakítása az egészséges táplálkozás szokásainak terén.

A gyermekekkel közösen végzett előkészületek során biztosítjuk a kulturált étkezés feltételeit. A csoportszobák zsúfoltságtól mentesen, a szükséges eszközök megfelelő méretben és mennyiségben elérhető helyen, biztonságosan tárolva rendelkezésre állnak.

A feltálalt ételek elnevezését megtanítjuk a gyermekeknek, egy-egy ismeretlen étel bevezetésénél gondolunk arra, hogy a gyermek először kóstolja meg, így kedvcsináló ismereteket nyújtunk az ételről. Nem erőltetjük az ételt, de kínáljuk, ezzel igyekszünk megszerettetni az új ízeket. Megismertetjük a gyermekeket a természetes vitaminforrásokkal, így a gyümölcsökkel, zöldségfélékkel, fűszerekkel.
A különleges étrendet igénylő gyermekek étkeztetését a főzőkonyhával történő folyamatos egyeztetéssel megszervezzük, fokozott figyelemmel kísérjük.
Biztosítjuk a nap bármely szakában a folyamatos folyadékpótlást.
A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében amennyiben szükséges az étkezéshez kapcsolódó speciális gondozási feladatok ellátását biztosítjuk.
Az egészséges táplálkozás megkedveltetése érdekében a szülők támogatásával zöldség- és gyümölcsnapokat szervezünk a csoportokban.

A betegségek megelőzésére nevelés

Kiemelt óvónői feladat a fertőző betegségek megelőzésére nevelés. A megelőzés alapja a személyi higiénia betartása, a rendszeres kézmosás, zsebkendő használat, a közös használati tárgyak, játékszerek tisztántartása.

Célunk:

- az egészségvédő jó szokások kialakítása.

Feladatunk:

- ismeretek közlésével, a helyes magatartás begyakoroltatásával a gyermekek felkészítése a gyakrabban előforduló betegségek megelőzésére,
- a védekezéshez szükséges magatartásformák begyakorlása.

A higiéniés szabályok betartásával, a betegségek megelőzésével kapcsolatos helyes magatartási szokások begyakorlásával biztosítjuk a gyermeki szervezet általános védekezőképességének fokozását, a betegségmegelőzést.
A betegségek megelőzése érdekében az évszakoknak megfelelően megteremtjük a gyermekek edzéséhez, rendszeres mozgáshoz szükséges feltételeket, minden adódó lehetőséget kihasználunk a levegőzésre, sétára, kirándulásra.
Az egészséges gyermekek védelmében az óvodában észlelt megbetegedéskor a gyermeket elkülönítjük, és gondoskodunk róla, hogy minél előbb megfelelő ellátásban részesüljön. A betegségből történő felgyógyuláskor a közösségbe való visszatérés szabályait érvényesítjük. Rendszeres kapcsolatot tartunk fenn az óvoda védőnőivel, gyermekorvosával.
A kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre fokozottan odafigyelnünk.

Napi rendszeres testmozgás, testedzés

E nevelési terület magába foglalja a szervezet edzését, a hideghez, meleghez való szoktatást, a fokozatos fizikai megterhelést, az óvodai testnevelés foglalkozásokat.

Célunk:

- a testmozgás, a szabadban való tartózkodás igényének felkeltése,
- a rendszeres testedzés szokássá alakítása,
- az egészséges életvitel megalapozása.

Feladatunk:

- a gyermekek mozgásigényének kielégítése,
- a természetes mozgáskedv megőrzése,
- a szervezet edzése,
- a rendszeres kondicionálás, ezen belül a testi erő és állóképesség fejlesztése,
- az időjáráshoz való alkalmazkodás és a teherbíró képesség fejlesztése.

A tornára, a játékos mozgásra teremben és szabad levegőn, eszközzel és eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában minden nap lehetőséget biztosítunk.

Folyamatos feladatunk a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítése, a szükséges és elégséges szabályok megtanítása, valamint a gyermekek teherbíró képességének, fizikai fejlődésének, ügyességének, állóképességének nyomon követése.

A testnevelés foglalkozások szervezésénél a legfőbb alapelveket érvényesítjük, így az életkori sajátosságokat és az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vesszük, a feladatok fokozatos nehezítésével. Figyelemmel fordulunk a betegségből lábadozó, gyenge fizikumú gyermekek foglalkoztatására, illetve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre.

Fokozottan ügyelünk a gyermekek biztonságérzetének kialakítására, a balesetvédelmi és higiéniai szabályok betartására.

Időjárástól függően napi 1-3 óra levegő és napfény edzést biztosítunk, a fokozatosság betartásával.

A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építjük.

Balesetek megelőzésére nevelés

Nem elég az egészséget megvédeni, de a váratlan események, balesetek megelőzésével az életet is szükséges védeni. Mivel az óvodás korú gyermekeknek életkori sajátosságából eredően nincs veszélyérzete, ezért a mi feladatunk testi épségük megőrzése és figyelmük ráirányítása a környezet veszélyeire.

Célunk:

- a gyermekek egészségének és testi épségének védelme.

Feladatunk:

- egészségvédő, balesetmegelőző ismeretek, egészségvédő készségek kialakítása, gyakorlása, ellenőrzése, folyamatos korrekciója.

Év elején és a továbbiakban szükség szerint megbeszéljük az óvoda belső és külső terének balesetvédelmi szabályait, a helyes és helytelen viselkedésmódokat. Megismertetjük gyermekeinkkel azokat a helyes magatartási formákat, amelyek betartására a balesetek elkerülése végett szükség van, valamint bemutatjuk gyermekeinknek a játék és az eszközök biztonságos használatát, a közlekedés szabályait séták során, valós környezetben és ezeket szituációs, valamint szabályjátékok közben gyakoroltatjuk. Hasonló pedagógiai tudatossággal, szituációs játékok kezdeményezésével fordulunk a háztartásokban található háztartási gépek használatára vonatkozó szabályok elsajátítása felé.
A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek különösen veszélyeztetettek e területen, fokozott figyelemmel kell segíteni napi tevékenységeiket.

A testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek megelőzése

E nevelési feladatok körébe tartozik az egészségre káros szokások megelőzése.

Célunk:

- egészségvédő modell megismertetése a gyermekekkel, mely későbbi életük során megvédi őket a káros szenvedélyektől.

Feladatunk:

- az egészség megvédéséhez, megerősítéséhez vezető tevékenységek megismertetése,
- a helyes táplálkozás a testedzés kialakítása,
- a személyi és környezeti higiénie fontosságának hangsúlyozása.

Minden olyan helyzetet elkerülünk, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.
A szabad beszélgetések alkalmával lehetőséget teremtünk élmények elmondására, véleménynyilvánításra, képek, könyvek nézegetésével, események értékelésével…

A bántalmazás, erőszak megelőzése

A WHO definíciója: „A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy

potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Célunk:

- a gyermekek mindennemű bántalmazásának megelőzése.

Feladatunk:

- a gyermekvédelmi feladatok ellátásában való közreműködés,
- a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzése, feltárása, megszüntetése,
- egészségvédő, balesetmegelőző ismeretek, egészségvédő készségek kialakítása, gyakorlása, ellenőrzése, folyamatos korrekciója.

Közreműködünk a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködünk a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.
A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatjuk a gyermekvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel. A szülőket felvilágosítjuk, hogy nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakot sugárzó filmek látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására is fontos ösztönözni.
A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében az érdekvédelmi tevékenységek szerepe fontos, az estlegesen előforduló tünetek azonnali kivizsgálását szorgalmazzuk, jelzőrendszeren keresztül a szakembereket informáljuk.

7.3. Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelésnek hangsúlyt kell kapnia az óvodai nevelés mindennapjaiban, mert ez megalapozza a személyiség szocializációját. Az „én” fejlődésben a 3-6 (7) éves szakasz kiemelt jelentőségű.
Az óvodáskorú gyermek sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért fontos, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonos, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Célunk:

- kiegyensúlyozott, önbizalommal rendelkező gyermekek nevelése, azoknak a képességeknek, tulajdonságoknak a fejlődését elősegítve, amelyek alkalmassá teszik őket, hogy én érvényesítési törekvéseiket összehangolják a közösségi élet normáival.

- a gyermek nyitottságára építeni, és ahhoz segíteni a gyermeket, hogy megismerje szűkebb, és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a ~~keresztény~~ kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra, szépre és mindazok megbecsülésére.
- érzelmi kötődés kialakítása a német nemzetiségi nyelv és szokások iránt. A német nemzetiségi kisebbségi nyelv és identitástudat erősítése.

Feladatunk:

- a megalapozott óvodai szokásrend, napirend kialakítása, amely biztonságot, támpontot ad a mindennapokban.
- a beszoktatási idő hosszúságának és módjának, az egyéni szükségletekhez, igényekhez igazítása. Ez biztosítja a gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges biológiai és pszichológiai feltételeket.
- a gyermekek bevonása a csoportszobájuk alakításába, szépítésébe.
- pozitív személyes kapcsolatok kialakulásának elősegítése (óvodapedagógus-gyermek, nevelőmunkát segítő munkatársak-gyermek, gyermek-gyermek)
- az egymáshoz közeledő gyermekek közös játékának, baráti párok alakulásának segítése.
- az óvoda minden dolgozójának kommunikációja, bánásmódja, viselkedése követendő, modell értékű legyen.
- az óvodák saját hagyományainak, szokásainak beépítése a mindennapi óvodai életbe.
- a nemzeti és etnikai kisebbségi identitástudat alakítása a gyermek életkori sajátosságaihoz igazodó nemzetiségi néphagyományokra épülő szokásrendszer kialakításával. A német nemzetiségi kisebbségi nyelv és identitástudat erősítése.

Az első élmények meghatározhatják a kisgyermek óvodához való viszonyát. Törekedni kell, hogy ezek minél kellemesebbek legyenek. Rendkívül fontos, hogy az óvodakezdés gyermeknek, szülőnek egyaránt örömmel várt esemény legyen. A gyermekek megnyerésén alapuló óvodai befogadás megvalósításának sikerességében az előkészítésnek nagy szerepe van. Óvodánkban, „ovinapot” szervezünk, ahol a gyermekek a szülőkkel együtt ismerkedhetnek az óvodával, az óvodapedagógusokkal és tapasztalatot szerezhetnek a nevelőmunkával kapcsolatban.

Az óvodapedagógusok a nagyobb gyermekeket felkészítik, hogy örömmel, tapintattal, segítőkészen fogadják a kicsiket.

Az *óvodai befogadás* időszakában a gyermekek szakaszosan érkeznek, így több lehetőség van az ismerkedésre, a személyes kapcsolat alakítására. Ebben az időszakban mindhárom felnőtt jelen van. Az óvodapedagógus érezze át, hogy a szülőtől való elválás a gyermek számára nagyon nehéz, megkönnyítése empátiát, türelmet, gyöngédséget kíván. A beilleszkedést segítheti, ha a gyermekek a szülőkkel együtt töltik az első napokat az óvodában, és ha csak folyamatosan növelik az óvodában tartózkodás idejét. Az óvodás testvér és a saját tárgy, játék is kedvezően hat a gyermekek biztonságérzetének alakulására.
A gyermekek testközelség, illetve - távolság igényét minden felnőttnek tiszteletben kell tartania. A gyermekek folyamatosan ismerkednek a csoport szokásaival, ezek elfogadásához az egyénileg szükséges időt meg kell adni.
A vegyes életkorú csoportjainkban a nagyobb gyermekek sokat segíthetnek a kisebbek befogadásában és a szokások megismertetésében. Az óvodapedagógus legfontosabb feladata befogadás idején a gyermekek és a szülők bizalmának megnyerése.

A ~~pozitív~~ személyes kapcsolatok kialakulásának elősegítését a gyermek és az óvodai alkalmazottak közötti pozitív kapcsolat alapozhatja meg, melyek a mindennapi szituációk személyes perceiben alakulnak elsősorban. Az óvodapedagógus kerüljön minden gyermekkel legalább rövid időre „csak velem” szituációba.
Az életkori sajátosságok közül figyelembe kell venni, hogy a gyermek érzelem vezérelt, én fejlődésének sajátossága az én központúság, felnőtthöz való ragaszkodása erős, társ iránti igénye csak 4,5-5 éves korban alakul ki.
Segíti az óvodapedagógus - gyermek kapcsolat pozitív alakulását a személyes beszélgetés, a testközelség és az együttjátszás igényének kielégítése. Az óvodapedagógus ismerje meg a gyermekek egyéni jellemzőit, fogadja el különbözőségüket, értse meg őket, bízzon bennük, tartsa tiszteletben döntéseiket. Az óvodapedagógus modell a társas viselkedés szempontjából.
A gyermekek társas kapcsolatai a tevékenységek közben alakulnak, fejlődik egymáshoz való viszonyuk (szimpátia, barátság), együttműködésük és sok közös élményben van részük. A társas együttműködés során alkalom van az egymáshoz viszonyításra, az én határok megtapasztalására. Mindez jelentősen hozzájárul az énkép alakulásához.
A társas együttlét szituációiban tanulják meg az egymás felé fordulást, a másság elfogadását, a segítést, a szeretetet. Az óvodapedagógus minden helyzetben erősítse a gyermekbarát választását. A tapintat, a törődés, a szeretetteljes odafordulás, a pozitív, elfogadó attitűd az intézmény minden dolgozójával szemben követelmény. Az intézmény dolgozóinak

modellértékű kommunikációja és bánásmódja mintát jelent a gyermek magatartásának alakulása szempontjából.

A mindennapok természetes szituációiban és az óvodapedagógus által kezdeményezett kommunikációs játékok során fejlődik a gyermek érzelem felismerő és kifejezőképessége, tapasztalatot szerez saját és mások érzelmeinek hatásáról.

A tevékenységek segítik a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat) fejlődését.

Az óvodapedagógus kommunikációs intelligenciájának mutatói a jó beszéd példát adó (artikuláció), választékos beszéd és a hitelesség (metakommunikáció). Az óvodapedagógus legnehezebb feladata, hogy az én tudat, én érvényesítés és a szociális érzékenység alakulását megfelelő összhangban segítse. A gyermekek között az önérdek és a társ érdekének ütközése miatt gyakran alakulnak ki probléma-, konfliktushelyzetek. Hosszú időre és toleranciára van szükség, míg a gyermekek olyan én érvényesítési technikákat tanulnak meg, amely a társak igényeit is figyelembe veszi. Konfliktus esetén az óvodapedagógus ne vegye el a felelősséget a gyermektől a megoldás átvállalásával.

Az óvodapedagógus kerülje a büntetést, a bírálatot, a kiabálást, a hibáztatást, a panaszkodást. Kivárással, kérdésekkel, a probléma meghallgatásával, a gyermekekkel együtt megoldási módok keresésével, az alternatívák közül való önálló választás ösztönzésével segítse, hogy a gyermekek megtalálják a saját megoldásukat.

A közösségi élet biztonsága, nyugalma függ a csoport életét szabályozó szokások alakulásától. Ezek elfogadását segíti a felnőtt minta és a gyermekek fejlődési üteméhez, sajátosságaihoz igazodó egyéni bánásmód. A gyermekek viselkedését, tevékenységét nem kell állandóan értékelni. Az óvodapedagógus természetes módon fejezze ki örömét, elismerését a gyermek felé, ha kell, bíztassa, segítse. Ez bizalommal, bíztatással, az önállóság, az autonómia támogatásával alakítható.

A közösségi együttélést segítő normák: a társ személyiségének, érzelmeinek, tevékenységének tiszteletben tartása, segítés a társaknak, a kisebbeknek, örömszerzés, vigasztalás, együttérzés, udvarias magatartás.

Vegyes életkorú csoportokban a nagyobb gyermekek modellálják a közösségi szokásokat a kisebbeknek. Az óvoda és a csoportok hagyományainak kialakítása, a közös tevékenységek és élmények, hozzájárulnak a gyermekek egymás felé fordulásának erősítéséhez.

Módszertani alapelveink:

- az óvónő viselkedése legyen modell, legyen hiteles.
- az egyéni sajátosságokhoz igazodó bánásmód.
- empatikus óvónői magatartás.
- az óvónő részéről a gyermek érzelmi elfogadása, magatartásának megértése.
- az óvónőt konfliktusmegoldó képesség jellemezze.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermek szívesen jár óvodába. Ragaszkodik a csoporttársaihoz és a csoportban dolgozó felnőttekhez.
- Feladathelyzetekben egyre eredményesebben vesz részt, kreatív megoldásokra törekszik.
- A közös tevékenységekben aktívan vesz részt, a tevékenység által megkívánt magatartási formákat elfogadja.
- A felnőtt kérése nélkül is segít társának, együtt érez a közösség tagjaival.
- Tisztelettel viselkedik a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival, vigyáz munkája eredményére.
- Törekszik a konfliktushelyzetek (nem az agresszív) megoldására. Konfliktus helyzetekben képes együttműködve mindkét fél számára elfogadható megoldást találni önállóan is.
- A tevékenységekben kitartó, a megkezdett tevékenységet befejezi.
- Készen áll az iskolai élet és a tanítók elfogadására.
- Bátran és önállóan használja a kisebbség nyelvén az egyszerűbb kifejezéseket, tőmondatokat. Szívesen és örömmel vesz részt a hagyományok ápolásában.

Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése:

A sajátos nevelési igényű gyermekeknél a szociális viselkedéshez szükséges összetevők erősítése.

Az óvodapedagógus feladatai

- Folyamatos, napi kapcsolattartás a szülőkkel.
- A csoport életritmusának, szokás és szabályrendszerének alakítása.
- Közös élmények, tevékenységek biztosítása.

7.4. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés tevékenységeken keresztül, az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a gyermekek szabad játéka által valósul meg. Az értelmi nevelés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és a kommunikáció alakulásával.

Az óvodában a beszéd, az anyanyelv és a kommunikáció fejlesztése kiemelt fontosságú, hiszen csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek képesek az alap kultúrtechnikák elsajátítására.

Célunk:

- nyitott, motivált és érdeklődő gyermek, aki az iskolai életre alkalmas.
- olyan óvodai tevékenységkínálat biztosítása, amely a gyermeki kíváncsiságra, a gyermek élményére, tapasztalatára, érdeklődésére építve nyújt lehetőséget a változatos tevékenykedéséhez.
- a közös felfedező helyzetek, az együttes tevékenységek a sok-sok kérdezés és felelet, az utánzások jó alkalmat teremtsenek a spontán tanulásra, a gyermek képességének fejlesztésére, tapasztalatainak bővítésére, rendezésére.
- a nemzetiség nyelvén kommunikációs helyzetek biztosítása. Az aktív és passzív szókincs minél szélesebb körben történő használata.

Feladatunk:

- a felszabadult csoportlégkör megteremtése, mely kedvet ébreszt a beszélgetéshez.
- az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció, különböző formáinak alakítása, a beszédkészség fejlesztése.
- az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.
- a hátrányos helyzetből adódó lemaradások folyamatos kompenzálása, a szegényes szókincs, alacsony beszédszínvonal, kifejezésmód, illemszabályok hiányának korrigálása.
- a gyermekek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése.
- a nemzetiségi nevelést folytató óvodai csoportban a magyar és a német nyelv használatának érvényesülése. A két nyelv használatának az arányát (az óvodai élet kezdetén) a gyermekek nyelvismerete határozza meg. A hangsúly a nemzetiségi nyelv fejlesztésére kerül.

A kommunikáció, a beszéd eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másik emberhez, akinek a társas reakcióiból a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése valósul meg. A kommunikáció és a metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik, vagy semlegesítik a szóbeli közlést. Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával (odafigyelés, beszélgetés, meghallgatás), kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt. Az óvodapedagógus teremtsen lehetőséget a beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa kommunikációs ismereteiket (például érzelmeket kifejező gesztusaikat, arckifejezéseiket, testtartásaikat).

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció, különböző formáinak alakítása – a beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A gyermek beszéd- és kommunikációs képessége elsődlegesen a családi szocializációtól függ.

Fontos feladatunk, a gyermekek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése, és a gyermeki kérdések megválaszolása. A tevékenységekben sokféle verbális és nem verbális jelzés, interakció jelenik meg. A cigány és a migráns gyermekek nevelésében a nyelvi kifejezőkészség fejlesztése kiemelt feladat.

A bábozás, az éneklés, a mondókázás és a mindennapi mesélés nagyban hozzájárul a gyermekek beszédkészségének fejlődéséhez, szókincsük gyarapodásához.

Az értelmi nevelés, az értelmi képességek fejlesztése egyrészt a gyermek spontán tevékenysége, a szabad játék során, valamint az óvodapedagógus által szervezett tevékenységekben (egyéni, páros, mikro csoportos, csoportos) valósul meg. A gyermekek ismeretszerzésének és képességfejlődésének alapfeltétele a sokféle tevékenységi lehetőség, az óvodapedagógus gyermekismerete, szituáció érzékenysége, módszertani gazdagsága. Az óvodapedagógusok sokféle játékot készítenek, amelyek segítik a képességek fejlődését.

A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése a gyermeki tevékenységek által történik. A szabad játék és a sokféle szervezett tevékenység segíti a kognitív képességek fejlődését. A képzelet, az alkotóképesség és a kreativitás fejlődését a kötetlen, ösztönző környezet segíti.

Módszertani alapelveink:

- sokoldalú tapasztalatszerzés lehetőségeinek biztosítása.

- önálló gondolkodásra nevelés, döntési képességek fejlesztése.
- differenciált, egyéni képességek szerinti fejlesztés.
- pozitív megerősítés.
- tehetséggondozás, kiemelt képességű gyermekek ösztönzése.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Helyesen, tisztán érthetően beszél, bátran, szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel. Beszédfegyelmük kialakul. Képesek meghallgatni és megérteni másokat.
- A metakommunikációs jelzéseket használják, a környezetükben élő személyekkel jól kommunikálnak.
- Tudnak szemkontaktust teremteni és tartani.
- A gyermeknek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlás eredményeként, a korának megfelelően kialakulnak kognitív képességei (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, problémamegoldó gondolkodás)
- Térbeli viszonyokat képesek felismerni és megnevezni.
- Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, emlékezetük, szándékos figyelmük fejlődik.
- Gondolkodásukra, a problémamegoldásra törekvés és kreativitás a jellemző.
- A gyermekek érdeklődése sokoldalú. Tanulási szituációk iránt motiváltak.
- Értelmi képességeik folyamatosan fejlődnek.
- Érzékelésük, észlelésük (vizuális, akusztikus) differenciált, a testséma kialakult.
- Gondolataikat érthetően ki tudják fejezni.
- Képes az ismeretek tudatos felidézésére.
- Természeti és társadalmi környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik. Rendszerezni képes a már meglévő, spontán szerzett, élményekre épülő tapasztalatait, ismereteit.
- A gyermek anyanyelvi és értelmi képessége olyan szinten fejlett, hogy alkalmas az iskolai élet megkezdésére.
- Német nemzetiségi nevelésben részt vevő gyermekek identitástudata alakulóban van. Pozitív érzelmi viszony alakul ki a nemzetiség kultúrája, nyelve iránt. Életkori és egyéni képességeinek megfelelő szókinccsel rendelkezik a gyermek, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteit a nemzetiség nyelvén tudja közvetíteni. Az alapvető német nyelvű kommunikációs helyzetekben tájékozódni tud.

Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése:

A sajátos nevelési igényű gyermekek értelmi nevelésének lényege abban rejlik, hogy a fejlesztés eredményeit felhasználva újabb célok kitűzésével és megvalósításával biztosítjuk a fejlesztés hatékonyságát.
A sajátos nevelési igényű gyermekek számára az óvoda minél több kommunikációra kínáljon lehetőséget.

Az óvodapedagógus feladatai

- Tanulástámogató környezet megteremtése során, a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire való építés.
- A tevékenységek a szabad játékba tervezett játéktémából indítása a komplexitást mutatva a többi tevékenységi formával.
- A folyamatos, utánzásra, vagy spontán tevékenységre épülő tanulás a teljes személyiség fejlődésének, fejlesztésének támogatása.
- Az óvodapedagógus a gyermek cselekvő aktivitására, érdeklődésére épített közvetlen tapasztalásra építi a felfedezés lehetőségét, azok örömét, a gyermek kreativitásának erősítését.

8. Az óvodai élet megszervezése

8.1. A csoportszervezés elvei

Óvodánk hagyományait, adottságait, a környezet igényeit és lehetőségeit vettük figyelembe a csoportszerkezet kialakításánál. A csoportszervezésnél fontos alapelv a létszám és a csoport összetételének kiegyensúlyozottsága is. Óvodánkban vegyes életkorú csoportokat szervezünk. Az óvodapedagógus feladata, hogy a szervezeti keretek esetleges hátrányait oldja, előnyeit pedig kiaknázza a gyermekek nevelése szempontjából.

Különös odafigyelést igényel:

- a feltételek megfelelő alakítása az eltérő életkorból adódó igényeket figyelembe véve,
- a különböző életkorból adódó igények, szükségletek optimális összehangolása,
- a csoportba érkező új gyermekek és szüleik fogadása, beilleszkedésük segítése

8.2. Tervező munkánk

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló

tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Az óvodai nevelés tervezettsége fontos, mert tudatos, felkészült munkát eredményez. A tervezés irányt ad, segíti a folyamatok célirányos, célszerű egymásra épülését. Ugyanakkor a jó terv a szabadságot, rugalmas alkalmazást, a gyermekekhez való igazodást biztosítja.

Nevelőmunkánk tervezésénél nagy hangsúlyt fektetünk a szokások, a nevelési feladatok és a differenciált fejlesztés tervezésére. A fejlődést elősegítő tartalmakat egy hétre tervezzük. A nevelési folyamatot és az eredményeket rendszeresen értékeljük. A csoportnapló széleskörű információt tartalmaz az adott csoport nevelőmunkájával, működésével kapcsolatban.

Óvodapedagógusaink kidolgozták a fejlődést elősegítő tartalmak éves lehetőségtervét, amelyet felhasználnak a heti tervek készítésénél. Ezeket folyamatosan továbbfejlesztjük, projektekkel, témahét tervekkel egészítjük ki.

Minden gyermek esetében, különösen a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek vonatkozásában az egyéni szükségleteknek megfelelő fejlesztés kellő időpontban folyik, optimális szinten, minőségben és mennyiségben. Az óvodában nevelkedő minden gyermek számára biztosított, hogy a maga módján, a maga ütemében, a maga képességei szerint a lehető legjobban tudjon kibontakozni.

A tervezésnél figyelembe vesszük:

- a programban megfogalmazott fő célkitűzéseinket,
- az óvodánk által készített komplex lehetőségtárat,
- a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait,
- az eltérő fejlődési ütemet,
- az aktualitást,
- a folyamatosságot és a fokozatosságot,
- a gyermekek meglévő ismereteit, tapasztalatait,
- a módszerek, az eszközök, a munkaformák megválasztásánál, az anyagkiválasztásnál az óvónő pedagógiai szabadságát.

8.3. A gyermekek fejlettségi állapotának mérése

Az óvodai élet során a megismerés, a gyermek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése az óvodába lépés pillanatában kezdődik és folyamatos. Egyénileg és folyamatosan nyomon követjük óvodásaink fejlődését, hogy számukra a legoptimálisabb fejlesztő hatásokat biztosítsuk.

Minden gyermek „más”, saját kompetenciákkal rendelkezik, a gyermek fejlődését elsősorban saját magához kell mérni. A megfigyelés, mérési eljárás az adott pillanatot értékeli, egy adott állapotot rögzít. A gyermek folyamatosan fejlődik, változik, az érés (lélektani folyamat) folyamatosan megy végbe.

A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekori nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

Célunk:

- a hatékony nevelés, melynek alapfeltétele óvodásaink egyéni, értelmi sajátosságainak megismerése,
- az óvodás gyermek személyiségének komplex fejlesztése, egyénre szabott módszerekkel, eszközökkel.

Feladatunk:

- a gyermek kedvelt tevékenységére, érdeklődésére alapozva megtervezni a fejlesztés lépéseit.
- a hagyományos és korszerű módszerek, változatos eszközök alkalmazása a fejlesztés során.
- az egyéni fejlesztési tervek megvalósulását követően megfigyelés, kontrollmérés végzése az adott területen.

A differenciált egyéni képességfejlesztésnek mindenhol érvényesülnie kell, kiemelten a különleges bánásmódot igénylő gyermekek és a hátrányos helyzetű gyermekek esetében. Minden óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy melyik gyermeket miben, mivel kell megsegíteni, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön. Ehhez elengedhetetlen a fejlődési szakaszok nyomon követése, mérése, értékelése és a további fejlesztési folyamat meghatározása.
Kiemelt jelentőségű a gyermekek megfigyelése, a spontán és irányított szempontok alapján szerzett információk rögzítése.

Fejlődési napló tartalma:

- A gyermek anamnézis adatai

- Beilleszkedés tapasztalatai
- Gyermekrajz
- A nemzetiségi nevelésben részesülő gyermekek nyelvi fejlődése

A nemzetiségi nevelésben részesülő gyermekek nyelvi fejlődésének nyomon követése is megvalósul, bemenetkor, illetv minden nevelési év végén (május).
A szülők fogadóórákon rendszeresen egyéni tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről.

Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése:
A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséről egyéni fejlesztési naplót vezet a gyógypedagógus.
Az óvodapedagógus a csoportjában többségi gyermekekkel együtt nevelt sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztéséhez egyéni fejlesztési tervet készít. A fejlesztés tevékenységét a szakértői véleményre alapozva és a fejlesztésben közreműködő speciálisan képzett pedagógus munkájával összehangoltan tervezi.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A megfigyelések és a mérési eredményekre építve elkészíti éves szinten a pedagógiai tervezőmunkáját.
- Indirekt módon, tevékenységekben felajánlott szituációkban segíti a gyermek fejlődését egyéni, illetve mikro csoportos formában.

8.4. Napirend

A gyermekek egészséges fejlődéséhez a folyamatos és rugalmas napirend biztosítja a feltételeket, mely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó környezethez. A megfelelő időtartamú párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások formájában valósulnak meg. A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez, a gyermekek egyéni szükségleteihez, tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítására törekszünk, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A napirend *állandó elemei* (étkezések, pihenés) biztonságot és eligazodási támpontot adnak a gyermekeknek.

A *rugalmas elemek* biztosítják, hogy érvényesüljön a folyamatos óvodai életszervezés, amely:

- megfelelő időt biztosít a gyermekek számára a különböző tevékenységekhez, hosszú időt ad a játékhoz és a mozgáshoz.
- lehetőséget ad a tevékenységekbe való folyamatos átmenetre, a csoportos helyzetek oldására.
- az életkorból adódó és az egyéni igénytől függő időszükséglet biztosítására (pihenés, gondozási tevékenységek).
- az időjárástól függően a szabadban tartózkodás idejének változtatására.
- módot ad a gyermekek együttműködését, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú csoportos foglalkozások, kezdeményezések nyugodt, zavartalan megszervezésére.

A különböző tevékenységek a gyermekek egyéni szükségleteihez, a csoportok igényeihez és szokásrendjéhez igazodik. A német nemzetiségi csoportban olyan körülmények kialakítása kerül előtérbe, ami alkalmat teremt a német nyelv sokoldalú használatára.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában segíti a gyermekek önállóságának fejlődését, együttműködve társaikkal és a gondozást végző munkatársakkal.

A napirendet és a heti rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai dolgozzák ki, figyelembe véve a gyermekek életkori - és egyéni sajátosságait, valamint az évszakok jellegzetességeit.

A napirendi pontok, az időkeretek rugalmasan változtathatók az előre tervezett, vagy nem várt eseményeknek, az időjárásnak megfelelően. A napirend az évszakok váltakozásával és a gyermeki tevékenység fejlődésével változtatható.

Napirend - minta

Időkeret	Tevékenységek	Tätigkeiten
6^{00} - 11^{30}	➢ Folyamatos érkezés, gyülekezés ➢ Szabadon választott tevékenységek közben tisztálkodás, folyamatos tízórai ➢ Szabad játék	➢ Die Kinder sammeln sich ➢ Freispiel ➢ Im Spiele integrierte Tätigkeiten einzeln und im Kleingruppen ➢ pädagogische Tätigkeiten zur Vorschulbildung ➢ Körperpflege, Früchstück

	➢ Játékba ágyazott komplex tevékenykedtetés, egyéni készség, képesség fejlesztés ➢ Iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység ➢ Udvari játék, megfigyelések a szabadban, kirándulás ➢ Mindennapos testnevelés	➢ Stuhlkreis ➢ Alltäglicher Sport
11^{30}-12^{40}	➢ Testápolási teendők ➢ Előkészületek az ebédhez ➢ Étkezés	➢ Körperpflege ➢ Vorbereitung zum Mittagessen ➢ Mittagessen
12^{40}-17^{00}	➢ Testápolási teendők ➢ Öltözködés, készülődés a pihenéshez ➢ Pihenés ➢ Mindennapos testnevelés ➢ Uzsonna ➢ Szabad játék	➢ Körperpflege ➢ Anziehen ➢ Mittagsruhe ➢ Alltäglicher Sport ➢ Jause ➢ Freispiel

A napirend folyamatában megvalósulnak a környezettudatos magatartás tevékenységei. (szelektív szemétgyűjtés, víz-villanytakarékosság, kertgondozás, élősarok állatainak, növényeinek gondozása stb.)

Június 1. és augusztus 31. közötti időszakban a nyári napirend szerint szervezzük a gyermekek óvodai életét. Az év közbeni szokások megtartása mellett ez annyiban jelent változást, hogy a gyermekek lehetőség szerint egész napjukat a szabadban töltik.

8.5. Heti rend

Heti tervezés biztosítja az éves tervek lebontását, a fejlesztési feladatok egymásra épülését.

A heti tervet rugalmasan kezeljük, az élethelyzet, az időjárás, a spontán helyzetek, a gyermekek, a gyermekek fejlődési üteme, igénye, az élmények, az aktuális feladatok befolyásolják a folyamatot. A heti rendben a tevékenységek naphoz kötötten jelennek meg. A tevékenységek megszervezésénél maximálisan figyelembe vesszük a gyermekek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét. Mindezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazunk. Az óvodapedagógusok egyrészt a szabad játék és a szabadon választott tevékenységek során spontán adódó helyzetekhez kapcsolódva segítik a gyermekek fejlődését. Másrészt az általuk szervezett tevékenységeken keresztül teremtenek

különböző fejlesztési lehetőségeket a gyermekek számára (egyéni, páros, mikro csoportos, csoportos helyzetekben). Az egyéni fejlesztéshez az óvodapedagógusok átfedési ideje ad lehetőséget, amelynek hatékony kihasználása a két óvodapedagógus összehangolt együttműködésével lehet eredményes.

A tervezett, tudatos ismeretszerzés szeptember második felétől kezdődik, a kiscsoportosoknak november elsejétől. Szeptemberben az első két hetet az ismétlések, a nyári élmények felidézésével töltjük.

Heti rend – minta

A tevékenységbe ágyazott ismeretátadás	**Egyéni, mikro csoportos csoportos tevékenységek, kezdeményezések, foglalkozások**	
Kötetlen vagy kötött formában szervezi az óvodapedagógus	➢ Külső világ tevékeny megismerése ➢ Matematika ➢ Verselés, mesélés ➢ Ének, zene, énekes játék, gyermektánc ➢ Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	➢ Umwelterziehung ➢ Mathematische Erfahrungen ➢ Gedichte, Märchen ➢ Singen, Musik, Kindertanz ➢ Zeichnen, Malen, Formen, Handarbeit
Kötött formában szervezi az óvodapedagógus	➢ Mozgás	➢ Bewegung

Óvodánk földrajzi területi elhelyezkedéséből adódóan kiemelt területként kezeli a külső világ tevékeny megismerését.
A német nemzetiségi csoportban az óvodai nevelés korosztályonként bővülő tartalommal, kötött vagy kötetlen, komplex formában valósul meg.

A sajátos nevelési igényű gyermekek tekintetében az óvodai nevelés feladata, hogy a pozitív szociális szokások kialakulását, gyarapodását segítse. Ezt elsősorban olyan napirend és heti rend kialakításával, működtetésével lehet megvalósítani, amelyben a gyermekek biztonságban és jól érzik magukat, mivel a magatartási szabályok átláthatók, kiszámíthatók, mindenkitől egyértelműen és következetesen elvártak.

A heti rendbe beépül, a gyermekek sajátos nevelési igény szerinti egyéni, illetve mikro csoportos fejlesztése.

9. Az óvodai élet tevékenységformái

9.1. Játék

A játék a gyermek legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete. A játék mindig önmagáért való tevékenység, célja maga a játék. Jellemzője az önkéntesség, a spontaneitás, az örömélmény, a változékonyság és az aktivitás.

Célunk:

- élmények, tapasztalatok átélésének biztosítása, amelyek életkoruknak megfelelőek, érthetőek és elfogadhatóak.
- a gyermeki képzelet és a valóság közötti integráció megteremtésének elősegítése.
- az érzelmi, a szociális kapcsolatok alakítása és fejlesztése.
- a valóság és a képzelet elemeinek kijátszása közben a szorongások oldása, a feszültségek levezetése.
- a gyermekek kreativitásának, fantáziájának, mozgásának és kognitív képességeinek fejlesztése.
- a szabad játéktevékenység közben lehetőleg minél gyakoribb nemzetiségi nyelvhasználat az adott gyermekcsoportban.

Feladatunk:

- a szabad játékválasztás, a gyermekek kreatív ötleteinek, elképzeléseinek támogatása.
- a megfelelő hely, idő, eszközök, nyugodt légkör megteremtése a szabad játékhoz.
- az óvodás korban megjelenő játékfajták kibontakozásának segítése.
- a gyermekek által készített alkotások, eszközök tiszteletben tartása, ezek játékban történő felhasználására ösztönzés.
- szituációk, helyzetek teremtése, melyben a gyermek nemzetiségi nyelven is megszólalhat.

A játékhoz szükséges optimális feltételek biztosítása az alapja, hogy a gyermeki játék személyiségfejlesztő hatása kibontakozhasson. A játék feltételeinek átgondolt kialakítása az óvodapedagógus feladata, melynél figyelembe kell vennie a gyermekek életkori, egyéni sajátosságait, fejlődésük jellemzőit, a gyermekcsoport összetételét (fiúk, lányok aránya), a gyermeki játéktevékenység sajátosságait és a környezeti adottságokat

A nyugodt légkör kialakulásának a természetes, hiteles, elfogadó, támogató óvodapedagógus magatartás az alapja. A gyermek játékát mindenkinek tiszteletbe kell tartania, semmivel nem

zavarható meg. A kreatív, elmélyült játék ott alakul ki, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek, mit, mikor, kivel, hol, mivel, hogyan, mennyi ideig játszanak. Az együttélés alapvető szokásainak kialakítása hozzájárul a nyugodt tevékenykedés megvalósulásához. Az óvodapedagógus tudatos jelenléte segíti a gyermekek közötti játékkapcsolatok pozitív alakulását, az élményszerű, elmélyült játék kibontakozását.
A gyermekeknek joga van egyedül vagy társsal játszani, ha igényük van, félrevonulni. Az óvodapedagógusnak el kell fogadnia a gyermek döntését. A szabad játékban megvalósulnak a gyermekek elképzelései, kijátszák magukból a bennük lévő felszültséget. Az óvodapedagógus szükség szerint együttjátszással, támogató, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival (adekvát ötleteivel, modellértékű viselkedésével, empátiával) segítse a színes játék kibontakozását. A nyugodt légkör érdekében fontos feladat a szokás- és normarendszer kialakítása, az elfogadó, segítő attitűd, a differenciáló módszerek alkalmazása.

A gyermekek játéka egy időben, párhuzamosan több helyen zajlik. A helyiségek berendezését az óvodapedagógus úgy alakítja ki, hogy az állandó játszóhelyek mellett, sok lehetőség legyen a mobil térberendezésre. Ez teszi lehetővé a gyermekek aktuális játékigényének megfelelő téralakítást, ami a tér jobb kihasználását eredményezi. A tér elrendezésénél fontos odafigyelni, hogy a zajosabb, mozgalmasabb és a nyugodt tevékenységeknek egyaránt kedvező helye legyen.

A játék a gyermek elsődleges tevékenysége, jelentőségénél fogva a napirendben is erre kell biztosítani a legtöbb időt. A folyamatos, rugalmas óvodai napirend hosszú, egybefüggő időt ad a gyermekeknek játékra. Ennek megszakításáról egyénileg, igényeiknek megfelelően dönthetnek. Délelőtt és délután azonos játéklehetőségek közül választhatnak a gyermekek. Az elmélyült játék feltétele, hogy idő legyen az elképzelések megvalósítására. Előfordul, hogy több napon át folytatódik a játék. Amennyiben hely szempontjából megoldható, kívánatos a folytatásra lehetőséget adni délután, illetve másnap is.

A játékeszköz sokfélesége, sokszínűsége hozzájárul a gyermekek játékának alakulásához, kibontakoztatják, gazdagítják elképzeléseiket, befolyásolják a gyermekek fejlődését. Játék feltételeink gazdagításához tudatosan kialakított játéktár áll rendelkezésünkre.
Az óvodapedagógusnak fontos ismerni a különböző eszközök fejlesztő hatását. A gyermekek az eszközökkel való manipulálás, tevékenykedés közben sok ismeretet, tapasztalatot szereznek. A színes, esztétikus játékeszköz vonzó a gyermekek számára, tevékenységre motiválja őket. A kész játékeszközök kiegészíthetők félkész, többfunkciós eszközökkel. Ezek megmozgatják a gyermek fantáziáját, sokféle „mintha” helyzetben felhasználhatók, behelyettesíthetők.

A sokféle játékeszköz elhelyezése nem könnyű feladat. Az óvodapedagógus biztosítsa, hogy a játékeszközök átlátható, könnyen hozzáférhető helyen legyenek a gyermekek számára. Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket, hogy a játékeszközök egymás közötti megosztását minél önállóbban meg tudják oldani.
A gyermekek a családban, az óvodában és tágabb környezetükben sok élményt és tapasztalatot szereznek. Az élmény, a játék egyik fontos eleme, gazdagítja a témáját és tartalmát.
Az óvodapedagógus szervezzen sokféle programot, kirándulásokat. A nyugodt játék igazi játékélményt ad a gyermeknek, így gyakran folytatja, megismétli ezeket. A negatív élmények is megjelennek a gyermek játékában. Az óvodapedagógus nagy empátiával segítse, hogy a gyermek, ezek eljátszásával oldja a feszültségét, de játéka másokat ne zavarjon.

Az óvodapedagógus tudatos jelenléte, indirekt játékirányítása és a feltételek biztosítása teszi lehetővé a gyermekek játékának kibontakozását.

A nevelési gyakorlatban kétféle játékot különböztetünk meg:

- A gyermekek szabad játéka, melyhez az óvodapedagógus (közvetett módon) kapcsolódik. A szabad játék érvényesülését az óvodai mindennapokban előtérbe helyezzük.
- Az óvodapedagógus által kezdeményezett (irányított játék) nevelési célzatú, tanulási tartalmat, hordozó játéktevékenységet, melyben a gyermekek önkéntes alapon vehetnek részt.

Fontos, hogy olyan közvetett segítséget és mintát adjunk a gyermekeknek, amiben megerősítést és támaszt kapnak, önálló véleményalkotási-döntési képességeik fejlődnek. Az óvodapedagógus játékával adjon mintát a játékok helyes használatára és a játékok elrakására.

Óvodás korban megjelenő játékfajták kibontakozásának segítése, a gyermek szabadságának és az óvodapedagógus tudatos nevelő hatásának összehangoltsága következtében valósulhat meg eredményesen.
A játék fejlődése a gyakorló, utánzó, szimbolikus, szabály játék vonalán halad, de a gyermekek játékában ezek keverednek, egyidőben is megjelenhetnek.

A *gyakorló játék* leginkább a 3-4 évesekre jellemző, de megtalálható később is pl.: új eszközzel való ismerkedéskor. A gyakorló játék során a gyermek, mozgásokat, hangokat ismételget, ez adja számára a játék örömét. A játékban a gyermek mozog, manipulál, hangot ad, így módja van tapasztalatot szerezni az anyagok, eszközök tulajdonságairól. Ezek a játékok segítik a

gyermek mozgásának, testsémájának, szem-kéz koordinációjának, dominanciájának, percepciójának, ritmusérzékének, beszédének fejlődését és szociális hatása is van.
A gyermek társait ekkor még főként szemléli, az egymás mellett való játékon kívül azonban megjelennek a játékban való kapcsolódások, az egymás iránti érdeklődés.
Az óvodapedagógus feladata, hogy a játékhoz sokféle eszközt biztosítson és segítse a nyugodt, megfelelő, „egyéni" játszóhelyek kialakítását. Az óvodapedagógus adjon mintát az eszközök használatának megismeréséhez, fogadja el a sok eszközzel járó „rendetlenséget", hisz ez adja a játékot. Tapintatosan, fejlett szituációérzékenységgel tudja kiválasztani a játék befejeződésének idejét.
Az óvodapedagógus használja ki az udvari lehetőségeket is a gyakorló játék fejlesztésére.

Az *építő-, konstruáló játék* során a gyermekek létrehoznak, alkotnak valamit. A játék fontos feltétele a sokféle, változatos kész és félkész eszköz.
A 3-4 évesek számára a nagyobb méretű eszközök biztosítása szükséges, ők főként spontán építenek és leginkább egyedül.
A nagyobbaknál már megjelenik a tervezés, az apróbb eszközök előnyben részesítése, az együttműködés, a modell utáni építés, konstruálás és a kész építmény felhasználása. A gyermekek kreatívan használják a legkülönbözőbb félkész eszközöket az alkotáshoz. A gyermekek játékuk során sokféle matematikai ismeretet, tapasztalatot szereznek, fejlődik kreativitásuk, finommozgásuk, forma-, színészlelésük, tapasztalják a rész-egész viszonyát és alakul társas kapcsolatuk.

A *barkácsolás* során a gyermekek különböző anyagok, félkész eszközök felhasználásával játékigényükből fakadó elképzeléseiket valósítják meg. A sokféle eszköz, anyag, a könnyen használható „megmunkáló" eszközök biztosítása felkelti a gyermekek érdeklődését.

A *szimbolikus és a szerepjátékban* a gyermek érzelmeit, elképzeléseit, élményeit sajátos módon jeleníti meg. A gyermek a szerepjátékban spontán megnyilvánulásokat produkál, amelyek csak „itt és most" érvényesek. A játékban oldódik a valóság korlátozó szerepe, nem érvényesek a szokványos idői, téri egymásutániságok sem, belső motivációk irányítják, és az érzelmek uralják.
Az óvodapedagógus kísérje figyelemmel a gyermekek önálló téma és tartalom választását, játékszövését. A játéktevékenység megfigyelése a gyermekek megismerésének legfőbb forrása.
Az óvodapedagógus csak indirekt módon kapcsolódjon be a szerepjátékba, de úgy, hogy a gyermekek játékelképzeléséhez igazodjon, és ne terelje más irányba azt.

A gyermek társsal való játékának legfőbb terepe a szerepjáték. Az adódó konfliktusok megoldásánál az óvodapedagógus a kivárást, a mintaadást alkalmazza, és szükség esetén segítsen.

A szerepjáték főként a szociális, kommunikációs képességek fejlődésén keresztül segíti az egész személyiség fejlődését. A gyermek a felnőtt minta alapján tanul erkölcsi értékeket, együttműködési szabályokat. A játékban adódó természetes társas szituációk során fejlődik kommunikációs képessége, beszéde, alkalmazkodása, önfegyelme, szabálytudata és sokféle ismeretet, tapasztalatot szerez.

A *bábozás, dramatizálás* során a gyermek élményeit eleveníti meg.

Kezdetben az óvodapedagógus bábozik, az általa nyújtott meseélmény hatására a gyermekek is bábozni kezdenek. Eljátszanak ismert meséket, kitalált szituációkat, amelyek a gyermek fejlődésével egyre bonyolultabbak lesznek. Az óvodapedagógus biztosítson megfelelő eszközöket az ismert mesék eljátszásához.

Az óvodapedagógus az eszközök készítésébe, gyűjtésébe vonja be a gyermekeket és a szülőket is. A bábozás és a dramatizálás az önkifejezés kiváló lehetősége. A gátlásos gyermek a báb mögé bújva, a szereplő helyzetébe beleképzelve magát könnyebben megszólal. A bábozás feszültségoldó hatása is kiváló. Az óvodapedagógus sok ismeretet szerezhet a gyermek élményeiről, érzelmeiről bábjátékának megfigyelésével.

A bábozás és a dramatizálás segíti a gyermekek beszédének, kommunikációs képességének, mozgásának, finommozgásának fejlődését. A fantázia, kreativitás fejlődésére és a társas kapcsolatok alakulására is jó hatású.

A *szabályjátéknál* legfontosabb a szabályhoz való igazodás igénye.

Az óvodapedagógus ismertesse meg a gyermekeket sokféle mozgásos és értelemfejlesztő szabályjátékkal. A nagyobb gyermekek önállóan is kezdeményezik az ismert játékokat, később maguk is létrehoznak szabályokat és önállóan alkotnak szabályjátékokat.

Az óvodapedagógus feladata a gyermekek fejlettségéhez igazodó játék kiválasztása, együttjátszással a játék megismertetése, a csoportos játékoknál ezek betartására ösztönzés.

A sokféle játék során fejlődik a gyermekek mozgása, kitartása, akaratereje, feladattudata, tanulják a siker és a kudarctűrést. Az értelmi képességeket fejlesztő játékok elsősorban az 5-6-7 évesek játékai, használatuk bizonyos szociális és értelmi fejlettséget feltételez.

Az óvodapedagógus a gyermekek szabad játéktevékenységében támogató és modellnyújtó legyen egy személyben. Ez biztosítja a nyugodt légkört és ebben a belső hatásokra létrejövő

játékot. Az óvodapedagógus olyan modell legyen, hogy értékeket átadó szerepe érvényesülhessen.

A tudatosan tervezett, gazdag tárgyi környezet és az aktivitást ösztönző légkör, a gyermekek tanulásának kimeríthetetlen lehetőséget ad. A játéklehetőségeket a *képességfejlesztő játékok* területén, saját készítésű eszközökkel bővítettük. Ezek a játékeszközök a tanulási képességet meghatározó funkciók fejlődésében speciális hatásúak.
Az óvodapedagógus a játék tervezésénél vegye figyelembe a gyermekek életkori sajátosságait, egyéni jellemzőiket és tevékenységük jellegzetességét. Az óvodapedagógus elsősorban olyan eszközöket készítsen, amelyek a játékosoktól együttműködést kívánnak.
Az új játék használatát az óvodapedagógus az érdeklődő gyermekekkel való együttjátszás során ismerteti meg. Később a gyermekek egymástól is megtanulják önálló együttjátszásuk alkalmával.
A játékok segítik az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, a matematikai, a kommunikációs képességek, a mozgás és a finommozgás fejlődését. Az együttjátszás során az óvodapedagógus sok ismeretet szerezhet a gyermekek aktuális fejlettségéről, fejlődéséről.

Módszertani alapelveink:

- A gyermeki játék szabadságát biztosítjuk.
- Az óvodapedagógus is szeressen játszani.
- A gyermeki érzelmeket, indulatokat helyesen kezeljük.
- A fejlődés egyéni sajátosságait tiszteletben tartjuk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek játéka témájában, tartalmában gazdag, színes, elmélyült, kreatív.
- Kitartóan képesek játszani, társaikkal együttműködve.
- Játékukat önállóan tervezik, szervezik.
- A szerep- és a szabályjátékokon kívül szívesen és önállóan barkácsolnak, báboznak, dramatizálnak.
- Természetesen kommunikálnak egymással, bátran, kulturáltan, érthetően beszélnek.
- Képességeik széleskörűen fejlődnek.
- Viselkedéskultúrájukban megjelenik az udvarias kifejezések használata.

Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése:

A sajátos nevelési igényű gyermekek számára kezdetben egyénileg tanítjuk a játéktevékenységeket és a játékeszközök használatát. A későbbiekben - a gyermek egyéni

képességeinek figyelembevételével - egyre csökkenő mennyiségű segítséget biztosítunk az önálló, vagy társas tevékenységek végzésekor.
A játék során a tanultakat ismétlik, begyakorolják. A játék során eggyé szerveződnek az értelmi, az érzelmi és a társas folyamatokat, lehetőséget teremtve a társakkal, felnőttekkel való viselkedésmódok, viselkedési szabályok begyakorlására.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek jelzéseinek megfigyelése és elemzése személyiségük megismerése érdekében.
- A közös élmények szervezése.
- A gyermek elképzeléseinek támogatása.
- A gyermekek fejlettségétől függően, igényeiknek megfelelően a játékfolyamat segítése.
- A játékban megjelenő fejlődésbeli különbségek tolerálása.

9.2. Verselés, mesélés

A mese, a vers ősi forrása az anyanyelvnek, a régi értékeket, hagyományokat közvetíti a gyermekeknek a maga sajátos szóhasználatával, stílusával a népi, klasszikus és kortárs írói eszközök gazdagságával.

A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlesztésének egyik legfőbb segítője. Visszaigazolja a gyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást is kínál. A mindennapos mesélés, mondókázás, verselés a gyermekek fejlődése szempontjából nélkülözhetetlen. Óvodánkban az érzelmi biztonság megadásának s az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek. A magyar gyermekirodalom, a népi hagyományok gazdag és sok alkalmat, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre, mesélésre.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiénének elmaradhatatlan eleme.

Célunk:

- a mindennapos verselés, mondókázás.
- a kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése, mások megértése, önmaguk kifejezése és együttműködésük alakítása érdekében.
- a korosztályoknak megfelelő irodalmi élménynyújtással az irodalmi érdeklődés felkeltése, esztétikai élménynyújtás,
- kommunikációs készség, a szabad önkifejezés fejlesztése.

- a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi művek megismertetése, melyek segítik a gyermek érzelmi - értelmi és erkölcsi fejlődését.
- a gyermek bátor, magabiztos megnyilvánulásának ösztönzése, az önkifejezés fejlődésének segítése.
- az identitástudat alakítása a nemzetiségi kultúrkincs és az anyanemzet kultúrájából versek, mondókák közvetítése.

Feladatunk:

- az óvodás korban felhasználható irodalmi anyag összeállítása, az igényes irodalmi alkotások megismertetése. Népi értékek, hagyományok szokások közvetítése.
- az irodalom szeretetének megalapozása, olvasásra nevelés. A könyv tiszteletére, megóvására, rendeltetésszerű használatára nevelés.
- a mondókák, a dúdolók, a versek hozzájárulnaka gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozzuk a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdolók, versek ritmusokkal, a mozdulatok és a szavak egységével a gyermeknek érzéki-értelmi élményeket nyújtunk, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.
- a spontán kommunikációs helyzetek kihasználása.
- a kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése az anyanyelvi és a drámajátékok felhasználásával. Saját vers- és mesealkotásának támogatása.
- a nemzetiségi irodalmi anyag kiválasztásánál a népi eredetű versek, mondókák, az egyszerű nyelvezetű rövid mesék előtérbe helyezése.

Az óvodás korban felhasználható irodalmi anyag összeállítása az óvodapedagógus feladata. A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.

Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.

A 3-4 évesek számára rövid, ritmikus népi mondókákat, verseket (10-12) gyűjtsön össze. A mesék (10-16) rövid, egyszerű cselekményű állatmesék legyenek, amelyekben visszatérő, ismétlődő fordulatok vannak.
A 4-5 éveseknek a népi mondókákon (6-8) kívül rövid, humoros, ritmikus verset (6-8) is válasszon az óvodapedagógus. A mesék szerkezete összetettebb lehet. Népmesék, állatmesék és modern mesék is kerüljenek az összeállításba.
Az 5-6 (7) évesek irodalmi anyaga a népi mondókákon, kiszámolókon (8-10) kívül, bővüljön nyelvtörőkkel és találós kérdésekkel. Kissé hosszabb vidám, tréfás versek (15-20) egészítsék ki ezeket. A mesék (18-25) cselekménye összetett, több szálon futó lehet. A hosszabb népmesék, a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék mellett, modern mesék és folytatásos történetek is kerüljenek az összeállításba.
Vegyes csoportban a gyermekek kor szerinti arányához igazodva állítsa össze az óvodapedagógus az anyagot.

A mese a gyermek létszükséglete, képi és konkrét formában feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges viselkedésformákat. A szereplők helyzetébe való beleélés, a mese mondanivalójának átélése, erkölcsi normákat, értékeket közvetít.

A mesélés hangulatának megteremtése alapvetően fontos. A csend, a nyugalom, a gyertyafény tovább fokozza az áhítatot. Az óvodapedagógus alakítsa ki a szokást a gyermekekben, hogy a mese alatt mindenki csendben legyen.

A kezdeményezés időtartamát az óvodapedagógus a gyermekek igényeinek, érdeklődésének megfelelően alakítja.

Módszertani alapelveink:

- A vers- és mesemondás spontán, játékos legyen.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Jól érthetően, többnyire megfelelő hangsúlyozással, hanglejtéssel, hangerővel beszélnek. Érthetően meg tudják fogalmazni gondolataikat, érzelmeiket.
- Figyelmesen hallgatják végig a társaikat és a felnőtteket.
- Bábozás, dramatizálás a kedvelt tevékenységek, közé tartozik.
- Szívesen és önállóan mondanak verseket, mondókát. Szívesen nézegetik a mesekönyveket, képek alapján megtalálják kedvenc meséjüket.

- A gyermekek aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincset. Kreatívan improvizálnak mondókákat, verseket, meséket.
- Képes legyen korának megfelelő színházi előadás cselekményének követésére.

Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése:

A mindennapokban való eligazodás, azok megértése, elfogadása, élményeik, érzéseik, feldolgozása kerül előtérbe. Megoldást nyújt lelki problémáikra, oldja szorongásaikat.

Az irodalmi befogadóképességnek köszönhetően a sajátos nevelési igényű gyermek személyiség fejlődésének nagy hatású segítője lehet. A hangsúly a beszéd tartalmi részének fejlesztésén van, így a szókincsbővítésének, a sajátos nyelvi formák elsajátításának és az önálló történet elmesélésének.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek életkorának megfelelő értékes irodalmi anyag összeválogatása, majd közlése, amely népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket egyaránt tartalmaz.
- Oldott, derűs légkör megteremtése.
- A mindennapos mesélés, verselés, mondókázással az irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés.
- Beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása (drámajáték, dramatizálás, bábjáték, képolvasás, anyanyelvi játékok).
- Mesék eljátszásának, bábozásának lehetőségének megteremtése.
- A szülők ösztönzése az otthoni rendszeres mesélésre, a szülők nevelési szemléletének formálása.

9.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik a gyermekek zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét.

A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

Célunk:

- a gyermekek zenei érdeklődésének felkeltése, zenei ízlésének, esztétikai fogékonyságának formálása, kreativitásának fejlesztése.
- közös énekléssel, játékkal, zenéléssel a gyermekek zenei képességeinek (ritmus-hallásfejlesztés) kialakítása, fejlesztése.
- az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet töltsön be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.
- a nemzetiséghez tartozó gyermekeknek, a zenei élmények által erősödjön a nemzetiséghez való kötődése, identitástudata.

Feladatunk:

- az óvodás korban felhasználható zenei anyag kiválasztása. A gyermekek megismertetése a zenei kultúrával (népi mondókák, gyermek-, néptáncok és népi gyermekjátékok, népi dalos játékok, komponált gyermekdalok, népzenei hangzóanyagok, a közös éneklés, tánc örömének felfedeztetésének kialakítása).
- a zenei készségek fejlesztése, zenei anyanyelv elsajátítása (ritmusérzék, hallás-, éneklési készség stb.).
- a tevékenység szervezeti formáinak biztosítása, változatos zenei élményhez juttatással a gyermekek esztétikai fogékonyságának, ízlésének kialakítása, fejlesztése.
- a népdalok, a népi énekes játékok és mondókák, a néptánc elemeinek megismertetése, népzenei táncházak szervezése.
- a nemzetiséghez tartozó gyermekeket az óvodában ismertessük meg saját népzenéjükkel.

Az *óvodás korban felhasználható zenei anyag kiválasztásánál* az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek fejlettségét (hangkészlet, szöveg terjedelme, mozgás, térformák), a csoport összetételét (fiúk számára mozgásos, erőfitoktató, fogó játékok), a zenei anyag témáját, az aktualitásokat.

Az óvodában felhasznált zenei anyag nagyban befolyásolja a gyermekek ízlésének alakulását. A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.

A 3-4 évesek számára rövid mondókákat (8-10) és dalokat (10-15), valamint egyszerű játékos mozdulatokkal kísért énekes játékokat válasszon az óvodapedagógus.

A mondókák az ismétlődő mozdulatok, az érintés, a testközelség, a felnőtthöz való kötődés miatt rendkívül közel állnak a gyermekekhez. Az ölbeli, arc, kéz, ujj játékok, a lovagoltatók, hintáztatók az óvodakezdéskor hozzájárulhatnak az óvodapedagógus-gyermek kapcsolat pozitív alakulásához. A mondókák, dalok ritmusához kötődő mozgásokat, mozdulatokat a gyermek közvetlenül tapasztalja a felnőttel való együttjátszás során.

Az óvodapedagógus a mindennapokban sokat énekeljen, és teremtsen alkalmat a gyermekek közös éneklésére, játékára. Különböző mozdulatokkal érzékeljék a gyermekek az egyenletes lüktetést. Tapasztalják meg a csendet és a környezet hangjait. A halk-hangos beszéd, mondókázás, éneklés közötti különbséget érzékeljék, gyakorolják.

A 4-5 évesek tanuljanak mondókákat, kiszámolókat (6-7) és dalos játékokat (14-18). A dalos játékok közül elsősorban csigavonalat, hullámvonalat felhasználókat és szerepcserére épülőket ismerjenek meg a gyermekek. Néhány egyszerű mozgással kísérhető alkalmi dal is bekerülhet a repertoárba.

A gyermekek az egyenletes lüktetés mellett a mondókák, dalok ritmusának érzékeltetését is gyakorolják különböző mozdulatokkal. A halk-hangos mellett a magas-mély, a lassú-gyors beszéd, mondókázás, éneklés gyakorlására is sok lehetőséget biztosítson az óvodapedagógus.

A gyermekek ismerkedjenek meg a hangszerekkel (dob, cintányér, csukló csörgő, triangulum). Az óvodapedagógus vonja be a gyermekeket többféle népi ritmushangszer készítésébe.

Az 5-6 (7) évesek ismerjenek meg mondókákat, csujjogatókat, csúfolókat, nyelvtörőket, kiszámolókat (7-8) és változatos mozgás és térformán alapuló énesek játékokat (18-23) valamint alkalmi dalokat (4-5). Ismerkedjenek meg egyszerű tánclépésekkel is.

Az énekes játékok lehetnek párcserés, kapus, hidas, sorgyarapító játékok és olyanok, amelyekhez egyszerű táncos lépések tartoznak.

A gyermekeknek legyen lehetősége az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolásának gyakorlására. Zenei hallásuk fejlődését szolgálja a dallam felismerés, a dallambújtatás, játékos gyakorlása. Zenei alkotókészségük fejlődik a dallamalkotó játékokkal.

Az óvodapedagógus a zenehallgatás anyagát mindhárom korosztály részére főként a népdalok közül válassza ki. A gyermekekhez közel álló témájú dalok könnyebben felkeltik a gyermekek érdeklődését. Ismerjen az óvodapedagógus dalokat a növényekről, állatokról, a természetről. Énekeljen a gyermekeknek tréfás dalokat, dalos meséket, altatókat, virágénekeket.

Az élő zenén kívül ismertesse meg az óvodapedagógus a gyermekeket népzenei és komolyzenei művekkel is. Ezek kiválasztásánál figyeljen oda, hogy a zene a kívánt hatást váltsa ki.

Teremtsen olyan lehetőségeket az óvodapedagógus, hogy a zene hangulatának megfelelően a gyermekek szabadon mozoghassanak a zenére.

A *zenei tevékenységek feltételeinek biztosítása* hozzájárul, hogy az óvodai mindennapok természetes velejárója legyen a dalolás, a zene, a gyermektánc.

A sokat éneklő óvodapedagógus jó hangulatot, nyugalmat, jó kedvet teremt a csoportban és megszeretteti a gyermekekkel az éneklést. Fontos, hogy az óvodapedagógus tisztán énekeljen, és bő zenei anyag repertoárral rendelkezzen mind a mondókák, dalok, énekes játékok, mind a zenehallgatásra szánt énekek tekintetében.

A mindennapok tevékenységeihez kötődő szituációk számtalan lehetőséget nyújtanak arra, hogy az óvodapedagógus dallal kapcsolódjon hozzájuk. Kapcsolható a szituációhoz témájában illő mondóka, dal, de bármikor énekelhet az óvodapedagógus öltözködés, barkácsolás, mintázás, kézimunka közben is.

Az udvari játék, a kirándulások szituációi is sok alkalmat kínálnak az óvodapedagógusnak állatokról, növényekről, természetről szóló dalok éneklésére.

Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve. Az óvoda ünnepeihez kapcsolódva törekedjen az óvodapedagógus különleges zenei élmény nyújtására. Színesíti az ünnepet a táncház, ahol népzenére, egyszerű tánclépések utánzására van lehetőség. Az élő hangszeres zenei előadások egyedülálló élményt nyújtanak a gyermekeknek.

A gyermekek zenei tevékenységének hatására fejlődik zenei hallásuk, ritmusérzékük, zenei emlékezetük, alkotókedvük, mozgáskultúrájuk, szókincsük és társas kapcsolataik. Ismerkedjenek meg a gyermekeket nemzetiségi énekes játékokkal, zenével, tánccal is.

Módszertani alapelveink:

- A zene személyisformáló erő.
- Zenei nevelésünk értékközvetítő, ízlésformáló.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Sok mondókát, dalt, énekes játékot ismernek a gyermekek.
- Kialakul a belső motiváció az éneklésre, táncolásra, zenélésre.
- Megkülönböztetik a zenei hangokat más zörej hangoktól, képesesek lesznek a különböző hangok felismerésére és megnevezésére.
- Érzik a mondókáknál, énekeknél az egyenletes lüktetést és a ritmust.
- Felismerik a dalokat, mondókákat dallamról, ritmusról.

- Megkülönböztetik a zenei fogalompárok jelentését és tartalmát.
- Ismernek egyszerű tánclépéseket.
- Sokféle ritmus hangszert ismernek és használnak.
- Szívesen vesznek részt táncházi eseményeken.

Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése:

A zenei alapképességek elsajátításának feladatai közül fontosabb az éneklés, a dalos játékok eljátszása, a mondókázás. A zenei készségek fejlesztését is gyakoroljuk változatos mozgással és hangszeres előadással. Az óvodában a mozgással és játékkal kísért előadás és az éneklés mellett a hallás, a ritmusérzék, az éneklési készség fejlesztése, a hangszerhasználat megalapozása történik.

Az óvodapedagógus feladatai

- A zenei élményt befogadó nyugodt légkör biztosítása.
- A gyermekek életkorának megfelelő értékes zenei anyag összeválogatása, amely tartalmaz népi, klasszikus és kortárs zenei műveket egyaránt.
- A gyermekek minél több olyan zenei élményhez juttatása, amely megalapozza zenei anyanyelvüket, fejleszti gondolkodásukat és kommunikációs képességeiket.
- A gyermekek zenei képességének, kreativitásának fejlesztése, énekes népi játékok és igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások segítségével.
- A zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan örömteli, érzelem gazdag, szép, tiszta éneklésre szoktatás.
- A nemzetiséghez tartozó és migráns gyermekek zenei kultúrájának közvetítése.

9.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. A gyermeki személyiség fejlesztésének, a kreatív önkifejezésnek fontos eszköze a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, az ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Óvodásaink számára a szabad rajzolás az egyik legjelentősebb önkifejezési mód. Ennek célja az örömteli cselekvés. A létrejövő „mű” jelzés a gyermek ismereteiről, érzelmi életéről, kézügyességének fejlettségéről.

Célunk:

- a gyermek szabad képi és plasztikai önkifejezésének, alkotóképességének elősegítése, a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtája, továbbá a műalkotásokon, a népművészeti elemeken, szokásokon, hagyományokon, nemzeti szimbólumokon keresztül.
- az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés által a gyermeki személyiség fejlesztése.
- a gyermeki fantázia és esztétikai érzék életkori sajátosságainak megfelelő kibontakoztatása.
- az alkotás örömének biztosítása sokfajta lehetőség megteremtésével.
- a gyermekek esztétikai érzékenységének, igényességének alakítása.
- a nemzetiségi csoportban, a tevékenység kiegészítése a nemzetiségi kultúra sajátos tér-forma, színvilágának megismertetése. Tevékenység közben a gyermekek aktív és passzív szókincsének bővítése nemzetiségi nyelven.

Feladatunk:

- a gyermekek alkotó tevékenységéhez szükséges feltételek biztosítása
- a gyermekek ábrázoló tevékenységének fejődését elősegíteni
- a természetes anyagok, termések felhasználásának előtérbe helyezése
- az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés
- a szép iránti nyitottság, az igényesség és esztétikai érzékenység kialakulásának elősegítése
- a gyermekek megismertetése az ábrázolás különböző fajtáival, a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel
- a német nemzetiségi csoportban, anyagok, eszközök és technikák elnevezésének elsajátítása, egyszerű utasítások megértése németül.
- a német nemzetiség tárgyi kultúrájának megismertetése az óvodásokkal, kiállítások megtekintése, illetve szervezése.

A *gyermekek alkotó tevékenységéhez szükséges feltételek* biztosítása az óvodapedagógus feladata. A tevékenység sokféle anyagot, eszközt igényel, melynek összegyűjtéséhez a gyermekek és szülők segítségét is kérheti. Az eszközök kiválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait. Minden csoportban legyenek balkezes eszközök is.

A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka játékba épített, szabadon választott tevékenység. A gyermekek a nap folyamán önállóan választhatják, és annyi időt tölthetnek vele, amennyihez kedvük van.
A gyermekek környezetükből spontán és az óvodapedagógus által szervezett megfigyelések során sokféle ismeretet, élményt szereznek, melyek alkotásra késztetik őket.
Az ábrázoló tevékenység fejlődését úgy segítheti az óvodapedagógus, hogy hagyja, a gyermek saját elgondolásai szerint, a saját élményeit alkossa meg. Az óvodapedagógus ne sémákat adjon, hanem a gyermek gondolataiba, elképzeléseibe helyezkedjen bele és így adjon technikai segítséget vagy ötletet a továbblépésre.

Már a 3-4 éves gyermekeknek is biztosítson az óvodapedagógus sokféle anyagot, eszközt, hogy a nap folyamán bármikor használhassák ezeket. Az óvodapedagógus teremtsen a gyermekek számára szabad karcoló, firkáló, mázoló lehetőségeket. A firka korszakában a gyermekeknek nem szándékuk téma ábrázolása. A felnőttek kérdéseikkel ne erőszakolják rá a gyermekekre a téma megnevezését. A rajzolási, festési, nyomdázási technikákon kívül az óvodapedagógus ismertesse meg a gyermekekkel az olló használatát és a ragasztás technikáját.
Az óvodapedagógus biztosítsa, hogy a gyermekek többféle plasztikus anyaggal is tevékenykedhessenek. A gyurma, sógyurma, agyag formálhatóságával, gyurkálásuk, sodrásuk, gömbölyítésük, mélyítésük, vágásuk, karcolásuk közben ismerkednek a gyermekek. Az óvodapedagógus ismertesse meg a gyermekeket a formázás eszközeinek használatával (kés, kiszúró forma, sodrófa) a nyomat készítés és a díszítés technikáival (termények, pálcikák, különböző felületű, formájú eszközök).
A 4-5 évesek ábrázolási tevékenysége tovább bővül anyag, eszköz, technika tekintetében és fejlődik a figurativitás. Az óvodapedagógus sok élmény biztosításával hozzájárulhat az ábrázolási témák gazdagodásához.
Az 5-6 (7) éves gyermeknél a figurativitás előtérbe kerül. Az egyéni alkotások képi, plasztikai és tárgykészítési formában is megjelennek. Egyre több vékony eszközt használnak (ceruza, ecset). Az óvodapedagógus bonyolultabb, fejlettebb finommozgást igénylő technikákkal ismerteti meg a gyermekeket (batikolás, szövés, fonás, varrás).
A gyermekek téma ábrázolása tovább bővül, emberek, állatok, mesék megformálásával, ajándékok készítésével.

Különbség tapasztalható a fiúk és a lányok témaválasztásában és ábrázolási technika iránti érdeklődésében. Vegye figyelembe ezt az óvodapedagógus és a fiúk számára is biztosítson vonzó tevékenységi lehetőségeket.

Az óvodapedagógus mértékletes és kreatív segítése következtében a gyermekek képalkotásai egyediek, plasztikai munkái eredetiek, aprólékosan megformáltak lesznek. A valóság egyedi ábrázolásában a forma, az arányok, a színek, a térelrendezés alkotása fejlett.
A gyermekek szívesen végzik a tevékenységeket, fejlődik finommozgásuk, vizuális képességeik, ismereteik a környezet tárgyairól, anyagairól, azok tulajdonságairól, kreatív, fantáziadús alkotásokat hoznak létre.

Módszertani alapelveink:

- Folyamatosan biztosítjuk a különböző eszközöket, anyagokat.
- Lehetőséget teremtünk a különféle technikák megismerésére.
- A gyermeki alkotást értékként kezeljük.
- A tevékenységek közösségformáló erejét érvényesítjük.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek sokféle ábrázolási technikát ismernek, szeretnek alkotni.
- A különböző anyagok tulajdonságairól, alakíthatóságáról széleskörű tapasztalataik, ismereteik vannak.
- Eszközhasználatuk fejlett.
- Képi és plasztikai alkotásaikra a téma gazdagság a jellemző.
- Képi és plasztikus alkotásaik részletezőek, térelrendezésük komponált, színvilágúk gazdag, egyedi.
- Vizuális észlelésük, finommozgásuk fejlett.
- A tehetséges gyermekek szabad önkifejezése megvalósul.

Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése:

A sajátos nevelési igényű gyermekek vizuális befogadóképesség fejlesztésének alapja, hogy az óvoda legyen igényes, esztétikus közeg.
A sajátos nevelési igényű gyermekek minél többféle képi kifejezésmódot tanuljanak meg, mert így fontos önkifejezési eszközhöz jutnak. Náluk a spontán érés nem elegendő, a megfelelő ingerek biztosítása, a játékos, motivált gyakorlás elmaradhatatlan.

Az óvodapedagógus feladatai

- Széleskörű és állandó tevékenykedési lehetőség biztosítatása a folyamatos napirendben az állandó eszközökkel, a megfelelő hely, a nyugodt légkör megszervezésével.
- A választási lehetőség biztosítása érdekében új vagy más anyagok, technikák, megismerése, begyakorlása.

- Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, a környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása, fejlesztése a népi motívumok alkalmazásával
- A gyermeki élmény és fantázia világának gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó, alakító önkifejezés és az önérvényesítő gyermeki tevékenység fejlődésének segítése.
- Egymás munkájának megbecsülésére nevelés.
- Mintaadással a tevékenységekhez pozitív érzelmi viszony kialakítása.

9.5. A külső világ tevékeny megismerése

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a családi tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is. A környezeti nevelés általában a környezeti kultúra megélését és átadását jelenti. Az élő és élettelen környezetünkkel való harmonikus együttélést, életmódot, gondolkodást, viselkedésmódot, szokást és értékrendszert. Mindezek kialakítására legalkalmasabb az óvodáskor, hiszen a szokások már ebben az életszakaszban kialakulnak, s az egész életre szóló élmények, benyomások, szokások alapvetően meghatározzák a leendő felnőtt környezeti gondolkodását, környezet- és természetvédelmi szemléletét és környezettudatos magatartását.

Célunk:

- természetszerető, környezetüket megismerni vágyó gyermekek nevelése.
- a gyermekek minél több ismeretet, tapasztalatot szerezzenek szűkebb-tágabb természeti, társadalmi környezetükről.
- a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek birtokába jussanak, ismeretet szerezzenek alapvető mennyiségi és formai összefüggésekről.
- megalapozódjon környezetvédő szemléletük, környezettudatos magatartásuk.
- erősödjön pozitív érzelmi viszonyuk a szülőföldhöz, a természethez, a magyarság és a német nemzetiség szokásaihoz, hagyományaihoz, kultúrájukhoz.

Feladatunk:

- a külső világ tevékeny megismerése életkornak megfelelő tartalmának közvetítés.
- a környezet tevékeny megismeréséhez szükséges feltételek biztosítása.
- a környezettel való harmonikus kapcsolat kialakulásához szükséges szokások, viselkedési formák megalapozása, környezettudatos szemlélet kialakítása.

- az alapvető mennyiségi és formai összefüggések felismerésének segítése
- a nemzetiségi identitástudat erősítése a nemzetiségi kultúra ápolásával, a hagyományok felelevenítésével, a régi eszközök, viselet megismertetésével.

A *külső világ tevékeny megismerése életkornak megfelelő tartalmának közvetítése* az óvoda mindennapi életébe ágyazva történik, minden a gyermek környezetéből származó élményre, ismeretre kiterjed. Fontosnak tartjuk, hogy a teljes óvodai életbe épüljön be a környezettudatosság.

Az óvodapedagógus a tartalmát, a gyermekek életkori, egyéni sajátosságainak, családi környezetének, ismereteinek figyelembevételével tervezi meg. Fontos szempont az óvodai és a lakóhelyi környezet lehetőségeinek ismerete is.

A külső világ tevékeny megismerésének tartalma néhány téma köré csoportosítható:

- *társadalmi környezet:* család, tagjai, együtt élésük, óvoda, felnőttek munkája, környezet tárgyai, eszközei, anyagai, színei, lakóhely, közlekedési eszközök, közlekedés szabályai
- *természeti környezet:* évszakok, növények, állatok, élőhelyek, élettelen természeti környezet, kőzetek, levegő, víz
- *környezetvédelem,* természetvédelem, a környezetvédelem jeles napjai, környezettudatos vásárlás, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás, ökológiai lábnyom

Minden témához szervesen kapcsolódik a környezet mennyiségi, formai viszonyaival kapcsolatos ismeret.

A témakörök kapcsolódnak egymáshoz, összefüggnek. A környezet megismerésével a gyermekek el tudnak igazodni környezetükben. A gyermekek kísérletező, problémamegoldó, felfedező, tapasztalatszerző tevékenységére épül. Tevékenységeik során azt is megtapasztalhatják, hogy a környezetet alakítani tudják. Az óvodapedagógus nagy felelőssége, hogy ez pozitív irányba történjen, mindig a környezet védelmének figyelembevételével.

A külső világ tevékeny megismerésének legfontosabb szempontjai

- Környezetbarát óvodai környezet (növényekben gazdag, madár barát udvar, minden csoportban élősarok)
- Környezetvédő életmód természetes beépülése az óvodai mindennapokba (szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás, elemgyűjtés, anyagok újra hasznosítása a kézműves, alkotó tevékenységek során)
- Rendszeres kirándulás

- Korszerű, tapasztalatszerzést, saját élményű tanulást támogató módszerek széles körű alkalmazása (projekt, témahét, párhuzamos tevékenységszervezés, érzékenyítő, interaktív játékok)
- Zöld Jeles Napok színes programjai
- Rendszeres program a szülőkkel, zöld faliújság
- Együttműködés a zöld szervezetekkel, szakemberekkel és az Öko – óvodákkal, iskolákkal

A *külső világ tevékeny megismeréséhez szükséges feltételek biztosítása* az óvodapedagógus által tudatosan kiválasztott tartalomnak megfelelően szükséges.

A környezeti nevelés maga az élet, sok ismeret és tapasztalatszerzési lehetőség biztosításával, megfelelő felnőtt minta, sok pozitív élmény segítségével alapozható meg. Megvalósítása a játékon keresztül, a gyermeki tevékenységek közbeni tapasztalatszerzésen alapul, a gyermekek spontán érdeklődésére, megismerési vágyára épül.

A tevékenykedés útján jön rá a gyermek az összefüggésekre, tanul meg látni, gyönyörködni, érzelmileg is kötődni mikro majd makro környezetéhez. A több érzékszervvel való megtapasztalás maradandóbb élményt nyújt, sokoldalúbb megismerést eredményez. Az óvodapedagógus teremtsen minél több tapasztalatszerzési lehetőséget a csoportban, az óvoda udvarán. A számítógép, az internet a tágabb környezet megismerését segítő digitális anyagok, jól felhasználhatók nevelőmunkánkban.

Az udvar, a kert is sok tevékenységi lehetőséget kínál (növények gondozása, rovarok, madarak megfigyelése, évszak változásai). A gyermekek minden évszakban vegyenek részt az udvar, a virágok gondozásában a felnőttekhez kapcsolódva. Eközben nem csak ismereteik bővülnek, hanem kialakul a szép környezet iránti igényük és környezetvédő magatartásuk is alakul.

Az óvodapedagógus a tágabb környezet megismerésére szervezzen sétákat, megfigyeléseket, kirándulásokat. Ilyen alkalmak lehetnek: háziállatok megfigyelése, természetvédelmi kiállítás, kisállat kereskedés, parklátogatás, tanösvény, szelektív hulladékudvar. Az óvodán kívüli tapasztalatszerzés megszervezése az óvodapedagógustól tudatos előkészítést igényel. Fontos, hogy előzetesen látogasson el az adott helyre, vegye számba a gyermekek tapasztalatszerzési lehetőségeit, ennek megfelelően biztosítsa az időt, az eszközöket. Készítse fel a gyermekeket az óvodapedagógus érzelmileg és adjon számukra megfigyelési támpontokat.

A kirándulások az állatok, növények természetes környezetükben való megfigyelésének, a természeti környezet megismerésének lehetőségét nyújtják. Az óvodapedagógus minden évszakban szervezzen kirándulásokat, hogy a gyermekek a természet változásait

megfigyelhessék. A város környékén lévő erdők, mezők, vízpart legyen ismert az óvodapedagógus számára (növényei, állatai, szervezhető tapasztalatszerzési lehetőségek). Az óvodapedagógus láttassa meg a természet szépségét, hangjait, a csendet, a tiszta levegőt. A kirándulás nagyon jó alkalom a természetvédő szokások és magatartásmód megismertetésére. Az óvodapedagógus és a többi felnőtt legyen minta az említett szokások alakításához. Pozitív hatású csak a környezet szeretetét, védelmét hangsúlyozó felnőtti megnyilvánulás, példaadás lehet. Hívja fel az óvodapedagógus a gyermekek figyelmét a környezetszennyezés káros hatásaira. Törekedjen az óvodapedagógus, hogy a kirándulások maradandó élményt nyújtsanak a gyermekeknek.

A környezetvédelem jeles zöldnapjait az óvodapedagógus érdekes programok szervezésével tegye emlékezetessé.

A környezet tevékeny megismerése folyamán bővülnek a gyermekek ismeretei, felfedeznek ok-okozati összefüggéseket, a rész-egész viszonyait, matematikai tapasztalatokat szereznek és bővül szókincsük.

Az *alapvető mennyiségi és formai összefüggések felismerésének segítése*, a matematikai tapasztalatszerzés természetes környezetben a legeredményesebb.

A környezet mennyiségi, formai összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása során a mozgás, a játékokkal való manipuláció, a sok és változatos konkrét érzékszervi- mozgásos élmény az elsődleges. A környező valósággal való ismerkedés, a folyamatos cselekedtetés kapcsán a gyermekek sokoldalú tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről. Matematikai tartalmú elem valamennyi tevékenységben jelen van, és a súlyozottan mozgáson, érzékelésen alapuló tapasztalatszerzés szinte észrevétlenül megvalósítható.

Az óvodapedagógus elsődleges feladata gondoskodni a megfelelő eszközök és tevékenységek biztosításáról, amely felkelti a gyermek érdeklődését és változatos, sokszínű lehetőséget nyújt az alapvető matematikai készségek, képességek fejlődéséhez. Mindig a tevékenység öröme az elsődleges majd követi a képi és a szóbeli megfogalmazás.

Az óvodai tevékenységek, a séta, a kirándulás sokféle lehetőséget biztosítanak az óvodapedagógusok számára a gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltésére.

A gyermekek a játék, a környezetben végzett megfigyelések, tevékenységek alkalmával felfedezik a tárgyak, személyek közötti hasonlóságokat, különbözőségeket, megismerik tulajdonságaikat. Összehasonlítanak, szétválogatnak, sorba rendeznek különböző szempontok szerint. Becsléssel, párosítással, méréssel tapasztalatot szereznek a relációkkal kapcsolatban.

Az építés, a különböző síkbeli alkotások létrehozása során a gyermekek formafelismerése fejlődik.

A tükörrel való játék, tükör előtti mozgás segíti a téri percepció fejlődését, a testséma kialakulását, mely alapja a téri tájékozódásnak.

A gyermekeknek fokozatosan kialakul az igénye, hogy környezetük tárgyait, személyeit megszámlálják. Az óvodapedagógus a különböző szituációkat használja ki, hogy a gyermekek számfogalma fejlődjön, végezzenek matematikai műveleteket. A többféle érzékszerv (látás, hallás, mozgás) jobban felkelti a gyermekek érdeklődését és eredményesebben segíti a tanulást.

Módszertani alapelveink:

- Lehetőségeinkhez mérten, természetes környezetben figyeljük meg az állatokat, a növényeket, …
- Biztosítjuk a témák sokoldalú megközelítését.
- Figyelembe vesszük a gyermekek képességeit, fejlődési ütemét.
- Lehetőséget adunk a gondolkodásra, folyamatos beszédre.
- Csak annyi segítséget adunk amennyi feltétlenül szükséges.
- Differenciált feladatadásra törekszünk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek ismerik közvetlen környezetük személyeit, tárgyait, anyagait.
- Ismernek több növényt, állatot, azok jellemzőit.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között.
- Pozitív a viszonyuk a környezethez.
- A környezetvédő magatartás szokásai megalapozottak.
- Megfigyelőképességük fejlődött.
- Ismerik a környezet alapvető mennyiségi, formai, téri viszonyait.
- Képesek halmazokat tulajdonságuk szerint csoportosítani, sorba rendezni.
- Felismerik az alapformákat.
- Halmazok elrendezésével képesek több, kevesebb, ugyanannyi létrehozására.
- Tízes számkörben számlálnak.
- Ismerik, megértik a relációs fogalmakat.
- Az irányokat megkülönböztetik, megnevezik.

Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése:

A családdal, természettel kapcsolatos információk tudatosítása, feldolgozása, rendszerezése nagyon fontos feladat. A gyermekeknél a sérülés-specifikus szempontok figyelembevétele a

csoportszobában, a gyermekek által is látogatott helyiségekben segítjük a munkafolyamatok problémamentes elsajátítását. A természeti környezet megfigyeltetésekor egy-két konkrét szempont adásával segítjük a sajátos nevelési igényű gyermeket, hogy a sok információ közül sikerüljön megtalálni a legfontosabb jellemzőket.

Az óvodapedagógus feladatai

- Sok tapasztalat, és élményszerzési lehetőség biztosítása a természeti-társadalmi környezetről.
- Egyidejűleg több érzékszervre ható gyakorlás és élmény feldolgozás lehetőségének biztosítása, a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembevételével.
- Tevékenységekre motiváló játékok, eszközök biztosítása.
- A tevékenységségek során az anyanyelvi, értelmi, közösségi nevelés megvalósítása.
- A beszélő környezet megteremtése, a természetes beszéd- és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése és a gyermeki kérdések megválaszolása.
- Olyan jeles napok, településünkhöz fűződő néphagyományok, multikulturális elemek beépítése az óvodai életbe, amelyek érzelmileg gazdagítják a gyermekek óvodai életét, fejlesztik erkölcsi tulajdonságaikat, megalapozzák szokás- és normarendszerüket.
- A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása a fenntartható fejlődés érdekében, bevonásuk a környezet megfigyelésébe, átalakításába.
- A gyermekek matematikai tapasztalatszerzés iránti érdeklődésének felkeltése.
- Pozitív viszony kialakítása, a problémahelyzetek megoldásához a logikus gondolkodás megalapozása, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, tevékenységekben, élethelyzetekben való gyakorlása.
- A kognitív képességek cselekvés során történő fejlesztése, különös tekintettel az érzékelés, észlelés, emlékezés, megértés fejlesztésére.
- A gyermeki tevékenység változatos formáinak (egyéni, páros, mikro csoportos) biztosítása, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok összegzése.

9.6. Mozgás

A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához. Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert. Fontos szerepük van az

egészség megőrzésében, megóvásában. Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széles körű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők:

- spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
- irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,
- szervezett mozgásos tevékenység
- kirándulás, túrázás során
- néptánc foglalkozásokon

A gyermekek keveset mozognak otthon, keveset vannak a szabadlevegőn, ezért fokozottan oda kell figyelnünk a mozgás mennyiségére és minőségére.

Célunk:

- a gyermek természetes mozgáskultúrájának fejlesztése.
- a mozgás segítségével az értelmi, szociális képességek fejlődésének elősegítése.
- a rendszeres mozgás, a természetes mozgáskedv fenntartása.
- a mozgás szeretetének igénye beépüljön a gyermek személyiségbe, ezáltal a későbbiekben életformává váljon.
- a német nemzetiségi nyelv használatakor az aktív és passzív szókincs bővítése mozgásos tevékenységeken keresztül.

Feladatunk:

- a gyermekek számára mozgásos játéklehetőségek összeállítás.
- a kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása.
- a szervezett mozgásos tevékenységekkel a gyermekek mozgásfejlődésének elősegítése.
- mozgás közben testrészek, színek, mozgásformák, utasítások német nyelven történő közvetítése.

A *gyermekek számára mozgásos játék lehetőségek összeállításánál* az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek életkori, mozgásfejlődési sajátosságait, a gyermekek összetételét és a környezeti adottságokat, valamint, hogy minden gyermek megtalálja a számára legmegfelelőbb tevékenységet.

A nagymozgások fejlődésének fő jellegzetességei és iránya:

A 3-4 évesekre jellemzőek a nagy, lendületes, nem kellően koordinált mozgásformák. Föld közelben mozognak biztonságosan, kedvelt mozgásuk a csúszás, kúszás, mászás. Rövid idejű függésre képesek és talajon, emelt felületen egyensúlyozásra.
A 4-5 évesek nagymozgásai bővülnek ugrásokkal, gurulóátfordulással, pontosabb szem-kéz, szem-láb koordinációt igénylő gyakorlatokkal, felugrásokkal, célba ugrásokkal, dobásokkal.
A mozgásfejlődéssel szorosan összefüggő testséma és téri tájékozódás fejlődése is intenzívebbé válik. (Testrészek, oldaliság, - szalag jelölés, téri tapasztalatok).
Az 5-6 (7) éveseknél a nagymozgások koordináltabbá válnak. Képesek a gyermekek finomabb, apró mozgások elvégzésére. A kéz, fogó izmainak erősítése (eszközfogás, támaszgyakorlatok), a szem-kéz (célba dobások, labdajátékok), szem-láb (lábbal labdavezetés) koordináció fejlődése előtérbe kerül.
Legintenzívebb a térpercepció fejlődése (fogó játékok, dalos játékok).
A mozgás által fejlődik a gyermek idegrendszere, értelmi és szociális képességei.
Az óvodapedagógus törekedjen a változatos mozgásformák gyakorlásának, a sokféle mozgástapasztalat megszerzésének szempontjait figyelembe venni a mozgáslehetőségek összeállításánál.

A *kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása* rendkívül fontos a gyermekek mozgásigényének kielégítése szempontjából. A mozgás az óvodás gyermek természetes megnyilvánulása, az egész óvodai életet, a teljes tevékenységrendszert átszövi. A mozgásnak a játék mellett, a legnagyobb hatása van a gyermekek személyiségfejlődésére. Ennek megfelelően biztosítani kell a gyermekek számára egész nap folyamán az aktív mozgás, mozgásos játék lehetőségeit.
Az óvodapedagógus biztosítson minden nap szabad levegőn való mozgást a gyermekeknek, ami az agy megfelelő oxigén ellátása miatt is nélkülözhetetlen. Az udvaron a sok, mozgásos játéklehetőség kialakítása rendkívül fontos. A különböző mászókák, mászásra, kúszásra, csúszásra, egyensúlyozásra, függésre adnak lehetőséget.

A *szervezett mozgásos tevékenységekkel a gyermekek mozgásfejlődésének elősegítését* az óvodapedagógus heti mozgásprogram készítése során tervezi. Ezt a gyermekek ismeretében, a feltételekhez igazodva állítja össze. Az eszközfeltétel a mozgásfejlődés szempontjából meghatározóan fontos, hisz az eszközök mozgásra ösztönzik a gyermeket, és sokféle különböző nehézségű mozgásra adnak lehetőséget. Az óvodapedagógus ismerje az eszköz adta mozgáslehetőségeket, annak fejlesztő hatásait.

Az óvodapedagógus a gyermekek fejlettségéhez igazodó mozgásprogram összeállításával, tudatos feltétel alakításával segíti a gyermekek mozgásfejlődését és testi képességeinek alakulását. Az óvodapedagógus a gyermekek egyéni fejlődési ütemét tartsa tiszteletben, a gyermekeket engedje egyéni módon reagálni, szabadon mozogni szervezett testnevelés alkalmával is. A sok mozgás eredményeként alakul a gyermekek mozgáspontossága, automatizáltsági foka, mozgásbiztonsága. Testi képességei, kitartása, szókincse, szociális képességei fejlődnek.

Mindennapos testnevelést minden csoportban naponta 5-10 perces időtartammal szervezünk. A mindennapos testnevelés anyagát elsősorban mozgásos játékok adják, kiegészülve egy-egy gimnasztikai gyakorlattal. A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. Örömmel és jó hangulatban végzett játékok jó lehetőséget nyújtanak társas kapcsolatok alakításához. A játékok, térformák felidézésével a vizuális, verbális memória fejlesztésére, valamint a szókincs gyarapítására nyílik lehetőség. A mozgást jó idő esetén, az udvaron, más esetben a csoportszobában végezzük. A hely sajátosságai befolyásolják a tervezhető mozgásokat, játékokat.
A gyermekekkel rendszeresen kirándulunk, túrázunk. A friss levegő, a mozgás, kedvezően hat fejlődésükre.

Módszertani alapelveink:

- Szaknyelvet használunk.
- Egyszerű, érthető utasításokat alkalmazunk.
- A bemutatás minta értékű legyen.
- Ügyelünk a tapintatos hibajavításra.
- Minden gyermeket támogatunk, hogy saját képességei szerint mozogjon.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Szeretnek mozogni, örömmel, aktívan vesznek részt mozgásos játékokban.
- Mozgásuk biztonságos, kitartó.
- Feladatok kivitelezését pontosan végzik.
- Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- Különböző szabály- és versenyjátékok során betartják a szabályokat.
- Különböző eszközökkel képesek a mozgások elvégzésére.
- Legyenek képesek sor- és köralakításra.

Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése:

A mozgás az idegrendszer érését, fejlődését, sérülésének a korrekcióját segíti elő. A mozgás, hatással van a szociális képességek fejlődésére azzal, hogy saját testének és mozgásos képességeinek megismerésével fejlődik a gyermek én tudata.

Az óvodapedagógus feladatai

- A kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása.
- A gyermekek életkorának megfelelő mozgásos játéklehetőségek összeállítása.
- A szülők tájékoztatása az óvodán kívüli sportolási lehetőségekről.

9.7. Munka jellegű tevékenységek

A munka, a gyermek mindennapi tevékenységének része, mely az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat, mely nem csak a gyermekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetét formálja, átalakítja. Megerősítést nyer a munka jellegű tevékenység nevelőértéke. A fejlesztés csak és kizárólag a gyermek örömteli, örömmel vállalt tevékenységén belül valósul meg.

A tevékenység kapcsán a gyermekeknek felgyorsul a szocializációjuk, fejlődik társas kapcsolatuk, felelősségérzetük, toleranciájuk.

Célunk:

- a munkában vállalt önkéntesség és a közösség érdekében végzett tevékenység örömének megtapasztalása.
- a munkavégzéshez szükséges attitűdök, készségek, képességek, erkölcsi tulajdonságok, kompetenciák fejlődésének elősegítése.

Feladatunk:

- a sokféle munka jellegű tevékenység feltételeinek biztosítása.
- a kommunikációs helyzetek kihasználásával a nyelvhasználat segítése. A munkavégzés során használt alapvető eszközök, cselekvések elnevezésének megismertetése a nemzetiség nyelvén is.

A *sokféle munka jellegű tevékenység feltételeinek biztosításával* tovább bővülnek a gyermekek tevékenységi lehetőségei. A munka óvodáskorban nem különül el élesen a játéktól. A munka jellegű tevékenység legyen a gyermekek mindennapjainak része, természetesen jelenjen meg az óvodai életben.

A gyermekek életkori sajátosságai alapján az önkiszolgáló munka kapja a legnagyobb teret az óvodában. A testápolással, az étkezéssel, az öltözködéssel, a környezet rendezésével kapcsolatban a gyermekek rendszeresen végeznek tevékenységeket.
Az önkiszolgálásnál a felnőttek adjanak mintát az eszközök használatával, a munkafolyamat megvalósításával kapcsolatban. A gyeremkek igény szerinti segítése, a türelem, a kellemes légkör, a csoportos helyzetek oldása, az önkéntesség, a hibázás lehetősége hozzájárul, hogy a gyermekek örömmel és természetesen végezzék, ezeket a tevékenységeket. Minden gyermeknek legyen lehetősége egyéni tempójának megfelelően tevékenykedni, az egyéni, differenciált segítés a felnőttek jó együttműködésével valósulhat meg.

Az óvodapedagógus ösztönözze a gyermekeket az önálló tevékenységvégzésre (pl.: étkezésnél – terítés, töltés, merítés, étkezés után az eszközök elrendezése).
Az önállóság iránti igény korai jelentkezését hagyja kibontakozni az óvodapedagógus, segítse a gyermeket egyénileg, hogy sikeresen próbálkozhasson a tevékenykedéssel.
Az óvodapedagógus ösztönözze a gyermekeket, hogy önellátó tevékenységükhöz és játék, kézimunka tevékenységhez kapcsolódó előkészítő és a befejezés utáni elrendező munkát is minél önállóbban végezzék.

A közösségért végzett munka is megjelenik, elsősorban az 5-6-7 éveseknél. Ezeknél a tevékenységeknél az önkéntesség biztosítása hozzájárul, hogy a gyermekek szívesen végezzék. *Közösségért végzett munka lehetőségei*: étkezés előtt a közösen használt eszközök elhelyezése az asztalon (kancsó, szalvéta), étkezés után ezek elrakása, asztaltörlés, söprés, feltörlés, ünnepek alkalmával terítés.

A naposi munka elsősorban az ékezéshez kapcsolódó tevékenységek elvégzését jelenti.

A tevékenységek során a gyermekek környezetükről szerzett ismeretei bővülnek, fejlődik ízlelésük, szaglásuk, finommozgásuk, mennyiségi viszonyokat fedeznek fel. Legyen lehetősége a gyermeknek alkalmanként a dajka munkájához kapcsolódva a következő tevékenységekre: portörlés, eszközök lemosása, ceruzahegyezés, szalvétavágás, söprés, falevél gereblyézés, homokásás, hólapátolás. Alkalmanként a gyermekeknek adjon lehetőséget az óvodapedagógus a növények és az állatok gondozására.

Az óvodapedagógus biztosítsa a munka jellegű tevékenységekhez a megfelelő gyermek méretű eszközöket és azokat úgy helyezze el, hogy a gyermekek önállóan is elő tudják venni. A gyermekek a tevékenység közben megtanulják a munkaeszközök használatát, a munkafolyamatokat, fejlődik együttműködésük, feladattudatuk.

Módszertani alapelvek:

- A munka óvodáskor végéig, játékos keretek között maradjon.
- Segítőkész óvónői magatartást biztosítunk.
- Egymás és a felnőttek munkájának megbecsülésére neveljük a gyermekeket.
- A reális önértékelés kialakulását segítjük.
- Feladattudatukat és feladattartásukat erősítjük.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A saját igényük kielégítésével kapcsolatos és a játékukhoz kapcsolódó munkajellegű tevékenységeket természetesen végzik.
- Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi. Megbecsülik mások munkáját, a közös tevékenység alatt tudnak egymáshoz alkalmazkodni, pozitív viszony alakul ki bennük a munkához.
- Az alkalmi megbízatásokat örömmel, felelősséggel, megfelelő önbizalommal és kitartással végzik.
- Felelősséggel vesznek részt a növények, állatok gondozásában.
- Kialakul a környezet rendjének, megtartásának, megóvásának, gondozásának igénye.
- Örömmel végeznek minden olyan munkát, ahol önállóan, igényesen tevékenykedhetneknek.
- Német nyelven egyszerű utasításokat megértenek, és egyszerű mondatokat használnak.

Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése:

Az óvoda feladata, hogy minden sajátos nevelési igényű gyermek megtalálja a kedvére való elfoglaltságot. A szabadon választható, közös tevékenységekbe való bevonás, kiemelt jelentőségű, fejlesztő hatású. Lehetőséget kell teremteni számukra, hogy ugyanúgy részt vehessenek a munkajellegű tevékenységben, mint ép társaik, ezzel is növelve önbecsülésüket.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A munkavégzés feltételeinek biztosítása (idő, hely, eszköz, légkör).
- A gyermekek önkéntesen, önállóan, örömmel, képességeik szerint végezhessék a személyükkel kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a közösség érdekében végzett munkatevékenységet.
- A munkavégzéshez szükséges szokások kialakítása, eszközhasználat, munkafogások megismertetése.
- Saját és mások munkájának elismerésére, megbecsülésére nevelés.

- A közösségért végzett munkák vállalásánál jelenjen meg a helyes önértékelés és önbizalom.
- A munkavégzésben a szülők közreműködésének, aktív részvételének ösztönzése (például növény-, állatgondozásba betekintés, gyűjtőmunka, környezetvédelmi napok).

9.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. A tevékenységekben integrálódik a képességfejlesztés, rendeződnek a műveltségtartalmak, ismeretek.

Célunk:

- az óvodás gyermek kompetenciájának fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.
- a helyes önértékelés kialakítása
- a tevékenységekben megvalósuló tanulás során a német nyelv használata.

Feladatunk:

- olyan tanulási környezet megteremtése, amely inspirálja a gyermeket a tanulási tevékenységek választására: érzelembe ágyazottság, új, felhívó, váratlan ingerek alkalmazása. („Itt mindig történik valami!”)
- a vonzó és motiváló játéktevékenységek szervezése a tanulási folyamat kibontakozására a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan.
- a változatos játéktémák, a korszerű módszerek, a differenciálásra is alkalmas eszközök alkalmazása.
- a nemzetiségi csoportban, német nyelven a gyermekcsoport élményeinek, tapasztalatainak folyamatos, komplex módon való feldolgozása.

Módszertani alapelveink:

- A tanulás játékos jellegét erősítjük az egyéni fejlődési ütem figyelembevételével.
- A tanulási helyzetekben is érvényesítjük a fokozatosság, az élményszerűség és a komplexitás elvét.

- Sokoldalúan cselekedtetjünk, tevékenykedtetünk.
- A tanuláshoz való pozitív viszonyt alakítunk ki.
- Probléma szituációkat teremtünk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

A belső érés, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként a gyermekek többségében az óvodáskor végére megteremtődnek az iskola kezdés belső pszichikus feltételei.

Az eredményes iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges:

- A ***testileg*** egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képest.
- A ***lelkileg*** egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálódásnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

  A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

  - az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
  - megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
  - a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

  Az egészségesen fejlődő gyermek:

  - érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

- Az óvodáskor végére ***szociálisan*** is éretté válnak a gyermekek az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek, kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

  A szociálisan érett gyermek:

  - egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
  - feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A tanulást az alábbi tevékenységek során biztosítjuk:

- Az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulással, szokások alakításával,
- A spontán, játékos tapasztalatszerzéssel,
- A játékos, cselekvésen alapuló tanulással,
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzéssel,
- Célzott tapasztalatszerzéssel, megfigyeléssel, felfedezéssel, élményszerzéssel
- Gyakorlati problémamegoldással.

Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése:

A tanulási képesség fejlesztése leginkább a kognitív képességek fejlesztése által segíthető. Kiemelt jelentőségű a már elsajátított ismeretek, jártasságok, készségek állandó gyakorlása, illetve az új ismeretekbe való beépítése. Legfontosabb, hogy megismerje önmagát, kialakuljon reális énképe testsémája, eligazodjon saját testén, térben, síkban. Észlelése pontosabbá váljon, keresztcsatornák jól működjenek. A gondolkodás fejlesztésében fontos, a megkülönböztetés,

az általánosítás folyamatának segítése, a cselekvésben végrehajtott műveletek gyakorlása, szemléletes gondolkodás elsajátítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A személyesség biztosítása, sokszínű játéktevékenységgel és együttjátszással, együttes tevékenységgel.
- Utánozható mintával, pozitív megerősítéssel segítse elő (dicséret, buzdítás) a gyermek önállóságát, kezdeményezőképességét, a belső érdeklődés kibontakozását, az elmélyült figyelem kialakítását, a kívánt viselkedési forma elsajátítását.
- A tanulás irányítása során személyre szabott, pozitív értékeléssel segítjük a gyermekek személyiségének kibontakozását.
- Segítőkész magatartás.

9.9. A német nemzetiségi kétnyelvű nevelés

Kétnyelvű német nemzetiségi nevelés az óvoda egy gyermekcsoportjában valósul meg. A nevelés mindkét nyelv fejlesztését szolgálja.
Az óvodai élet tevékenységei során, az óvodai mindennapokban a német nyelv használata érvényesül.

A német nemzetiségi óvodai csoportunkban a nevelés - oktatás az egész hét folyamán mindkét nyelven egyaránt folyik. A nap bármely szakaszában kommunikálunk német nyelven. Alkalmazzuk a német mondatmodelleket a gondozási feladatoknál, az étkezésnél, az udvariassági formák használatakor és a különböző tevékenységek során. Az óvodapedagógusok minden helyzet, szituáció kihasználásával törekszenek a német nyelv megismertetésére, gyakoroltatására.

Célunk:

- a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak megfelelően a hazai németség nyelvének és kultúrájának megismerése, elsajátítása, a kulturális hagyományok megőrzése,
- az óvodás kor végére a német nyelv mindennapi életben történő, rendszeres alkalmazásával, használatával a gyermekek képessé váljanak a német nemzetiségi nyelv, iskolai tanulására.

Feladatunk:

- az anyanyelvi környezet, az utánzáson alapuló nyelvelsajátítás biztosítása a gyermekek számára. Élményszerű kommunikációs helyzetek biztosítása.

- a nemzetiségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományok, szokások ápolása,
- a nemzetiségi identitástudat kialakítása, fejlesztése,
- pozitív érzelmi viszony kialakítása a német nyelvhez.

Elvárások a német nemzetiségi óvodai nevelést végző óvodapedagógussal szemben:

- A nemzetiségi óvodapedagógus ismerje a kisebbség kultúráját, hagyományait, szokásait.
- Az óvodapedagógus olyan óvodai környezetet alakítsok ki, melyben megjelennek a kisebbség kultúráját, életmódját, szokásait, hagyományait közvetítő tárgyak, jelképek. Ezeknek nagy szerepük van a kultúrkincs továbbadásában.
- Nevelőmunkájában használja fel a német nemzetiségi gyermekirodalmi és zenei anyagot.

Egészséges életmód kialakítása:

A csoportban fontos az óvónői modellnyújtás a különböző tevékenységekben.

A programban leírt tevékenységek, és a gyermekek gondozása német nyelven folyik.

Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés:

A német nemzetiségi nevelés specialitásaiból adódóan a közös szokások, hagyományok kialakítása, megélése erősítik a csoporton belüli összetartozást, a német kisebbséghez való pozitív érzelmi kötődést. A közös készülődések, ünneplések a gyermek kommunikációs és szocializációs képességeit egyaránt nagymértékben fejlesztik.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása:

A játékos tanulás a kétnyelvű csoportban hasonló a többi csoportban folyó tevékenységhez. Az ismeretszerzés folyamata több érzékszervre hatóan játékos tevékenységekre épül.

Az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek egyéni fejlődési sajátosságait, fejlődésük egyéni tempóját és ezek ismeretében tervezze meg a nap folyamán felkínált tevékenységeket, játékokat.

Az óvodapedagógus mintaszerű nyelvtudása, beszéde és artikulációja biztosítja a gyermekek számára a nyelv alapjainak elsajátítását.

Az óvodai élet tevékenységformái

Játék

Az óvodapedagógus törekedjenek arra, hogy a gyermekek játékeszközei között megtalálhatóak legyenek az olyan tájjellegű tárgyak, amelyeket játékukban felhasználhatnak. (pl. baba sváb viseletben, bölcső, rongybaba, lovacska stb.)

Ismertesse meg őket a szabadban játszható német nemzetiségi szabály- és dalos játékokkal.
Bábjátékaiba aktívan vonja be a gyermekeket, a bábok motiválják, bátorítsák őket egy-kettő szavas válaszadásra.
Az óvodapedagógus használja ki a játékban rejlő lehetőségeket. Játékos helyzetekbe integrálja a nyelvi készségeket fejlesztő játékokat is. (hangzók ejtése, hangutánzások). Ezeket a folyamatokat mindig bábokkal, képekkel, kis jelmezek adásával tegye élményszerűvé a gyermekek számára.

Verselés, mesélés:

A kétnyelvű csoportban az óvodába lépéskor jellemző a német nyelvi ismeretek teljes hiánya. Az óvodapedagógus feladata az artikulációs bázis erősítése, a szókincsbővítés, a majdani mondatalkotó készség alapjainak kialakítása. A mese és a vers elengedhetetlen a kultúra átörökítéséhez, ezért a mindennapi munkában felhasználja a nemzetiségi és a német nép irodalmi alkotásait.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc:

A zene és a tánc átszövi a német nemzetiségi csoport mindennapjait. Évente több alkalommal veszünk részt városi, óvodai rendezvényeken német tánccal.
Az óvodapedagógus megismerteti a gyermekeket a német dalok és táncok sajátos ritmus és dallamvilágával. A gyermekdalok, gyermektáncok, a dalos játékok, a közös éneklés és a mozgás öröme segítségünkre vannak a hagyományok megismerésében, megszerettetésében.
A német nemzetiségi tánc- és mozgáskultúra megismertetésére és megszerettetésére használja fel a hang- és videó kazettára felvett gyűjteményüket.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka:

Az óvodai életet végigkíséri a barkácsolás, illetve az ábrázolási tevékenységek sokszínű alkalmazása. Az óvodapedagógus manuális tevékenysége közben teremtsen olyan kommunikációs helyzeteket, amelyekben német nyelvi megnyilvánulásokra motiválja a gyermekeket. Ez lehetőséget teremt a szókincsbővítésre, új eszközök közös elkészítésére. A csoportban az óvodapedagógus a gyermekeket a német nemzetiség sajátos szín és formavilágával ismertesse meg.

Külső világ tevékeny megismerése:

Játékszerek, óvodai eszközök, testrészek, ruhadarabok, zöldségek, gyümölcsök, állatok, színek, közlekedési eszközök, évszakok, napszakok, bemutatkozás stb. témakörökkel kapcsolatos kifejezéseket, szavakat tanulnak a gyermekek az óvodai évek alatt.

Kártyákkal, képekkel, rajzokkal, bábokkal, a Goethe Institut által készített speciális oktatócsomaggal dolgozunk, hogy minél szemléletesebb legyen az elsajátítandó anyag. Az óvodapedagógus segítse a csoportban a tapasztaláson, élménynyújtáson keresztül az alapszókincs elsajátítását, az egyszerű kérdésekre 1-2 szavas válaszadást.
Teremtsen lehetőséget a természethez kapcsolódó hagyományőrző tevékenységekkel a német nyelv gyakorlása. Alakítson ki érzelmi kötődést a tárgyi emlékekhez (viselet, népi eszközök, szőttesek).

Mozgás:

Az óvodapedagógus a csoportban a mozgásos tevékenységek közben az utánzó mozgásokat kapcsolják össze verbalitással, a mindennapos testnevelés során a játékos, utánzó megnevezések mellett használják az alapkifejezéseket német nyelven.

Munka jellegű tevékenységek:

Az óvodapedagógus ismertesse meg a munka jellegű tevékenységekhez kapcsolódó német nyelvű kifejezésekkel a gyermekeket. A gyermekek fokozatosan sajátítják el és alkalmazzák a munkafolyamatokhoz kapcsolódó kifejezéseket, megértik a kéréseket, annak megfelelően cselekednek, reagálnak.

Német nemzetiségi hagyományok, ünnepek:

Az óvodában az ünnepek nagy része nyilvános, azaz a szülők aktív együttműködésére is számítunk az előkészületek során. Ünnepeink hangulata felszabadult, a gyermekekkel, szülőkkel együtt eltöltött közös tevékenység.
Ezeken a jeles napokon együttléteink alkalmával igyekszünk a hagyományok ápolása és tisztelete révén a családokban is szemléletváltozást előidézni.
A régi szép hagyományok és szokások újraélesztésével a múlt értékeinek megbecsülésével nemzetiségi hovatartozásukat erősítjük.

A fejlődés várható jellemzője óvodáskor végére:

- A gyermekekben pozitív érzelmi viszony alakul ki a németség kultúrája iránt.
- Az óvodai német nyelvű szituációkban tud tájékozódni.
- Ismeri, tiszteli, megbecsüli a német kisebbségi szokások, hagyományok és a tárgyi kultúra értékeit.
- Német nyelvi szókincse és kifejező készsége képessé teszi rövid válaszadásra.
- Étkezés, öltözködés, tisztálkodás során megfelelően alkalmazza a mondatmodelleket.
- 15-20 német mondókát, verset és dalos játékot tud.
- Az óvodáskor végére felkészültté válik a német nemzetiségi nyelv, iskolai tanulására.

9.9.1. Unsere kindergarteneigene Konzeption

Unsere Leitsätze

- Unsere deutschsprachige Erziehung ist eine Lebensweise, deren höchster Wert unserer Kultur, Sprache und Identität ist.
- In der nationalitäten Gruppe geben wir der deutschen Sprache Vorrang.
- In der nationalitäten Gruppe sprechen wir mit den Kindern deutsch.
- Die Förderung der deutschen Sprache ist gemeinsame Aufgabe von Kindergärten und Familie.
- Wir sind ein offener Kindergarten zur Förderung der deutschen Sprache.
- Wir sind für Innovation bereit, um neue Methoden in die Bildungsarbeit einzubauen und um die Qualität unserer Arbeit zu verbessern.

Nutzen für die Kinder

- Das Kind hat Spaß und Freude, die traditionellen Feste und Feiern zu erleben.
- Das Kind kann gelebte Kultur und Traditionen festigen bzw. kann diese kennenlernen.
- Das Kind lernt, dankbar zu sein.
- Das Kind entwickelt Toleranz und Offenheit für andere Kulturen.
- Gelebtes Brauchtum schenkt den Kindern Erlebnisse – ganzheitliches Erleben.

Unser Bild vom Kind

- Im Kindergarten steht das Kind im Mittelpunkt der Erziehung, dazu spielt eine grosse Rolle die Famielie im Hintergrund.
- Jedes Kind ist einzigartig in seinem Aussehen, in seinen Fähigkeiten, in seinen Bedürfnissen, in seinem Denken, in seiner Entwicklung und in seinem Lernen.
- Wir behandeln alle Kinder gleich, indem wie sie unterschiedlich behandeln und so akzeptieren, wie sie sind.

Die Eigenschaften des Kindes wie:

- Neugierde, Experimentierfreude,
- Verspielheit,
- Offenheit für alles Neue,
- Freude an neuen Ideen,
- Bereitschaft, Mitteilungsfreude,
- Aufrichtigkeit,
- Flexibilität,
- Dinge ausprobieren,

- einen großen Bewegungsdrang,
- Kreativität,
- Humor,
- Lernbereitschaft,
- das Bedürfnis zu lieben sind Umfeld seiner Förderung.

Das Kind erlebt Kultur, Sprache, Traditionen und das Brauchtum der Ungarndeutschen wird gefestigt.

- Wir bewahren die Indiviualität des Kindes.
- Das Kind soll sich wohl fühlen uns Spass im Kindergarten haben.
- Wir haben ein warmes Erziehungsklima.
- Wir helfen ihm die Umwelt zu begreifen und zu schützen.
- Wir ermöglichen ihm eigene Erfahrungen zu sammen.
- Wir unterstützen denden kindlichen Tatendrang.
- Sein Phatasie und Kreativität soll gefördert und zugelassen werden.
- Es soll das Wunder der Schöpfung erleben.
- Wir haben Zeit für alle Fragen der Kinder.

Sprachförderung und Kulturvermittlung

Wir bieten eine professionelle, kindorientierte Sprachförderung, die wir spielerisch, erlebnisorientiert und im Sinne einer ganzheitlichen Förderung gestalten.

Wie wir das erreichen:

- Wir reden mit den Kindern viel - in allen Sitationen konzekvent deutsch.
  - Wir begleiten die eigenen Handlungen und Alltagsaktivitäten sprachlich - vorwiegend in deutscher Hochsprache.
  - Wir begleiten die Handlungen und Alltagsaktvitäten sprachlich.
  - Zu verschiedenen Handlungen (Händewaschen, Aufräumen, Essen...) sagen wir Reime, geben die Instruktionen auf Deutsch.
- Wir sprechen verständich und korrekt die deutsche Sprache.
  - Wir verwenden korrekte Begriffe während des Tages im gleichen Wortlaut.
  - Wir wählen ein angemessenes Sprechtempo auf Deutsch.
  - Wir sprechen mit den Kindern auf Augenhöhe.
  - Unsere deutschsprachigen Aussagen veranschaulichen wir mit Handlung, Mimik und Gestik.

- Wir bereichern die sprachliche Ausdrucksfähigkeit der Kinder, indem wir neue Begriffe einführen und öfter wiederholen.
- Wir verwenden interresannte, bunte, vielfältige Methoden, die das Verstehen bildnerisch schildern und es für die Kinder erleichtern.
- Wir sind achtsam und aufmerksam, wenn ein Kind etwas mitteilen will. In Gesprächen erfährt das Kind Möglichkeiten, die ihm die Sprache eröffnet.
- Wir respektieren die Wünsche und Gefühle der Kinder.
- Wir loben die Kinder für die weitere sprachliche Motivierung.
- Wir verstärken laufend das Sicherheitsgefühl der Kinder mit geringen deutschen Sprachkenntnissen.

Deutschspachige Lebensweise im Kindergarten

Wir bemühen uns darum, im Kindergarten eine warme Lernatmosphäre und eine deutschspachige Lebensweise zu schaffen: Zuhören, -sich mitteilen, -sich verständigen, -Kontakte aufnehmen, -Wünsche äussern, -Bedürfnisse formulieren, verstehen und verstanden werden in deutscher Sprache.

***Wie wir das erreichen**:*

- Die deutsche Sprache soll von ihnen mit allen Sinnen erlebt werden.
- Die Erwachsenen motivieren die Kinder Deutsch zu sprechen, sieermutigen und bittensie die deutsche Sprache zu benutzen, bzw. fördern den aktieven Sprachgebrauch durch Wiederholung und Nachsagen. (Kannst du es auf Deutsch sagen?)
- Die Kinder versuchen selbstständig Sätze nach dem gehörten Sprachmuster der Erwachsenen zu bilden.
- Auf ungarische Auserungen und Fragen der Kinder reagieren die Kindergärtnerinnen auf Deutsch.
- Beim Ankommen begrüssen wir das Kind persönlich auf Deutsch. Wir nutzen dabei ganz einfache Satzmodelle wie: „Geht es dir gut?“ „Dein Kleid ist sehr schön.“ Oh, hast du schöne Haare!“
- Bei den Malzeiten, im Waschraum, im Umkleideraum, in dem Gruppenzimmer und auf dem Hof sprechen wir deutsch.
- Bei den Malzeiten benennen wir die Speisen deutsch, wir geben einfache Instruktionen in Deutsch: zB: „Bring bitte einen Teller!“ „Hol bitte einen Stuhl!“
- Wir begleiten unser Handeln stets sprachlich klar und ansprechend.
- Während der Spielzeit sprechen wir in allen möglichen Situationen deutsch.

- Die Aktivitäten, Spielzeuge, Speisen und Kleidung, die in der kindlichen Welt vorkommenden Ausdrücke sagen wir auf Deutsch.
- Wir basteln und stellen selbst Spiele zusammen, um die sprachliche Begeisterung der Kinder zu erwecken und sie zur Antwort zu motivieren.
- Sprachförderung braucht Partner, dies sind die Kindergärtnerinnen.
- Im Stuhlkreis sprechen wir deutsch, singen deutsche Lieder und sprechen Reime.
- Wir schaffen aktieve Anlässe wo jedes Kind ermutigt wird, sich sprachlich einzubringen
- Wir helfen ihnen ihre Gedanken, Vorstellungen, Ideen und Emotionen auszudrücken und sie sprachlich mitzuteilen.
- Wir motivieren die Kinder ständig in jeder Situation deutsch zu sprechen.
- Das Freispiel der Kinder ist wertvoll und wichtig.
- Wir schauen oft Bilderbücher an.
- Wir erzählen und veranschaulichen Märchen und Geschichten.
- Wir führen oft Märchen vor und wir spielen oft Puppentheater.
- Wir begleiten die Bastelarbeit auf Deutsch.
- Unsere Naturerfahrungen und mathematische Erfahrungen begleiten wir in Deutsch.
- Wir singen deutsche Lieder und musizieren viel.
- Wir erzählen gern deutsche Reime und Gedichte.
- Wir verabschieden jedes Kind einzeln in deutscher Sprache.

Traditionspflege im Kindergarten

Traditionen überlegen, wenn sie von der Familie zum Kind, von der Kindergärtnerin zum Kind weitergegeben werden.

Sprache und Kultur liegen ganz nahe beieinander. Wir ermöglichen den Kindern die Begegnung mit Kultur, Lebensformen und Traditionen der Ungarndeutschen. Wir pflegen gelebtes Brauchtum und geben es weiter. Wir sprechen dabei ausschließlich deutsch.

In unserem Kindergarten ist die Traditionspflege integrierter Teil der Erziehung.

Wie wir das erreichen

Wir sammeln mit den Kindern altes Kulturgut (Kleider, Handwerkszeug…). Wir bestaunen es mit ihnen und machen es zum Thema.

- Wir schmücken das Inneredes Kindergartens mit typischen Kleidungsstücken und mit Handwerkzeug der deutschen Minderheiten.
- Wir lernen traditionelles Handwerk der Ungardeutschen kennen.
- Wir pflegen altes Lied- und Erzählgut.

- Wir beteiligen uns an Festen und Feiern in der Stadt, in der Gemeinde und im Umfeld.
- Wir gestalten die traditionellen ungarndeutschen Feste und Feiern mit den Kindern zweisprachig.
- Wir besuchen interessante Einrichtungen im Umfeld (Heimatmuseum, Bauernhof, Ausstellungen...).
- Volkstracht und Volkstanzkleidung benutzen wir bei den Auftritten.
- Wir tanzen mit den Kindern deutsche Volkstänze in Volkstracht.
- Wir bauen die örtlichen Bräuche und Sitten in unseren Kindergartenalltag ein.

Die Traditionspflege zeigt sich auch in unserem Spiel und in der Bastelarbeit im Kindergarten.

- Wir flechten Kränze, kneten Ton…
- Wir machen Puppen aus Lappen Stecken, basteln aus Maisstängeln, Kartoffelschweine, drucken mit Naturformen, basteln aus Naturstoffen wie Nussschalen, Maiskolben, Mohnkapseln, Kastanien, Hagebutter, Stroh, Aste, Weide, Lappen und Strümpfen.
- Wir spielen Verstecken, Dialiegspiele und Fingerspiele.

Unsere Feiertage und Bräuche

Unsere Feiertage und Bräuche knüpfen sich in zeitlicher Reihenfolge an die Feste und Jahreszeiten:

- Weinlese,
- St. Martin
- Nikolaus
- Advetszeit
- Fasching
- Ostern
- Pfingsten

Sprache begleitet nahezu jede Aktivität und Handlung im Kindergarten. Uns ist bewusst, dass Sprachförderung beim ganz alltäglichen miteinander Sprechen und Erzählen beginnt.

Im Tagesablauf nutzen wir die vielfältigsten Anlässe, um mit den Kindern deutsch zu sprechen.

Das Spiel im Kindergarten

Wir bieten vielfältige Spielanlässe, die das Lernen der deutschen Sprache fördern. Dabei unterscheiden wir zwei Formen des Spiels: Das Freispiel und das angeleitete Spiel.

Sprachförderung im Freispiel

- Beim Freispiel bestimmt das Kind selbst, mit wem, womit, wo und wie lange es spielen möchte. Dem Freispiel geben wir den größten Raum im Tagesablauf. Die Kinder lernen, eigene und fremde Gefühle wahrzunehmen und zu berücksichtigen, und erleben ihre Stärken und Schwächen. Unsere Aufgabe als Erzieherinnen eines ungarndeutschen Kindergartens ist es, auch im Freispiel einfühlsam die deutsche Sprache einzubringen.
- Wir beobachten die Kinder bei ihren Spielen und bringen Spielimpulse
- zum passenden Zeitpunkt in deutscher Sprache ein.

Sprachförderung im angeleiteten Spiel

- Im angeleiteten Spiel nutzen wir die Vielfalt kreativer Spiele und Spielformen, um die Kinder mit der deutschen Sprache vertraut zu machen: Lieder, Reime, Kreisspiele, Tänze, Märchen ...
- Wir nutzen die verschiedensten Anlässe im Kindergartenalltag, um mit den Kindern zu sprechen, und verwenden dabei die deutsche Sprache:
  - Wir gestalten Gespräche während den Spaziergängen und Ausflügen. Die Kinder erleben sehr viele Eindrücke und versuchen darüber reden.

Lernorte und Lernatmosphäre

Spielend Sprache lernen in einer Atmosphäre des Wohlbefindens

Sprachförderung erfordert eine Atmosphäre, in der Kinder Wertschätzung erfahren, in der sie angstfrei, unbeschwert und lustvoll sprechen und zuhören können.
Wir schaffen eine Atmosphäre des Wohlbefindens in einer anregenden Lernumgebung.

Wie wir das erreichen

- Wir nehmen jedes Kind mit seinen individuellen Bedürfnissen wahr.
- Wir gehen liebevoll mit jedem Kind um, indem wir ihm zuhören, ihm Zeit geben und es mit seinen Anliegen und Bedürfnissen ernst nehmen. Damit vermitteln wir ihm, dass es angenommen, geliebt ist.
- Wir vereinbaren gemeinsam mit den Kindern Regeln und Abmachungen.
- Wir schaffen wir eine klare Tagesstruktur, die den Kindern Sicherheit und Orientierung gibt und damit maßgeblich zum Wohlbefinden beiträgt.
- Uns Erzieherinnen ist bewusst, dass wir durch unser Verhalten und unsere Haltung das sozial-emotionale Klima mitprägen.
- Wir ermöglichen den Kindern Ausgewogenheit zwischen Phasen des Tätigseins und Phasen der Ruhe.

- Kinder lieben es, Musik zu machen – Musik erfreut die Herzen und trägt somit zum Wohlbefinden der Kinder im Kindergarten bei. Die deutsche Sprache lernen sie dabei spielend.
- In unseren Angeboten berücksichtigen wir die musikalische Frühförderung. Dabei wird das emotionale Wohlbefinden des Kindes gestärkt, und es findet neue Ausdrucksmöglichkeiten. Rhythmus der Reime und die Melodie der Lieder unterstützen das Gedächtnis der Sprache.
- Lieder, Singspiele, Tänze und Klanggeschichten in deutscher Sprache haben ihren festen Platz im Kindergartenalltag.
- Fast in jedem Spiel finden wir rhythmische Bewegungen, z. B. bei Fingerspielen und Kreisspielen. Wir brauchen dabei nicht immer Instrumente, auch unser Körper kann zu einem Instrument werden, z. B. beim Patschen, Klatschen und Stampfen. Fingerspiele sind verbunden mit Sprache und Bewegung und bereiten Kindern viel Spaß.
- Wir spielen auch mit Rythmus-Instrumenten, was die Erlebnis- und Ausdrucksfähigkeit steigert. Kinder sind sehr kreativ und finden in jedem Gegenstand Töne und Klänge, mit denen sie Rhythmen schlagen können – eben Musik machen.

Kinder brauchen eine Umgebung, die räumlich und sachlich für die kindliche Neugierde und die Handlungsbedürfnisse ein hohes Anregungspotential bereit hält.

Wir schaffen Spiellandschaften in den Innenräumen und im Außenbereich, wo wir vielfältige Möglichkeiten zur Beschäftigung zur Verfügung stellen.

Wie wir das erreichen

Wir schaffen eine anregende Lernumgebung, wir gestalten Spiellandschaften.

- Wir gestalten und strukturieren die Innenräume:
  - Wir richten verschiedene Ecken im Gruppenzimmer und im gesamten Kindergarten ein: Mal-, -, Puppen-, Märchen-, Natur-, Nationalitätenecke, Bauplatz usw.
  - Im Gruppenzimmer haben wir Ecken für verschiedene Spieltätigkeiten (Puppenküche, Bauplatz, Spiele am Tisch, usw.)
  - Wir bieten Rückzugsmöglichkeiten an.
- Wir nutzen alle räumlichen Ressourcen (zB. innere Öffnung).
- Wir gestalten den Außenbereich kreativ und nutzen das gesamte Umfeld, damit die Kinder viele Erfahrungen machen können.
  - Wir bieten Möglichkeiten zum Klettern und Schaukeln

- Die Gestaltung des Außenbereichs bietet den Kindern vielfältige Bewegungsmöglichkeiten.

Die Förderung der deutschen Sprache und Kultur spiegelt sich in der Gestaltung unserer Kindergartenräume wieder

Wie wir das erreichen

- Wir haben im Gruppenzimmer deutschsprachige Spiele, Bücher, CDs.
- Wir haben im Gruppenzimmer ständige und wechselnde Ausstellungen zu den ungarndeutschen Traditionen
- Die Kinder lernen die ungarndeutschen Symbole (Rosmarin, Farben, Motive, Stickerei-Muster usw.) kennen.
- Die Auffrischen und Hinweise an der Pinnwand schreiben wir auch in Deutsch.
- Wir verschicken zweisprachige Einladungen zu unseren Veranstaltungen (Martinstag, Muttertag, usw.).

An allen Lernorten ermöglichen wir den Kindern vielfältige Erlebnis-, Erfahrungs- und Lernprozesse mit allen Sinnen Wir begleiten die gesamten Aktivitäten und Handlungen in deutscher Sprache.

Wie wir das erreichen

- Wir lassen die Kinder Erfahrungen sammeln, wenn es möglich ist, an Ort und Stelle.
- Wir machen Ausflüge, beobachten die Umwelt,
- Wir lassen die Kinder erfahren, wie Pflanzen wachsen und was sie für das Wachsen brauchen: Licht, Wasser, Erde.
- Wir experimentieren mit Wasser.
- Wir machen mit den Kindern Ausflüge, z.B. am Weltwassertag zum Bach.
- Wir machen zu allen Jahreszeiten Spaziergänge in der Natur und sammeln Blätter, Früchte und benennen sie in Deutsch.
- Wir suchen immer wieder nach neuen Lernorten im Umfeld – Bibliothek.
- Wir besuchen einen Bauernhof und schauen zu, wie das Vieh gefüttert wird (Pferd, Kuh, Schwein, Huhn, Hahn, Ente usw.).

Zusammenarbeit mit den Eltern

Eine wichtige Bedingung der gesundheitlichen Entwicklung des Kindes ist „die kluge Liebe“. Die Erziehung des Kindes kann nur dann erfolgreich sein, wenn die Eltern und der Kindergarten zusammen arbeiten.

Die Erziehung des Kindes geschieht in ersten Linie in der Familie, was eine äusserst wichtige Roll ebei der sprachlichen Entwicklung spielt.

Wir beziehen die Eltern als wichtigste und ständige Partner in die Arbeit des Kindergartens ein.

Wir informieren die Eltern umfassend über die besonderen Ziele der ungarndeutschen Erziehung. Bei uns werden die Eltern über alles rechzeitig informiert. Wir halten jährlich je zweimal Sprechstunden und Elternbesprechung.

An den Tagen der offenen Tür können die Eltern beobachten, wie ein Alltag im Kindergarten ist und wie viel sich ihre Kinder entwickelten.

An der Wand des Umkleideraumes hängt eine Tafel. Hier werden die Eltern über die Ergebnisse und Erziehungsarbeit der Gruppe bzw. die Reime, Lieder und Gespräche in Bezug auf Jahreszeiten und Feiertage in der Zweitsprache informiert.

Wie wir das erreichen

- Wir arbeiten partnerschaftlich mit den Eltern zusammen.
- Wir zeigen den Familien die Besonderheiten der ungarndeutschen Erziehung auf und lassen sie den Nutzen erkennen.
- Wir geben den Eltern Einblick in unsere Arbeit bzw. in unser pädagogisches Programm.
- Wir zeigen ihnen dabei auch die Möglichkeiten zur Mitarbeit und die Wichtigkeit ihres Beitrages auf. Wir planen entsprechende Aktivitäten ein:
  - Wir gestalten offene Spielnachmittage, Bastelnachmittage, Tage der „offenen Tür".
  - Wir organisieren zusammen mit den Familienangehörigen Nationalitätentage.
  - Wir gestalten Bastelnachmitage mit den Eltern.
  - In die Vorbereitung von Festen und Feiern beziehen wir die Eltern aktiv ein.
  - Eltern und Großeltern, die ungarndeutsche Bräuche kennen, laden wir in den Kindergarten ein und lassen sie erzählen.
- Wir empfangen dankend die Hilfe von Eltern, um das Niveau unserer Erziehungsarbeit zu erhöhen.
- Wir treffen Vereinbarungen mit den Familienangehörigen, wie sie die Sprachförderung ihres Kindes unterstützen können. Wir zeigen ihnen dazu Möglichkeiten zur aktiven Mitarbeit auf.
- Wir geben den Eltern bei Bedarf Reime, Liedertexte, Bilder- und Märchenbücher mit.
- Wir führen mit den Eltern Gespräche über die (sprachliche) Entwicklung des Kindes.

Kontakte nach Aussen pflegen

Wir bauen und pflegen die Zusammenarbeit und den Austausch mit anderen ungardeutschen Kindergärten, Organisationen und Institutionen.

Wie wir das erreichen

- Wir suchen und pflegen die Zusammenarbeit mit anderen Nationalitäten-Kindergärten. Dazu organisieren wir Treffen, bei denen wir unsere Erfahrungen und Ideen austauschen, Anregungen weitergeben und uns gegenseitig unterstützen und stärken.
- Wir geben dem Träger und den Schulen Einblick.
- Wir pflegen eine gute Zusammenarbeit mit Vereinen, Schulen und Nationalitäten-Minderheiten.

Wir gestalten eine aktive Öffentlichkeitsarbeit für unser Sprach- und Kulturprogramm. Wir nutzen dabei alle Foren und Medien zur Veröffentlichung unserer pädagogischen Arbeit.

Wie wir das erreichen

- Wir informieren die Gemeinde über unsere pädagogische Arbeit.
- Zu bestimmten Veranstaltungen und zu Ausstellungen laden wir den Bürgermeister und den Gemeinderat sowie Mitglieder der Nationalitätenselbstverwaltung ein
- Wir pflegen Kontakte zu anderen Kindergärten und pädagogischen Einrichtungen und laden diese zu Veranstaltungen ein.
- Wir bieten Tage der „offenen Tür" an.
- Wir gestalten Partnertage im Kindergarten: Eltern, Großeltern erzählen über ihren Beruf.
- Wir präsentieren uns als ungarndeutschen Kindergarten durch die Raumgestaltung und die Beschriftungen in deutscher Sprache.

Innere Organisation des Kindergartens

<u>Die Qualität der Bildungsarbeit sichern</u>

Wir stellen uns der Herausforderung, hohe Qualität in unserer Bildungsarbeit zu sichern. Das Leitbild ist uns eine wichtige Grundlage. Die darin festgehaltenen Leitlinien und Ziele geben uns Orientierung und Unterstützung.

Wir richten unsere Arbeit an den Grundlagen aus, die von den ungarndeutschen Gremien für die besonderen Bedürfnisse der ungarndeutschen Kindergärten festgelegt sind.

Wie wir das erreichen

- Wir befassen uns eingehend mit dem Nationalitätengesetz und berücksichtigen es.

- Wir setzen uns mit den neuesten Informationen auseinander, bei Unklarheit oder Zweifel fragen wir nach.
- Wir orientieren uns an den Richtlinien für die Nationalitätenkindergärten und am Bildungsgesetz.
- Bei der Erstellung unseres pädagogischen Programmes orientieren wir uns am Leitbild für ungarndeutsche Kindergärten. Wir integrieren die Ziele und Maßnahmen schrittweise in unser Programm.
- Wir überprüfen regelmäßig unsere Arbeit auf der Grundlage des neuen Leitbildes.

Die Dokumentation erfüllt zwei Funktionen:

- Zum einen ist sie ein Arbeitsintrument für uns Erzieherinnen. Sie erleichtert die Kontinuität, die Transparenz und die Erfolgskontrolle im Team.
- Zum anderen ist sie ein Leistungsnachweis des Kindergartens nach außen.

Wir gestalten unsere Arbeit transparent nach innen und nach außen und dokumentieren sie.

Wie wir das erreichen

- Im Team geben wir uns gegenseitig Einblick in unsere Tätigkeiten.
- Wir reflektieren und planen gemeinsam unsere Arbeit.
- Wir beobachten wertfrei die Entwicklungs- und Lernschritte der Kinder und tauschen unsere Beobachtungen im Team und mit den Eltern aus.
- Wir machen den Entwicklungs- und Lernprozess eines jeden Kindes sichtbar. Dazu legen wir für jedes Kind einen Entwicklungsplan an und dokumentieren unsere Beobachtungen im „Kinderpersonalblatt. Zudem führen wir für jedes Kind ein Portfolio. Es beinhaltet: Beobachtungen, die wir mit dem Kind besprechen, Zeichnungen des Kindes – diese geben Einblick in die Entwicklung des Kindes, geführte Interviews mit dem Kind, Lerngeschichten ...
- Wir präsentieren unsere Arbeit durch Fotos.
- Wir dokumentieren unsere Arbeit durch Aufzeichnungen.
- Wir dokumentieren unsere Ausflüge, Feste.
- Wir gestalten Fotodokumentationen.
- Wir informieren die Nationalitätenselbstverwaltung über unsere Arbeit.

Das Bild der Kindergärtnerin

Die Kindergärtnerinnen sind in unserem Kindergarten hochqualifiziert, verfügen über ein Diplom. Die Kindergärtnerinnen in den zweisprachigen Gruppen sollen sehr gute Sprachkenntnisse beherrschen.

Sie organisieren das Kindergartenleben auf der Minderheitensprache. Sie streben danach, dass die Erwachsenen, die an der Versorgung der Kinder teilnehmen, das Hochdeutsch kennen und benutzen.

- Als sprachliches Vorbild dienen und über hervorragende Sprachkenntnisse verfügen.
- Qualifizierte Fachkenntnisse besitzen
- Die kindliche natürliche Neugier bewahren und dementsprechend motivieren.
- Alte Bräuche und gute Gewohnheiten beibehalten
- Sich mit der neuen Denkweise identifizieren
- Integrieren - differenzieren
- Lebenskompetenzprogramme wie "Freunde", "eigenständig werden", und "erwachsen werden" helfen den Pädagoginnen in ihren Bemühungen auf die Probleme der Kinder im Kindergarten gezielt einzugehen und sie zu unterstützen.

Die wichtigste Aufgabe der Kindergärtnerinnen ist es, dass die Kinder die deutsche Sprache liebgewinnen. Die menschliche Sprachfähigkeit ist angeboren. Zur Entwicklung seiner angeborenen Sprachfähigkeit braucht das Kind eine sprachanregende Umgebung.

- Die Kindergärtnerin muss die Altersbesonderheiten der Kinder berücksichtigen: die Artikulationsbasis, die Aussprache und die Musikalität der Sprache soll man empfinden, die Nachahmungsfähigkeit, die Neugierde.
- Die Grundbedürfnisse des Kindes ist wichtig: Jeden Tag wird jedem Kind Aufmerksamkeit geschenkt. Sicherheit und Geborgenheit geben dem Kind. Die Kindergärtnerin soll mit den Kindern einen engen, unmittelbaren und gefühlsbetonten Kontakt ausbauen.
- Erfolgreich ist der Spracherwerb im Vorschulalter: Die Kinder sind im Antworten und Rollenwechsel(Hörer – Sprecher). Die Kinder können sich mit einem geringen aktiven Wortschatz haben und sie sollen einen größeren passiven Wortschatz aufgründen
- Grundprinzip in der Spracherziehung: Die deutsche Sprache wird regelmäßig und täglich gebraucht und geübt. Das Üben und Wiederholen stärkt im Kind das Sicherheitsgefühl und führt zum Erfolg im Spracherwerb. Die Kindergärnerin hat die Aufgabe, die Sprache der Situation entsprechend zu wechseln.
- Eine der wichtigsten Aufgaben in der Spracherziehung ist, Traditionen, Sitten und kulturelle Wertvorstellungen der Nationalität zu pflegen. Die Identität des Kindes soll man positiv festigen.

- Eine gute Lernatmosphäre haben: Das spontane, unbewußte und imitative Lernen. Die deutsche Sprache soll man durch situatives und handlungsorientieres Lernen vermitteln. Die Kinder lernen nach Hörverständnis. Deutsch soll man bei allen Gelegenheiten im Kindergartenalltag verwenden.

Die Kindergärtnerin soll im Zweitspracherwerb darauf achten, dass „innerhalb einer Gruppe zwischen den Kindern alters- und entwicklungsbedingte Unterschiede bestehen".

Entwicklungsmerkmale am Ende der Kindergartenerziehung

- Die Kinder kennen und gebrauchen Grüssungs - und Höflichkeitsformeln.
- Sie können Wünsche, Bitten und Bedürfnisse in gelernten Satzmodellen ausdrücken.
- Sie sind fähig, sich entsprechend der Kommunikationssituation zu verhalten (einfache Fragen stellen, auf Fragen antworten).
- Die Kinder benennen Gegenstände, Gebäude, Arbeitsvorgänge und Geschehnisse in deutscher Sprache.
- Sie benennen Pflanzen, Tiere, Jahreszeiten.
- Sie sind fähig Zusammenhänge in einfachen Sätzen auszudrücken.
- Die Kinder kennen und benennen Körperteile, kennen Richtungen im Zusammenhang mit dem Körperschema.
- Sie benennen Bewegungsarten, sie kennen die Regeln der einfachen Bewegungsspiele.
- Die Kinder kennen in ihrem Alter entsprechender Tonhöhe Lieder, Kreisspiele. Wo möglich kennen sie solche auch in der Mundart.
- Die Kinder erkennen Charakterzüge der deutschen Musik.
- Sie erkennen, benennen musikalische, rhytmische Vorgänge.
- In den manuellen Tätigkeiten bennen die Kinder Gegenstände, Mittel, Arbeitsvorgänge, Formen, Farben.
- Die Kinder verfügen über eine schöne Aussprache und wenden gerne ihre Sprachkenntnisse an, auch in Mundart- wo möglich.
- Sie sind fähig die Sprachen voneinander zu trennen.(deutsch - ungarisch)
- Sie kennen viele Reime, Gedichte in deutscher Sprache und verwenden diese spontan im Kindergartenalltag.
- Die Kinder nehmen aktiv am Erzählen und Darstellen von Märchen teil.

10. Inkluzív nevelés

Intézményünkben befogadó óvodai környezetet és egyenlő hozzáférés lehetőségét alakítjuk ki, ahol megvalósul a gyermekek együttnevelése. Óvodánk nyitott, elfogadó, szeretetteljes, élményeket nyújtó környezet, ahol szabadon, játékosan, játékba ágyazott tevékenységeken keresztül fejlődnek gyermekeink. Fokozottan figyelünk az esélyegyenlőség elvének érvényesülésére a különböző hátrányok felzárkóztatására-fejlesztésére változatos tevékenységek ajánlásával.

Befogadó intézményként a szülőkkel, szakemberekkel együttműködve, biztonságos környezetben együtt neveljük a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeket.

A pedagógiai környezet személyi és tárgyi feltételeinek biztosításával, törekszünk a képesség szerinti differenciálásra, a kompetenciák erősítésére. Pedagógiai munkánkban figyelembe vesszük a hátrányos gyermekek szociális és kulturális háttérbeli, képességbeli és tanulási szükségletekben megnyilvánuló különbözőségeiket.

10.1. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése

10.1.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelése

Minden gyermek egyedi, aki egyéni nevelési-oktatási szükségletekkel rendelkezik. Azonban vannak olyan gyermekek, akiknek speciális nevelési-oktatási szükségleteik vannak, ezeket a gyermekeket nevezzük különleges bánásmódot igénylő gyermekeknek.

10.1.1.1. A sajátos nevelési igényű gyermek és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek fejlesztése, nevelése

Sajátos nevelési igényű az gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszédfogyatékos, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral küzd. A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése rendszeres együttműködést kíván elsősorban az óvodapedagógus és a gyógypedagógus, valamint a pedagógiai asszisztens, a dajka között.

A gyermek haladását folyamatosan nyomon követjük, fejlesztését összehangoltan, minden területre kiterjedően végezzük, különös hangsúlyt fektetve az problémás területekre.

Fokozottan figyelünk arra, hogy az inkluzív nevelési formában csoportonként lehetőleg két olyan kisgyermek legyen, aki 2-3 főnek számít.

Célunk:

- az integrált nevelés és gyógypedagógus által végzett egyénre szabott fejlesztés keretében a hátrányok csökkentése.
- a sajátos nevelési igényű gyermekek intenzív megsegítése, differenciált beiskoláztatása, esélyegyenlőség biztosítása.
- az elvárások igazítása a gyermek fejlődésének üteméhez.
- a számukra megfelelő területeken történő fejlesztés megvalósítása.
- a közösségbe való beilleszkedésének az elősegítése a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés során.

Feladatunk:

- a speciális fejlesztő tevékenységek beépítése az óvodai nevelőmunkába
- az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés fejlesztése
- optimális környezet kialakítása, a szükséges személyi és tárgyi feltételek, és segédeszközök biztosítása a tagóvodákban.
- speciális segédeszközök elfogadtatása, használatuk megtanítása, óvása
- az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát segítők tájékoztatása a sajátos nevelési szükségletről, felkészítése a gyermekek befogadása előtt.
- a szülők megfelelő tájékoztatása, rendszeres együttműködés a családdal.

Intézményünk az integrált nevelés keretében szükség esetén biztosítja a többi gyermekkel együtt nevelhető:

- *testi fogyatékos:* A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszerv rendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció
- *érzékszervi fogyatékos:*

- *látásfogyatékosság:* látási analizátor különböző károsító okok következtében fellépő sérülése, amely a vizuális tapasztalatszerzést teljesen vagy részlegesen megakadályozza
- *hallásfogyatékosság:* hallási analizátor különböző károsító okok következtében fellépő sérülése, amely a beszéd normális fejlődését megakadályozza vagy hátrányosan befolyásolja.
- *beszédfogyatékos:* olyan – ép fizikai hallással bíró – gyermekek, fiatalok és felnőttek, akiknél a beszédfejlődés (verbális és grafikus) menete nem indul meg, kórosan késik, vagy valamely területen hibásan működik

- *tanulási, beilleszkedési, magatartási zavarok*: megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével küzdő sajátos nevelési igényű gyermek
- *autista, autisztikus gyermek*: a társas viselkedés, a kommunikációs és sajátos gondolkodási képességek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg.
- *enyhén értelmi fogyatékos gyermek:* az értelmi fogyatékosság egyik alcsoportja. Az enyhén értelmi fogyatékosok személyiségfejlődési zavara, akadályozottsága az idegrendszer enyhe, különféle eredetű, örökölt vagy korai életkorban szerzett sérülésével és/vagy funkciózavarával függ össze.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Nevelő és oktató munkája során gondoskodik a gyermek személyiségének fejlődéséről, figyelembe veszi a gyermek egyéni képességeit, adottságait, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét.
- A különleges bánásmódot igénylő gyermekeknek egyéni segítséget ad, szükség szerint együttműködik a gyógypedagógussal vagy a nevelést, oktatást segítő más szakemberekkel.
- Segíti a gyermek erkölcsi fejlődésének, a közösségi együttműködés magatartási szabályainak elsajátítását és törekszik azok betartatására.
- A gyermekek önkiszolgálásra, önálló tanulásra ösztönzése, szoktatása.
- Egymás szeretetére és tiszteletére, a családi élet értékeinek megismerésére nevelés.
- A szülőt rendszeresen tájékoztatja a gyermek fejlődéséről.

Az integrációt elősegítő pedagógiai tevékenységek

A fejlesztés kiemelt területei:

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésének feladatai:

- Meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés.
- Spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárscsoportban megél.
- Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.
- A fejlesztés az óvodai élet minden területén jelentkezik.

Látásfogyatékos gyermek fejlesztésének feladatai:

- A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.
- Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.
- Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

Területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.

Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése

- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

A halmozottan fogyatékos látássérült gyermekek esetében a látás hiányán vagy különböző mértékű csökkenésén kívül még más, testi, érzékszervi vagy értelmi sérülés is nehezíti a fejlesztés lehetőségét, amely döntően a látássérültek pedagógiája és a társuló fogyatékosság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival történik. Az eredményességet a döntően egyéni vagy kiscsoportos szervezés biztosítja. Ez gyógypedagógiai óvodai ellátásban valósulhat meg. Abban az esetben, amikor az enyhébb látási sérülésekhez enyhébb fogyatékosságok csatlakoznak, akkor az integrált óvodai nevelés is lehet eredményes.

Hallásfogyatékos gyermek fejlesztésének feladatai:

- Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókincset, szájról olvasási készséget. Törekedni kell a beszédérthetőségének kialakítására.
- Hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése
- A beszédértés a szókincsfejlesztés.
- Auditív, hallást segítő készülékek, technikai segítő eszközök biztosítása.
- A gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció szituatív alkalmazása.
- Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.
- Környezete igyekezzen a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

A halmozottan fogyatékos hallássérült gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékosság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét. A velük való foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékosság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

Beszédfogyatékos gyermek fejlesztésének feladatai:

- Beszédfogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.
- A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító intenzív, komplex nevelési környezetben valósulhat meg.
- Kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában
- Sokoldalú prevenciós fejlesztés – a kinesztéziás, a hallási, a látási és a beszédmozgási benyomások egymást erősítve fejlődnek.

- Az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyük lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.

Azoknál a beszédfogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszédfogyatékossághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékosság módszereinek kombinációjával valósulhat meg

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek fejlesztésének feladata

- A viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek segítése, fejlesztése szükség esetén a korai elemi készségek kialakítása (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás).
- Kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia, a természetes élethelyzetek teremtése, megélése
- Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember jelenléte szükséges.

Testi fogyatékos gyermek fejlesztésének feladatai:

- Óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja, az óvodai nevelés valamennyi területén.
- Mozgásfejlesztés- megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel. A mozgásfejlesztésben hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata kialakításának is.
- Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése- önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés.
- Játéktevékenység- a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására. Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

- Nyelvi fejlesztés, szókincsfejlesztés, gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködésre.
- Éneklés, zenei nevelés- artikulációs és légzésgyakorlatok, kiemelt tevékenysége az éneklés, (pl. elősegíti a test ellazulását, társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést)
- Rajzolás, kézügyesség fejlesztése-, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.
- A tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

A halmozottan sérült mozgáskorlátozott gyermek esetében a mozgáskorlátozottságon kívül még más – érzékszervi, beszéd- vagy értelmi sérülés – is nehezíti a fejlesztés lehetőségét. Fejlesztésük döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékosság gyógypedagógiai módszereinek egyénre szabott kombinációival történik.

10.1.1.2. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek nevelése

A tanulási, magatartási beilleszkedési nehézséggel küzdő gyermekek problémájának felismerése a pedagógus kezében van, az ő dolga, a cselekedetek, a jellemzők pontos megfigyelése. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. Ha a gyermek, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult.

A fejlesztő foglalkoztatás az óvodai nevelés keretében valósul meg, a szakértői vélemény alapján egyéni, mikrocsoportos foglalkoztatás keretében.

A fejlesztő foglalkozások szervezésének szempontjai:

- egyéni vagy mikrocsoportos foglalkoztatás a gyermekek képességének, motiváltságának ismeretében.
- játékos, kreatív tevékenységekkel, nyugodt, ingerszegény környezetben.
- a foglalkozások időpontja és helye tekintetében rendszeres.

A fejlesztésben minden óvodapedagógus részt vesz, de a fejlesztőpedagógusok tevékenysége kiemelt jelentőséggel bír.

Célunk:

- egyénre szabott fejlesztés keretében a hátrányok csökkentése.
- az elvárások igazítása a gyermek fejlődésének üteméhez.
- a számukra megfelelő területeken történő fejlesztés megvalósítása.
- a közösségbe való beilleszkedésének az elősegítése a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés során.

Feladatunk:

- a természetes élethelyzetek kihasználása a fejlesztésre, egyénileg a gyermek szükségleteihez alkalmazkodó módon.
- társas kapcsolatainak, magatartásszabályozásának, együttműködésének, közösségbe való beilleszkedésének segítése.
- személyiségfejlődésében a zavart előidéző okok felderítése
- a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása.
- a teljesítménykudarcokra épülő másodlagos zavarok kialakulása.
- az erősségek és a gyengeségek feltérképezése, intenzív fejlesztése, megerősítése.
- a szocializáció elősegítése,

10.1.1.3. A kiemelten tehetséges gyermek fejlesztése, nevelése

A „tehetség ígéretek” gondozása egyre inkább a mindennapok részévé válik és magában hordozza a tehetség azonosításának állandó lehetőségét. Az óvodában még nem lehet egyértelműen meghatározni a tehetséget, de már ebben az időszakban is vannak olyan jelek, melyek arra utalhatnak, hogy a gyermek képességei valamely területen lehetnek kiemelkedőek. Óvodás korban jellemzően a zenei, a matematikai, a képzőművészeti és bizonyos mozgásbeli tehetség mutatkozhat meg.

A mindennapi tehetséggondozás a „tehetségígéretek” egész személyiségének komplex fejlesztésére irányuló óvodapedagógiai folyamat. Csoportjainkban a tehetséggondozás napi szinten jelen van a különböző tevékenységek, kezdeményezések keretein belül. Tehetséggondozó tevékenységünk során a gazdagítás/dúsítás módszerét alkalmazzuk. Hangsúlyt fektetünk a gyermekek pszichikus képességeinek fejlesztésére, így az érzékelésre, az észlelésre, a figyelemre, az emlékezetre, a gondolkodásra, mert ezek az általános intellektuális képességek alapozzák meg a speciális képességeket.

A tehetségazonosítás elvei

- Pozitív beállítódással, minden gyermekben keresni kell a tehetség csíráit.
- Az egyenlő hozzáférés, az esélyegyenlőség biztosítása a sajátos nevelési igényű és a hátrányos helyzetű gyermekek számára.
- A tehetség korai felismerése és fejlesztése kiemelt feladata az óvodának.
- A játék és a tevékenységek széles körében való gyermek megfigyelés során a gyermek személyiségéről sokféle információt szerezhetünk.
- A gyermek megismerése, folyamatos megfigyelésével valósulhat meg.
- Az óvodapedagógusok rendszeres önképzés és továbbképzés, valamint szükség szerinti tanácsadói segítséggel képesek a tehetség felismerésére.
- A tehetségazonosítás folyamatos legyen, hiszen a gyermek kibontakozása, fejlődése és megismerése is folyamatos.
- A tehetségazonosítás rendszerének elemzésére, értékelésére és fejlesztésére szükség van.
- A családdal való jó együttműködés segíti a tehetség felismerését.

A tehetséggondozás folyama

A tehetségígéretek felfedezése: A tehetséges gyermekek felfedezése az óvodapedagógus feladata, ő javasolja a tehetségműhelybe való bekapcsolódását.

A tehetségígéretek beválogatása: A javasolt gyermekek közül, a tehetségműhelyt vezető óvodapedagógus az általa kidolgozott tehetségmérő rendszer alapján válogatja be a gyermekeket a műhelybe.

A szülőkkel történő egyeztetés, hozzájárulás beszerzése: A gyermekek kiválasztása után a szülőkkel egyeztetünk a gyermek tehetségműhelybe történő bevonásáról, a program működéséről.

A tehetségek gondozása: A tehetségműhelyekben kidolgozott program szerint folyik a gyermekek személyiségfejlődésének segítése. A gyermek fejlődését folyamatosan figyelemmel kíséri a műhely vezetője és együttműködik az óvodapedagógusokkal, a szülőkkel. A műhelyek kis létszámú, vegyes életkorú csoportokkal működnek.

Célunk:

- a „tehetségígéretek” számára biztosítani az óvodai nevelés során a számukra megfelelő egyéni fejlesztést.

Feladatunk:

- a támogató környezet megteremtése, amelyben a „tehetségígéretek” minél korábban felfedezhetők, és kiemelkedő képességeik továbbfejlesztése megvalósul a csoporton belül.
- a kiegyensúlyozott, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése.
- a „tehetségígéretek” erős oldalának fejlesztése, tehetségével összefüggő gyenge területeinek erősítése.
- a differenciálás eszközrendszerével a tehetség fejlesztésének segítése.
- gazdagító műhelyfoglalkozások működtetése, melyek a „tehetségígéretek” speciális érdeklődésére építenek.
- A szülők folyamatos tájékoztatása, megnyerése a közös célok hatékony elérése érdekében.

Módszertani alapelveink:

- Biztosítjuk a témák sokoldalú megközelítését.
- Többféle megoldásra törekszünk.
- Csak annyi segítséget adunk amennyi feltétlenül szükséges.
- Differenciált feladatadásra törekszünk.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermek folyamatos megfigyelése és figyelemmel kísérése, a tehetségre utaló általános és speciális személyiségjegyek alapján.
- A gyermekek, a szülők és a dolgozók körében a „másság” elfogadtatása.
- Konzultáció a szülőkkel, a gyermek átlagon felüli adottságairól, a kreativitásának fejlődéséről és a tehetséggondozás eredményéről.

10.1.2. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

Az olyan családban nevelkedő gyermek, aki valamilyen okból hátrányt szenved, és/vagy szegény családból kerül ki, öt - hat éves korra elmarad azokhoz a társakhoz képest, akik kedvezőbb helyzetből érkeznek. Ez a lemaradás több területen is jelentkezik, így érzelmi, szociális területen, de az értelmi fejlődésük is elmaradást mutat. Tudatos pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja.

Óvodai fejlesztésünk alapja, hogy a gyermekek számára mérséklődjön a szociális hátrányok miatti társadalmi egyenlőtlenség. Biztosítjuk az egyenlő bánásmód elvének érvényesülését, az esélyteremtést, a hátrányok kompenzálását. A társas kapcsolatok kialakítása, az érdeklődés felkeltése és fenntartása a tevékenységek, az ismeretszerzés iránt, elősegítik az egyéni fejlődést,

a képességek, a készségek kialakulását, majd fejlődését. A szokások és szabályok kialakítása, a rendszeresség nagymértékben hozzájárul a gyermekek érzelmi stabilizációjához, egymás iránti toleranciájukhoz, egymás elfogadásához.

Célunk:

- az óvoda körzetében lévő valamennyi, 3 éves hátrányos helyzetű gyermek beóvodázása,
- a hatékony óvodai nevelő-fejlesztő munkával az iskolaérettség kritériumainak elérése, hogy egyenlő eséllyel várják az iskolakezdést,

Feladatunk:

- a differenciált egyéni és mikrocsoportos fejlesztés,
- az esélyegyenlőség növelése, a hátrányok csökkentése,
- a problémák, az okok, a hátrányos helyzet okozta tünetek felismerése, szükség esetén szakember bevonásával,
- az együttműködő partneri kapcsolat kiépítése a szülői házzal, gyermekjóléti és családsegítő szolgálatokkal, szakmai- és szakszolgálatokkal, általános iskolákkal,
- az iskolába való átmenet segítése.

Módszertani alapelveink:

- Biztosítjuk a témák sokoldalú megközelítését.
- Többféle megoldásra törekszünk.
- Csak annyi segítséget adunk amennyi feltétlenül szükséges.
- Differenciált feladatadásra törekszünk.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodába járásának elősegítése, támogatása.
- A gyermekek megismerése, megfigyelése, aktuális neveltségi és fejlettségi szintjük felmérése, a szociális-, családi körülmények feltárása.
- Befogadó légkör, jó kapcsolat kialakítása a gyermekkel.
- Korszerű pedagógiai módszerek alkalmazása (a gyermek kezdeményezéseire épülő módszerek, differenciálás, zene, drámajátékok).
- A szülőkkel való együttműködő kapcsolatok kialakítása, a szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése érdekében.

11. Óvodai ünnepek, hagyományok

Óvodánk a sajátosságainak megfelelően alakítja közös ünnepeit és hagyományait. A közös tevékenység a gyermek fejlődésének serkentője. A közös készülődés az ünnepre való érzelmi ráhangolódást segíti.

Az ünnepek jelentősége:

- A közösségi nevelés segítése,
- A hagyományok ápolása,
- A szűkebb és tágabb környezethez, a szülőföldhöz való kötődés alakítása,
- A család-óvoda kapcsolatának erősítése (közös programok a szülőkkel).

A gyermekek személyiségfejlődésében fontosnak tartjuk az ünnepek, megemlékezések szervezését. Ezek az események szervesen illeszkednek a tervezett nevelési folyamatokba, melyeket a szülők közreműködésével, segítségével, részvételével készítünk elő, illetve bonyolítunk le. Ünnepeinket az aktuális előkészületek jellemzik, érzelmi, hangulati ráhangolódással, ajándékkészítéssel, az óvoda dekorációjának elkészítésével. A jeles napok eseményeinek feldolgozását az óvodapedagógusok tervezik éves terveikben a csoport érdeklődésének és egyéb lehetőségek figyelembevételével.
Az óvoda hagyományai, ünnepei, rendezvényei színesítik a gyermekek óvodai mindennapjait, lehetőséget adnak a néphagyományok megismertetésére. Szervezésük lehet óvoda, illetve csoport szintű.
A népi hagyományokra épülő ünnepi szokások megismerése, megőrzése, megalapozza és erősíti a gyermekekben, a szűkebb és tágabb környezetünkhöz való pozitív viszonyt, az érzelmi kötődést, a hazaszeretet. Erősödik identitástudatuk, alakulnak erkölcsi tulajdonságaik. Az óvodapedagógus ismerje a néphagyományokat, közvetítéséhez használja fel a népi mondókákat, játékokat, az énekes, ügyességi játékokat, a dramatikus játékokat, a kézműves tevékenységeket.

Az ünnep jó hangulatú együttlét legyen, a gyermekek számára vonzó programokkal. Minden legyen „más”, mint a hétköznapokban, a külsőségek és a tartalom harmonikusan kapcsolódjanak össze. Az ünnepi programot színesítheti: az óvodapedagógusok bábozása, dramatizálása, éneklése, élő- hangszeres zene, táncház, gyermekmunkák kiállítása, játékos sportprogram szülőkkel.

Óvodánk, a gyermekek sajátosságainak megfelelő tevékenységek szervezésével, megemlékeznek nemzeti ünnepeinkről is.

Minden óvodai csoportunkban hagyomány a gyermekek születésnapjának megünneplése, ami elmélyíti egymás megismerését, erősíti a társas kötődéseket, kapcsolatokat.

Óvodánk dolgozói a néphagyományőrzést, a népi kultúra ápolását, továbbörökítését kiemelt feladatnak tekintik. Az óvoda természetes közege a hagyományőrzésnek, a hagyományápolás az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves része. A gyermekekkel fel kell fedeztetni a népi kultúra szépségét és sokoldalúságát. Lényeges, hogy ötvözni tudjuk a népi kultúrát a mai világ jellemzőivel, ezáltal azok továbbélése folytatódhat a következő generációk számára.

Célunk:

- a hagyományok ünnepek megismerése, közös élményszerzés, identitástudat megalapozása.
- hazánk és a német nemzetiségi kultúrkincs megismertetése, ápolása,
- nevelő munkánk hatékonyságának növelése.

Feladatunk:

- az ünnepek és hagyományok értékeinek megőrzése, méltó ünneplésének megszervezése.
- Nemzetiségi hagyományok, ünnepek felelevenítése a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítása.

Óvodánk hagyományos ünnepei

- „Tele a kiskosár”
- Márton nap
- Magyar Hét
- Német Nemzetiségi Hét
- Mikulás
- Farsang
- Húsvét
- Népi Gyermekjáték és Néptánc Fesztivál
- Gyermekhét
- Pünkösd
- Évzáró és nagycsoportosok búcsúztatása

A fejlődés várható eredményei óvodáskor végére:

- A gyermekek aktívan részt vesznek a készülődésekben.
- Örülnek az ünnepeknek.

- Az ismert énekes játékok, körjátékok, versek-mesék, mondókák önálló előadása mindkét nyelven.
- Kialakul az ünnepekhez szükséges megfelelő magatartásforma.

12. Az óvoda kapcsolatrendszere

Óvodánk kiterjedt kapcsolatrendszereken keresztül kötődik a településhez, a szülőkhöz, a civil szervezetekhez, a nemzetiségi önkormányzathoz. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve biztosítja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés.

Intézményünk kapcsolatot tart azokkal az szervezetekkel, amelyek az óvodai élet során és utána meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében.
A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez, a gyermekek mindenekfelett álló érdekeinek szem előtt tartásával. A kapcsolat alakításában az óvoda a kezdeményező.

Célunk:

- a közvetlen és közvetett partnerek igényeinek feltérképezése elvárásaiknak megfelelő működés.

Feladatunk:

- a folyamatos kapcsolattartás, információ csere,
- a jó munkakapcsolat kialakítása, és fenntartása a gyermekek érdekeit szem előtt tartva.

12.1. Kapcsolat a fenntartóval

A fenntartóval való kapcsolat elsődleges célja az intézmény zavartalan, törvényes és költséghatékony működésének biztosítása. Kapcsolatunk részben hivatalos, részben támogató, segítő jellegű, problémáink megoldását az együttműködés jellemzi.
A kapcsolattartás formái:

- folyamatos kapcsolatban vagyunk a fenntartóval, vezetői értekezleten, egyeztető tárgyaláson, munkamegbeszélésen való részvétel, adatszolgáltatás, szóbeli és írásos beszámoló, rendezvények, ünnepségeken való intézményi képviselet.

12.2. Kapcsolat a szülői házzal

A szülői ház a legmeghatározóbb nevelési színtér a gyermek életében: itt tanulja meg a kapcsolati mintákat, az alapvető szerepeket, viselkedési mintákat. Itt alakul ki a gyermek személyisége, mely későbbi életére hatással van. A gyermekek nevelése elsősorban a család

joga és kötelessége, melynek feladatait megosztják az intézményekkel, velünk, pedagógusokkal. Az együttnevelés célja, egy olyan kapcsolatrendszer kialakítása, amelyben egyaránt jól érzi magát a gyermek, a szülő és a pedagógus. Mindehhez derűs, családias, nyugodt, érzelmi biztonságot, nyújtó légkört megteremtése szükséges.

Óvodánk nyitott a szülők előtt. A családi értékeket erősítve, kiegészítve készítjük fel az iskolába indulásra, a társadalomba való beilleszkedésre a gyermekeket. Fontosnak tartjuk a személyes kapcsolat kialakítását minden szülővel, valamint a gyermekek egyénre szabott beszoktatásának, fejlődésének biztosítását.
A gyermekek óvodai fejlődéséről való rendszeres és hiteles tájékoztatással hozzásegítjük a szülőket a gyermek reális megismeréséhez, értékeinek felfedezéséhez. Szükség esetén alkalmazzuk a családközpontú beavatkozást, felhívjuk a szülők figyelmét saját jogaikra, kötelességeikre.

A család és az óvoda közötti jó kapcsolat kialakításában az óvodapedagógus személyiségének, nyitottságának, jó kapcsolatteremtő képességének nagy szerepe van.

Kedvezően befolyásolja a kapcsolat alakulását az óvodapedagógus-gyermek viszony pozitív alakulása, az óvodapedagógus hitelessége, szakértelme.

A kapcsolattartás formái:

A szülő már a gyermek óvoda kezdése előtt, az *ovinapon*, benyomást szerezhet az óvodáról, megismeri az óvoda házirendjét.

A *befogadásnál* figyelembe vesszük, a szülök igényeit lehetőséget biztosítunk az „anyás” beszoktatásra. A gyermek, érzelmileg nagyobb biztonságban érzi magát, a szülőtől való „leválás” kevésbé viseli meg, előbb elfogadja az új környezetet. Segítséget nyújtunk a szülőknek az elszakadás miatti érzelmi feszültség feloldásában a gyermek számára testi és érzelmi biztonságot nyújtó csoportlégkört biztosítunk.

A *mindennapi találkozások* lehetőséget adnak a szülőnek, hogy rövid információ cserére által tájékozódjon a gyermekével történt eseményekről, valamint módja van az óvodapedagógusnak, hogy a gyermekkel, a családban történt fontosabb eseményekről tudomást szerezzen.

Családlátogatáskor az óvodapedagógus megismeri a gyermek közvetlen környezetét, tájékozódik a család nevelési elveiről, szokásairól és a felmerülő problémák megbeszélésére is van lehetőség
A családot csak meghívásra vagy szükség esetén látogatjuk meg. A látogatásakor lehetőleg mindkét szülő legyen jelen.

A *szülői értekezleteken* tájékoztatjuk a szülőket, az óvodát és a csoportot érintő fontosabb témákról, programokról, problémákról. Arra törekszünk, hogy ne egyoldalú tájékoztatás, előadás legyen, hanem oldott hangulatú beszélgetés. Teremtsen lehetőséget az óvodapedagógus, a szülők véleményének, javaslatainak meghallgatására.

A *fogadóórákon* egy előre egyeztetett időpontban tájékozódhatnak a szülők gyermekük fejlődéséről. Ilyenkor tájékoztatást adunk óvodás gyermekük fejlettségének aktuális szintjéről, a fejlesztési lehetőségekről, meghatározhatjuk a további együttnevelés feladatait.

A *közös családi óvodai programokon* lehetőség nyílik a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére. A közös programok nem csak az ünnepeket tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt megszervezett kirándulásokat, sportprogramokat, kulturális eseményeket. Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események, ünnepek családias hangulat kialakításával – a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is – kifejezzük az örömteli érzelmi állapotot. A közös élmények biztosításával erősítjük az óvodai kötődést, mely a résztvevők tekintetében csoportonként változhat.

A *nyílt napokon* a szülők betekinthetnek óvodánk életébe, a hétköznapjainkba, közvetlenül megismerhetik óvodai életünk szokás- és szabályrendszerét. Beiratkozás előtt, az Ovikukkantón, az érdeklődő szülőknek és gyermekeiknek lehetőségük van bepillantást nyerni óvodai csoportjaink életébe.

A *játszóház*, az óvodai mindennapokba való betekintés mellett a játék fontosságának hangsúlyozása, játékötletek megismertetése a szülőkkel.

Intézményünkben *Szülői Közösség* működik. Tagjait a szülők választják. Működési rendjét és éves munkatervét a szülők önállóan határozzák meg. A Szülői Közösség időközönként megbeszéléseket tart az óvoda életét, a szülőket érintő, és érdeklődésre számot tartó témák megbeszélésére, megvitatására. Megvalósítja a szülők közötti információcserét.

Intézményünk nyitott, munkánk megismertetésére törekszünk, aminek egyik eszköze *honlapunk*. A jól szerkesztett, tartalmas óvodai faliújságok, valamint a *nyitott és zárt facebook/messenger csoportok* működtetése is segítik a szülők tájékoztatását, hozzájárulnak az óvodai élet, a nevelési elvek és gyakorlat megismertetéséhez.

12.3. Kapcsolat az intézmény tagintézményeivel

A tagóvoda - tagóvoda - bölcsőde kapcsolat az intézményi kereten belül szorossá vált.

Kapcsolatunk részben hivatalos, részben támogató, segítő jellegű, problémáink megoldását az együttműködés jellemzi.

A kapcsolattartás formái:

- folyamatos kapcsolatban vagyunk egymással, vezetői értekezleten, munkamegbeszélésen való részvétel, adatszolgáltatás, szóbeli és írásos beszámoló,
- szakmai rendezvények, továbbképzések, programok látogatása,
- ünnepségeken való tagóvodai képviselet.

12.4. Kapcsolat az általános iskolákkal

Az iskola és az óvoda kapcsolatában az elsődleges cél a gyermek számára az iskolakezdés, az átmenet zökkenőmentessé tétele, megkönnyítése. Intézményünk a város minden iskolájával jó kapcsolat kialakítására törekszik.

A kapcsolattartás formái:

- kölcsönös látogatások, hospitálások, szakmai beszélgetések egymás munkájának megismerése céljából,
- iskolás gyermekek meghívása ünnepi alkalmakkor,
- nagycsoportos gyermekekkel iskolai programokon való részvétel,

12.5. Kapcsolat a szakmai társszervezetekkel

Rendszeres és folyamatos kapcsolatot tartunk fenn az intézményékkel.

A *Pedagógiai Szakszolgálattal* való együttműködés fontos a gyermekek fejlesztése érdekében. Szervezett szakmai tájékoztatók, felmérések, kölcsönös segítségnyújtás jellemzi kapcsolatunkat. Az eredményes munka érdekében, mindkét fél, a gyermeki jogok tiszteletben tartása mellett, korrekt tájékoztatást nyújt. A szakszolgálat pedagógusai rendszeresen járnak intézményünkbe és bekapcsolódnak a gyermekek egyéni fejlesztésébe.

A *Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság* véleménye szükséges a sajátos nevelési igényű gyermekek megítélésében.

A kapcsolattartás formái:

- vizsgálat kérése és teljesítése,
- kölcsönös tájékoztatás, esetmegbeszélés, konzultáció,
- rendszeresen fejlesztő foglalkozások szervezése.

A *Pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények* segítik az óvodavezető és az óvodapedagógusok munkáját. A Pedagógiai Oktatási Központtal eredményes és rendszeres az együttműködésünk.

A kapcsolattartás formái:

- továbbképzéseken, rendezvényeken való részvétel.
- konzultációk,
- szaktanácsadás.

12.6. Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal

Kapcsolatunk a szociális segítségnyújtással kapcsolatos feladatok ellátására irányul.

Céljaink az azonnali intézkedés a gyermeket, családot ért probléma megoldására irányulnak.

A kapcsolattartás formái:

- fogadóórák,
- konzultációk, esetmegbeszélések,
- értekezletek, fórumok,
- előadások, rendezvények,
- szakmai programokon kölcsönös részvétel,
- jelzőrendszer működtetése.

12.7. Kapcsolat a gyermekek egészségügyi ellátását segítő szervekkel

Az intézmény gyermekorvosával, védőnőivel, fogorvosával való kapcsolat célja az egészséges életmód szemléletének erősítése, a prevenció, valamint a korai problémák kiszűrése.

A kapcsolattartás formái:

- a gyermekek egészségi állapotának figyelemmel kísérése, egészségügyi szűrések, vizsgálatok végzése,
- esetmegbeszélések, tájékoztató előadások,
- konzultációk, szükség esetén közös családlátogatások,
- egészségügyi tanácsadás - megelőzés, prevenció - a gyermek egészséges életmódra nevelése és a gondozási problémák felismerésen, felvilágosító előadások szervezése.

12.8. Kapcsolat az egyházzal

Az egyházzal való kapcsolat szülői igényeken alapul. Célja, a fakultatív hittan szervezése, ahol csak azok a gyermekek vesznek részt, akiknek szülei igényelték a szolgáltatást. Céljaink elérése érdekében támogató kapcsolattartást tartunk fent.

A kapcsolattartás formái:

- személyes megbeszélés az egyház képviselőjével,
- telefonos megbeszélés az egyház képviselőjével.

12.9. Kapcsolat a közművelődési intézményekkel

Az óvoda és a közművelődési intézmények együttműködése, kitágítja a tapasztalatok, élmények körét. A lehetőségek, kínálatok közül úgy válogatunk, hogy az elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megvalósítását.

A kapcsolattartás formái:

- bekapcsolódás és részvétel a különböző rendezvényeken és szervezett gyermekprogramokon.

12.10. Kapcsolat a Civil szervezetekkel és a Dombóvári Német Nemzetiségi Önkormányzattal

Céljaink elérése érdekében a támogató szervezettelekkel folyamatos kapcsolattartást kell fenntartani, így a város civil szervezeteivel, hagyományőrző csoportjaival, valamint a nemzetiségi önkormányzat képviselőivel.

A nemzetiséghez tartozó gyermekeket nevelő csoport óvodapedagógusai kapcsolatot tartanak a település más nemzetiségi nevelést folytató intézmények alkalmazottaival is.

A kapcsolattartás formái:

- bekapcsolódás és rendszeres részvétel rendezvényeken,
- közös programok megvalósítása.

13. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az óvodáskorúak neveléséért felelősség terheli az óvodát, az óvoda alkalmazottait. A gyermekek joga, hogy az oktatási-nevelési intézményben, biztonságban és egészséges környezetben neveljék és oktassák. A rászoruló gyermekek gondozásához, neveléséhez és a társadalmi beilleszkedéshez komplex, célzott, differenciált ellátást kell biztosítani.

Óvodánk egyik fontos feladatának tartja a szülői házzal való szoros kapcsolat kialakítását. A szociális segítésnyújtás tovább erősíti a családok működőképességét. A vegyes életkorú csoportok működése erősíti a bizalmat, a kapcsolatot a szülői ház és az óvoda között. Az esélyteremtés egyik lehetősége a játszóházi programok, a szülőkkel történő megbeszélések, másik lehetőség az egyéni fejlesztés munkatársak és megfelelő szakemberek bevonásával.

A kedvezőtlen szociokulturális környezetben élő gyermekek sok odafigyelést igényelnek, ezért fontos a családdal való folyamatos kapcsolattartás.

Célunk:

- az intézményen belüli szegregációmentesség, és az egyenlő bánásmód elvének érvényesítése.
- minden gyermeket eljuttatni fejlődésének azon optimális fokára, mely által képes lesz egyéni készségének és képességének megfelelően az iskola megkezdésére.
- a HH/HHH gyermekek egyenlő elosztásával biztosítani intézményi- és csoport szinten a szegregációmentességet.

Feladatunk:

- óvodánk mindennapi életéről információk, benyomások közvetítése gyermekek és szüleik számára egyaránt,
- a gyermek, a szülő és az óvodapedagógusok együttműködésének erősítése.
- a differenciált egyéni fejlesztés,
- közös szokás- és szabályrendszer kialakítása.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell:

- az intézményben biztosított szolgáltatások igénybevétele során,
- a gyermeki jogok gyakorlása során,
- a felzárkóztatás, egyéni fejlesztés vagy tehetséggondozás biztosítása során,
- a gyermekcsoportban történő elhelyezéskor,
- a hittanfoglalkozáson való részvétel biztosításával.

Várható eredmények:

- A HH és HHH gyermekek teljes körű beóvodáztatása megtörténik.
- Csökken az igazolatlan hiányzások száma.
- Csökken a HHH gyermekek körében a sajátos nevelési igényű minősítés.
- A HHH gyermekek megfelelő időben, normál tantervű iskolában kezdhetik meg tanulmányaikat.

14. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

Az érvényes gyermekvédelmi törvény azon az elven alapszik, hogy a gyermek nevelésére elsősorban a családja jogosult és köteles, és ehhez kell az államnak és az önkormányzatnak - valamint ezek intézményeinek - segítséget nyújtani. Az intézményben dolgozó minden pedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése.

Programunkban kiemelt feladatként jelenik meg az egyéni sorsokkal való törődés, a családgondozás, a gyermeki jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartása.

A gyermekvédelmi feladatok ellátására nagy hangsúlyt helyezünk, a gyermekvédelmi munka valamennyi óvodapedagógus feladata. A gyermekvédelmi feladatok koordinálását megbízott gyermekvédelmi felelős látja el a tagintézményekben.

Az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő munkatársak felé elvárás a tolerancia, a nyitottság, az elfogadó, segítő attitűd, a nyugodt, szeretetteljes légkör biztosítása. Az óvodapedagógusnak nevelőmunkája során figyelembe kell vennie a gyermekek egyéni igényeit, fejlődési ütemét, szocio-kulturális hátterét. A gyermeket segítenie kell tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetének csökkentésében. Biztosítania kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

Célunk:

- óvodásaink testi és lelki védelmének biztosítása a családi és az óvodai életben egyaránt.
- a gyermek, szülők és dolgozók körében a „másság” elfogadtatása.
- a gyermeki jogok, mint alapérték érvényesítése.
- az esélyegyenlőség megvalósítása.

Feladatunk:

- az esélyegyenlőtlenség csökkentése mellett a befogadó környezet megteremtésével a kialakult előítéletek lebontása.
- a másság elfogadása, a tolerancia és empátia fejlesztése.
- a gyermekek megismerése, fejlettségi állapotának felmérése, hiányosságok, elmaradások feltárása, fejlesztése, szükség esetén szakemberek bevonása.
- a hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülésének elősegítése, óvodai hiányzások csökkentése.
- a család szociokulturális hátterének megismerése.
- az évenként tájékozódás a családok helyzetéről: a családi környezetről, a családi nevelés légköréről, a család egészségügyi helyzetéről, a család lakáskörülményeiről.
- a gyermekek sajátos szükségleteinek kielégítése a differenciálás sokszínű, adekvát alkalmazásával.
- rendszeres kapcsolattartás a szülőkkel, a családsegítő szolgálattal, a gyermekek fejlődését segítő szakemberekkel, szervezetekkel.

A tagóvoda-igazgató gyermekvédelmi feladatai:

- törvényi előírások betartása, betartatása.
- óvó-védő intézkedések megszervezése.
- gyermekvédelmi munka összehangolása, gyermekvédelmi felelős munkájának ellenőrzése.
- a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek beóvodázásának, óvodai hiányzásainak figyelemmel kísérése.
- a gyermekekkel kapcsolatos adatok, intézkedések, eredmények nyilvántartása, vezetése.

Gyermekvédelmi felelős feladatai:

- az adott év gyermekvédelmi feladatainak megtervezése.
- a hátrányos, a halmozottan hátrányos helyzetű és a veszélyeztetett gyermekek felmérése, nyilvántartás vezetése a felsorolt gyermekekről.
- kapcsolatottartás a családsegítő és gyermekjóléti szolgálattal.
- a családokkal kapcsolatos intézkedések feljegyzése.
- szükség szerint családlátogatásokat végez az óvodapedagógusokkal.
- részvétel a gyermekjóléti szolgálat által kezdeményezett esetmegbeszélésen.
- információnyújtás az óvodai faliújságon keresztül, az egészségügyi, és a szociális ellátórendszer intézményeinek elérhetőségéről.

Az óvodapedagógus feladatai:

- gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása, a gyermekek esetében tapasztalt problémák feltárása, esetleges kezelése.
- az új óvodások befogadásának, zökkenőmentes beilleszkedésének elősegítése.
- a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába járásának erősítése.
- folyamatos kapcsolattartás, segítségadás a szülőknek.
- a szükséges családlátogatások elvégzése, indokolt esetben környezettanulmány készítése.

Várható eredmények:

- Érvényesülnek a gyermeki jogok.
- A szociálisan hátrányos helyzetű, illetve veszélyeztetett gyermekek felzárkóztatása, tehetségfejlesztése, gondozása megvalósul.
- Egymást segítő kapcsolat alakul ki a rászoruló családok és az óvoda között.
- Csökken az esélyegyenlőtlenség.

Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel

Gyermekvédelmi munkánk hatékonyságának növelése érdekében, együttműködünk az alábbi szervezetekkel:

- Dombóvári ESZI - Családsegítő és Gyermekjóléti Központ
- Tolna Megyei Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat
- Védőnői hálózat
- Civil szervezetek

Célunk, hogy e szervezetekkel való együttműködésünk eredményeképpen az esélyegyenlőségi pedagógiai célok megvalósuljanak. Közös munkánk, erőfeszítésünk járuljon hozzá a családok és a gyermekek hátrányainak csökkentéséhez és életesélyük növeléséhez.

15. Diabéteszes gyermekek ellátása az óvodában

Az óvodában a szülő külön kérelme alapján biztosítjuk az 1-es típusú diabétesszel élő gyermekek speciális ellátását.
Az ellátás érdekében 1 fő óvodapedagógus vagy érettségivel rendelkező nevelés-oktatást segítő szakember rendelkezik Diaped. tanúsítvánnyal. A tanúsítványt az Oktatási Hivatal által szervezett továbbképzésen szerezte meg. A képzés során elsajátította a vércukorszint mérést és inzulin beadását. A gyermekek ellátását szakorvosi előírás szerint kell végezni.

A gyermek szakszerű ellátásán túl a szülő a 328/2011. kormányrendelet szerint igényelheti a diétás étrend biztosítását, illetve a diétás étkezés a szülő írásbeli nyilatkozata alapján – a gyermek intézménybe bevitt, vagy a szülő által az intézménybe rendelt étel intézményben történő elfogyasztásának lehetővé tételével is biztosítható. Ez esetben biztosítjuk a hűtés, a melegítés és a fogyasztás megfelelő feltételeit a hatályos jogszabályok és szakmai előírások betartásával.

Az 1-es típusú diabétesszel élő gyermekek ellátási folyamata az intézményben:

- szülői kérelem benyújtása mellékelt szakorvosi javaslattal
- szülői nyilatkozat diétás étrend biztosításáról
- a gyermek csoporthoz rendelése megfelelő szakember jelenlétével
- diétás étrend biztosítása szülői nyilatkozat alapján
- a gyermek rendszeres vércukorszint mérése szakorvosi előírás szerint
- az ellátáshoz szükséges eszközök, gyógyszerek megfelelő tárolása
- az előírt időközönként szükséges mennyiségű inzulin beadása
- megfelelő, előírás szerinti időben történő étkezés biztosítása
- kapcsolattartás, együttműködés a szülővel, szakemberekkel

Célunk:

- az 1-es típusú diabétesszel élő gyermekek speciális ellátásának biztosítása

Feladatunk:

- hogy a tüneteket észleljük, felismerjük.
  A tünetek észlelését követően első feladat a gyermek eltávolítása a gyermekcsoportból, a vércukorszint mérése és az eredménynek megfelelő eljárás.

Eljárás diabéteszes gyermek esetleges rosszulléte esetén:

Ha a gyermek rosszul érzi magát – mérjük meg a vércukrát, hogy lássuk, a rosszullét a cukorszint változásával van-e összefüggésben. Ha igen, azaz a vércukor túl alacsony (4 mmol/l alatti) vagy túl magas (14 mmol/l feletti) szintje vezetett a rosszulléthez, az alábbiak szerint kell eljárni.

Diabéteszes rosszullét felléphet

- ha a vércukorszint hirtelen leesik (hipoglikémia)
  Jellemző tünetek: hideg verejték, sápadtság, remegés, fejfájás, szédülés, gyengeség, éhségérzet, szapora pulzus, izgatott állapot, hányinger, tudatzavar.
  Okai lehetnek: ha a beteg az inzulin beadása után nem étkezett, későn étkezett, túl sok inzulint adott magának véletlenül, kimerítő testmozgást végzett, rossz helyre, pl. izomba adta az inzulint, ahonnan gyorsabban szívódik fel.

- ha a vércukorszint hirtelen felmegy (ketoacidózis)
  Jellemző tünetek: acetonszagú lehelet, hányás, kipirult arc, beesett szem, száraz, lepedékes nyelv, szapora légzés.
  Ez a folyamat nem egyik pillanatról a másikra következik be, tehát, ha az elején beavatkozunk, a beteg nem kerül súlyos állapotba.

- ha a gyermek hány – a hányás diabéteszben veszélyes, a szülőket azonnal értesíteni kell. A második hányás után a gyermeket kórházba kell vinni. Ha a szülők nem elérhetők, a gyermeket mentővel kell kórházba vitetni.

- ha a gyermek belázasodik – a szülőket kell értesíteni, akik érte jönnek. A lázat azonban addig is csillapítani kell

Az óvodapedagógus feladata:

- Hipoglikémiás enyhe tünetek esetén szőlőcukor juttatása a szervezetbe,
- Erősebb tünet esetén Glukagon injekció alkalmazása (Az injekció csak akkor alkalmazható, ha azt szakorvos előírja, a szülő rendelkezésre bocsájtja. Az injekció

szakszerű tárolása az intézmény feladata.)

- A ketoacidózis megelőzése a normális inzulin-cukor bevitelével lehetséges. Minden esetben kapja meg a gyermek az inzulinját és tartsuk be az előírt diétát. Az inzulin szakszerű tárolása az intézmény feladata, előírás szerinti adagolását továbbképzésen részt vett szakember végezheti.
- Hirtelen rosszullét esetén a tünetek gyors, szakszerű kezelését követően értesítsük a mentőket és egyidőben a szülőt is.
- A gyermeket egyedül hagyni nem szabad!

Eszméletlen beteget megitatni vagy megetetni tilos!

A Kétmérföldes Pedagógiai Program tartalmát megismertem és elfogadom:

1. Bakó Szabina ……..…….…..…….
2. Bárányné Buzássy Judit……...
3. Francz Ibolya Anikó ……...
4. Habuczkiné Horváth Tünde…….…….……...
5. Kecse Norbert …….
6. Kertészné Brandt Bernadett ……
7. Márkvár Ernőné ……..
8. Mészárosné Lakatos Eszter ……
9. Miklós Edit ……...……..
10. Nemes Krisztina
11. Rózsás Tiborné ……..
12. Szeghalmi Mónika ……..
13. Szijártó-Varsányi Edina …….
14. Szitáné Sperling Bernadett……..
15. Sziveri-Pálinkás Adrienn ……
16. Tapaszti Éva ……...
17. Teufelné Glaub Ágnes ……
18. Pap Éva……
19. Zámbó-Kovács Evelin…….